Gemeente Gorinchem

Jaarstukken 2023

Inhoudsopgave

1	Inleiding		3
	1.1	Beleidsmatige inleiding	3
	1.2	Financiële verantwoording	4
	1.3	Leeswijzer	10
2	Jaarverslag: Programmaverantwoording		15
	2.1	Programma 1 Bestuur en Ondersteuning	15
	2.2	Programma 2 Veiligheid	20
	2.3	Programma 3 Verkeer en Vervoer	26
	2.4	Programma 4 Economie	36
	2.5	Programma 5 Onderwijs	43
	2.6	Programma 6 Sport, Cultuur en Recreatie	51
	2.7	Programma 7 Sociaal Domein	61
	2.8	Programma 8 Duurzaamheid	78
	2.9	Programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing	86
	2.10	Algemene dekkingsmiddelen	91
	2.11	Overhead, Vennootschapsbelasting en Onvoorzien	93
3	Jaarverslag: Paragrafen		99
	3.1	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	99
	3.2	Onderhoud kapitaalgoederen	110
	3.3	Financiering	117
	3.4	Bedrijfsvoering	120
	3.5	Wet open overheid (Woo)	132
	3.6	Verbonden partijen	134
	3.7	Grondbeleid	153
	3.8	Lokale heffingen	160
4	Jaarrekening		167
	4.1	Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	167
	4.2	Overzicht van baten en lasten	171
	4.3	Recapitulatie structureel begrotingsevenwicht	182
	4.4	Rechtmatigheidsverantwoording	183
	4.5	Balans per 31 december 2023	184
	4.6	Toelichting op de balans per 31 december 2023	186
	4.7	Wet Normering bezoldiging Topinkomens publieke en semipublieke sector (WNT)	202
5	Jaarrekening - Bijlagen		205
	5.1	Reserves	205
	5.2	Voorzieningen	214
	5.3	Totaaloverzicht baten en lasten per taakveld	217

5.4 Investeringsoverzicht 219
5.5 Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SiSa) 226

1 Inleiding

1.1 Beleidsmatige inleiding

Graag presenteren we de jaarrekening van gemeente Gorinchem over 2023. In de jaarstukken leest u wat de gemeente het afgelopen jaar allemaal heeft gedaan. Daarnaast legt het college via de jaarstukken verantwoording af aan de gemeenteraad over de financiën en het gevoerde beleid in 2023. In deze inleiding geven we een aantal zaken in het bijzonder aandacht.

Op het moment van verschijnen van deze jaarrekening, is de eerste helft van deze bestuursperiode alweer voorbij. In het afgelopen jaar zijn dan ook verschillende acties vanuit het collegeprogramma 'En nu aan de slag!' in gang gezet. Hiermee zijn richtingen ingeslagen en bewegingen in gang gezet die in het vervolg van deze bestuursperiode verder worden uitgewerkt en uitgevoerd. We kijken daarbij met trots naar de samenwerking met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, onze partners in de regio, allen die zich betrokken voelen bij onze stad. In het afgelopen jaar hebben we samen met hen mooie stappen gezet.

Met elkaar blijven we Gorinchem op de kaart zetten als mooiste vestingstad van Nederland, waar zelfs Sinterklaas het afgelopen jaar een kijkje kwam nemen. We werken aan onze stad waarin het goed wonen en werken is. Samen met ondernemers verstevigden we het kernwinkelgebied in de binnenstad. We werkten blijvend aan een stad die schoon, heel en veilig is. Dat doen we onder meer vanuit ons integraal veiligheidsplan. Met de voorbereidingen op ons nieuwe erfgoedbeleid geven we het prachtige erfgoed in onze stad de aandacht die het verdient. We zetten een belangrijke stap in het verbeteren van de verkeersdoorstroming en -veiligheid met het besluit om de Banneweg effectief en zichtbaar aan te pakken. In de omgevingsvisie werkten we ondertussen uit hoe Gorinchem zich in de komende jaren verder ontwikkelt.

Samen met scholen zetten we een stip op de horizon voor passende onderwijshuisvesting in Gorinchem via een nieuw Integraal Huisvestingsplan. We verruimden de grens voor het gebruik van minimaregelingen zodat meer mensen de kans krijgen van deze regelingen gebruik te maken. Met de introductie van 'Welzijn op recept' zorgden we voor welzijnszorg, passend bij de situatie van mensen. We bleven onze verantwoordelijkheid nemen voor de opvang van asielzoekers en Oekraïense vluchtelingen in onze stad. En maakten daarbij afspraken met het COA over de realisatie van een nieuwe opvanglocatie en de afbouw van de huidige locatie.

Met de lokale klimaatadaptatiestrategie zetten we stappen om onze stad voor te bereiden op het veranderende klimaat. We werkten verder aan de aanleg van het warmtenet in de Gildenwijk en zetten belangrijke stappen in het zoeken van locaties voor de opwek van windenergie. En met de besluitvorming over het zwembad kozen we richting voor een nieuw duurzaam zwembad voor onze inwoners en die van de regio.

Terugkijkend op 2023 zien we dat er een grote hoeveelheid besluiten is genomen, ontwikkelingen in gang zijn gezet en zichtbare resultaten zijn geboekt in de stad. Voor het totaaloverzicht bevatten de jaarstukken alle onderwerpen waar we het afgelopen jaar aan gewerkt hebben. Vooruitkijkend zien we een aantal financiële uitdagingen, die vragen om keuzes. We gaan dan ook blijvend aan de slag, samen met eenieder die zich betrokken voelt bij Gorinchem. Voor Gorinchem!

Het college van burgemeester en wethouders, 28 mei 2024

1.2 Financiële verantwoording

In deze paragraaf wordt in hoofdlijnen ingegaan op de financiële ontwikkelingen over 2023. Hierbij worden de afwijkingen en het resultaat gepresenteerd ten opzichte van de "bijgestelde begroting". Dat is de begroting inclusief de door de gemeenteraad geaccordeerde begrotingswijzigingen. Daarna wordt ingegaan op de mutaties in de algemene reserve, de belangrijkste oorzaken daarvan en de definitieve stand ultimo 2023. Tot slot is een korte toelichting gegeven op het verloop van de investeringen in 2023.

Ontwikkeling resultaat
Het resultaat 2023 voor bestemming bedraagt € 7,9 mln. en na instemming met de bestemmingsvoorstellen 2023 € 1,9 mln.

In de tussentijdse rapportage 2023 werd het jaarrekeningresultaat 2023 na bestemming op € -/- 600.000 geprognosticeerd. Het definitieve resultaat 2023 na bestemming is dus € 2,5 mln. hoger uitgevallen.

Voor een uitgebreide toelichting op de verschillen tussen de bijgestelde begroting 2023 en de daadwerkelijke realisatie verwijzen we naar de toelichting in de verschillende programma's. Het positieve resultaat wordt onder andere veroorzaakt door het positieve saldo van € 3,2 mln. op de budgetten voor het opvangen van vluchtelingen. Daarnaast is een groot voordeel gerealiseerd doordat SGS op het gebied van energie door het Rijk is gecompenseerd (circa € 0,8 mln). Voor de aanpak van energiearmoede bij kwetsbare huishoudens is in de decembercirculaire nog € 2,2 mln. ontvangen en deze zijn in 2023 nog niet besteed. Deze middelen maken onderdeel uit van de storting in de reserve Sociaal Domein. Een deel van het positieve resultaat wordt veroorzaakt doordat exploitatiebudgetten niet volledig zijn benut. In een aantal gevallen doen wij de raad een voorstel om deze onderuitputting via een bestemming van het jaarrekeningresultaat 2023 in 2024 beschikbaar te stellen om het voorgenomen beleid uit te voeren en/of af te ronden.

Op basis van het bestaande beleid wordt normaal gesproken het saldo op het programma Sociaal domein geheel verrekend met de reserve Sociaal domein. Bij wijze van uitzondering stellen wij voor om het positieve verschil tussen de van het Rijk ontvangen middelen voor het opvangen van vluchtelingen en de werkelijke uitgaven niet toe te voegen aan de reserve Sociaal domein, maar te gebruiken voor onderwijshuisvesting voor vluchtelingen en als algemeen dekkingsmiddel.

Een nadere uitsplitsing van het resultaat voor bestemming en de voorstellen tot resultaatbestemming zijn opgenomen in onderstaande tabellen. Voor een uitgebreidere toelichting op de oorzaken van de verschillen verwijzen we naar de programmaverantwoording van het jaarverslag, in de paragrafen "wat heeft het gekost".

Nr.	Ontwikkeling resultaat (bedragen x € 1.000)		
1	Dotatie voorziening afwaardering bedrijfsgebouwen (prog. 1)	-1.624	N
2	Vrijval voorziening wachtgelden bestuurders (prog. 1)	628	V
3	Veiligheidsregio ZHZ (prog. 2)	-191	N
4	Onderhoud straten en wegen (prog. 3)	-211	N
5	Dienstverleningsovereenkomst Waardlanden (prog. 3)	-271	N
6	Havengelden (prog. 3)	132	V
7	Verkleinen Kernwinkelgebied (prog. 4)	195	V
8	Grondexploitaties (prog. 4 en 9)	-1.672	N
9	Onderzoeksbudget Samen Onderweg, Anne-Frank & J.P Waale (prog. 5)	390	V
10	Onderzoeksbudget/uitvoeringsprgramma unilocatie Regenboog (prog. 5)	200	V
11	Aanpak laaggeletterden (prog. 5)	125	V
12	Arbeidstoeleiding (prog. 5)	121	V
13	Exploitatiekosten nieuwbouw het 't Gilde (prog. 5)	390	V
14	COA afrekening (prog. 5)	268	V
15	Vrijval voorziening Lange Slagenstraat (prog.5)	257	V
16	BTW afrekening Rijk Spuk Sport (prog. 6)	133	V
17	Borging lokale culturele infrastructuur (prog. 6)	250	V
18	Sinterklaasintocht (prog. 6)	-170	N
19	Sponsoring en subsidies Sinterklaasintocht (prog. 6)	78	V
20	Onderuitputting Cultuurbudgetten (prog. 6)	140	V
21	Meekoppelkansen Erfgoed Deal (prog 6.)	103	V
22	SGS (prog. 6)	686	V
23	Opvang vluchtelingen (prog. 7)	3.179	V
24	Sociaal Domein (prog. 7)	529	V
25	Baggerwerkzaamheden Waterschap Rivierenland (prog. 8)	-121	N
26	Opbrengsten Grafrechten (prog. 8)	-129	N
27	Resultaat op het gebied van vastgoed (prog 9.)	226	V
28	Onroerende zaak belasting (AD)	-538	N
29	Algemene uitkering (AD)	2.271	V
30	Treasury (AD)	127	V
31	Restant budget nieuw beleid coalitieprogramma (OVO)	130	V
32	Resultaat op programma Overhead plus Onvoorzien (OVO)	1.582	V
33	Overig	710	V
	Totaal resultaat voor bestemming	**7.923**	**V**

Voor de uitwerking en afronding van het beoogde beleid, stellen we voor om onderstaande (incidentele) restantbudgetten – in overeenstemming met de financiële verordening - via de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2023 beschikbaar te stellen voor 2024.

Nr.	Resultaatbestemming (bedragen x € 1.000)	
	Resultaatbestemming ter uitvoering van vastgesteld beleid	**3.074**
1	Platform ondernemerschap & Innovatie (prog. 4)	78
2	Inclusief onderwijs (prog 5.)	100
3	Onderzoeksbudget Samen Onderweg, Anne-Frank & J.P Waale (prog. 5)	100
4	Educatie en beroepsonderwijs (prog 5.)	125
5	Onderwijshuisvesting vluchtelingen (prog 6. Investering)	1.300
6	Borging lokale culturele infrastructuur (prog. 6)	250
7	Historische collectie museum (prog. 6)	53
8	Co financiering Bibliotheek (prog. 6)	55
9	Meekoppelkansen Erfgoed Deal (prog. 6)	103
10	Omgevingswet (prog. 9)	194
11	Digitale communicatie (OVO)	40
12	Restant coalitie akkoord (OVO)	50
13	1% meer bomen plan (OVO)	80
14	Project Basis Registratie Personen (BRP) (OVO)	178
15	WOO (OVO)	230
16	E-Depot (OVO)	83
17	Faciliteiten besluit opvangcentra (OVO)	55
	Toevoeging exploitatieresultaten aan reserves	**2.963**
18	Toevoeging reserve Sociaal Domein (prog. 7)	2.706
19	Toevoeging reserve Onderwijshuisvesting	257
	Totaal bestemmingsvoorstellen	**6.037**

1. Platform ondernemerschap & Innovatie (prog. 4)
Het budget voor het platform ondernemerschap en innovatie is voor € 78.000 nog niet benut. De resterende middelen zijn benodigd voor het uitvoeren van de reeds gemaakte plannen in 2024.

2. Inclusief onderwijs (prog 5.)
Bij het bepalen van de uitgangspunten voor het nieuwe Integrale Huisvestingsplan (IHP) heeft de gemeenteraad een budget van € 100.000 beschikbaar gesteld voor ‘meer inclusief onderwijs’. Dit budget wordt in 2024 betrokken bij het verder uitwerken van het uitvoeringsprogramma basisonderwijs IHP.

3. Onderzoeksbudget Samen Onderweg, Anne-Frank & J.P Waale (prog. 5)
Van het budget (€ 425.000) voor het onderzoeken en opstellen van businesscases voor de huidige locaties of andere huisvestingsoplossingen, inclusief het verbeteren van de multifunctionaliteit van het schoolgebouw voor de wijk en het bevorderen van verduurzaming, binnenklimaat en onderwijs, resteert € 390.000. Hiervan is voor 2024 € 100.000 benodigd voor onderzoeken in het kader van de onderwijshuisvesting primair onderwijs.

4. Educatie en beroepsonderwijs (prog 5.)
In 2023 zijn minder projecten voor de aanpak van laaggeletterden gefinancierd en- of doorgegaan, onder andere omdat het in aanvang moeilijk was om gekwalificeerde docenten aan te trekken. Op basis van het toenemende aantal laaggeletterde inwoners is het belang van het onderwijs aan laaggeletterden evident. Om in 2024 nog meer in te zetten op taal en participatie, is het restant 2023 van € 125.000 in 2024 nodig.

5. Onderwijshuisvesting vluchtelingen (Investering prog 5.)
Onderdeel van het opvangen van vluchtelingen is het faciliteren van onderwijshuisvesting. De spreidingswet, de aanhoudende oorlog in Oekraïne en huisvesting statushouders zorgen de komende jaren voor grote druk op het nieuwkomersonderwijs. De gekozen oplossing voor de korte termijn onderwijshuisvesting voor ISK De Toekomst voortgezet onderwijs is daardoor niet voldoende. Daar komt ook de ontwikkeling van de ISK primair onderwijs bij (leerlingen die naar een basisschool gaan die nog geen Nederlands beheersen). Wij zijn nog steeds op zoek naar onderwijshuisvesting voor de middellange termijn voor de ISK. Dit knelpunt kan opgelost worden door de verhuizing van het Omnia College. Wij streven naar een ISK onder één dak, zoals bedoeld in de raadsvergadering van 26 januari 2023. Om hiervoor het gebouw geschikt te kunnen maken is een budget van € 1.300.000. benodigd. Wij stellen voor om een investeringsbudget ter beschikking te stellen van € 1.3 mln. en hiervoor een afschrijvingsreserve te vormen vanuit de resultaatbestemming.

6. Borging lokale culturele infrastructuur (prog. 6)
Van de van het Rijk ontvangen coronacompensatie middelen resteerde in 2023 nog € 300.000. Wij willen van deze middelen in 2024 € 100.000 inzetten voor een impuls op het gebied van cultuurparticipatie en het ontwikkelen van 'Nieuw Erfgoed'. Voor het aanpassen van de begane grond van het Gorcums Museum is een investering nodig van € 150.000. Daarom stellen wij de raad voor om een investeringsbudget ter beschikking te stellen van € 150.000 en hiervoor een afschrijvingsreserve te vormen en hieraan € 150.000 vanuit de resultaatbestemming aan toe te voegen. Deze aanpassing draagt bij aan een toegankelijke presentatie van de actuele ontwikkelingen in de stad en het faciliteren van de kruisbestuiving met de Stichting Gorinchem Citymarketing (GCM) en de daaruit volgende integratie tussen de museumbalie en de lokale VVV-functie. Per saldo valt € 50.000 van de resterende middelen vrij ten gunste van de algemene middelen.

7. Historische collectie museum (prog. 6)
Voor het beheren, conserveren, beschrijven en taxeren van de collectie van de Historische Vereniging Oud Gorcum heeft de raad € 186.000 in 2023 beschikbaar gesteld. Hiervan is inmiddels € 133.000 besteed. Deze klus wordt afgerond in 2024 en hiervoor is het restant van € 53.000 benodigd.

8. Co-financiering Bibliotheek (prog. 6)
Het Rijk heeft de bibliotheek in 2023 een eenmalige subsidie toegekend van € 220.000 voor de verruiming van bemande openingstijden van een bibliotheekvestiging en het uitbreiden van hun activiteitenprogramma voor de periode 1januari 2024 tot en met 31 december 2024. De gemeente draagt bij wijze van co-financiering € 55.000 bij. Omdat de activiteiten bij de bibliotheek pas in 2024 worden uitgevoerd, is het noodzakelijk dat het budget 2023 van € 55.000 voor cofinanciering beschikbaar blijft voor 2024.

9. Meekoppelkansen Erfgoed Deal (prog. 6)
In de raadsvergadering van 29 september 2022 heeft de raad besloten om de ontvangen Rijkssubsidie Erfgoed Deal van € 103.000 in te zetten voor het project Linielandschap in de dijkversterking Gorinchem-Waardenburg. Dit project wordt in 2024 uitgevoerd, waardoor deze specifieke middelen voor de financiering van de (extra) meekoppelkansen bij het dijkversterkingsproject in 2023 nog niet zijn uitgegeven en voor 2024 beschikbaar dienen te blijven.

10. Omgevingswet (prog. 9)
Voor de invoering van de omgevingswet heeft het Rijk in de decembercirculaire geld beschikbaar gesteld. Van het door het Rijk beschikbare budget resteert € 194.000. Deze middelen zijn nodig in 2024 om dit plan verder te realiseren.

11. Digitale communicatie (OVO)
Om de digitale communicatie en online dienstverlening te actualiseren en nog beter te laten aansluiten bij de verschillende doelgroepen is er een aanpassing van de gemeentelijk website noodzakelijk. De middelen

hiervoor zijn ter beschikking gesteld in de Perspeciefnota 2023, maar nog niet volledig benut. Het restant van € 40.000 is in 2024 benodigd om de gestelde doelen te bereiken.

12. Restant coalitie akkoord (OVO)
De raad wordt voorgesteld om € 50.000 via de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2023 beschikbaar te stellen in 2024.

13. 1% meer bomen plan (OVO)
Wij hebben de ambitie om het aantal gemeentelijke bomen in Gorinchem de komende 10 jaar jaarlijks met 1% te laten toenemen. Deze jaarlijkse bomengroei van 1% draagt bij aan de uitvoering van de lokale adaptatiestrategie Gorinchem Klimaatproof. De € 80.000 uit het coalitie akkoord budget is benodigd voor de realisatie van deze ambitie in 2024 e.v..

14. Project Basis Registratie Personen (BRP) (OVO)
Dit project is nog niet volledig gerealiseerd in 2023. De raad wordt voorgesteld om het resterende bedrag € 178.000 via de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2023 beschikbaar te stellen in 2024 om dit project verder uit te voeren.

15. WOO (OVO)
Begin 2021 heeft de Tweede Kamer een initiatiefwet aangenomen om de gehele overheid transparanter en toegankelijker te maken. Hiervoor heeft het Rijk geld beschikbaar gesteld, waarvan eind 2023 nog € 230.000 resteert. Dit is in 2024 nodig voor de verder invulling van deze opdracht/ambitie.

16. E-Depot (OVO)
De gemeenteraad heeft ingestemd met het plan Gorinchem Duurzaam Digitaal (GDD). Het plan heeft als doel het duurzaam toegankelijk en leesbaar houden van digitale documenten. Om dit doel te bereiken is het noodzakelijk om een e-depot in te richten. Het restantbudget 2023 van € 83.000 is daarvoor benodigd in 2024.

17. Faciliteiten besluit opvangcentra (OVO)
Op basis van het faciliteitenbesluit Opvangcentra (waarin de financiële regelingen voor gemeenten met een opvang voor asielzoekers zijn vastgelegd), hebben wij via de decembercirculaire 2023 nog € 55.000 ontvangen. Deze middelen zijn in 2023 niet besteed en worden in 2024 ingezet voor de opvang van asielzoekers in 2024.

18. Toevoeging reserve Sociaal Domein (prog. 7)
In 2023 hebben we een overschot van € 3,7 mln op de uitvoering van het Sociaal Domein. Hierin zit een bedrag van € 3,2 mln voor de opvang van vluchtelingen. Omdat de kosten voor de opvang van vluchtelingen ook buiten programma 7, bijvoorbeeld onderwijs, worden gemaakt stellen wij voor het bedrag van € 3,2 mln. niet toe te voegen aan de reserve Sociaal Domein, maar via de bestemming van het resultaat 2023 in te zetten voor huisvesting van de ISK en als algemeen dekkingsmiddel. Daarnaast hebben wij van het Rijk in december € 2,2 mln. ontvangen voor de uitkering van energietoeslag aan mensen die leven van het sociaal minimum of minder. DIt bedrag wordt ook toegevoegd aan de reserve Sociaal Domein, waarover weer kan worden beschikt bij de uitvoering van de betreffende regeling in 2024. Per saldo wordt er dan € 2,7 mln. toegevoegd aan de reserve Sociaal Domein.

19.Toevoeging reserve Onderwijshuisvesting
De vrijval van de voorziening Lange Slagenstraat zorgt voor vrij te besteden middelen ter hoogte van € 257.000. Deze willen wij conform de afgesproken 'spaarregels Onderwijshuisvesting' toevoegen aan de reserve Onderwijshuisvesting.

Het verloop van het Jaarrekeningresultaat 2023 ziet er als volgt uit:

Verloop resultaat Jaarrekening 2023 (bedragen x € 1.000)	
Jaarrekeningresultaat 2023	7.923
Bestemmingsvoorstellen exploitatie 2023	-3.074
Toevoeging reserve Sociaal Domein	-2.706
Toevoeging reserve Onderwijshuisvesting	-257
Resultaat na bestemming	**1.886**

Voorgesteld wordt om het jaarrekeningresultaat na bestemming toe te voegen aan de algemene reserve.

Ontwikkeling algemene reserve
Het verloop van de algemene reserve in 2023 ziet er als volgt uit:

Saldo algemene reserve (bedragen in € x 1.000)	2023
Stand 1-1-2023	**31.503**
Rekeningresultaat 2022	6.998
Bestemming rekeningresultaat 2022	-3.507
Resultaat GR Avres 2022	91
Vorming diverse afschrijvingsreserves	-3.913
Desinvesteringen/Voorziening Gorinchem-Noord	-1.992
Begrotingssaldo 2023	-811
Saldo algemene reserve ultimo boekjaar	**28.369**

De mutaties zijn het gevolg van eerdere besluitvorming. Het saldo van de algemene reserve bedraagt ultimo 2023 € 28,4 mln. Hierin is het resultaat 2023 nog niet meegenomen. De algemene reserve is het belangrijkste onderdeel van het weerstandsvermogen. De weerstandsratio komt op basis van bovengenoemde cijfers uit op 1,39, hetgeen net onder de door de raad vastgestelde bandbreedte is.

Ontwikkeling Investeringen
In 2023 bedroeg het totaal aan geautoriseerde (zowel lopende als nieuwe) investeringen € 88,3 mln. De vastgestelde jaarschijf in de begroting 2023 bedroeg € 26,4 mln. In 2023 is er netto € 16 mln. besteed aan investeringen. De grootste afwijking van de begroting 2023 betreft Mobiliteit. Het bedrag aan totaal openstaande investeringen bedraagt eind 2023 € 65 mln. (was eind 2022 € 53 mln.).

In 2023 is een beperkt aantal grote investeringen afgerond. De uitgevoerde investeringen in 2023 hebben met name betrekking gehad op de nieuwbouw van het 't Gilde (circa € 9 mln.) en de elektrische veerboten (circa € 5 mln.).

Voorgesteld wordt de nog beschikbare investeringsruimte voor die investeringen die nog niet gereed zijn (€ 65,3 mln.) beschikbaar te houden voor de verdere realisatie in de komende jaren. In de Perspectiefnota 2025 zal de planning van de investeringen worden geactualiseerd en worden de financiële consequenties hiervan verwerkt. Een nadere onderbouwing van de investeringen staat in de toelichting bij de diverse programma's.

1.3 Leeswijzer

De jaarstukken bestaan uit een beleidsmatig en uit een financieel gedeelte, respectievelijk het jaarverslag en de jaarrekening.

Het jaarverslag
De jaarstukken 2023 volgen in opzet de Begroting 2023. De financiële informatie is binnen die programma's op het niveau van taakvelden opgenomen. Deze taakvelden zijn voorgeschreven vanuit het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Naast de negen beleidsprogramma's is er een 'programma' algemene dekkingsmiddelen en zijn er overzichten van overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien. Het overzicht overhead geeft inzicht in de kosten van alle overhead die niet rechtstreeks aan de uitvoeringsprogramma's toe te rekenen zijn. Onder de overhead vallen (o.a.) kosten voor directie, management, financiën, Human Resoure Management (HRM), facilitaire zaken, informatievoorziening en communicatie.

Indicatoren en streefwaarden
Gekoppeld aan de eerder genoemde uniforme taakvelden is vanuit het BBV een basisset van 34 beleids- of prestatieindicatoren voorgeschreven, die gemeenten in de begroting en jaarrekening moeten gebruiken. De indicatoren geven inzicht in (de vergelijkbaarheid tussen gemeenten van) de beleidsprestaties en zijn objectief meetbaar. De gegevens zijn via landelijke bronnen voor alle gemeenten beschikbaar en vragen dus niet om een eigen/nieuw registratiesysteem. Al deze gegevens zijn te raadplegen via www.waarstaatjegemeente.nl en op peildatum 29 maart 2024 zijn de gegevens overgenomen. De indicatoren bevatten voor het college en de gemeenteraad belangrijke informatie om te kunnen sturen. Per programma staan de verplichte indicatoren in een tabel, aangeduid met een 'B'. De indicatoren worden vergelijken met gemeenten in dezelfde stedelijkheidsklasse. We hebben de meest actueel beschikbare gegevens opgenomen, maar voor een aantal indicatoren zijn geen recente gegevens beschikbaar. Naast de basisset indicatoren zijn op een aantal programma's facultatieve indicatoren opgenomen, waarvoor landelijke data (nog) ontbreken. Gemeenten moeten hiervoor zelf de registratie organiseren. In tegenstelling tot de verplichte indicatoren zijn de facultatieve indicatoren wat minder feitelijk te meten. Ze hebben een bepaalde subjectiviteit in zich, zoals een gevoel of waardering. Deze gegevens komen uit de Gorcumse burgerpeiling. Voorbeelden zijn de mate waarin de gemeentelijke dienstverlening wordt gewaardeerd door ondernemers en inwoners en het veiligheidsgevoel van onze inwoners. Per programma staan de facultatieve indicatoren in een tabel, aangeduid met een 'F'. Voor een aantal indicatoren is gekozen om de resultaten uit te drukken in een getal en niet gevisualiseerd in een tabel.

Programmaverantwoording
De programmaverantwoording bestaat per programma uit de beantwoording van de zogenaamde ‘3 W-vragen’. De gebruikelijke 3 W-vragen zijn gehandhaafd omdat dit een goede verdiepingsslag aanbrengt van abstract naar concreet niveau.
1. Wat hebben we bereikt?
2. Wat hebben we daarvoor gedaan?
3. Wat heeft dit gekost?
Per programma is een overkoepelend doel geformuleerd. Hier staat ook welke beleidskaders een rol hebben gespeeld bij het realiseren van dat doel. Wat we in 2023 hebben gedaan om het programmadoel te bereiken, staat in de overzichten met concrete acties en reguliere taken. Onder het kopje 'Wat heeft dit gekost' worden de baten en lasten per taakveld gepresenteerd. De afwijkingen van € 60.000 of groter (baten en lasten afzonderlijk) worden toegelicht. Ook de aan het programma gerelateerde investeringen en subsidies worden hier gepresenteerd. Investeringen met een budget boven de € 500.000, afwijkingen boven de € 60.000 en politiek relevante investeringen worden nader toegelicht. In elk programma zijn alleen de verbonden partijen opgenomen die hebben bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen van dat programma.

Paragrafen
Na de programmaverantwoording volgen de paragrafen. Deze geven een dwarsdoorsnede van de jaarstukken, bezien vanuit een bepaald beleidsterrein. Het gaat vooral om beheersmatige aspecten die grote (financiële) gevolgen hebben gehad en/of van belang zijn geweest voor het realiseren van de programma's. Het onderdeel rechtmatigheid is toegevoegd aan de paragraaf bedrijfsvoering.

De jaarrekening
Het financiële gedeelte gaat in op de grondslagen voor de jaarrekening. Dit hoofdstuk geeft diverse financiële overzichten, zoals het totaaloverzicht van baten en lasten, het overzicht met incidentele baten en lasten, het structurele begrotingsevenwicht, het overzicht begrotingsonrechtmatigheid, de rechtmatigheidsverantwoording, de balans en de toelichtingen op de balans. Tot slot volgt de balans met een toelichting op de balansposten en een overzicht volgens de Wet Normering Topinkomens (WNT).

Bijlagen
In de bijlagen zijn de meerjarige overzichten van reserves en voorzieningen, baten en lasten per taakveld, investeringsoverzicht en de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa). Een lijst met gehanteerde afkortingen maakt deze jaarstukken compleet.

Gemeente Gorinchem

Jaarstukken 2023
Jaarverslag: Programmaverantwoording

2 Jaarverslag: Programmaverantwoording

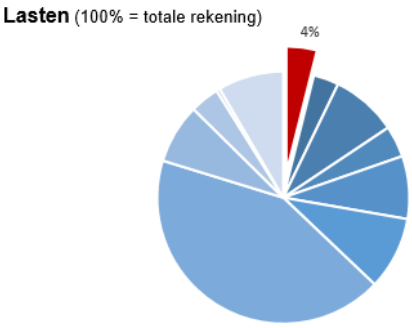
2.1 Programma 1 Bestuur en Ondersteuning

Taakvelden

Bestuur

Burgerzaken

Beheer overige gebouwen en gronden

2.1.1 Wat hebben we bereikt met het programma Bestuur en Ondersteuning?

Doel

De gemeente zet zich ervoor in dat Gorinchem een levendige en zorgzame stad is waar het goed wonen, werken en verblijven is voor jong en oud. Daarbij zal de gemeente de (inwoners van de) stad betrekken en faciliteren, de dienstverlening op de klant afstemmen en zorgen voor een efficiënte en effectieve bedrijfsvoering waarbij het gemeentelijke huishoudboekje op orde is.

Het coalitieakkoord
We zetten ons in voor alle inwoners van onze mooie stad. Ook als de politieke meningen verdeeld zijn, zoeken we samen het beste voor Gorinchem. Gemeenteraad en college geven elkaar de ruimte, zodat ieder zijn taak goed kan uitvoeren. Met elkaar doen we het voor Gorinchem en dus met Gorinchem.

Goede samenwerking met onze inwoners, organisaties en bedrijven begint met duidelijke communicatie. De gemeente is duidelijk in wat ze zelf kan of wil. Daarnaast luistert de gemeente goed en wil ze leren van het contact met de stad en met inwoners in de wijken. Duidelijk uitgesproken verwachtingen, nieuwsgierigheid en maatwerk zijn belangrijk. In onze kleine stad met een groot verzorgingsgebied kunnen wij het niet alleen. Want de uitdagingen zijn groot. Samenwerking binnen en buiten onze regio, opkomen voor de belangen van Gorinchem (‘lobby’) en het verkrijgen van subsidies zijn en blijven ook de komende jaren heel belangrijk. De slagkracht van gemeentelijke organisatie blijven we verder ontwikkelen, met oog voor een goede balans tussen ambities en beschikbare middelen.

Vastgesteld beleid

Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Burgerinitiatieven	2016
Inwoners aan zet	2016
Informatiebeleid	2017
Zienswijze koersdocument Grenzeloos samenwerken	2017
Participatiebeleid Gorcums samenspel 2022 - 2026	2021

Maatschappelijke effecten

Indicator	B/F	Eenheid	Gerealiseerd	Soort
Formatie	B	Fte per 1.000 inwoners	9,4	PI
Bezetting	B	Fte per 1.000 inwoners	8,5	PI
Apparaatskosten	B	Kosten per inwoner in €	864	PI
Externe inhuur	B	%	21	PI
Overhead	B	%	7,6	PI
Waardering inwoners algehele dienstverlening:				
-Balie	F	1-10	7,8	ME
-Telefoon	F	1-10	7,5	ME
-Schriftelijk	F	1-10	7,3	ME
-Digitaal	F	1-10	7,2	ME

Verklaringen afkorting: B = Basisset indicator, F = Facultatieve indicator, PI = Prestatie Indicator, ME = Maatschappelijk Effect.

2.1.2 Wat hebben we daarvoor gedaan?

Prioriteiten aandachtspunten

Onderwerp	Toelichting concrete voornemens
Verbeteren informatie-voorziening P&C	In de begroting 2024 is gestart met een nieuw kleurenmodel. Hierin wordt een onderverdeling gemaakt tussen voorbereiding besluitvorming (oranje), besluitvorming (rood) en actie na/zonder besluitvorming (groen). Daarnaast zijn aan de diverse indicatoren streefwaarden gekoppeld.
Investerings-programma	Voor de behandeling van de begroting 2024 is een sessie gehouden met behulp van een knoppenmodel. Door middel van dit knoppenmodel is bekeken welke impact het wel of niet doen van investeringen heeft op het investeringsplafond en het begrotingssaldo. Naar aanleiding van deze sessie heeft het college voorgesteld een aantal investeringen aan te passen. De investeringsruimte voor de komende jaren is beperkt.

Reguliere taken

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
Klant Contact Centrum (KCC)	Het KCC is de eerste toegang voor inwoners voor telefoon, social media en chat. In 2023 is er voor het eerst een lichte daling in het aantal binnengekomen telefoongesprekken geconstateerd. We zien daarbij een verschuiving van de klantcontacten naar de digitale dienstverleningskanalen. Sinds de herstart in 2022 is WhatsApp in 2023 uitgegroeid tot ons tweede digitale dienstverleningskanaal. Via de chat ontvangen we nog steeds de meeste digitale berichten. Met onze kennisbank beantwoorden we vragen snel en eenduidig. De medewerkers van het KCC merken dat de directe digitale contacten bijdraagt in onze service voor de inwoners.
Adres- en identiteitsfraude	De Rijksoverheid zet in op adres-en identiteitsfraude en ondersteunt dit ook vanuit de Landelijke Aanpak Adresfraude (LAA). Dit vraagt extra inzet van gemeenten zoals het opstarten van adresonderzoeken. De gemeente krijgt maandelijks risicosignalen door

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
	en deze adressen moeten worden onderzocht. Het is een intensief maar noodzakelijk traject. In 2023 zijn er 217 onderzoeken op het gebied van huisvesting van arbeidsmigranten en huurtoeslagen- en zorgtoeslagenfraude opgestart.
Toename controle brondocumenten	Gorinchem heeft te maken met een sterke toename van inwoners die niet afkomstig zijn uit Nederland. In 2023 hebben we 464 afspraken gehad voor inschrijving uit het buitenland. Deze burgers moeten vanuit de wet Basisregistratie Personen (BRP) brondocumenten inleveren. In 2023 zijn er 328 brondocumenten ingeleverd. Deze documenten worden op echtheid gecontroleerd en daarna verwerkt in de BRP. Deze controle is bewerkelijk vanwege de diversiteit in documenten en de landen van herkomst.
Visie dienstverlening	De ambities op het gebied van dienstverlening zijn vastgelegd in de visie Dienstverlening 'Gastvrij Gorinchem'. In 2023 hebben we gewerkt aan de activiteiten uit deze Visie zoals de bereikbaarheid van onze dienstverleningskanalen. De digitale dienstverlening heeft onze voortdurende aandacht en wordt aangescherpt daar waar nodig. In de burgerpeiling 2023 zijn we beoordeeld met een 7,0. Ongeveer 28% van de rijbewijzen zijn digitaal aangevraagd met behulp van de landelijke pilot Digitaal Aanvragen Rijbewijs. Dit is een stijging van 10% ten opzichte van 2022. De parkeerproducten worden zelfs 100% digitaal afgehandeld. Hulp bij digitaal aanvragen is altijd mogelijk aan onze balie of via de telefoon. Zo houden we vast aan de uitgangspunten van onze Visie Dienstverlening waarbij al onze dienstverleningskanalen toegankelijk zijn en blijven.
Fixi	Vanaf 1 januari 2021 werkt de gemeente Gorinchem met een nieuw meldingssysteem voor de openbare ruimte ‘Fixi’. In 87% van de meldingen in de openbare ruimte komen digitaal binnen. In 2023 zijn er in totaal 8.945 meldingen binnengekomen. Intern werken we met diverse teams samen om inwoners op de hoogte te houden van de juiste stand van zaken van de gedane melding.
Burgerpeiling	Met de tweejaarlijkse monitor wordt de tevredenheid onder de inwoners gemeten ten aanzien van het woon- en leefklimaat, de gemeentelijke dienstverlening, de zorg & welzijn en de relatie inwoner - gemeente. In het voorjaar van 2023 is de burgerpeiling uitgevoerd. Dit heeft geleid tot aandachtspunten en acties. Wij hebben u in de raadsinformatiebrief D-884240 geïnformeerd over de 13 acties op hoofdlijnen waar wij ook in 2023 stappen hebben gezet. De acties zijn opgenomen in de uitvoeringsprogramma's en worden toegelicht bij de diverse programma's in deze Jaarstukken. De 13 acties hebben zich gericht op lopende activiteiten zoals Kijk op de Wijk, wijkbezoeken en Bliek in actie. We hebben laten zien bij welke projecten de gemeente samen met de inwoners hebben opgetrokken. De uitkomsten van de peiling zijn ook betrokken bij het optimaliseren van het proces meldingen (Fixi). Wij hebben gewerkt aan servicenormen en het verkorten van de afhandeltermijnen, zie ook de toelichtingen hierboven bij KCC & Fixi, en de uitvoering van de visie dienstverlening. Bij lopende onderhoudsprojecten en reconstructies hebben wij bekeken of en hoe voldoende parkeerplaatsen gecreëerd zijn conform geldende normen. Wij hebben de uitkomsten gebruikt ter onderbouwing van enkele indicatoren in de begroting, de jaarstukken en de monitor Sociaal beleid. Daarnaast is een aantal acties gericht op het verder ontwikkelen van de welzijnsvoorzieningen, de culturele voorzieningen en de ontmoetingsplek van de toekomst.

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
	Wij hebben in het kader van het participatiebeleid gewerkt aan het instrument Recht om uit te dagen, de uitvoering van de motie "We overbruggen de kloof" en diverse acties rondom wijkgericht werken. De uitkomsten zijn ook betrokken bij het integraal veiligheidsplan. Een aantal acties heeft een lange doorlooptijd. Daarom zal ook in de Jaarstukken 2024 hierover gerapporteerd worden.
Subsidieverwerving	In 2023 is voor een bedrag van € 4,3 mln. aan subsidies verworven. Zo zijn subsidies toegekend vanuit de SBI (StartBouwImpuls) voor het op gang houden van de woningproductie. De toekenningen zijn voor de projecten Lingehorst en woningbouw van Poort6 in Hoog Dalem. Daarnaast is de in 2022 door het Ministerie van BZK gemaakte reservering voor bovenplanse infrastructuur, met een subsidieaanvraag omgezet in een definitieve toekenning. Het gaat hier om bovenplanse infrastructuur voor de woningbouw rond de Arkelsedijk. Voor de verduurzaming van het gemeentelijke vastgoed zijn subsidies toegekend vanuit de regeling DUMAVA (Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed) voor de gymzaal Johan van Egmond en het MFA Gildenplein. Voor het I-lab is een MKB-deal gesloten met de Provincie Zuid-Holland. De hieraan verbonden subsidie is door de provincie gereserveerd en de definitieve subsidietoekenning wordt begin 2024 verwacht. Voor de lokale aanpak isolatie is een subsidie toegekend vanuit het NIP (nationaal isolatie programma) en voor het aantrekken van personele capaciteit en expertise voor het uitvoeren van energie en klimaattaken is een driejarige subsidie toegekend gekregen. Voor de herinrichting van Buiten de Waterpoort gericht op recreatie en beweging is subsidie aangevraagd en toegekend. In 2023 is ook een subsidieaanvraag ingediend in het nieuwe hoofdstuk sociale inclusie van de regeling ESF+ (Europees Sociaal Fonds). Hierin is de schuldhulpverlening door Avres opgevoerd. Daarnaast is in 2023 het beheer verricht van eerder toegekende subsidies wat onder meer omvat het afwikkelen van voorlopige subsidiebeschikkingen tot definitieve toekenningen. Voor de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden is de afwikkeling en verzoek om vaststelling van provinciale subsidies ingediend bij de Provincie Zuid-Holland.

2.1.3 Wat heeft dit gekost?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 V = voordeel en N = nadeel)	Jaar-rekening 2022	Begroting primitief 2023	Begroting na wijziging 2023	Jaar-rekening 2023	Verschil
TV01 Bestuur	3.079	2.601	2.707	2.828	121 N
TV02 Burgerzaken	1.259	1.376	1.702	1.804	102 N
TV03 Beheer overige gebouwen en gronden	622	578	718	2.336	1.617 N
Lasten Bestuur en Ondersteuning	**4.961**	**4.555**	**5.128**	**6.968**	**1.840 N**
TV01 Bestuur	546	3	16	641	626 V
TV02 Burgerzaken	547	514	514	514	0 V
TV03 Beheer overige gebouwen en gronden	396	453	509	462	48 N
Baten Bestuur en Ondersteuning	**1.489**	**969**	**1.039**	**1.617**	**578 V**
Totaal saldo van baten en lasten	-3.471	-3.585	-4.089	-5.351	1.262 N
Stortingen reserves	0	0	0	0	0 V
Onttrekkingen reserves	0	0	0	0	0 V
Resultaat	**-3.471**	**-3.585**	**-4.089**	**-5.351**	**1.262 N**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten		
TV01 Bestuur	83 N	De pensioenvoorziening voor (ex)bestuurders is herzien. Om de voorziening voldoende te laten zijn voor de toekomstige verplichtingen is een extra dotatie gedaan van € 83.000.
TV02 Burgerzaken	77 N	De dubbele verkiezing in maart 2023 van de Provinciale Staten en het Waterschap, samen met een niet begrootte verkiezing van de Tweede Kamer in november 2023, resulteerde in een extra last van € 77.000.
TV03 Beheer overige gebouwen en gronden	1.624 N	Er heeft een herwaardering plaatsgevonden van een aantal gemeentelijke panden. Deze heeft geleid tot een dotatie in de voorziening afwaardering bedrijfsgebouwen.
Baten		
TV01 Bestuur	628 V	Dit is het gevolg van een vrijval uit de voorziening wachtgelden voor bestuurders.

2.1.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

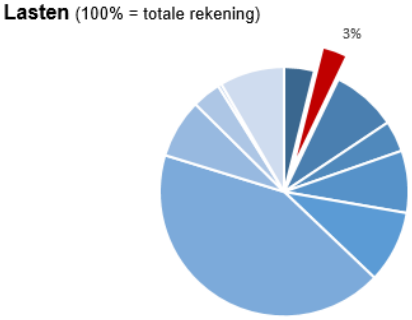
- GR Regio AV

2.2 Programma 2 Veiligheid

Taakvelden

Crisisbeheersing en brandweer

Openbare orde en veiligheid

2.2.1 Wat hebben we bereikt met het programma Veiligheid?

Doel

Gorinchem is een schone, veilige en leefbare stad waarin bewoners zich veilig en prettig voelen. Aan de hand van de prioriteiten uit het integraal veiligheidsprogramma 2023-2026 gaan we met inwoners, ondernemers en partners aan de slag. Samen in de regio en met de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid beheersen we de veiligheidsrisico's en zorgen we voor een adequate voorbereiding op mogelijke incidenten en crisissen door een goede verbinding met hulpdiensten en een slagvaardige organisatie van gemeentelijke processen bij ernstige incidenten.

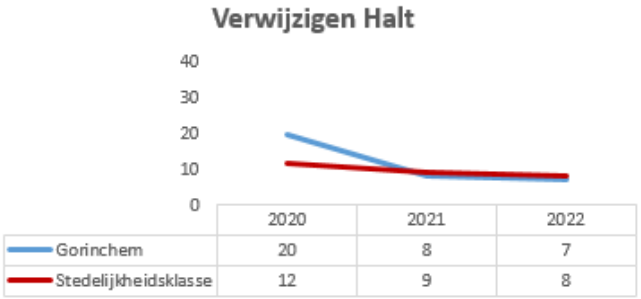
Het coalitieakkoord
Wij willen dat Gorinchem een gastvrije en veilige stad is waarin iedereen kan wonen, werken, ondernemen en ontspannen. De gemeente heeft een speciale verantwoordelijkheid voor een schone, hele en veilige leefomgeving. Veiligheid is ook een gezamenlijke verantwoordelijkheid van politie, gemeente en Gorcumers zelf. Is er bij inwoners animo om daarin zelf een rol te nemen, dan ondersteunen we dat. In Gorinchem zijn regionale criminele netwerken actief, waarin drugs een grote rol spelen. De aanpak van deze ondermijnende criminaliteit willen we versterken. Zowel bij de aanpak van overlast als van ondermijning geldt: we kiezen voor de juiste balans tussen voorkomen en bestrijden.

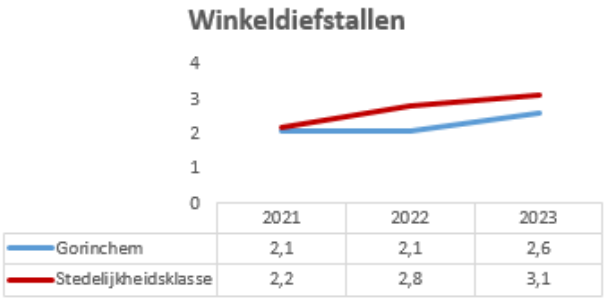
Vastgesteld beleid

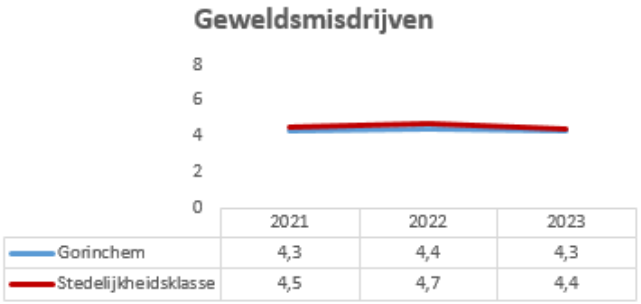
Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Vergunningen Toezicht en Handhaving (VTH)	2019
Evenementennota	2019
Integraal Veiligheidsplan (IVP) 2023 - 2026	2023
Algemene Plaatselijke Verordening (APV)	2023
Verordening Alcoholwet	2023

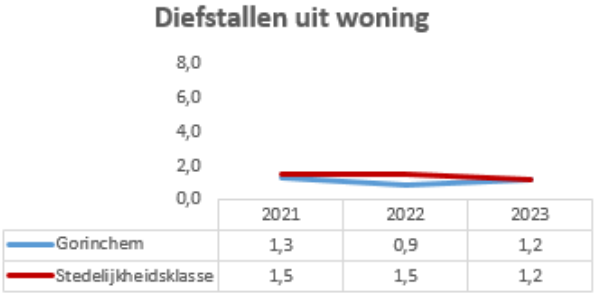
Maatschappelijke effecten

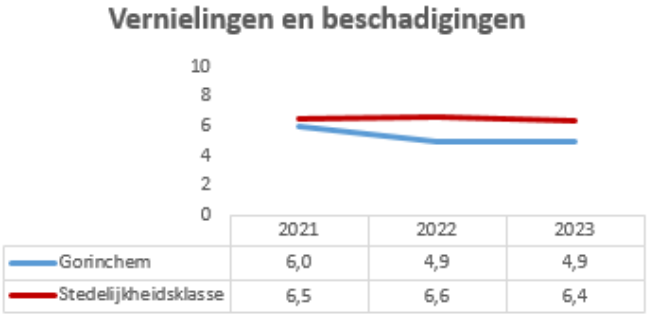
Indicator	B/F	Eenheid	Soort
Verwijzingen Halt	B	Per 1.000 jongeren	PI
Winkeldiefstallen	B	Aantal per 1.000 inwoners	PI
Geweldsmisdrijven	B	Aantal per 1.000 inwoners	PI
Diefstallen uit woning	B	Aantal per 1.000 inwoners	PI
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	B	Aantal per 1.000 inwoners	PI
Aandeel dat zich veilig voelt in de buurt	F	% vanuit Gorcumse burgerpeiling	PI
Mate van overlast van buurtbewoners Ten minste enige mate van overlast	F	% vanuit Gorcumse burgerpeiling	PI

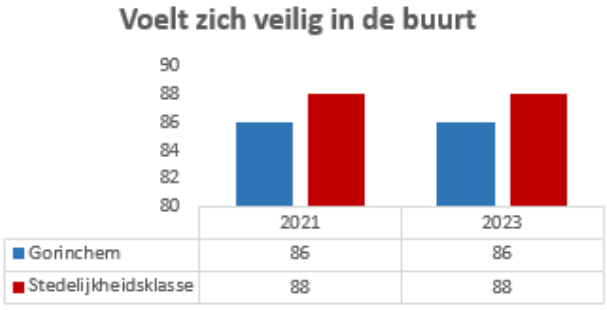

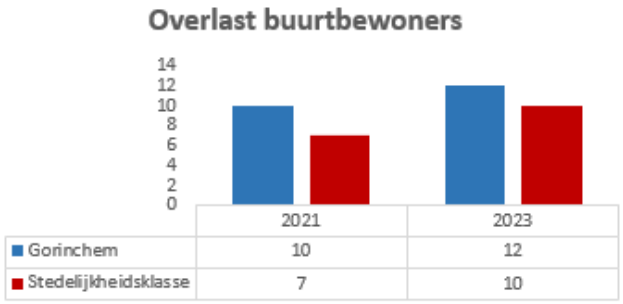

Indicator	Streefwaarde 2023	Hebben we dit bereikt?
Voelt zich veilig in de buurt	86%	Ondanks externe ontwikkelingen voelen de meeste inwoners van Gorinchem zich veilig.

2.2.2 Wat hebben we daarvoor gedaan?

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp	Toelichting concrete voornemens
Ondermijning	In 2023 is het Plan van Aanpak Ondermijning opgenomen als thema in het IVP 2023-2026. Het IVP 2023-2026 is in januari 2023 vastgesteld. Op het thema Ondermijning zijn in de organisatie diverse opleidingen verzorgd voor onder andere de boa's. De boa's hebben opleidingen gevolgd in het herkennen en signaleren van ondermijning en het herkennen van signalen van mensenhandel. Er zijn bij externe partners vier presentaties gehouden op het gebied van ondermijning. Voor de gemeenteraad is de Radarsessie jeugdcriminaliteit georganiseerd. Het Coffeeshopbeleid en het Regionaal Beleid Mensenhandel zijn vastgesteld. De beleidsnota prostitutie en seksbranche is opgesteld. Een wijziging in hoofdstuk 3 (prostitutie) in de APV is doorgevoerd en vastgesteld. Het Bibob beleid is geactualiseerd. Om inwoners en ondernemers goed voor te lichten op het thema Ondermijning is er een ondernemersdiner georganiseerd, is de escapeboot ingezet tijdens de Havendagen en is een zogenaamde lokbus ingezet. Er is gestart met de campagne Meld Misdaad Anoniem (MMA) om de meldingsbereidheid te vergroten. Dit heeft geresulteerd in 22 meldingen die via MMA gedaan zijn. Inwoners en ondernemers werden in de week van de veiligheid tijdens de veiligheidsmarkt door Stichting Humanitas geïnformeerd over signalen van mensenhandel. In september is gestart met het Fieldlab 'Aanpak Jonge Aanwas'. Het Fieldlab krijgt in 2024 een vervolg.

Reguliere taken

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
Zorg en Veiligheid	In samenwerking met de zorg- en veiligheidspartners zoals het Zorg- en Veiligheidshuis Zuid-Holland Zuid, de politie en Veilig Thuis hebben we ingezet op een gezamenlijke aanpak van complexe casuïstiek, waarbij de belanghebbende centraal stond. Daarbij is aandacht voor de kwetsbare inwoners, zoals de aanpak van onbegrepen gedrag en is ingezet op tijdige signalering om (verdere) escalatie en crisissituaties zoveel mogelijk te voorkomen. We hebben aandacht besteed aan het thema Maatschappelijk Ongenoegen. We hebben aandacht besteed op het thema 'Anti Overheidssentiment' in samenwerking met het Landelijk Steunpunt Extremisme.

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
Digitale Veiligheid	Bij de aanpak van gedigitaliseerde criminaliteit en cybercrime hebben we ingezet op het versterken van de eigen rol van inwoners en ondernemers. Met onze partners monitoren we de aard, omvang en trends van gedigitaliseerde criminaliteit en cybercrime. Met de komst van de digitale wijkagent is het netwerk en de monitoring versterkt. Net als in voorgaande jaren wordt er aandacht gegeven aan cyberpesten en veilig omgaan met social media. Voor ondernemers is een cybercrimecongres georganiseerd waarbij ondernemers bewust gemaakt zijn van de gevolgen van cybercrime en welke maatregelen zij kunnen nemen om te voorkomen dat zij slachtoffer worden van deze vorm van criminaliteit. Er zijn meerdere bijeenkomsten georganiseerd voor de doelgroep senioren om hen weerbaar te maken tegen de meest voorkomende vormen van gedigitaliseerde criminaliteit. Inwoners en ondernemers zijn tijdens de veiligheidsmarkt geïnformeerd over diverse vormen van gedigitaliseerde criminaliteit.
Veilige woon- en leefomgeving	Aan de wijkveiligheid is integraal samengewerkt met de politie, (wijk) boa's, jongerenwerkers en Poort6. In de Gildenwijk is nauw contact onderhouden met het COA om vroegtijdig signalen van overlast en ondermijning te delen. De alcoholverbodsgebieden zijn geëvalueerd en herzien. In de week van de veiligheid is een veiligheidsmarkt georganiseerd waarbij diverse partners aanwezig waren. De politie, het Platform Veilig Ondernemen Rotterdam, Stichting Humanitas en de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (brandveilig leven) namen deel aan deze veiligheidsmarkt. We hebben ingezet op het versterken van de eigen rol van de inwoners en ondernemers. Het preventieteam van Stichting Aanpak Fiets en E-bikediefstal (SAFE) is in augustus aanwezig geweest op het station om inwoners/ reizigers te informeren over fietsendiefstal en het voorkomen hiervan. Door de toezichthouders en boa's is gecontroleerd op schoon, heel, veilig en kleine ergernissen. In samenwerking met de politie is aandacht geweest voor het fietsen in het winkelgebied. Er zijn controles uitgevoerd op het Digitaal Opkopers Register bij opkopers en handelaren in tweedehandsgoederen. Er is gecontroleerd op jeugdoverlast. Er zijn controles uitgevoerd op naleving van de APV en het parkeerbeleid. In het najaar zijn controles op vuurwerkoverlast uitgevoerd. In december is een vuurwerkinleveractie georganiseerd waarbij inwoners anoniem en straffeloos illegaal vuurwerk konden inleveren. Dit heeft 14,5 kilo illegaal vuurwerk opgeleverd. Het buurtpreventieteam Oost/Dalem heeft aan het begin van 2023 ingezet op het Donkere Dagen Offensief. Het buurtpreventieteam is geïnformeerd over signalen van ondermijning tijdens de regionale bijeenkomst voor buurtpreventieteams. De samenwerking met de wijkboa is in 2023 versterkt.
Cameratoezicht	We beoordelen met onze partners de noodzaak en de behoefte aan cameratoezicht in de stad. De huidige openbare orde camera's zijn in stand gehouden. Tijdens de zomerfeesten is tijdelijk extra mobiel cameratoezicht ingezet.
Crisisbeheersing	We zijn in 2023 gestart met de herijking van de crisisorganisatie. Het Opleiden, Trainen en Oefenen (OTO) programma is geactualiseerd en (nieuwe) medewerkers hebben meerdere trainingen en oefeningen gevolgd. Openstaande taken in de crisisorganisatie zijn ingevuld. De faciliteiten en materialen benodigd in de crisisorganisatie zijn geactualiseerd, waardoor wij in tijden van incidenten, crises en rampen snel kunnen reageren en operationeel inzetbaar zijn.

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
	Er is een nauwe samenwerking met de Veiligheidsregio Zuid-Holland-Zuid en gezamenlijk werken we aan thema's die opgenomen zijn in het Beleidsplan 2022-2025 van de Veiligheidsregio Zuid-Holland-Zuid. Vanuit Brandveilig Leven is tijdens de Lentefair en de Veiligheidsmarkt ingezet op de zelfredzaamheid van inwoners en ondernemers op het voorkomen van brand en het bieden van een handelingskader.
Horeca, evenementen en veilig uitgaan	De gemeente verleent vergunningen voor evenementen en zorgt in samenwerking met veiligheidspartners en organisatoren voor een veilig verloop van (grootschalige) evenementen, zoals de landelijke intocht van Sinterklaas die dit jaar in Gorinchem plaats vond. In 2023 zijn er 51 evenementenvergunningen verleend . Het handboek Horeca en de para-commerciële verordening zijn in 2023 vastgesteld. Er is gecontroleerd op de naleving van de APV en de Alcoholwet. Er zijn 80 controles uitgevoerd, waarbij tweemaal een bestuurlijke waarschuwing na overtreden Alcoholwet opgesteld is. Er is achttienmaal een bestuurlijke waarschuwing opgesteld na constatering van overtredingen APV en is viermaal een Last onder dwangsom opgelegd.

2.2.3 Wat heeft dit gekost?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 V = voordeel en N = nadeel)	Jaar-rekening 2022	Begroting primitief 2023	Begroting na wijziging 2023	Jaar-rekening 2023	Verschil
TV11 Crisisbeheersing en Brandweer	3.344	3.408	3.466	3.590	124 N
TV12 Openbare orde en Veiligheid	2.010	1.759	2.131	1.908	223 V
Lasten Veiligheid	**5.354**	**5.166**	**5.596**	**5.498**	**98 V**
TV12 Openbare orde en Veiligheid	521	360	177	203	27 V
Baten Veiligheid	**521**	**360**	**177**	**203**	**27 V**
Totaal saldo van baten en lasten	-4.833	-4.806	-5.420	-5.295	125 V
Stortingen reserves	0	0	0	0	0 V
Onttrekkingen reserves	11	4	4	4	0 V
Resultaat	**-4.822**	**-4.802**	**-5.416**	**-5.291**	**125 V**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten		
TV 11 Crisisbeheersing en Brandweer	191 N	In de 1e en 2e bestuursrapportage van de GR Veiligheidsregio Zuid Holland Zuid is de bijdrage aan de GR bijgesteld. Er wordt € 191.000 meer in rekening gebracht voor o.a. indexering cao en disagio als gevolg van het oversluiten van de leningenportefeuille.
	25 V	Op het budget van de zomerfeesten is er ruim € 25.000 minder uitgegeven Dit komt o.a. door dat er minder beveiliging nodig was.
TV 12 Openbare orde en veiligheid	90 V	Voor de ontmanteling van de Camera Uitlees Ruimte (CUR) zijn de uitgaven meegevallen t.o.v. het geraamde bedrag er was rekening gehouden met onvoorziene uitgaven van € 90.000 en die zijn er niet geweest.
	92 V	Het budget 'Veilige Publieke Taak' is bedoeld om eventuele maatregelen te treffen voor geweld tegen ambtenaren van de gemeente Gorinchem. Er kan vooraf niet goed worden ingeschat hoeveel budget nodig is, aangezien dit afhankelijk is van het aantal incidenten en de ernst ervan.

In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen:

Investeringen (bedragen x € 1.000)	Budget	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Totaal realisatie	Verschil	Gereed
Lasten						
CUR hard- en software	26	0	0	0	26	V
CUR vaste camera 2018	44	0	0	0	44	V
Totaal Lasten	**70**	**-**	**-**	**-**	**70**	**V**
Totaal investeringen	**70**	**-**	**-**	**-**	**70**	**V**

In onderstaande tabel staan de subsidies vermeld, die binnen dit programma zijn verstrekt.

Subsidies (bedragen x € 1.000)	
Stichting Halt	19
Dierenambulance Vianen	27
Dierenasiel Gorinchem	50
	96

2.2.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid
- GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
- MerwedeLingelijn Beheer B.V.

2.3 Programma 3 Verkeer en Vervoer

Taakvelden

Verkeer en Vervoer

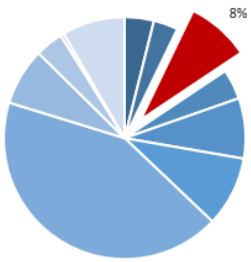
Parkeren

Recreatieve havens

Economische havens en waterwegen

Openbaar vervoer

Lasten (100% = totale rekening)

2.3.1 Wat hebben we bereikt met het programma Verkeer en Vervoer?

Doel

Bewoners, ondernemers en bezoekers zijn tevreden over de bereikbaarheid, (verkeers)veiligheid en bruikbaarheid van wegen, water- en spoorwegen binnen de gemeente.

Het coalitieakkoord
Een goede en veilige bereikbaarheid van en naar Gorinchem en in de stad zelf is heel belangrijk. Het draagt bij aan het woongenot van inwoners en het vestigingsklimaat van bedrijven en organisaties. Dit komt ten goede aan de leefbaarheid in onze stad. Met de Mobiliteitsvisie en de Uitvoeringsagenda ligt er een goede basis om de uitdaging aan te gaan. Tegelijk vraagt deze fase van uitvoering ook nog veel van ons. Bouwkostenstijgingen maken dat we goed naar planning en uitvoering moeten kijken. En ook onderdelen van de aanpak fietsknelpunten vragen om uitvoering.

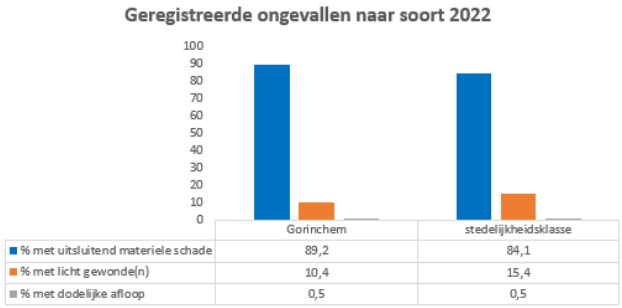
Voor ons is het belangrijk dat in Gorinchem de veiligheid en het gemak voor fietsers en voetgangers zichtbaar toenemen. Overigens zonder dat plekken onbereikbaar worden voor auto's. Ook willen we in de stad meer openbaar vervoer. We gaan op zoek naar praktische oplossingen. Voor ambities uit de Mobiliteitsvisie die na deze raadsperiode aan de beurt zijn, geldt dat we moeten sparen. En dat we op zoek moeten gaan naar extra financiële middelen.

Vastgesteld beleid

Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Kadernota Infrastructuur	2007
Fietsplan	2013
Regionaal verkeers- en vervoersplan	2014
Verkeersstructuurplan Binnenstad	2016
Raadsopdracht Mobiliteit	2017
Fietsparkeren 2018	2018
Parkeerverordening Gemeente Gorinchem	2019
Beleid Openbare ruimte Buitengewoon Groen 2021-2025	2020
Mobiliteitsvisie Gorinchem 2040	2020
Uitvoeringsagenda Mobiliteitsplan 2020-2023	2020

Maatschappelijke effecten

Indicator	B/F	Eenheid	Soort
Geregistreerde ongevallen naar soort in 2022	F	in %	ME

2.3.2 Wat hebben we daarvoor gedaan?

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp	Toelichting concrete voornemens
Stedelijk programmeren uitvoering Mobiliteitsvisie	**Uitvoering Mobiliteitsvisie** *Project Herinrichting Haarsekades* In november 2023 zijn we met de aanbestedingsprocedure voor het project “Herinrichting Haarsekades” gestart. We verwachten het project in maart 2024 definitief te gunnen. Medio april wordt gestart met de eerste werkzaamheden en de oplevering is in december 2024. *Project Herinrichting Banneweg* In januari 2023 heeft de gemeenteraad een investeringsbudget beschikbaar gesteld voor de verdere uitwerking en realisatie van het project. Bij de behandeling van de begroting 2024 is de scope van het project aangepast. Het deel bij het sluizencomplex wordt niet gerealiseerd. We hebben het ontwerp uitgewerkt tot een voorlopig ontwerp: - is het schetsontwerp geoptimaliseerd; - is maximaal ingezet op het behoud van bomen; - zijn kansen ten aanzien van waterberging verkend; - is aandacht besteed aan de inpassing van de kunstwerken; - is vormgegeven aan de herinrichting van het Stadhuisplein en het parkeerterrein Piazza. Daarnaast hebben we subsidie bij de provincie aangevraagd. *Project Brug over de Linge* Op basis van een variantenstudie hebben we een schetsontwerp (SO) voor de brug gemaakt. Het SO is vertaald naar een Programma van Eisen (PvE). Middels participatie hebben we stakeholders goed en vroegtijdig betrokken in de totstandkoming van het SO en het PvE. Uit het participatietraject bleek dat het wenselijk is om de herinrichting van de Arkelsedijk op te nemen in dit project. Op 30 november 2023 is het raadsbesluit genomen om het budget ter beschikking te stellen voor het ontwerp en de realisatie van

Onderwerp	Toelichting concrete voornemens
	de nieuwe Lingebrug en het herinrichten van de Arkelsedijk. Dit integrale infrastructurele project is onderdeel van de gebiedsontwikkeling Lingeoever. In 2024 zal de ontwerpfase gecontinueerd worden zodat er ook een aannemer voor het werk gecontracteerd kan worden. Hiervoor zal een Europese aanbestedingsprocedure doorlopen worden. *Project Uitbreiding parkeergarage Kweeklust* Tijdens de I&O van 23 maart 2023 hebben we u geïnformeerd over de uitkomsten van de verrichte parkeeronderzoeken en zijn drie varianten toegelicht om parkeergarage Kweeklust uit te breiden. We hebben toegelicht dat de verwachte uitvoeringskosten naar verwachting hoger uitvallen dan het beschikbaar uitvoeringsbudget. Om het project betaalbaar te maken heeft het College besloten onderzoek te verrichten naar een integrale gebiedsgerichte invulling van Kweeklust. Tijdens de I&O van 7 december 2023 hebben we een toelichting gegeven op de laatste onderzoeken en wat het advies is voor het vervolgtraject. Samen met ontwikkelaars hebben wij gekeken naar de mogelijkheid uitbreiding van de parkeergarage te combineren met woningbouw of appartementen. De conclusie uit deze onderzoeken is dat dit ten koste gaat van het netto aantal parkeerplaatsen en dat de combinatie met woningbouw of appartementen vanuit het oogpunt van erfgoed en stedenbouw te massaal is. Om de uitbreiding van de parkeergarage financieel haalbaar de maken, is de mogelijkheid verkend om te werken met een prefab bouwsysteem. In de I&O vergadering van 7 december 2023 is hier een nadere toelichting op gegeven. Momenteel loopt het vervolgonderzoek naar de inpasbaarheid van de waterberging met het Waterschap. Daarnaast wordt de aanpak voor de bestemmingswijziging voorbereid.
Fietsknelpunten top 10	We hebben een inventarisatie gemaakt van meekoppelkansen, beschikbare budgetten en subsidiemogelijkheden. Op basis hiervan kunnen we in 2024 starten met de complexere aanpassing. Het afgelopen jaar hebben we het kruispuntplateau van de Haarsekades/Haarweg/Vlietskade opgeknapt. Zijnde twee silhouetten van witte fietsen bij de rotonde Griendweg verwijderd. Daarnaast hebben wij rotonde Eike's Hof aangemeld voor een provinciale subsidie.
Nieuwe knelpunten autoverkeer	Om de verkeerssituatie voor het autoverkeer te verbeteren hebben we het afgelopen jaar vooral ingezet op een combinatie met onderhoudswerkzaamheden. Zo is de Haarweg opnieuw geasfalteerd en zijn er verkeersdrempels in asfalt aangebracht om de verkeersveiligheid te verbeteren.

Reguliere taken

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
Planologie	We hebben verkeerskundige inbreng geleverd bij planologische ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld bij de transformatie aan de Arkelsedijk of de Schelluinsestraat. Dit moet bijdragen aan een toegankelijke en verkeersveilige openbare ruimte.

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
Inrichting Openbare ruimte	We hebben een verkeerskundige bijdrage geleverd aan een kwalitatief goede inrichting van de openbare ruimte. Dit is zowel bij projecten die in voorbereiding zijn (b.v. Lingeoever), als projecten die in uitvoering zijn (b.v. Hoog Dalem) en het optimaliseren van de bestaande situatie.
Regionale samenwerking	Er is regionaal samengewerkt op het gebied van de veerdienst, de verkeersveiligheid, de bereikbaarheid, het verkeersbeleid en de afstemming van werkzaamheden. Het regionaal actieprogramma verkeersveiligheid loopt nog tot en met 2024.
Verkeersveiligheid	We zorgen voor een verkeersveilige inrichting van de openbare ruimte en besteden aandacht aan verkeerseducatie en gedragsbeïnvloeding om de verkeersveiligheid verder te verhogen. Het regionaal actieprogramma verkeersveiligheid vormt hiervoor de basis. Daarnaast hebben we in combinatie met onderhoud de verkeersituatie verbeterd door bijvoorbeeld extra verkeersdrempels aan te brengen.
Evenementen en activiteiten	Het afgelopen jaar hebben we extra aandacht besteed aan duidelijke verkeersmaatregelen bij evenementen. Ook is er veel aandacht besteed aan de verkeersmaatregelen bij de landelijke intocht van Sinterklaas. We hebben ingezet op het goed en veilig begeleiden van de grote aantallen bezoekers. Zo zijn er tijdelijke parkeerterreinen gerealiseerd en reden er pendelbussen.
Veerdienst	**Doorontwikkeling van de Riveer App** In september 2023 is de vernieuwde Riveer App definitief gelanceerd. Het traject van doorontwikkeling loopt door in 2024. Databeheer wordt in 2024 geoptimaliseerd. **Personeel** Er heerst krapte op de arbeidsmarkt en het vinden van het juiste personeel is een voortdurende uitdaging. In januari 2024 starten de nieuwe schepen in een nieuwe dienstregeling. In 2024 gaan we verder met trainen personeel, finetunen en optimaliseren van de dienstregeling en roosters. **Extra traject** Van 9 juni tot 4 augustus 2023 heeft Riveer een extra veerverbinding verzorgd in opdracht van RWS. Riveer is ingehuurd voor een speciale verbinding met een voet- en fietsveer inclusief personeel bij de Haringvlietbrug tijdens de werkzaamheden aldaar. Een dergelijk extra traject verzorgen, heeft als doel de algemene exploitatiekosten van veerdienst Riveer te verlichten.
Lingehaven	In 2023 waaiden opnieuw de Blauwe Vlag én de Groene Wimpel in de Lingehaven. Een internationale milieuonderscheiding voor havens en stranden die bewezen hebben veilig en schoon te zijn. Om het kwaliteitskeurmerk te verdienen wordt de haven jaarlijks gekeurd. In Nederland zijn er circa 25 havens die bovenop de Blauwe Vlag erkenning ook de Groene Wimpel hebben. Deze wimpel wordt toegekend aan havens die een extra inspanning leveren op het gebied van duurzaamheid.
Elektrisch varen	De nieuwbouw van de elektrische schepen, de aanpassingen aan de afmeerlocaties, de oplaadlocatie en traforuimte is een complex traject geweest met diverse onvoorziene hindernissen in de bouw. Eind 2023 is dit traject zodanig afgerond dat de schepen kunnen gaan varen. De komende periode zal het materieel verder worden afgestemd op het gebruik en volgt een periode van finetunen en de definitieve oplevering in 2024.
Renovatie van sanitairgebouw Kriekenmarkt	Q4 2023 is de verbouwing gestart van het haven sanitair (voorzieningengebouw). De aanloop naar deze verbouwing was complex met het spanningsveld van verduurzamen/ innoveren in een historisch beschermd stadsbeeld. Het gebouw, de inrichting en de installaties dateren van 1988 en zijn in de loop der jaren slechts aangepast. Een

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
	modernisering en verduurzaming was noodzakelijk om te voldoen aan verantwoorde energie labels. Eind maart 2024 zal de verbouwing voltooid zijn.
Parkeren	In 2023 hebben we de digitalisering van parkeervergunningen ingevoerd en sinds 1 november 2023 is iedere bewoner en ondernemer in het gereguleerd gebied aangesloten op het digitale vergunningensysteem. Tijdens de begrotingsbehandeling van 9 november 2023 heeft de raad beslist om de parkeertarieven per 1 januari 2024 met 15% te verhogen. Tijdens deze begrotingsbehandeling is het amendement "Geen starttarief voor bewoners" van Stadsbelang aangenomen. Hiermee is het bezoekerstarief per 1 januari 2024 naar € 0,42 per uur verhoogd. Daarnaast kan het tegoed maandelijks met maximaal € 20 worden opgewaardeerd.

2.3.3 Wat heeft dit gekost?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 V = voordeel en N = nadeel)	Jaar-rekening 2022	Begroting primitief 2023	Begroting na wijziging 2023	Jaar-rekening 2023	Verschil
TV21 Verkeer en vervoer	5.101	5.389	8.221	8.678	457 N
TV22 Parkeren	1.098	1.016	1.100	1.235	135 N
TV23 Recreatieve havens	596	580	661	678	17 N
TV24 Economische havens en waterwegen	26	31	30	25	5 V
TV25 Openbaar vervoer	3.298	2.777	3.335	3.623	288 N
Lasten Verkeer en vervoer	**10.118**	**9.792**	**13.347**	**14.239**	**892 N**
TV21 Verkeer en vervoer	1.210	328	760	875	115 V
TV22 Parkeren	603	689	649	619	30 N
TV23 Recreatieve havens	109	116	116	126	10 V
TV24 Economische havens en waterwegen	294	197	197	329	132 V
TV25 Openbaar vervoer	2.718	2.269	2.834	3.323	489 V
Baten Verkeer en vervoer	**4.933**	**3.598**	**4.556**	**5.271**	**716 V**
Totaal saldo van baten en lasten	-5.186	-6.194	-8.791	-8.967	176 N
Stortingen reserves	516	1.336	9.340	9.340	0 V
Onttrekkingen reserves	554	1.540	11.247	11.064	183 N
Resultaat	**-5.147**	**-5.990**	**-6.885**	**-7.244**	**359 N**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten		
TV21 Verkeer en vervoer	211 N	Het budget voor het onderhoud van straten en wegen in 2023 is overschreden met € 211.000. Dit wordt veroorzaakt door aanzienlijk hogere kosten voor (calamiteiten) onderhoud en incidenteel reparatiewerk en herstelonderhoud. Dit kon in verband met de veiligheid niet uitgesteld worden.
	271 N	Voor het beheer van de openbare ruimte, te weten straatvegen, onkruidbeheersing en het legen van de prullenbakken (op taakveld 73 Afval) is er eind 2022 een dienstverleningsovereenkomst (DVO) met Waardlanden afgesproken. In 2023 bleek al snel dat de aanbieding onder andere door de substantieel gestegen lonen, hogere brandstof- en materiaalprijzen en te optimistisch ramen niet realistisch was. Ten opzichte van onze ramingen leidt deze toename van de kosten tot een afwijking op het product straatvegen van € 29.000 en op het product onkruidbeheersing van € 242.000. Over de budgetbijstelling en de afrekening 2023 wordt het overleg gevoerd met Waardlanden.

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verdeling bedrag	Toelichting
	80 N	De kosten voor de verwerking van het veegvuil en veegslib zijn fors hoger dan de oorspronkelijk raming. Namelijk € 136.000 in plaats van € 58.000, dit betekent € 80.000 aan extra kosten voor 2023.
	79 N	Vanwege de verwachte afname van het aantal strooibeurten als gevolg van mildere winters werd de begroting voor gladheidbestrijding, uitgevoerd door de GR Waardlanden, structureel met € 50.000 verlaagd. De kosten voor gladheidsbestrijding zijn in 2023 echter niet gedaald, maar door een combinatie van frequente nachtvorst en overdag dooiend weer juist toegenomen. Daarnaast hebben we te maken met stijgende lonen en hogere brandstof- en materiaalprijzen. De combinatie van factoren zorgt in 2023 ten opzichte van de raming voor € 79.000 aan hogere kosten.
	52 N	Diverse (marginale) afwijkingen op de budgetten voor verkeer en vervoer leiden per saldo tot € 52.000 hogere uitgaven dan geraamd.
	33 N	Het ICT-pakket voor het beheren van de openbare ruimte is aangepast en uitgebreid. De implementatie- en uitvoeringskosten hiervan bleken hoger dan geraamd.
	100 V	Na de bijeenkomst over de investeringen en het investeringsplafond heeft de raad keuzes gemaakt over de financiering en dekking van de ‘Toekomstvisie Caribabad’. Hierin zijn de investeringen voor het station Gorinchem Noord en omliggende voorzieningen geschrapt. De uiteindelijke eenmalige lasten (boekwaarden) zijn € 100.000 lager dan de destijds afgeraamde bedragen. Zie ook de toelichting op de reserves.
	83 V	Op diverse onderzoeksbudgetten in het kader van de mobiliteit is onder andere door het temporiseren van diverse plannen per saldo € 83.000 minder uitgegeven dan oorspronkelijk begroot. Zie ook de toelichting op de reserves.
	44 V	Naast E-fiber hebben twee andere commerciële marktpartijen zich aangemeld die ook glasvezel willen aanbieden in Gorinchem. Voor de juridische advisering en begeleiding door een extern bureau was incidenteel € 100.000 begroot. Achteraf bleek hiervoor € 56.000 benodigd te zijn, waardoor er eenmalig € 44.000 resteert.
	40 V	De A27 tussen Houten en knooppunt Hooipolder wordt verbreed. Tijdens de werkzaamheden is er minder capaciteit op de A27 beschikbaar. Om de bereikbaarheid tijdens en na de verbreding van de A27 te waarborgen, zijn door de samenwerkende partijen structureel middelen beschikbaar gesteld voor het nemen van passende maatregelen. Het budget van € 40.000 voor Gorinchem is in 2023 niet besteed.
TV22 Parkeren	109 N	De taakstelling voor de parkeerregisseur is niet gerealiseerd mede omdat de baten als gevolg van hogere parkeertarieven zijn gebruikt ten gunste van de totale begroting.
TV25 Openbaar vervoer	20 N	De twee elektrische veerboten zijn tijdens proefvaarten uitgebreid getest. Dit leidde tot € 20.000 hogere elektriciteitskosten ten opzichte van de raming.
	139 N	De vertraagde ingebruikname van de elektrische veerboten heeft ertoe geleid dat het hele jaar met de dieselbotenis gevaren. Dit leidde tot € 139.000 hogere brandstofkosten.
	216 N	In 2023 is een aantal veren, met name de veerboten op de lijn Brakel-Herwijnen en Aalst, geconfronteerd met extra onderhoud en schadereparaties. Dit heeft geleid tot € 216.000 extra kosten. Op basis van de samenwerkingsovereenkomst nemen de deelnemende gemeenten een groot gedeelte hiervan voor hun rekening. Vooraf is e.e.a. zowel ambtelijk als met de wethouder van Zaltbommel besproken.
	101 V	Door een wijziging van de methodiek en verrekening met een voorgaand jaar heeft Zaltbommel € 26.000 minder kapitaallasten voor het veer Brakel in rekening gebracht. Voor de tijdelijke verbinding Haringvlietsluizen was € 50.000 geraamd voor incidentele kosten in de exploitatie. Hierop is nauwelijks een beroep gedaan, waardoor een bedrag van € 49.000 resteert. Aan onderzoekskosten voor veerverbinding Kop van 't Land is € 12.000 uitgegeven.
Baten		
TV21 Verkeer en vervoer	90 V	Door de NUTS-bedrijven is in 2023 veel werk verricht op het gebied van de aanleg van kabels. Wat € 70.000 meer aan leges kabelwerkzaamheden heeft opgeleverd. Daarnaast is een niet geraamde bijdrage van € 10.000 van waterschap Rivierenland

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verdeling bedrag	Toelichting
		ontvangen voor verrichtte gladheidsbestrijding en een bijdrage van € 10.000 van de gemeente Molenlanden voor verkeersveiligheid (regionale maatschappelijke agenda).
	13 V	Vanuit de middelen voor klimaatadaptatie hebben we een niet geraamde bijdrage van € 13.000 ontvangen voor de werkzaamheden aan de beschoeiing Jacques Bloempad.
TV24 Economische havens en waterwegen	132 V	Gorinchem wordt vaker aangedaan door riviercruiseschepen van diverse rederijen. Aan havengelden en reserveringen hebben wij in 2023 € 132.000 meer ontvangen dan de geraamde € 296.000.
TV25 Openbaar vervoer	44 V	Uit de opbrengst veergelden en abonnementen hebben wij in 2023 € 44.000 meer ontvangen dan de bijgestelde raming.
	352 V	De oevergemeenten Altena, Hardinxveld Giessendam en Zaltbommel dragen naar rato bij in de extra kosten. Dit leidt tot per saldo € 352.000 aan extra baten.
	26 V	Voor de compensatie van een deel van de schades in 2023 hebben wij een schade-uitkering ontvangen van € 26.000 die niet was geraamd.
	37 V	Wij hebben in 2023 € 37.000 meer kosten voor de veerexploitatie Haringvlietsluizen doorberekend aan de stichting Zuid-Holland Bereikbaar dan oorspronkelijk geraamd.
Onttrekkingen reserves	183 N	Dit nadeel houdt verband met het gerealiseerde voordeel met de lagere uitgaven voor Station Gorinchem Noord (€ 100.000). Daarnaast is op de diverse onderzoeksbudgetten voor Mobiliteit € 83.000 minder uitgegeven dan begroot. Beide zorgt ervoor dat er minder geld onttrokken is uit de reserve.

In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen:

Investeringen (bedragen x € 1.000)	Budget	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Totaal realisatie	Verschil		Gereed
Lasten							
Openbare verlichting 2022	128	29	100	129	1	N	Ja
Openbare verlichting 2023	158	0	3	3	155	V	Nee
Illuminatie kerktoren	498	344	154	498	0		Ja
Fietsparkeren binnenstad 2019	200	48	0	48	152	V	Nee
Vergroten parkeercapaciteit 2019	80	31	0	31	49	V	Nee
Uitbreiding parkeergarage Kweeklust	3.004	0	0	0	3.004	V	Nee
Voorzieningengebouw Kriekenmarkt	380	38	10	48	332	V	Nee
Zonnepannen voorzieningengebouw Kriekenmarkt	45	0	0	0	45	V	Nee
Havendienst verduurzaming	0	0	1	1	1	N	Nee
Havens geleidewerken 2019	136	24	83	107	29	V	Nee
Dynamische stadsafsluiting 2022	85	70	2	72	13	V	Ja
1e elektrische veerboot 2018	4.171	1.542	2.444	3.986	185	V	Nee
2e elektrische veerboot 2018	3.785	1.210	2.395	3.605	180	V	Nee
Station Gorinchem Noord	980	879	0	879	101	V	Ja
Infra halte Gorinchem Noord overweg/nw Haarweg	25	24	0	24	1	V	Ja
Grond halte Gorinchem Noord + voorplein	973	973	0	973	0		Ja
Aanpassing Haarweg/opwaardering Vlietskade	8	8	0	8	0		Ja
Voorbereidingskrediet halte Gorinchem noord 2008	275	217	59	276	1	N	Ja
Herinrichting Banneweg 2019	2.348	891	0	891	1.457	V	Nee
Infra aanpassingen i.v.m. OV concessie	100	21	0	21	79	V	Nee
Mobiliteit 2020	450	0	3	3	447	V	Nee
Mobiliteit 2021	1.360	0	0	0	1.360	V	Nee

Investeringen (bedragen x € 1.000)	Budget	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Totaal realisatie	Verschil	Gereed
Mobiliteit 2022	1.010	0	0	0	1.010	V Nee
Herinrichting Haarsekades	2.350	61	110	171	2.179	V Nee
Herinrichting Banneweg fase 2 infra	11.563	0	253	253	11.310	V Nee
Herinrinrichting Banneweg fase 2 grondverwerving	180	0	0	0	180	V Nee
Herinrichting Banneweg, Stadhuisplein en Piazzacentrum	750	0	0	0	750	V Nee
GPS-ontvanger	30	0	0	0	30	V Ja
Vervangen auto 18 renault kangoo	30	0	0	0	30	V Nee
Riviercruisevaarsteiger	550	0	51	51	499	V Nee
Aanpassingen walvoorzieningen veerboten	150	64	220	283	134	N Nee
Stroompunten elektrische veerboten	400	110	255	365	35	V Nee
Accupakketten elektrische veerboten	900	280	560	840	60	V Nee
Vervanging straatmeubilair 2023	92	0	96	96	4	N Nee
Vervanging verkeersborden 2022	40	29	14	43	3	N Ja
Vervanging verkeersborden 2023	41	0	43	43	2	N Ja
Nieuwe Lingebrug	20.739	0	4	4	20.735	V Nee
Herinrichting Arkelsedijk	2.608	0	0	0	2.608	V Nee
Totaal lasten	**60.622**	**6.893**	**6.860**	**13.752**	**46.870**	**V**
Baten						
1e elektrische veerboot 2018	2.150	860	1.075	1.935	215	N Nee
2e elektrische veerboot 2018	2.150	430	1.505	1.935	215	N Nee
Station Gorinchem Noord	980	0	879	879	101	N Ja
Infra halte Gorinchem Noord overweg/nw Haarweg	25	0	24	24	1	N Ja
Aanpassing Haarweg/opwaardering Vlietskade	8	0	8	8	0	V Ja
Voorbereidingskrediet halte Gorinchem noord 2008	275	0	276	276	1	V Ja
Herinrichting Banneweg 2019	553	0	0	0	553	N Nee
Herinrichting Banneweg fase 2 infra	687	0	0	0	687	N Nee
Stroompunten elektrische veerboten	197	43	101	144	53	N Nee
Nieuwe Lingebrug	4.720	0	0	0	4.720	N Nee
Herinrichting Arkelsedijk	1.507	0	0	0	1.507	N Nee
Totaal baten	**13.252**	**1.333**	**3.868**	**5.201**	**8.051**	N
Totaal investeringen	**47.370**	**5.560**	**2.992**	**8.551**	**38.819**	**V**

Openbare verlichting 2023
Het investeringsbudget voor de reguliere vervanging van lichtmasten en armaturen voor de openbare verlichting in 2023 is niet volledig uitgegeven. Het resterende bedrag wordt opgenomen in het openbare verlichtingsplan waar we in 2024 aan werken.

Fietsparkeren binnenstad 2019
In 2023 is hier beperkte voortgang geboekt. De behoefte blijft echter aanwezig. In 2024 zal dit project verder worden opgepakt.

Uitbreiding parkeergarage Kweeklust
Vanuit het investeringsbudget is nog geen geld uitgegeven voor uitbreiding van Kweeklust vanwege vertraging

van het project. Naar verwachting start de bouw eind 2025 of begin 2026. De einddatum is daarom aangepast van 2026 naar 2027.

Voorzieningengebouw Kriekenmarkt
In oktober 2023 is begonnen met de verbouwing en verduurzaming van het voorzieningengebouw. De werkzaamheden zullen naar verwachting in april 2024 zijn voltooid.

1e en 2e elektrische veerboot 2018, aanpassingen walvoorzieningen veerboten, accupakketten en stroompunten elektrische veerboten
Het project om de eerste en tweede elektrische veerboot in 2018 te introduceren omvatte aanpassingen aan de walvoorzieningen voor de veerboten, de installatie van accupakketten en stroompunten voor elektrische veerboten. Door uitdagende omstandigheden als gevolg van de COVID-19-pandemie en de oorlog in Oekraïne, moest de oorspronkelijke opleverdatum van 1 januari 2023 worden uitgesteld naar 1 juli 2023. Op 7 januari 2023 is de gemeenteraad echter opnieuw geïnformeerd over de bijgewerkte planning en scenario's. Vertragingen in de stroomvoorziening en uitdagingen met het elektrische vaarsysteem droegen bij aan deze vertraging. Het integrale systeem en de elektrische veerboten zullen begin 2024 operationeel worden.

Station Gorinchem-Noord
Bij de behandeling van de Begroting 2024 is het raadsvoorstel 'investeringen in balans' aangenomen en is deze investering afgevoerd.

Herinrichting Banneweg 2019
Begin 2024 is het voorlopige ontwerp gerealiseerd. De start van de werkzaamheden wordt verwacht in het 2de kwartaal van 2025.

Infra aanpassingen i.v.m. OV concessie
Bij drukke haltes heeft de provincie plannen om de kwaliteit en de uitstraling van OV-haltes te verbeteren. Om dubbel werk te voorkomen, is het voornemen om gemeentelijke werkzaamheden te combineren met die van de provincie. Dit is afhankelijk van het moment waarop de Provincie akkoord geeft. Naar verwachting volgt het startsein in maart 2024 en kan de uitvoering in 2025 beginnen. De einddatum is daarom aangepast naar 2026.

Mobiliteit 2020, 2021 en 2022
Deze investeringen hebben betrekking op de Mobiliteitsvisie. Het investeringsbudget Mobiliteit 2022 is deels omgezet naar de nieuwe Lingeburg. In 2024 wordt verder bekeken hoe deze gelden worden gebruikt voor mobiliteit.

Herinrichting Haarsekades
Het aanbestedingstraject is gestart. De verwachting is dat de herinrichting in 2024/2025 wordt gerealiseerd.

Riviercruisevaarsteiger
In 2023 zijn de voorbereidingen gestart voor de bouw van de nieuwe en verduurzaamde steiger. De verwachting is dat de uitvoering hiervan in het vierde kwartaal van 2024 plaatsvindt.

Nieuwe Lingebrug/Herinrichting Arkelsedijk
In november 2023 is deze investering ter beschikking gesteld. Dit jaar wordt het voorlopig ontwerp gerealiseerd. De verwachting is dat uitvoering in 2025 zal starten.

2.3.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Bureau Openbare Verlichting
- GR Regio AV
- MerwedeLingelijn Beheer B.V.

2.4 Programma 4 Economie

Taakvelden

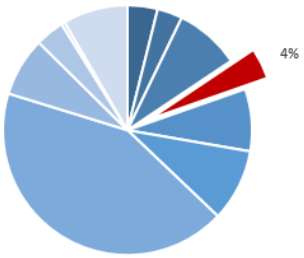
Economische ontwikkeling

Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Economische promotie

Lasten (100% = totale rekening)

2.4.1 Wat hebben we bereikt met het programma Economie?

Doel

Gorinchem is een economisch vitale stad, aantrekkelijk voor bewoners, ondernemers en bezoekers.

Het coalitieakkoord
Als het gaat om economie en arbeidsmarkt heeft de gemeente geen directe, maar wel een voorwaardenscheppende rol. Deze onderwerpen zijn cruciaal voor de leefbaarheid van inwoners van Gorinchem en van omliggende gemeenten. Opgeteld zo'n 120.000 tot 150.000 inwoners. In de combinatie van deze onderwerpen liggen veel kansen voor Gorinchem. Ook als corona opnieuw veel gaat vragen van ondernemers willen we daarop voorbereid zijn. Onze gemeente is al 'banenmotor' en 'Allermooiste vestingstad'. We willen deze kwaliteiten behouden en de kansen daarvan benutten.

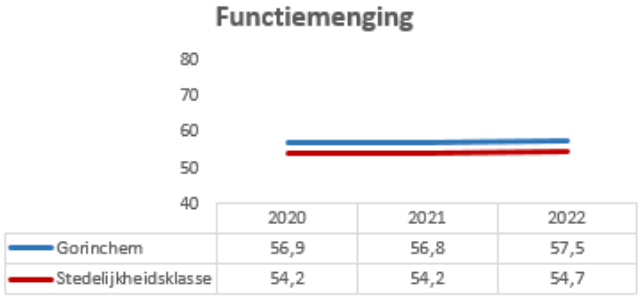
Het ontwikkelen van het vestigings- en ondernemersklimaat vraagt om meer samenwerking met het bedrijfsleven. Het vraagt om verbetering van de bereikbaarheid en het woonklimaat. Dit hangt samen met de concurrentiepositie van grote én kleine lokale ondernemers, detailhandel en horeca

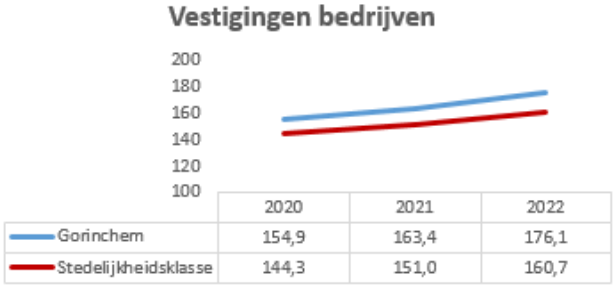
Vastgesteld beleid

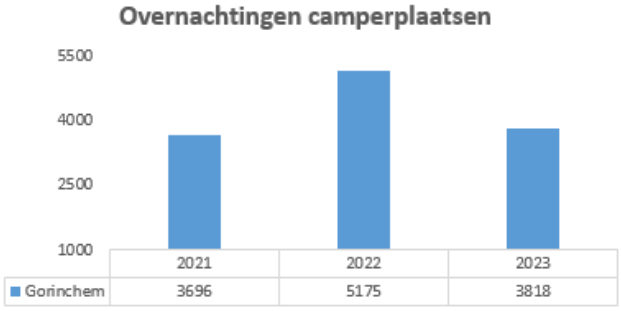
Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Economische visie	2021
Re-activatieplan economie	2020
Strategie citymarketing	2017
Winkeltijdenverordening	2017
Kernwinkelgebied binnenstad Gorinchem	2021
Verordening BI-zone binnenstad Gorinchem 2023-2027	2022

Maatschappelijke effecten

Indicator	B/F	Eenheid	Resultaat	Soort
Functiemenging *Verhouding tussen woningen en banen*	B	in % 0=alleen woningen, 100= alleen banen		PI
Vestigingen van bedrijven	B	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar		PI
Waardering vestigingsklimaat gemeente	F	Score 1-10	Onbekend	ME
Waardering ondernemingsklimaat gemeente	F	Score 1-10	Onbekend	ME
Overnachtingen op camperplaatsen	F	Aantal per jaar	3818	PI

2.4.2 Wat hebben we daarvoor gedaan?

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp	Toelichting concrete voornemens
Onderhouden relaties bedrijven	We hebben vanuit het accountmanagement intensief contact met en vele bezoeken gebracht aan bedrijven in diverse branches, zowel MKB als industriële ondernemingen en de maritieme maakindustrie. Belangrijke onderwerpen die de revue passeren zijn onder meer: uitbreidings- en verplaatsingsbehoefte, verduurzaming, netwerkcapaciteit en werkgelegenheid. In een transparante en constructieve samenwerking met IKG neemt op tal van onderwerpen de betrokkenheid van het lokale bedrijfsleven toe. Denk aan de nieuwe regiodeal Drechtsteden-Gorinchem, verbreding van de A27 en i_lab. In samenwerking met IKG en Gorkum Next werd een succesvolle bijeenkomst 'Dag van de Ondernemer' georganiseerd. Samen met Gorkum Next stimuleren we het ondernemerschap, met name gericht op start-ups en scale-ups. Gorkum Next heeft diverse bijeenkomsten voor ondernemers georganiseerd. Met Stichting Binnenstadsmanagement (BSM) wordt gekeken naar een herdefiniëring van de samenwerking teneinde zo efficiënt en effectief mogelijk te kunnen samenwerken

Onderwerp	Toelichting concrete voornemens
	zowel op strategisch als tactisch niveau. In 2023 is er een nieuw initiatief gerealiseerd: Extern Centrum Overleg (ECO) en Intern Centrum Overleg (ICO) om de onderlinge samenwerking te verbeteren op operationeel niveau, integrale samenwerking te bevorderen én resultaten te bereiken.
Verkleinen kernwinkelgebied en aantrekkelijke stad	Op basis van het raadsbesluit is een meerjarige subsidie (2023-2025) Warenhuis Gorinchem verleend voor het aantrekkelijker maken van de binnenstad. Hartje Gorkum is inmiddels begonnen met de uitvoering. Alle muurschilderingen zijn gerealiseerd, de huisstijl is ontwikkeld en samen met GCM wordt het gesprek gevoerd over het kanaliseren van de online informatie richting bezoekers. Voor het verkleinen van het kernwinkelgebied is het subsidieplafond in Q2 verhoogd met € 200.000,-. Tevens is de aanvraagtermijn voor de stimuleringssubsidies verlengd t/m 31 december 2024. In 2022 zijn circa 27 stimuleringssubsidies verleend; in 2023 zijn er 7 stimuleringssubsidies aangevraagd, het verleende totale subsidiebedrag is € 105.000,-. De eerste gevelverbeteringen en verhuizingen van winkels zijn reeds zichtbaar. De opening van Jamin/Multivlaai, De Kaasstolp, Fort Solid Sleep en het deels verhuizen van Van Beuzekom Mode zijn hiervan mooie voorbeelden. Ook zetten de subsidies aan tot grotere investeringen. De Bristol-wand in de Arkelstraat wordt in Art-Deco stijl opgetrokken en voorzien van nieuwe gevels voor de winkels, waarbij woningen worden gerealiseerd boven die winkels. De zichtbare resultaten in de uitstraling van het winkelgebied zorgen ervoor dat een keten als Bagels & Beans zich gaat vestigen aan de Arkelstraat. De aandacht voor ondernemers leidt tot vertrouwen, gezamenlijke doelen en gedeeld eigenaarschap. Vanuit het 'Uitvoeringsplan Mooiste Vesting' zijn meerdere deelprojecten gerealiseerd waaronder nieuwe voetgangersbewegwijzering, VR palen, banieren, kombordportalen en een kanon op de vestingwal. Eind 2023 is er een huurder gevonden voor het leegstaande strandpaviljoen aan Buiten de Waterpoort. Dat is voor de revitalisatie van de Buiten de Waterpoort in combinatie met de nieuwe speelweide een positieve ontwikkeling. Op 18 november 2023 was Gorinchem dé gaststad voor de landelijke intocht van Sinterklaas. In goede samenwerking met het bedrijfsleven en Stichting Gorinchem Citymarketing is de samenwerking gezocht om de stad te promoten. Er werden record kijkcijfers genoteerd bij zowel het Sinterklaas Journaal als de live uitzending van de landelijke intocht. Direct na de landelijke intocht is er volop geïnvesteerd door Stichting Gorinchem Citymarketing om ook op lange termijn te profiteren van dit evenement.
Vitaliteit bedrijventerreinen en winkelcentra	Samen met het georganiseerde bedrijfsleven voeren we gesprekken over de invoering van een ondernemersfonds, waarmee middelen ontstaan om de werkgebieden aantrekkelijker te maken en de vitaliteit in de gebieden te verhogen. Eind 2023 is de subsidie hiervoor bij de Provincie aangevraagd, zodat dit project opgestart kan worden in 2024. In de Koningin Wilhelminalaan is een verbetering van de leefomgeving en het uiterlijk aanzien van de winkelstraat nodig. Met de ondernemers is gesproken over de aanpak van de verbeterpunten. De planning hiervoor zal gestroomlijnd worden met het opstellen van de gebiedspaspoorten.

Onderwerp	Toelichting concrete voornemens
	In samenwerking met alle winkeliersverenigingen is in het voorjaar het succesvolle evenement 'Gorinchem maakt blij' georganiseerd. Het evenement is financieel mogelijk gemaakt met de middelen uit het initiatiefvoorstel 'Klaar voor de start na corona'. Daarmee zijn alle activiteiten uit het re-activatieplan economie na corona afgerond. Met alle winkeliersverenigingen vinden periodieke gesprekken plaats op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau. Deze constructieve samenwerking zorgt ervoor dat er aandacht blijft voor de kwaliteit van het winkelgebied en de openbare ruimte.
Economische ontwikkeling	Om de lokale economie te stimuleren werken we ook intensief regionaal samen. Zo blijven we op de hoogte van de regionale ontwikkelingen en profiteren onze ondernemers hiervan mee. Deze kennisontwikkeling en netwerkvorming is van grote meerwaarde. Dit zijn Netwerk Economie Zuid-Holland-Zuid, de AV-regio (Regionaal Maatschappelijke Agenda Economie & Innovatie) en de maritieme samenwerkingsverbanden. De ruimtedruk neemt toe, waardoor het een grotere uitdaging wordt om bedrijven een passende vestigingsplaats te bieden. Op meerdere agenda's voeren we het gesprek over de ruimtebehoefte. Zo hebben we met het Netwerk Economie Zuid-Holland Zuid de regionale bedrijventerreinenvisie opgesteld. De Provincie heeft de visie aanvaard. Met het vaststellen van deze visie geven we invulling aan het aantrekkelijk maken van de bedrijventerreinen die we behouden en het opheffen van de bedrijventerreinfunctie aan de Arkelsedijk I en Linge II Zuid. Daarnaast blijven we oog houden voor behoud van de watergebonden bedrijventerreinen in Gorinchem. Voor Groote Haar stellen we momenteel een actueel economisch profiel op, waarin duidelijk wordt welke bedrijven we hier willen vestigen. Ook voeren we gesprekken over het toekomstige economische profiel van de Schelluinsestraat. Er wordt gesproken over mogelijkheden om dit bedrijventerrein intensiever te benutten en om te vormen tot een moderne woon-werklocatie.

Reguliere taken

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
Regionaal Maatschappelijke Agenda (RMA) Vrijetijdseconomie	In 2023 vond voor de opgave Vrijtetijdseconomie afstemming plaats over de ontwikkelingen in de deelnemende gemeenten. Er is specifiek gekeken naar de thema's Oude en Nieuwe Hollandse Waterlinie, het Groene Hart, fiets-, wandel- en vaarroutes, verbinding en toegankelijkheid van toeristische voorzieningen en riviercruisevaart.
Toerisme	Samenwerkingsverbanden, zoals de Vestingdriehoek en de Hollandse Waterlinies hebben in 2023 de benoeming tot de 'Allermooiste vestingstad van Nederland' benut in het marketinguitingen. De belevingswaarde van Gorinchem is met activiteiten en de ontwikkeling van routes verder versterkt. Er is ingezet op het aantrekken van meer bezoekers en het binden van (nieuwe) inwoners en bedrijven.
Stichting Vestingdriehoek	Gorinchem maakt onderdeel uit van een toeristisch samenwerkingsverband tussen Gorinchem, Woudrichem, Slot Loevestein, Fort Vuren en Zaltbommel. In die samenwerking is gezamenlijk ingezet op het bereiken van een grotere economische spin-off en het verwerven van een sterkere positie in (boven)regionale samenwerkingsverbanden als de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Dutch Delta Cruise Port. De focus in 2023 lag op de uitvoering van de online marketingstrategie van de Vestingdriehoek. Daarnaast is aan een marketingpartij (Bureau Toerisme) opdracht verleend om vernieuwde uitvoeringsstrategie voor 2024-2027 op te stellen.
Gorinchem Citymarketing (GCM)	De inspanningen van GCM in de afgelopen jaren hebben geleid tot mooie resultaten. Met in 2023 de promotie van Gorinchem in het populaire TV programma van Omroep MAX 'Denkend aan Holland' met meer dan 1,3 miljoen kijkers én de landelijke intocht van Sinterklaas. In 2022 is het bestuur van de stichting, ondersteund door de gemeente, gestart met het vergroten van haar eigen professionalisering. Met als resultaat in 2023 een nieuw bestuursmodel met als structuur een raad van toezicht en een directeur-bestuurder. Hiermee wordt de continuïteit geborgd. Op 1 februari 2023 is de nieuwe directeur-bestuurder gestart en op 27 maart 2023 is de nieuwe Raad van Toezicht geïnstalleerd. De jaarlijkse dienstverleningsovereenkomst tussen gemeente en GCM is afgesloten met daarin de samenwerkingsafspraken. GCM is onder andere verantwoordelijk voor het verzorgen van een toeristisch informatiepunt: VVV-balie & winkelfunctie. Met ingang van 1 juli 2023 heeft GCM de samenwerking met Dordrecht Marketing & Partners voor het verzorgen van de VVV-balie & winkelfunctie beëindigd en neemt Stichting Gorinchem Citymarketing de exploitatie van de VVV weer in eigen hand. Dit houdt ook in dat de medewerkers in dienst getreden zijn bij GCM.
Intocht Sinterklaas	De landelijke intocht van Sinterklaas op 18 november 2023 heeft ruim 2,2 miljoen kijkers opgeleverd. Ook het Sinterklaasjournaal in de week voorafgaand aan de intocht met als decor Gorinchem trok een recordaantal kijkers met circa 2 miljoen per dag. Initieel was de landelijke Sinterklaasintocht in Gorinchem niet in de begroting opgenomen. Dergelijke activiteiten en bereikte resultaten dragen bij aan de naamsbekendheid van Gorinchem en bezoekersaantallen, ook in de jaren hierop volgend.
Riviercruisevaart	In 2023 is gewerkt aan de promotie van Gorinchem en omgeving binnen de nationale en internationale riviercruisesector, door het vertegenwoordigen van Gorinchem op internationale beurzen en het uitnodigen van touroperators. Daarbij is samengewerkt met regiopartners en het netwerk van de Dutch Delta Cruise Port. Deze inzet heeft geleid tot diverse boekingen voor 2023 en de komende jaren.

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
Oude Hollandse Waterlinie (OHW)	We nemen deel aan de erfgoedlijn OHW van de Provincie Zuid-Holland. Voor 2023 is subsidie aangevraagd en verkregen voor het vernieuwen van de voetgangersbewegwijzering en het realiseren van informatiepanelen, beiden onderdeel van het 'Uitvoeringsplan mooiste vesting'. De subsidieaanvraag voor 2024 van de Werkgroep Vesting Gorinchem is mede voorbereid.
Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW)	Door deelname aan het Pact van Loevestein, een initiatief van de provincie Gelderland, is samengewerkt met partners in het zuidelijke deel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Binnen dit samenwerkingsverband is gewerkt aan twee doelen: het verbeteren van het behoud en de benutting van het NHW erfgoed. Initiatiefnemers zijn geholpen met de start en of realisatie van een aantal projecten. Door de samenwerkende partijen is een intentieverklaring ondertekend waarmee de samenwerking voor 2023-2033 op de twee genoemde doelen wordt voortgezet.

2.4.3 Wat heeft dit gekost?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 V = voordeel en N = nadeel)	Jaar-rekening 2022	Begroting primitief 2023	Begroting na wijziging 2023	Jaar-rekening 2023	Verschil
TV31 Economische ontwikkeling	915	623	1.254	878	376 V
TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	3.561	15.085	5.093	5.264	172 N
TV33 Bedrijfsloket en - regelingen	28	20	21	20	1 V
TV34 Economische promotie	678	792	688	622	66 V
Lasten Economie	**5.183**	**16.519**	**7.055**	**6.784**	**271 V**
TV31 Economische ontwikkeling	39	0	0	15	15 V
TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.828	14.989	4.884	3.143	1.740 N
TV33 Bedrijfsloket en - regelingen	181	169	169	171	2 V
TV34 Economische promotie	0	0	0	1	1 V
Baten Economie	**2.047**	**15.158**	**5.053**	**3.331**	**1.722 N**
Totaal saldo van baten en lasten	-3.135	-1.361	-2.003	-3.454	1.451 N
Stortingen reserves	80	0	71	71	0 V
Onttrekkingen reserves	280	50	200	120	80 N
Resultaat	**-2.935**	**-1.312**	**-1.874**	**-3.405**	**1.531 N**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten		
TV31 Economisch Ontwikkeling	80 V	Aan het Warenhuis Gorinchem is begin 2023 een subsidiebeschikking verleend van € 150.000 voor de periode 2023-2025. In 2023 is € 70.000 bevoorschot. Het restant wordt niet onttrokken aan de reserve Gorcums Warenhuis en blijft beschikbaar voor subsidie in de jaren 2024 en 2025.
	78 V	In 2021 is de gemeente een overeenkomst aangegaan met platform Gorinchem Next. Hiervoor is een budget beschikbaar gesteld van € 200.000. Van dit budget is nog € 78.000 over. De overeenkomst heeft een looptijd van drie jaar en wordt in 2024 afgerond. De raad wordt voorgesteld het restant beschikbaar te stellen via de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2023 in 2024.
	195 V	Voor 2023 was er € 300.000 beschikbaar voor het project Verkleinen kernwinkelgebied. Hiervan is € 105.000 gereserveerd voor diverse stimuleringssubsidies. Door verschillende redenen is € 195.000 niet uitgegeven en vallen deze middelen vrij.

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verdeling bedrag	Toelichting
TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	172 N	Dit taakveld bevat de grondexploitaties Groote Haar en Oost II. Door de aangekondigde netcongestie hebben we de verliesvoorziening Groote Haar moeten verhogen met € 1,1 mln. Als gevolg van de verhuur van een kavel van bedrijventerrein Oost II aan het AZC hebben we een deel van de reeds ingeboekte winst teruggedraaid, wat nu leidt tot een nadeel van € 835.000. Na afloop van de verhuurperiode met het AZC verwachten wij bij verkoop van de kavel een vergelijkbare boekwinst te realiseren. Door de temporisatie van uitgifte van beide bedrijventerreinen is er sprake van € 1,6 mln minder lasten. Deze lagere lasten leiden tot het minder toenemen van de boekwaarden met deze bedragen en daardoor tot evenveel minder baten.
TV34 Economische Promotie	31 V	In 2023 zijn de kosten lager uitgevallen dan begroot, waardoor er € 31.000 aan budget is overgebleven.
Baten		
TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.740 N	Zie lasten TV32.
Onttrekkingen reserves	80 N	Zie lasten TV31.

In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen:

Investeringen (bedragen x € 1.000)	Budget	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Totaal realisatie	Verschil		Gereed
Lasten							
Welkom in de mooiste vesting	124	46	44	90	34	V	Nee
Het verhaal v.d. vesting	72	3	47	50	22	V	Nee
Totaal Lasten	**196**	**49**	**91**	**140**	**56**	**V**	
Totaal investeringen	**196**	**49**	**91**	**140**	**56**	**V**	

In onderstaande tabel staan de subsidies vermeld, die binnen dit programma zijn verstrekt.

Subsidies (bedragen x € 1.000)	
Stichting BIZ Hartje Gorinchem	201
Stichting Hendrick Hamel Foundation	35
Stichting Slot Loevestein	10
diverse bedrijven, verkleinen kernwinkelgebied	99
	345

2.4.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Regio AV
- C.V. Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Schelluinen (ROM-S), Beheer B.V. ROM-S
- Stichting Binnenstadsmanagement Gorinchem
- Gorkum Next (Stichting Economische Ontwikkeling Gorinchem, EOG)

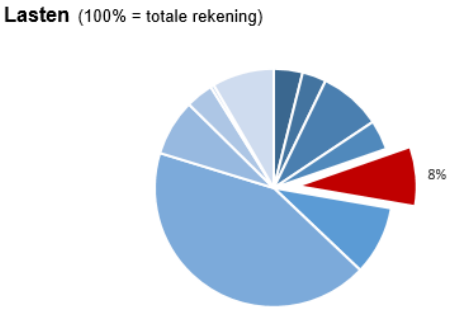
2.5 Programma 5 Onderwijs

Taakvelden

Openbaar basisonderwijs

Onderwijshuisvesting

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

2.5.1 Wat hebben we bereikt met het programma Onderwijs?

De gemeente wil een maximaal innovatief, duurzaam en kansrijk onderwijsklimaat in Gorinchem faciliteren dat bijdraagt aan een meer inclusieve samenleving en het verhogen van de brede welvaart van de stad en de regio.

Doel

Gorinchem is een economisch vitale stad, aantrekkelijk voor bewoners, ondernemers en bezoekers.

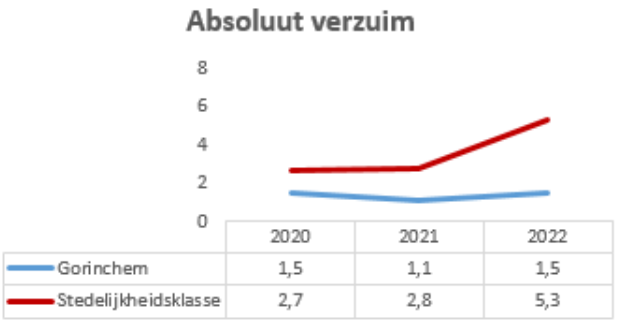
Coalitieakkoord
Gorinchem is een ‘onderwijsstad’. De huisvesting van onderwijs is een directe gemeentetaak. Ook hier is samenwerking en het kijken naar de belangen van onderwijs van groot belang. Onderwijshuisvesting vraagt om durf en creativiteit, zodat bij gemeentelijke investeringen juiste en slimme keuzes gemaakt worden. Onderwijsinhoudelijk zetten we in op de aanpak van laaggeletterdheid en onderwijsachterstanden/gelijke kansen.

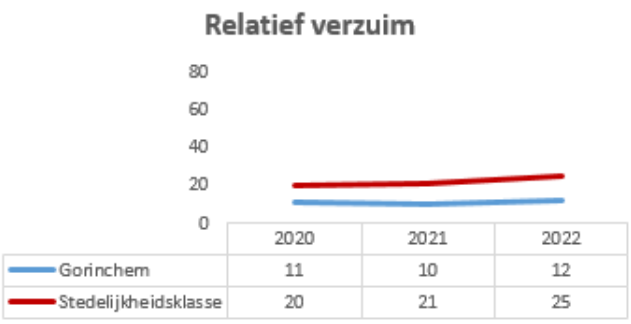
Vastgesteld beleid

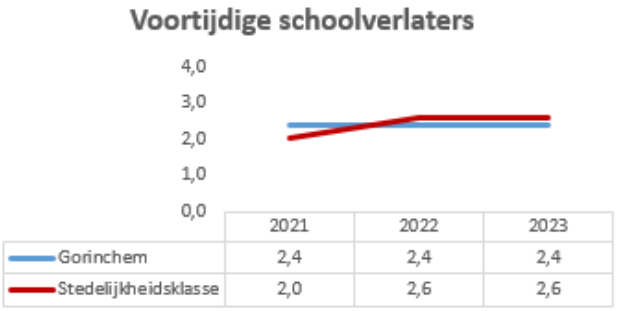
Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Gemeente Gorinchem	2016
Integraal Huisvestingsplan (IHP) Onderwijs	
- IHP Gorinchem-Oost	2017
Beleidsnota Brede Scholen	2019
IHP 1e fase RBIC Gilde en I_lab	2020
Gelijke kansen beleid Gorinchem	2020
Versneld uitvoeringsprogramma IHP	2021
IHP-uitgangspunten	2021
Leerlingenvervoer	2022
Integraal Huisvestingsplan 2023-2038	2023

Maatschappelijke effecten

Indicator	B/F	Gerealiseerd	Soort
Absoluut verzuim *Leerplichtigen die niet staan ingeschreven op een school*	B	Aantal per 1.000 leerlingen in de leeftijd van 15-18 jaar	PI
Relatief verzuim *Leerplichtigen die zijn ingeschreven op een school maar ongeoorloofd afwezig*	B	Aantal per 1.000 leerlingen in de leeftijd van 15-18 jaar	PI
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (VSV-ers)	B	% van het aantal leerlingen in de leeftijd van 12-23 jaar	PI

2.5.2 Wat hebben we daarvoor gedaan?

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp	Toelichting concrete voornemens
Onderwijshuisvesting	In het Integraal Huisvestingsplan (IHP) staat hoe de gemeente zich de komende 16 jaren inzet voor de schoolgebouwen in Gorinchem. In samenwerking met de schoolbesturen bouwt de gemeente aan toekomstbestendige onderwijshuisvesting. De raad heeft ingestemd met een aantal kaders voor toekomstig op te stellen IHP's. Hierin is het Klimaatakkoord leidend, waarin doelstellingen zijn geformuleerd om de CO2-uitstoot te verlagen in 2030 en in 2050 volledig klimaatneutraal te zijn. In de kaders zijn een aantal ambities opgenomen, waaronder het verduurzamen van de schoolgebouwen naar energie neutrale gebouwen (ENG) en/of een schoolgebouw met een laag energiegebruik en een gezond binnenmilieu (frisse scholen). Ook is het realiseren van meer inclusief onderwijs een ambitie. Gewerkt wordt aan een uitvoeringsprogramma voor het realiseren van een unilocatie van basisscholen De Regenboog Retranchement en Beatrix/De Burcht. In april 2023 is het IHP voor de periode 2023-2038 vastgesteld.
Het i_lab	I_lab is een coöperatie van onderwijs, bedrijfsleven en overheid. Zes regiogemeenten hebben hun (financiële) samenwerking met het i_lab bekrachtigd in een intentieovereenkomst. In het tweede jaar van het bestaan van i_lab is er actief ingezet op een passend programma dat tegemoet komt aan de wensen vanuit onderwijs en bedrijfsleven. Er zijn 24 bedrijven aangesloten bij het bedrijvencollectief. i_lab heeft in 2023 147 activiteiten georganiseerd met 42 scholen en 72 bedrijven. De deelname aan deze activiteiten is flink gegroeid. Het programma zelf is verder geprofessionaliseerd. Vanuit de actielijn 'innovatief onderwijs' hebben ruim 4100 leerlingen en studenten programma's en/of opdrachten uitgevoerd binnen i_lab. Daarnaast zijn er binnen de actielijn 'leven lang leren' bijeenkomsten geweest voor medewerkers van bedrijven en specifiek voor werkzoekenden. Het i_lab is nu nog tijdelijk gehuisvest in het Da Vinci College. In 2023 zijn voorbereidingen getroffen om in de eerste helft van 2024 te starten met de verbouwing en aansluitend de ingebruikname van Hoefslag 6 als definitieve locatie.

Reguliere taken

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
Leerplicht	We zien toe op het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten (BLVS) is belast met de uitvoering. Het verzuim is in alle onderwijssoorten gestegen en dit geldt ook voor het aantal beroepen op vrijstelling. Deze toename betreft een landelijke trend. De achtergrond van het verzuim wordt onder andere veroorzaakt door angst, ziekte, depressie en de mentale gezondheid en weerbaarheid van jongeren. Het terugdringen van schoolverzuim en schooluitval is een gezamenlijke inspanning van de keten in de regio Zuid Holland Zuid. Het gestegen verzuim leidt tot een fors toegenomen werklast en werkdruk bij BLVS. De ontstane disbalans tussen de gevraagde inzet van BLVS en de beschikbare capaciteit leidt voor de toekomst tot een heroverweging van de basisformatie en werkwijze in de ketenaanpak. BLVS informeert scholen via nieuwsbrieven actief over actuele onderwerpen als leerplicht en corona.

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
Onderwijshuisvesting	De realisatie van de vervangende nieuwbouw Gilde Vakcollege Techniek is gestart. In het voorjaar 2025 verhuist de school naar deze nieuwe onderwijslocatie. In 2023 zijn ook voorbereidingen getroffen voor diverse renovatie- en nieuwbouwprojecten voor een aantal onderwijslocaties. Zo is de renovatie van de onderwijslocatie Dr. Hiemstralaan 24-24a nagenoeg afgerond. Hierdoor kan sbo Beatrix de Burcht tijdelijk op deze locatie worden gehuisvest. Ook de voorbereidingen voor de renovatie van de Herman de Ruijterstraat 30 voor de J.P. Waaleschool is gestart. Het uitvoeringsprogramma voor realisatie van de unilocatie voor De Regenboog Retranchement en Beatrix de Burcht en het gemeentebrede gymonderzoek naar 'Ruimte voor bewegingonderwijs' is in voorbereiding. Daarnaast zijn de gesprekken met de schoolbesturen gestart met betrekking tot het IHP 2023-2038 en het uitvoeringsprogramma IHP 2023-2028.
Leerlingenvervoer	Voor het schooljaar 2022/2023 is de herziene verordening Leerlingenvervoer van toepassing geweest. Dat heeft geen grote wijzigingen met zich meegebracht, anders dan dat er meer wordt samengewerkt met de samenwerkingsverbanden Onderwijs (Driegang en Munio) bij het al of niet toekennen van vervoer. Voor het leerlingenvervoer zijn vervoerscontracten afgesloten met twee vervoerders. Deze contracten zijn tweemaal met een jaar verlengd en eindigen na het schooljaar 2024/2025. In 2024 wordt gestart met het bepalen van de wijze waarop het leerlingenvervoer gecontinueerd wordt na het schooljaar 2024/2025.
Onderwijs aan anderstaligen	ISK De Toekomst vo heeft in augustus 2023 de tijdelijke huisvesting in gebouw C verlaten en is verhuisd naar een gedeelte van het gebouw van het Da Vinci College. Het is een school in een school geworden met een eigen ingang, schoolplein, kantine, tien lokalen en werkruimten voor personeel, vooralsnog voor drie schooljaren. In het huidige gebouw zijn mogelijkheden voor eventuele uitbreiding van lokalen. Hierdoor kan ingespeeld worden op een eventuele toekomstige toenemende stroom anderstalige leerlingen die in Gorinchem en/of regiogemeenten worden opgevangen. In 2023 zijn hiervoor specifieke subsidies ontvangen en voor ISK benut.
Onderwijsachter-standenbeleid	Met maatschappelijke partners in de stad, onderwijs-, kinder- en peuteropvangorganisaties, jongerenwerk, de bibliotheek, Centraal Punt, ouders en andere maatschappelijke organisaties wordt samengewerkt aan het Gelijke Kansenbeleid. Binnen het onderwijs zijn in 2023 extra interventies ingezet voor het ondersteunen van leerlingen die achterstanden hebben opgelopen in de coronaperiode. Deze interventies worden in 2024 gecontinueerd.
Laaggeletterdheid	In nauwe samenwerking met stichting Lezen en Schrijven en onze partners zoals de Bibliotheek Aanzet en het Da Vinci College hebben wij ingezet om de basisvaardigheid in Arbeidsmarktregio (AMR) Gorinchem te bevorderen. Deze samenwerking is ontstaan op basis van de doelstellingen in het regionale Taalpact (2019-2023). Het afgelopen jaar hebben wij het thema laaggeletterdheid zowel intern als extern met onze partners geïnventariseerd om onze dienstverlening waar nodig aan te passen. In de AMR- Gorinchem hebben wij het project Openleercentra mogelijk gemaakt om de basisvaardigheden van inwoners daarmee een extra boost te geven.
Brede scholen	Gebruikers van de brede scholen, onderwijs-, opvang- en welzijnsorganisaties, hebben hun overleg geïntensiveerd om zo de verbinding met elkaar te versterken. Er is ingezet op meer intensief gebruik van deze schoollocaties, door bijvoorbeeld het toevoegen van een bibliotheekfunctie. Daarnaast is de wijkfunctie belangrijk om preventief te kunnen handelen bij problematieken die vanuit de (straat)omgeving in de wijk gesignaleerd zijn.

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
	Uitbreiding van de Meidenmall, inloop jongerenwerk en activiteiten door Stichting Boukie en Gorinchem Beweegt dragen daaraan bij.

2.5.3 Wat heeft dit gekost?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 V = voordeel en N = nadeel)	Jaar-rekening 2022	Begroting primitief 2023	Begroting na wijziging 2023	Jaar-rekening 2023	Verschil
TV41 Openbaar basisonderwijs	284	270	306	328	22 N
TV42 Onderwijshuisvesting	3.226	6.058	5.333	4.047	1.287 V
TV43 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	7.639	6.023	10.314	9.204	1.111 V
Lasten Onderwijs	**11.150**	**12.352**	**15.953**	**13.578**	**2.375 V**
TV41 Openbaar basisonderwijs	0	0	0	1	1 V
TV42 Onderwijshuisvesting	375	266	107	127	20 V
TV43 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	4.527	2.707	5.722	5.470	252 N
Baten Onderwijs	**4.902**	**2.973**	**5.829**	**5.598**	**231 N**
Totaal saldo van baten en lasten	-6.248	-9.378	-10.125	-7.981	2.144 V
Stortingen reserves	2.034	3.100	4.432	4.432	0 V
Onttrekkingen reserves	486	3.940	4.732	4.524	208 N
Resultaat	**-7.795**	**-8.538**	**-9.825**	**-7.888**	**1.936 V**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten		
TV42 Onderwijshuisvesting	390 V	Het budget voor het onderzoeken en opstellen van businesscases voor de huidige locaties of andere huisvestingsoplossingen, inclusief het verbeteren van de multifunctionaliteit van het schoolgebouw voor de wijk en het bevorderen van verduurzaming, binnenklimaat en onderwijs, bedroeg oorspronkelijk € 425.000. Onder andere door de temporisering is hiervan slechts € 35.000 besteed. Aan de raad wordt voorgesteld om van het restant van € 390.000 een budget van € 100.000 via een bestemming van het resultaat 2023 in 2024 beschikbaar te stellen.
	100 V	Bij het bepalen van de uitgangspunten voor het nieuwe Integrale Huisvestingsplan (IHP) heeft de gemeenteraad budget van € 100.000 beschikbaar gesteld voor ‘meer inclusief onderwijs’. Dit budget wordt betrokken bij het verder uitwerken van het uitvoeringsprogramma basisonderwijs IHP. Voorgesteld wordt om € 100.000 via de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2023 beschikbaar te stellen in 2024.
	200 V	Voor onder andere het haalbaarheidsonderzoek en het opstellen van een uitvoeringsprogramma voor een unilocatie voor Sbo de Regenboog en Sbo Beatrix De Burcht locatie Retranchement, heeft de raad een incidenteel budget van € 200.000 beschikbaar gesteld. Deze ontwikkeling is gekoppeld aan de renovatie van de Hoefslag voor het i_lab en de renovatie van locatie Hiemstralaan 24/24a. De renovatie van de Hiemstralaan 24/24a is in het voorjaar 2024 afgerond en het project Retranchement is inmiddels opgestart. De onderzoeks- en planvormingskosten zijn opgevangen binnen de bestaande budgetten, waardoor het eenmalige budget van € 200.000 kan vrijvallen.
	207 V	De verbouwing van locatie Hoefslag 6 voor het i_lab heeft, onder andere door de verlate renovatie van de tijdelijke huisvesting voor Sbo Beatrix De Burcht op de locatie Hiemstralaan, vertraging opgelopen. Hierdoor zijn er in 2023 voor het i_lab € 207.000 minder kosten gemaakt. Hiertegenover staat ook eenzelfde lagere onttrekking aan de dekkingsreserve i_lab.
	390 V	De verwachte exploitatiekosten voor de nieuwbouw Gilde Vakcollege zijn, onder andere vanwege minder planschadeclaims, € 390.000 lager dan de raming van € 1.6 mln.

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verdeling bedrag	Toelichting
TV43 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	268 V	De raad heeft ten tijde van de jaarrekening 2022 besloten om de van het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) ontvangen middelen voor onderwijshuisvesting voor basisonderwijs aan asielzoekers 2022 van € 268.000 toe te voegen aan de middelen 2023 voor de tijdelijke onderwijshuisvesting voor de Internationale Schakelklas (ISK). De middelen zijn benodigd voor de huisvesting van de Internationale Schakelklas in 2024, daarom wordt de raad voorgesteld om € 268.000 via de bestemming van het rekeningresultaat 2023 beschikbaar te stellen in in 2024.
	238 V	Via de specifieke uitkering tijdelijke onderwijshuisvesting Ontheemden is een bedrag van € 810.000 ontvangen als tegemoetkoming in de kosten die zijn gemaakt voor het organiseren van tijdelijke onderwijshuisvesting voor leerplichtige ontheemde jongeren uit Oekraïne. Het ISK maakt gebruik van een vleugel van het Da Vinci College. Van het totale budget is daardoor maar € 572.000 gebruikt. Het restant van € 238.000 wordt gerestitueerd aan het Rijk.
	125 V	In 2023 zijn minder projecten gefinancierd en- of doorgegaan voor aanpak van laaggeletterden, onder andere omdat het in aanvang moeilijk was om gekwalificeerde docenten aan te trekken. In 2024 is de verwachting dat meer inzet en investering in taal en participatie wordt gedaan vanwege het toenemend aantal laaggeletterden en het belang van het onderwijs voor deze doelgroep. Voorgesteld wordt om het restant 2023 van € 125.000 via een bestemming van het jaarrekeningresultaat 2023 beschikbaar te stellen in 2024.
	67 V	Onderwijs Achterstanden Beleid (OAB) is een meerjarige subsidie. De Rijksbijdrage 2023 was € 1.497.000 waarvan bijna € 1.430.000 is uitgegeven. De niet bestede middelen blijven beschikbaar voor inzet in latere jaren. Er blijft zowel bij de lasten als de baten € 67.000 over. Dit geeft per saldo geen resultaat.
	395 V	Nationaal Programma Onderwijs (NPO) is een specifieke uitkering corona die tot eind juli 2025 uitgegeven mag worden. In 2023 zijn deze middelen besteed aan interventies gericht op achterstanden opgelopen door de coronapandemie. De niet bestede middelen blijven beschikbaar tot eind juli 2025. Voor zowel de lasten als de baten is dit € 395.000. Dit geeft per saldo geen resultaat.
	121 V	Het voordeel is ontstaan omdat de uitbetaling van het bedrag voor arbeidstoeleiding PRO-vso 2022 heeft plaatsgevonden in 2022, terwijl de ontvangen middelen 2022 van € 121.000 zijn verantwoord in 2023.
	73 V	Vanuit de budgetten voor kinder- en peuteropvang wordt het toezicht op de kinderopvang betaald. De GGD voert namens de gemeente de inspecties uit bij de instanties van de kinderopvang en de gastouders. Er moet van tevoren een bedrag gereserveerd worden om eventuele nieuwe gastouders te laten bezoeken door de GGD. In 2023 zijn er minder ‘nieuwe’ gastouders bijgekomen dan in eerste instantie verwacht.
	114 N	Als gevolg van onverwacht en niet geraamd onderhoud aan met name de brede scholen Schuttersplein (verzakking van het schoolplein), Gildenplein (lekkage) en Hoog Dalem (herstel multifunctioneel sportveld) zijn in 2023 € 114.000 meer kosten gemaakt dan geraamd..
	238 N	Van de door het Rijk toegekende € 810.000 voor de tijdelijke onderwijshuisvesting van leerplichtige ontheemde jongeren uit Oekraïne, is € 572.000 gebruikt en verantwoord. Dit betekent € 238.000 minder baten dan geraamd.
	257 V	Voor de beoogde sloop van de locatie Lange Slagenstraat/Van Neercasselstraat is een voorziening getroffen. Inmiddels is er voor de locatie een nieuw ontwikkelplan, waarbij de opstallen niet meer (geheel) gesloopt worden. Deze voorziening is niet meer noodzakelijk en kan vrijvallen. Als gevolg van de besluitvorming ten aanzien van de spaarsystematiek Onderwijshuisvesting (PPN 2024), wordt voorgesteld om deze middelen via de bestemming van het resultaat 2023 toe te voegen aan de reserve Onderwijshuisvesting.
Baten		
TV43 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	67 V	Zie lasten TV43, Onderwijs Achterstanden Beleid
	395 V	Zie lasten TV43, Nationaal programma Onderwijs

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verdeling bedrag	Toelichting
Onttrekkingen reserves	208 N	De verbouwing van de locatie Hoefslag 6 voor het i_lab heeft onder andere door de verlate renovatie van de tijdelijke huisvesting voor Sbo Beatrix De Burcht op de locatie Hiemstralaan vertraging opgelopen. Hierdoor zijn in 2023 voor i_lab minder uitgaven gedaan en is er minder uit de reserve onttrokken.

In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen:

Investeringen (bedragen x € 1.000)	Budget	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Totaal realisatie	Verschil		Gereed
Lasten							
IHP huisvesting J.P. Waaleschool (vo)	1.000	0	2	2	998	V	Nee
IHP 2014 Yulius aanpassing Merwedekanaal 8a	150	0	0	0	150	V	Nee
Yulius renovatie Dr. Hiemstralaan 24-24a	2.064	0	1.138	1.138	926	V	Nee
IHP Yulius Lingewaal college (vo)	400	0	0	0	400	V	Nee
IHP 2020 binnenklimaat	500	188	0	188	312	V	Nee
Schuttersplein verduurzaming	0	0	1	1	1	N	Nee
Renovatie gymzaal J van Egmond	500	0	24	24	476	V	Nee
IHP 2017 uitbreiding Retranchement	4.035	0	10	10	4.025	V	Nee
Vervangende nieuwbouw Gilde Vakcollege	17.580	725	8.928	9.653	7.927	V	Nee
Verbouwing Hoefslag 6 t.b.v. i_lab	2.576	66	0	66	2.510	V	Nee
Inrichting Hoefslag 6 t.b.v. i_lab	125	0	0	0	125	V	Nee
Openbare ruimte t.b.v. i_lab	450	0	0	0	450	V	Nee
Totaal lasten	**29.380**	**979**	**10.103**	**11.082**	**18.298**	**V**	
Baten							
Yulius renovatie Dr. Hiemstralaan 24-24a	114	0	114	114	0		Nee
Verbouwing Hoefslag 6 t.b.v. i_lab	1.900	66	0	66	1.834	N	Nee
Totaal baten	**2.014**	**66**	**114**	**180**	**1.834**	**N**	
Totaal investeringen	**27.366**	**913**	**9.989**	**10.902**	**16.464**	**V**	

IHP huisvesting J.P. Waaleschool
In 2023 zijn er gesprekken geweest tussen de gemeente en schoolbestuur OVO over de renovatie van het schoolgebouw. Er is een technische visie van de gemeente voorgesteld. De voorbereiding voor de aanbesteding van het project is gecompliceerd vanwege het monumentale karakter van het gebouw. Het plan is om de aanbesteding in 2024 af te ronden. De uitvoering moet plaatsvinden zonder tijdelijke huisvesting. Dit betekent dat de werkzaamheden tijdens de schoolvakanties worden uitgevoerd. Als gevolg hiervan is de einddatum van deze investering verplaatst naar 2026.

IHP 2014 Yulius aanpassingen Merwedekanaal 8a en Yulius Lingewaal college
In het IHP-besluit is opgenomen dat Yulius mogelijk intrekt in het schoolgebouw van het Omnia College. Het oorspronkelijke budget van het project Merwedekanaal 8a wordt gebruikt voor de beoogde verhuizing. Momenteel maken de betrokken schoolbesturen verder afspraken hierover. Naar verwachting vindt de verhuizing in de eerste helft van 2025 plaats. De einddatum van deze investering is verschoven naar 2026.

Yulius renovatie Dr. Hiemstralaan 24-24a
In 2023 zijn de meeste werkzaamheden uitgevoerd voor de renovatie van de Dr. Hiemstralaan. Begin 2024 is de afronding van de werkzaamheden.

IHP 2020 binnenklimaat
Het schoolbestuur OVO heeft besloten om geen gebruik te maken van de gemeentelijke subsidieregeling. Als gevolg hiervan wordt de investering afgesloten en wordt het resterende budget gestort in de reserve Onderwijshuisvesting.

Renovatie gymzaal J. van Egmond
Gedurende het jaar is de aanbesteding voor de gymzaal Johan van Egmond aangepast en opnieuw opgesteld. Zodra de resultaten van de aanbesteding bekend zijn, gaan de werkzaamheden volgens planning in de zomer van 2024 van start.

IHP 2017 uitbreiding Retranchement
In 2023 zijn verdere voorbereidingen getroffen voor de realisatie van vervangende nieuwbouw voor een unilocatie voor Sbo Beatrix De Burcht en De Regenboog locatie Retranchement. Dit gebeurt in overleg met het schoolbestuur LOGOS, dat ook het bouwheerschap op zich neemt. Momenteel wordt er gewerkt aan een businesscase, zodat de gemeenteraad hier in 2024 een besluit over kan nemen.

Vervangende nieuwbouw Gilde Vakcollege
In 2023 is er volop gebouwd aan het nieuwe Gilde Vakcollege. Dit gaat ook in 2024 door. Het bouwproject loopt op schema en de verhuizing naar de nieuwbouw staat gepland voor eind 2024.

Verbouwing Hoefslag 6, inrichting Hoefslag 6 en openbare ruimte t.b.v. i_lab
Voor de realisatie van het i_lab heeft de gemeenteraad een bedrag van € 6,65 mln. beschikbaar gesteld, waarvan €1,9 mln. afkomstig is uit de regiodeal. De investeringsbudgetten voor renovatie en inrichting zijn doorgeschoven naar 2024. Het i_lab is gestart met haar activiteiten in een tijdelijke locatie in het Da Vinci College op de beroepencampus. De definitieve locatie, i_lab Hoefslag 6, komt naar verwachting vrij in april 2024. Het i_lab heeft alle voorbereidingen getroffen om vanaf april te beginnen met de verbouwing van deze definitieve locatie.

In onderstaande tabel staan de subsidies vermeld, die binnen dit programma zijn verstrekt.

Subsidies (bedragen x € 1.000)	
Da Vinci College (volwasseneneducatie)	188
Stichting Kindercentra Gorinchem	297
Stichting Bibliotheek AanZet	96
Stichting Regiobibliotheek Lek en Ijssel	8
Stichting Prago	32
IVIO Opleidingen BV	232
Jong JGZ	4
Stichting Club- en Buurthuiswerk Jeugdhaven	48
	905

2.5.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR DG&J
- GR AVRES
- Coöperatie i_lab

2.6 Programma 6 Sport, Cultuur en Recreatie

Taakvelden

Sportbeleid en activering

Sportaccommodaties

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

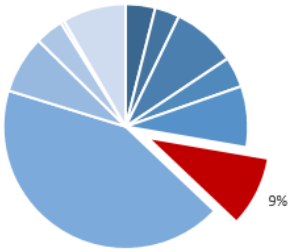
Musea

Cultureel erfgoed

Media

Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Lasten (100% = totale rekening)

2.6.1 Wat hebben we bereikt met het programma Sport, Cultuur en Recreatie?

Doel

Gorinchem is een aantrekkelijke stad waarin veel te doen en te beleven is op het gebied van sport, cultuur en recreatie.

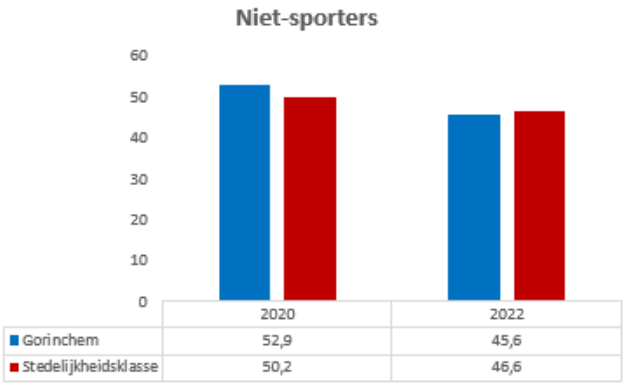
Het coalitieakkoord
Cultuur geeft kleur aan onze stad en verbindt de samenleving. We streven naar cultuur van en door de stad, haar wijken en inwoners zelf. Cultuur is van iedereen. En de gemeente stimuleert dat. Met cultuureducatie, het mogelijk maken van deelname aan culturele activiteiten en het goed bewaren en ontsluiten van onze rijke (culturele) geschiedenis. Door gericht beleid en subsidies moet cultuur toegankelijk zijn voor iedereen. We zoeken daarbij steeds meer de samenwerking met inwoners en initiatief nemers, zodat we de kracht en creativiteit van onze stad helemaal benutten. Bij een aantrekkelijke gemeente met een goed vestigingsklimaat horen een bibliotheek, een museum en een groot podium. De toeristische aantrekkingskracht van onze ‘Allermooiste vestingstad’ willen wij de komende jaren nog meer benutten. In samenwerking met onze omgeving. Voor toeristen en bedrijven, maar zeker ook voor onze inwoners. Gorinchem is een aantrekkelijke stad waarin veel te doen en te beleven is op het gebied van sport. Samen met de stad en haar partners wordt sport en bewegen ingezet als middel om een bijdrage te leveren aan een gezonde leefstijl en een gezonde leefomgeving. Hierbij gaan we uit van wat iemand kan en waarbij iedereen kan meedoen.

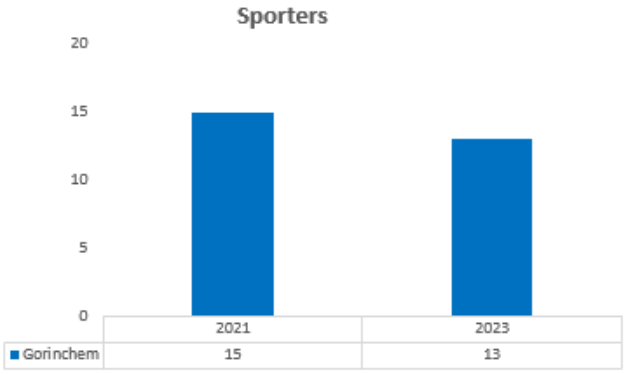
Vastgesteld beleid

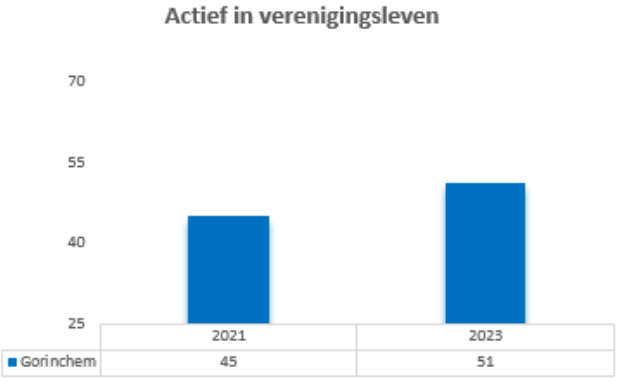
Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Archeologiebeleid	2010
Vestingplan	2017
Speelruimteplan Een leven lang plezier 2018-2027	2018
Emancipatie- en diversiteitsbeleid 2018-2023	2018
Cultuurvisie Ambities Cultuur 2019-2023	2019
Tarievennota binnen- en buitensport	2019
Subsidieverordening	2020
Beleidsregel aanleg buitensportvelden	2020
De Kracht van Sport 2022-2025	2022

Maatschappelijke effecten

Indicator	B/F	Gerealiseerd	Soort
Niet-sporters 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet	B	in %	PI
Sporters *In georganiseerd en niet georganiseerd verband*	F	% vanuit Gorcumse burgerpeiling	PI
Actieve deelname verenigingsleven afgelopen 12 maanden	F	% vanuit Gorcumse burgerpeiling	PI

2.6.2 Wat hebben we daarvoor gedaan?

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp	Toelichting concrete voornemens
De Nieuwe Doelen incl. meekoppelkans huisvesting bibliotheek	Op 29 juni 2023 heeft u met het vaststellen van twee aanverwante raadsvoorstellen de kaders vastgesteld om te komen tot een voorstel voor De Nieuwe Doelen. Op basis van deze raadsvoorstellen hebben wij het tweede half jaar van 2023 gewerkt aan de nodige technische onderzoeken ter voorbereiding op het gevraagde raadsvoorstel. Ook is een eerste ronde participatiegesprekken gevoerd en is de bibliotheekhuisvesting verkend als meekoppelkans. Dit alles heeft geresulteerd in een programma van eisen en een ruimtelijke vertaling van dit programma van eisen. De vertaling van het programma van eisen heeft geleid tot 4 varianten, inclusief een eerste investerings-kostenindicatie per variant. De varianten laten zien wat de impact is qua inhoud en voor de lange termijn om een nieuwe invulling te geven aan Haarstraat 64.
Voortzetten cultuurbeleid en actualisatie (incl. Cultuurfonds	In 2023 is er prioriteit gegeven aan De Nieuwe Doelen. Daarom is het huidige cultuurbeleid in 2023 voortgezet en de actualisatie van het cultuurbeleid uitgesteld naar 2024.
Herinrichting Gorcums Museum	Op 8 en 9 december opende het Gorcums Museum met een openingsdiner en een lezingenprogramma de deuren van een volledig vernieuwde historische presentatie. Deze presentatie, die voor het grootste gedeelte gebaseerd is op de collectie van Historische Vereniging Oud-Gorcum, vertelt aan de hand van persoonsverhalen en objecten het verhaal van Gorinchem. De presentatie zal de komende tien jaar de basis vormen voor het uitdragen van de Gorcumse geschiedenis.

Reguliere taken

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
Een leven lang bewegen	Op alle vijf pijlers van het sportbeleid is in 2023 ingezet. De pijlers zijn Bewegend leren, Meedoen door beweging, Sportieve ruimte, Sterke spelbepalers en Gorcum Sportvesting. De gemeentelijke gymzalen zijn ingericht met passende materialen op basis van het zogenaamde Athletic Skills Model (ASM). Zo'n 80% van de basisscholen heeft in 2023 de MQ-scan (Motorische Quotiënt) afgenomen. Deze scan monitort de motoriek van kinderen op de basisschool en kan bijdragen aan het vroegtijdig signaleren van eventuele motorische achterstanden. Gorinchem Gezond is een belangrijk project geweest in 2023 en blijft dit ook in de toekomst. SeniorenFit en de Veldkeuken zijn in Gorinchem-Oost en Hoog-Dalem opgestart. Daarnaast is het project Valpreventie doorontwikkeld. De Gorcum Sportmaand trok in 2023 ruim 800 deelnemers. Om het lokaal Sportakkoord te herijken, is in maart 2023 een sportcafé georganiseerd. Tijdens dit sportcafé is het Gorcums Sportinitiatief geïntroduceerd. Dit heeft in 2023 al gezorgd voor 3 goedgekeurde aanvragen (Achilles-clinics op school, Typhoon-sportmeerkamp groep 3 en 4 en het Leger des Heils-ontspanningsles voor minima).
Leefstijl	In juni 2023 heeft de tweede Gorinchem Gezond week plaatsgevonden. Een week met leefstijlmarkten, koffie-inlopen, wandelingen etc. Daarnaast zijn er veel activiteiten door het jaar heen uitgevoerd met onder andere: een workshop “Met minder suiker, meer energie” op de basisscholen, inzet tijdens de SantaRun en de Gezond &

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
	vitaalbeurs NL. Het Gorinchem Gezond netwerk is uitgegroeid tot 40 partners. We stimuleren en faciliteren gezonde keuzes rondom voeding, beweging, zingeving, sociaal, ontspanning en slaap. Met de boodschap: "Je hebt een keuze…wat kies jij?" willen we ook een gezonde keuze bieden voor degene die dat willen.
Sportverenigingen	De sportverenigingen hebben een uitdagend jaar gehad op het gebied van energielasten en vrijwilligers. De energielasten zijn echter door ons lokaal noodfonds goed opgevangen. De realisatie van ledverlichting heeft ook een belangrijke bijdrage geleverd om de energielasten te verlagen. De verenigingen zijn mede door de gemeentelijke ondersteuningen financieel stabiel en 'gezond' gebleven. Door daarnaast actief in te zetten op de binnen- en buitensportoverleggen zijn ook issue's als vrijwilligers gezamenlijk besproken en opgepakt.
Sportaccommodaties	In 2023 zijn de werkzaamheden bij voetbalvereniging GJS afgerond. Het hoofdveld is omgebouwd tot een kunstgrasveld en veld 1 is omgebouwd tot een wedstrijd-trainingsveld. Dit alles om de training- en wedstrijdcapaciteit te verbeteren. De werkzaamheden bij GVV Unitas zijn afgerond en hier zijn de velden ook weer toekomstbestendig, ditzelfde geldt ook voor het natuurgrasveld 2 bij VV SVW. Het nieuw gerealiseerde multiveld op het oude terrein van handbalvereniging Achilles is volledig gereed, inclusief verlichting. Alle buitensportverenigingen zijn voorzien van ledverlichting. De financiële voordelen zijn voor de verenigingen. De toekomstvisie van het zwembad Caribabad is volledig uitgewerkt inclusief scenario uitwerking. Dit heeft geresulteerd in een aangenomen voorstel dat er eind 2027 een nieuw zwembad wordt gerealiseerd.
Gorcums Museum	In 2023 organiseerde het Gorcums Museum twee tentoonstellingen: *Te Land, Ter Zee en in de Lucht – Voertuigen in de kunst* en *XXS – Miniaturen in kunst en modelbouw*. De eerste tentoonstelling liet diverse werken van hedendaagse kunstenaars zien, in de tweede tentoonstelling stond een mix van kunstwerken en lokale modelbouwers centraal. Beide tentoonstellingen was er voor de jeugd gelegenheid om in een doeruimte op zolder hun creativiteit de vrije loop te laten. Gedurende het jaar organiseerde het Gorcums Museum bovendien diverse workshops, zoals het bouwen van je eigen miniatuurhuisje. In samenwerking met Gorinchem Inspireert en het Hendrick Hamel Museum lanceerde het Gorcums Museum de museumpas voor scholieren, om de lokale jeugd te stimuleren het museum tijdens en na schooltijd te bezoeken.
Gorinchem Inspireert	De gemeente Gorinchem biedt met Gorinchem Inspireert een platform waar inwoners, scholen en verenigingen worden geïnspireerd voor en door cultuur. Op de website *gorincheminspireert.nl* biedt de gemeente een overzicht van nieuws, wat we doen en vooral een agenda met cultuuractiviteiten (voor en door de stad). Via social media (Facebook en Instagram) informeren we inwoners over culturele activiteiten en stimuleren we deelname. Door te werken met actuele stadsthema's (denk aan 4 en 5 mei, diversiteit, Sinterklaasintocht, enz.) maken we mogelijk dat diverse partijen met elkaar verbonden worden en versterken we het culturele veld: culturele partners, horeca en winkeliers, educatie en participatie, economie en toerisme, het RAG en het sociale domein. Ook culturele burgerinitiatieven worden gestimuleerd en ondersteund.
Cultuureducatie	Vanuit de subsidieregeling Cultuureducatie met Kwaliteit is gewerkt aan het duurzaam versterken van de kwaliteit van de cultuureducatie mede door intensievere samenwerking tussen onderwijs en de culturele sector. De cultuurcoaches

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
	adviseerden en ondersteunden scholen op het gebied van cultuureducatie. In 2023 is verder ingezet op het zichtbaar maken van het cultuur(educatief) aanbod op sportencultuur.gorinchem.nl en gorincheminspireert.nl. Via deze platforms vinden scholen en inwoners het culturele aanbod. Verder zagen ruim 4.500 leerlingen van 4-14 jaar een theatervoorstelling en brachten alle groepen 4 en 5 (circa 900 leerlingen) een bezoek aan het Winterfestijn in het Gorcums Museum. De samenwerking met Centraal Punt is verder verstevigd rondom cultuureducatie en -participatie voor en door jongeren in Gorinchem.
Amateurkunst-verenigingen	Met de subsidie voor amateurkunst bevorderen wij een ruim, gevarieerd en laagdrempelig aanbod van amateurkunst, actieve cultuurparticipatie van inwoners met een focus op jongeren en stimuleren we cultuureducatie. In 2019 is de reikwijdte van de subsidieregeling verbreed. Daardoor kunnen alle disciplines van de amateurkunst nu aanspraak maken op subsidie. De verwachting was dat de totale subsidiebehoefte hierdoor zou toenemen. Door de coronacrisis is de verwachtte groei uitgebleven en in 2022 nam de subsidiebehoefte zelfs met circa 10% af. Gelukkig zien we in 2023 weer een groei van circa 15%. We kunnen vaststellen dat de lokale amateurkunstsector zich sinds 2023 weer aan het herstellen is. De jaarlijkse IkToon-maand in juni was wederom succesvol. Tijdens deze maand biedt de gemeente de amateurkunst een podium om hun activiteiten op een creatieve wijze te promoten.
Evenementen en culturele voorstellingen	2023 was een evenementenjaar als vanouds. Veel jaarlijks terugkerende evenementen hebben een subsidie ontvangen, zoals het Zomerfeest, Hippiefestival, het Jazzfestival en het Timmerdorp. Door de inflatie zien we vooral bij de grotere evenementen een hogere subsidiebehoefte. De Nieuwe Doelen is in de eerste helft van 2023 bij wijze van maatwerk opengesteld voor een aantal culturele activiteiten waarvoor het grote podium in combinatie met de grote zaal van het theater noodzakelijk was, zoals het Internationaal Filmfestival, de jubileumvoorstelling van Papillon en voorstellingen van Lyceum De Hoven, Roots en Theaterhuis Gorinchem. Alle vaste gebruikers van De Nieuwe Doelen hebben aangegeven dat zij vanaf theaterseizoen 2023-2024 zich met hun activiteiten zullen richten op een alternatief podium. Dit kan het podium van Peeriscoop, theater ’t Pand zijn of in een school.
Archeologie	Het nieuwe archeologiebeleid is begin 2023 door de raad vastgesteld. In dit beleid is nu ook aandacht voor conflictarcheologie en onderwaterarcheologie. Recente nieuwe data over de ondergrond van Gorinchem zijn gebruikt om de verwachtingskaart te actualiseren. Het archeologiebeleid krijgt onder de nieuwe Omgevingswet naar verwachting een plek in de Omgevingsplannen vanaf 2025.

2.6.3 Wat heeft dit gekost?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 V = voordeel en N = nadeel)	Jaar-rekening 2022	Begroting primitief 2023	Begroting na wijziging 2023	Jaar-rekening 2023	Verschil
TV51 Sportbeleid en activering	1.314	1.188	1.743	1.756	13 N
TV52 Sportaccommodaties	3.701	3.623	4.622	4.647	24 N
TV53 Cultuurpres. productie en participatie	1.682	1.904	2.779	2.562	217 V
TV54 Musea	1.384	1.700	1.815	1.684	132 V
TV55 Cultureel erfgoed	1.050	619	705	686	19 V
TV56 Media	753	705	803	723	81 V
TV57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.525	3.656	3.864	3.765	99 V
Lasten Sport, cultuur en recreatie	**13.409**	**13.395**	**16.333**	**15.823**	**510 V**
TV51 Sportbeleid en activering	149	130	796	931	135 V
TV52 Sportaccommodaties	1.668	1.547	2.428	3.126	698 V
TV53 Cultuurpres. productie en participatie	144	114	119	185	66 V
TV54 Musea	142	132	132	165	33 V
TV55 Cultureel erfgoed	191	142	142	136	5 N
TV56 Media	116	111	148	147	2 N
TV57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	122	112	140	149	8 V
Baten Sport, cultuur en recreatie	**2.531**	**2.288**	**3.905**	**4.838**	**933 V**
Totaal saldo van baten en lasten	-10.878	-11.107	-12.427	-10.985	1.442 V
Stortingen reserves	2.999	658	958	958	0 V
Onttrekkingen reserves	88	754	2.309	2.338	29 V
Resultaat	**-13.789**	**-11.011**	**-11.077**	**-9.605**	**1.472 V**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten		
TV52 Sportaccommodaties	87 V	Door de hernieuwde afspraken tussen Stichting Gorinchemse Sportaccommodaties (SGS) en de gemeente Gorinchem, vastgelegd in de *Exploitatie- en huurovereenkomst Caribabad en Clubhuis 't Zwuik* is voor de huursubsidie en de van de SGS te ontvangen huur het jaar 2022 als uitgangspunt voor het kalenderjaar 2023 genomen. Doordat in de primitieve begroting 2023 de huursubsidie en de te ontvangen huur wel geïndexeerd zijn, ontstaat er zowel aan de lastenzijde (voordeel) als aan de batenzijde (nadeel) een verschil van € 87.000.
	95 N	Op basis van de afspraken (*raadsvoorstel Z/22/741088 / 827855*) tussen gemeente Gorinchem en SGS hebben wij eenmalig bijgedragen in de (nog steeds substantieel) hogere energiekosten van het Caribabad. Dit betekent een incidenteel hogere last van € 95.000 die nog niet wat geraamd.
TV53 Cultuurpres. productie en participatie	250 V	Na het compenseren van culturele partijen voor geleden schade tijdens de coronapandemie, resteerde er in 2023 nog € 300.000 van de van het Rijk ontvangen coronacompensatie middelen. Dit geld geven we graag uit aan cultuur, bestaande ambities waarvoor te weinig budget is en in het belang van meerdere partijen. Wij stellen de raad voor om via de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2023 € 100.000 beschikbaar te stellen in 2024 voor een impuls op het gebied van cultuurparticipatie en het ontwikkelen van 'Nieuw Erfgoed'. Ook stellen wij voor om via de bestemming van het resultaat 2023 € 150.000 toe te voegen aan een afschrijvingsreserve voor de aanpassing van de begane grond van het Gorcums Museum, ten behoeve van een toegankelijke presentatie over actuele ontwikkelingen in de stad en het faciliteren van de kruisbestuiving met de Stichting Gorinchem Citymarketing (GCM) en de daaruit volgende integratie tussen de museumbalie en de lokale VVV-functie.

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verdeling bedrag	Toelichting
	140 V	Onder andere door – met de overlap in activiteiten door culturele instellingen tijdens de Sinterklaasintocht in het achterhoofd – is terughoudend omgegaan met het toekennen van cultuursubsidies en het uitgeven van activiteitenbudgetten in 2023. Daarnaast hebben we door personele problematiek minder aandacht kunnen geven aan de stimulering en uitvoering van cultuurparticipatie. Dit zorgt ervoor dat er € 140.000 minder is uitgegeven dan geraamd.
	170 N	Op 18 november 2023 vond de landelijke Sinterklaasintocht plaats in Gorinchem. De kosten hiervoor waren € 170.000 hoger dan het geraamde budget van € 500.000. De raad is hierover geïnformeerd via de raadsinformatiebrief 'Terugblik organisatie landelijke Sinterklaasintocht (Z/23/753931 D-900531)'. Het verschil werd voor een deel veroorzaakt door de inhuur van een externe projectleider met veel ervaring op dit terrein. Een deel van de extra kosten kan worden gedekt uit de door de Provincie toegekende subsidie van € 50.000, de sponsorbijdragen uit het Gorcumse bedrijfsleven en een aantal kleinere bijdragen van per saldo € 28.000. Het verschil van € 77.000 hebben wij opgevangen binnen de cultuurbudgetten in de begroting.
TV54 Musea	80 V	Door de oorlog in Oekraïne en de sancties tegen Rusland stegen de brandstof- en energieprijzen (gas en elektra) enorm en hebben we de energiebudgetten voor o.a. gemeentelijke panden in de begroting 2023 fors verhoogd. Na enige tijd stabiliseerde de tarieven en daalden deze het afgelopen jaar zelfs weer. Voor het museum betekent dit een lagere last van € 80.000 ten opzichte van de raming.
	53 V	Voor het beheren, conserveren, beschrijven en taxeren van de collectie van de Historische Vereniging Oud Gorcum heeft de raad € 186.000 in 2023 beschikbaar gesteld. Deze klus wordt afgerond in 2024 en daarom stellen we voor om het restant van het budget ad € 53.000 via de bestemming van het rekeningresultaat 2023 in 2024 beschikbaar te stellen.
TV56 Media	55 V	Het Rijk heeft de bibliotheek in 2023 een eenmalige subsidie toegekend van € 220.000 voor de verruiming van bemande openingstijden van een bibliotheekvestiging en het uitbreiden van hun activiteitenprogramma voor de periode 1 januari 2024 tot en met 31 december 2024. Deze bijdrage is verwerkt op de balans. De gemeente draagt bij wijze van cofinanciering € 55.000 bij. Omdat de activiteiten pas in 2024 worden uitgevoerd, wordt ook de subsidie in 2024 uitgekeerd. Voor 2023 waren de kosten al wel geraamd. Wij stellen de raad daarom voor om het budget voor de cofinanciering ad € 55.000 via de bestemming van het rekeningresultaat 2023 in 2024 beschikbaar te stellen.
	17 V	In 2023 heeft de focus vooral op de verbouwing van de begane grond van het museum en de herinrichting van de historische collectie en de inrichting van de expositie gelegen. Van het budget voor de aankopen voor de Artotheek van € 20.000 is mede daardoor € 17.000 niet besteed.
TV57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	103 V	Voor het project Linielandschap in de dijkversterking Gorinchem-Waardenburg is in 2022 een Rijkssubsidie Erfgoed Deal van € 103.000 ontvangen. Dit project maakt als meekoppelkans deel uit van de dijkverzwaring door de GraafReinaldAlliantie en wordt in 2024 afgerond. Via de bestemming van het rekeningresultaat 2022 is het budget beschikbaar gesteld in 2023. Er wordt nu voorgesteld het budget in 2024 beschikbaar te stellen via de bestemming van het rekeningsresultaat 2023.
	50 V	Voor 2023 was een bedrag van € 50.000 begroot voor het beheer van het openbaar groen bij de locatie Jacques Bloempad. Deze werkzaamheden zijn uiteindelijk uitgesteld tot 2024 en kunnen binnen de bestaande middelen van 2024 worden uitgevoerd.
	51 N	Afgelopen jaar zijn er twee voertuigen aangeschaft, waarvan de aanschafprijs niet boven de grens van € 30.000 uitkwam en dus niet geactiveerd mochten worden. De boeking van deze niet geraamde lasten op de exploitatie, zorgt voor een overschrijding van de begroting met € 51.000.
Baten		
TV51 Sportbeleid en activering	133 V	Op basis van de verantwoording over de Specifieke uitkering Sport verwachten wij een aanvullende incidentele btw-afrekening van € 133.000 van het Rijk. Een en ander is wel afhankelijk van het uitkeringspercentage dat het Rijk hanteert bij de landelijke vaststelling van de ingediende verantwoordingen SPUK Sport.

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verdeling bedrag	Toelichting
TV52 Sportaccommodaties	87 N	Als gevolg van de nieuwe overeenkomst tussen de SGS en de gemeente Gorinchem (niet indexeren van de subsidie en de huurbijdragen) ontvangen we € 87.000 minder huur dan geraamd. Zie ook de toelichting bij de lasten.
	550 V	In dezelfde overeenkomst is afgesproken dat de SGS jaarlijks over een maximale algemene reserve van € 250.000 mag beschikken. Het surplus hierboven wordt gerestitueerd naar de gemeente. Onder andere door de compensatie van het Rijk in Coronatijd en een forse energiecompensatie eveneens vanuit het Rijk in 2022 en 2023, heeft de SGS over de periode 2020-2022 een substantieel eigen vermogen opgebouwd. Op basis van de afspraken wordt hiervan een bedrag van € 550.000 gerestitueerd aan de gemeente Gorinchem.
	231 V	Over het kalenderjaar 2023 verwacht de SGS een positief resultaat van € 231.000. Omdat de algemene winstreserve SGS zijn maximum van € 250.000 bereikt heeft, wordt dit saldo van € 231.000 betaald aan de gemeente Gorinchem.
TV53 Cultuurpres. productie en participatie	78 V	Voor de Sinterklaasintocht hebben wij een subsidie van € 50.000 van de Provincie Zuid-Holland toegekend gekregen. Daarnaast hebben we een totaalbedrag van € 28.000 aan subsidies en kleine bijdragen ontvangen. Beide baten waren niet geraamd.

In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen:

Investeringen (bedragen x € 1.000)	Budget	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Totaal realisatie	Verschil		Gereed
Lasten							
Aanleg sportveld GJS 2022	475	0	654	654	179	N	Ja
Vestingsplan 2020 bastion VIII	250	0	0	0	250	V	Nee
Ravelijn Oostgracht	50	0	0	0	50	V	Nee
Meekoppelkans Ravelijn	311	3	56	59	252	V	Nee
Meekoppelkans Woelsewaard parkeren	68	0	0	0	68	V	Nee
Meekoppelkans Woelsewaard struinpad	36	0	0	0	36	V	Nee
Openbare ruimte Gorcumse martelaren	220	0	0	0	220	V	Nee
Kwaliteitsimpuls recreatiegebied Buiten de Waterpoort	244	0	34	34	210	V	Nee
Speelruimteplan 2022	293	151	151	302	9	N	Ja
Speelruimteplan 2023	120	0	59	59	61	V	Nee
Speelveld Hoog Dalem	260	0	53	53	207	V	Nee
Nieuwbouw Caribabad	0	0	28	28	28	N	Nee
Hardware audiovisiuele middel museum-RAG	70	0	76	76	6	N	Ja
Inventaris (plus verlichting) museum	45	4	44	48	3	N	Ja
Vervangen volkstuinbrug	47	0	17	17	30	V	Nee
Vervangen VW transporter 1 2022	52	0	0	0	52	V	Nee
Vervangen renault trafic 2022	43	0	0	0	43	V	Nee
Kademuren J Bloempad en Krabsteeg	260	9	230	239	21	V	Nee
Bruggen en visssteigers	242	59	181	240	2	V	Nee
Cultuurhuis 2019	5.600	13	66	79	5.521	V	Nee
Cultuurhuis inrichting 2019	1.400	0	0	0	1.400	V	Nee
Vervanging kade Paardewater 21	355	0	44	44	311	V	Nee
Boemer tractor 2022	50	0	93	93	43	N	Ja
Maaiarm heggensnoeier 2022	28	0	0	0	28	V	Nee
VW transporter 2023	48	0	0	0	48	V	Nee

Investeringen (bedragen x € 1.000)	Budget	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Totaal realisatie	Verschil	Gereed	
Ontstopper 2023	59	0	0	0	59	V	Nee
Hitachi 2023	27	0	0	0	27	V	Nee
Waterbus buitendienst	58	0	0	0	58	V	Nee
Nieuw holland tractor sportvelden	82	0	107	107	25	N	Ja
VW transporter 2023	36	0	0	0	36	V	Nee
Totaal lasten	**10.829**	**239**	**1.893**	**2.132**	**8.697**	**V**	
Baten							
Vestingsplan 2020 bastion VIII	100	0	0	0	100	N	Nee
Kwaliteitsimpuls recreatiegebied Buiten de Waterpoort	144	0	11	11	133	N	Nee
Speelruimteplan 2023	0	0	2	2	2	V	Nee
Totaal baten	**244**	**0**	**13**	**13**	**231**	**N**	
Totaal investeringen	**10.585**	**239**	**1.880**	**2.119**	**8.466**	**V**	

Aanleg sportveld GJS 2022
In 2023 is het sportveld bij GJS gerealiseerd, maar als gevolg van verschillende tegenvallers is dit project duurder uitgevallen dan begroot. Met name de kosten voor de vele hekwerken en een onjuistheid in de raming hebben hieraan bijgedragen.

Vestingsplan 2020 bastion VIII
We betrekken de voorbereiding, het onderzoek (inclusief archeologie en flora en fauna), het opschonen van het binnenterrein van Bastion VIII, en het profileren van de wallen, samen met de bijbehorende werkzaamheden van Bastion VIII, in de integrale aanpak van de vesting als onderdeel van de 'Mooiste vestingstad van Nederland'. De uitvoering staat momenteel gepland voor het vierde kwartaal van 2024, met een doorlooptijd in 2025. Daarom wordt er vanaf 2026 rekening gehouden met de kapitaallasten.

Meekoppelkans Ravelijn
Door het natte weer zijn de werkzaamheden uitgesteld. Aan het einde van het jaar wordt verwacht dat de Ravelijn is gerealiseerd. Het struinpad en parkeerplaatsen worden in 2025 gerealiseerd.

Meekoppelkans Woelsewaard parkeren
De voorbereidingen voor de meekoppelkansen in de Woelsewaard, waaronder een struinpad en de parkeerplekken aan de dijk, zijn in 2023 gestart. Uitvoering is mede afhankelijk van de werkzaamheden en de planning van de Alliantie. Naar verwachting worden de parkeerplekken in 2024 opgeleverd.

Openbare ruimte Gorcumse martelaren
De complexiteit van deze investering is groter in verband met de inrichting en eigendomsverhoudingen in de openbare ruimte. In 2024 wordt dit project vervolgd.

Kwaliteitsimpuls recreatiegebied Buiten de Waterpoort
Uitvoering van de kwaliteitsimpuls Buiten de Waterpoort gaat plaatsvinden in 2024 en 2025. Er is afgelopen jaar intensief geparticipeerd en ingezet op een goed ontwerp. Verwachting is dat in het vierde kwartaal van 2024 gestart wordt met de werkzaamheden.

Speelruimteplan 2023
Een groot deel van de speelplekken in de Binnenstad is eind 2023 gerenoveerd. Het laatste werk zal begin 2024 worden uitgevoerd en afgerond.

Speelveld Hoog Dalem
In april 2024 starten de werkzaamheden bij speelveld Hoog Dalem. Naar verwachting zullen de werkzaamheden in juni 2024 worden afgerond.

Cultuurhuis en inrichting 2019
Begin 2024 is de voorkeursvariant voor De Nieuwe Doelen in de raad besproken. Bij de Perspectiefnota 2025 zal de huidige investering worden meegenomen.

Vervanging kade Paardenwater 21
In 2023 zijn de voorbereidingen gestart voor de nieuwe en verduurzaamde kade. We verwachten dat de uitvoering hiervan zal plaatsvinden in het vierde kwartaal van 2024.

In onderstaande tabel staan de subsidies vermeld, die binnen dit programma zijn verstrekt.

Subsidies (bedragen x € 1.000)	
Diverse sportverenigingen, jeugdsportsubsidies	56
Diverse sportverenigingen, subsidies gehandicapten en 55+	10
St. Gorcum Sportgala	9
St. Gorcumse Zaalvoetbal Cup	5
St.Gorinchemse Sportaccommodaties (zie toelichting baten TV52)	1802
COC Rotterdam	6
Stichting Bibliotheek AanZet	727
Stichting Studio Peer	30
St. de Inspiratiecompagnie	5
St.Literaire Workshop	3
Stichting Breaksquad	5
Merwe Sinfonietta	5
van Andel Spruijtcentrum	5
St. de Spreekkamer	50
Stichting Boukie	65
St. IFFG	50
Amateurkunst, diverse verenigingen	49
Stg. Centraal Theater 't Pand	50
overige culturele evenementen	121
	3053

2.6.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

• GR Regio AV

2.7 Programma 7 Sociaal Domein

Taakvelden

Samenkracht en burgerparticipatie

Wijkteams

Inkomensregelingen

Begeleide participatie

Arbeidsparticipatie

Maatwerkvoorzieningen (Wmo)

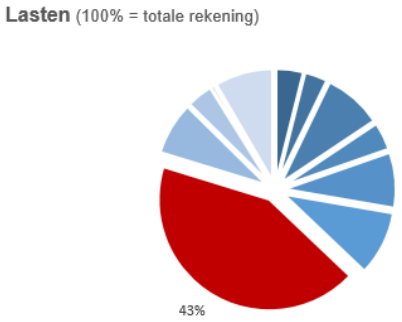
Maatwerkdienstverlening 18+

Maatwerkdienstverlening 18-

Geëscaleerde zorg 18+

Geëscaleerde zorg 18-

Volksgezondheid

2.7.1 Wat hebben we bereikt met het programma Sociaal Domein?

Doel

Gorinchem is een stad waar iedereen meedoet, zich kan ontplooien en verantwoordelijkheid neemt voor zichzelf, elkaar en de leefomgeving.

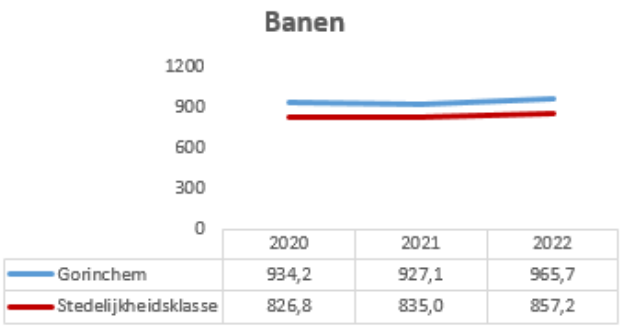
Het coalitieakkoord
Het domein samenleving is breed. In dit akkoord verstaan we onder samenleving het sociaal domein inclusief sport, leefbaarheid en gezondheid. Ook is er een verbinding met onderwijs. In onze stad zien we landelijke ontwikkelingen als vergrijzing, individualisering en kansenongelijkheid terug. Wij willen dat iedereen in Gorinchem zichzelf kan zijn en er toe doet. Dat inwoners niet op afstand van de maatschappij komen te staan en dat kinderen niet in armoede opgroeien. De gemeente kan hieraan bijdragen door de samenleving te versterken. Mensen die minder makkelijk kunnen meekomen te beschermen en te werken aan toegankelijkheid. Dit vraagt om verbinding. Verbinding van gemeente met inwoners. Verbinding tussen inwoners onderling, binnen en tussen wijken, binnen en tussen verschillende leeftijdsgroepen. Maar het vraagt ook om verbinding van het sociaal domein met andere beleidsvelden zoals sport, cultuur en stedelijke ontwikkeling. Dit vraagt om een balans in wat je als gemeente doet en wat je van mensen vraagt. Zorgvuldig omgaan met middelen is daarin ook nodig. Uitgangspunt is en blijft daarbij steeds het behoud van de menselijke maat en de eigenwaarde van mensen.

Vastgesteld beleid

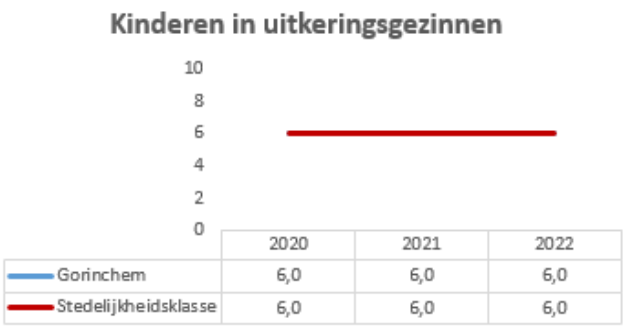
Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Uitvoeringsdocument transities sociaal domein	2014
Beleidsvoornemens Participatiewet	2014
Beleidskader Beschermd wonen en opvang 2015-2018	2014
Lokaal maatwerk Jeugdhulp	2016
Transformatie van Sociaal cultureel werk naar Meedoen	2016
Integraal Sociaal Beleid Gorinchem 2019-202	2019
Ontmoetingsplek van de Toekomst	2022

Maatschappelijke effecten

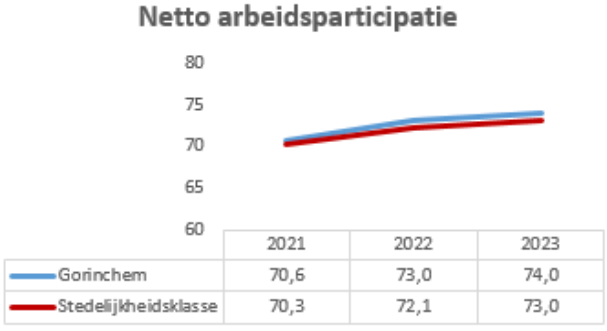
Indicator	B/F	Gerealiseerd	Soort
Banen	B	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar	PI
Jongeren met een delict voor de rechter	B	% van de jongeren in de leeftijd van 12-21 jaar	PI
Kinderen in uitkeringsgezinnen	B	% van de kinderen tot 18 jaar	PI
Netto Participatiegraad	B	% mensen tussen 15-67 jaar dat een baan heeft	PI
Werkloze jongeren	B	% werkloze jongeren 16-22 jaar	PI
Personen met een bijstandsuitkering	B	Aantal per 10.000 inwoners	PI
Personen met een lopend re-integratietraject	B	Aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	PI
Jongeren met jeugdhulp	B	% jongeren tot 18 jaar	PI
Jongeren met jeugdbescherming	B	% jongeren tot 18 jaar	PI
Jongeren met jeugdreclassering	B	% jongeren in de leeftijd van 12-23 jaar	PI
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	B	Aantal per 10.000 inwoners	PI
Waardering algehele persoonlijke gezondheid	F	Score 1-10	ME

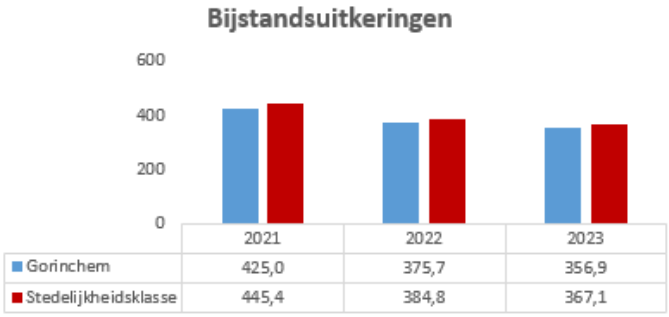
	2020	2021	2022
Gorinchem	6,0	6,0	6,0
Stedelijkheidsklasse	6,0	6,0	6,0

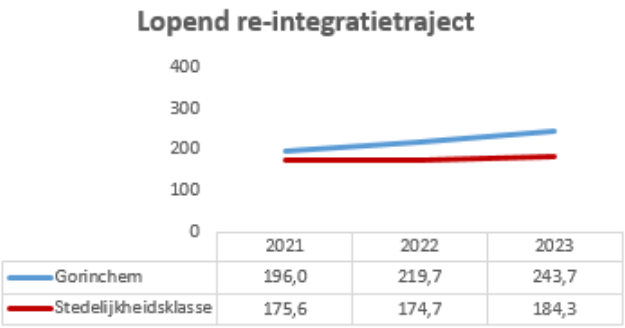
	2021	2022	2023
Gorinchem	70,6	73,0	74,0
Stedelijkheidsklasse	70,3	72,1	73,0

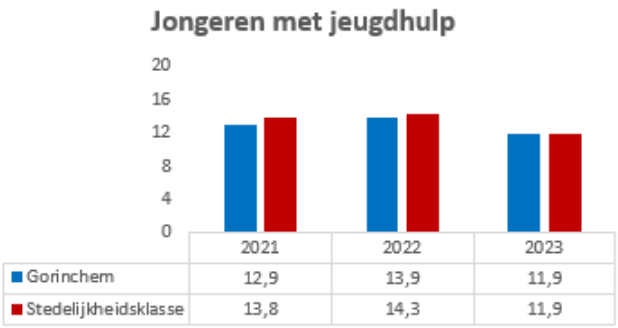
	2020	2021	2022
Gorinchem	2,0	2,0	2,0
Stedelijkheidsklasse	2,0	2,0	2,0

	2021	2022	2023
Gorinchem	425,0	375,7	356,9
Stedelijkheidsklasse	445,4	384,8	367,1

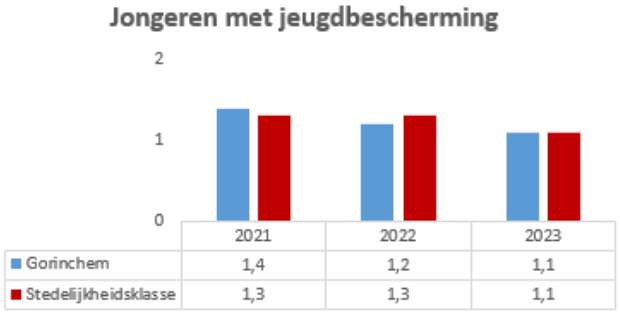

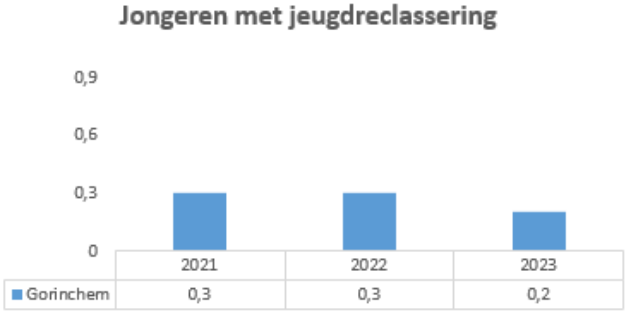
	2021	2022	2023
Gorinchem	196,0	219,7	243,7
Stedelijkheidsklasse	175,6	174,7	184,3

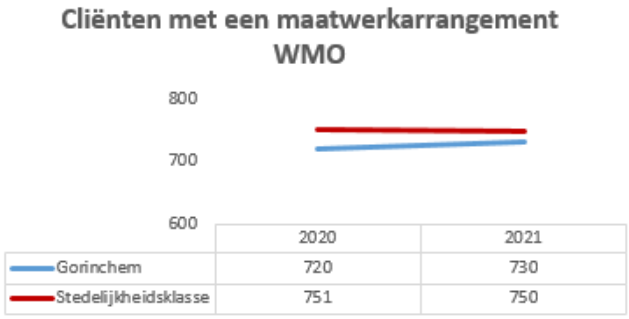

	2021	2022	2023
Gorinchem	12,9	13,9	11,9
Stedelijkheidsklasse	13,8	14,3	11,9

Indicator	Streefwaarde 2023	Hebben we dit bereikt?
Jongeren met Jeugdhulp	12,5	De streefwaarde die genoemd staat dient geïnterpreteerd te worden als een waarde waar we streven onder te blijven. Het streven is dat er zo weinig mogelijk jeugdigen gebruik hoeven maken van een vorm van jeugdhulp. We zagen een stijging van het aantal jeugdigen met jeugdhulp in 2022, zowel landelijk als lokaal. In 2023 (Let op: cijfers 2023 gaan enkel over het eerste half jaar) is dit weer gedaald. De waarde is daarmee gedaald onder de gestelde maximale streefwaarde. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de cijfers van 2021 en verder eigenlijk niet vergeleken kunnen worden met de cijfers over 2015 t/m 2020 vanwege een trendbreuk. Deze is veroorzaakt door een verandering in het verzamelen en verwerken van de data door het CBS.

2.7.2 Wat hebben we daarvoor gedaan?

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp	Toelichting concrete voornemens
Vestigingsbeleid huisartsen	Het onderzoek naar de organisatie van de huisartsenzorg Gorinchem is in maart 2023 afgerond. Eén van de adviezen is dat de gemeente Gorinchem een actieve houding inneemt bij het bemiddelen en het zoeken naar betaalbare en goed gelokaliseerde huisvesting. Wij hebben dit advies opgepakt. Uit (bestuurlijk) overleg met de huisartsen blijkt dat de huisartsen voor dit moment zelf de huisvestingsknelpunten hebben opgelost op één praktijk na. Er is/wordt een carrousel van (onderlinge) verhuizingen op gang gebracht, voor de korte en lange termijn, die volgens de huisartsen zelf soelaas gaat bieden.
Energiearmoede	Wij hebben in 2023 een plan van aanpak opgesteld voor het tegengaan van energiearmoede. Dit hing samen met de aanbesteding voor energiecoaches. Er wordt ingezet op het ondersteunen van duurzaamheidsingrepen bij inwoners met een laag inkomen. Inwoners kunnen gebruik maken van een gratis energiecoach die adviseert over de maatregelen en een daarvoor aangesteld klusteam kan inschakelen om besparende maatregelen aan te brengen om tocht te weren en de verwarming te optimaliseren. Verder kijken we of en wat er nodig is in aanvulling op de landelijke regelingen. Dit plan wordt in 2024 uitgevoerd.
Aanpak schulden	Binnen het Integraal sociaal beleid (ISB) blijven we inzetten op de aanpak van schulden en armoede. Het aanpakken en oplossen van schulden en armoede heeft positieve effecten op meerdere levensdomeinen. Het hebben van schulden en het leven in armoede kan o.a. leiden tot psychische en fysieke gezondheidsklachten. Avres heeft de Pilot Budget beheer opgenomen in de dienstverlening. Met de aanpak Energiearmoede komen we bij mensen binnen. Van daaruit is er een warme en actieve doorverwijzing naar Avres (en andere partners).

Onderwerp	Toelichting concrete voornemens
Wijkgericht werken en leefbaarheid	Wij hebben gekeken naar een duurzame opzet van wijkgericht werken. Vooruitlopend daarop is vanuit het ISB gestart met sociaal wijkgericht werken. Diverse medewerkers van de gemeente worden wijkgericht ingezet, zoals o.a. de wijkcoördinatoren, wijkboa's en buurtsportcoaches. We stimuleren bewoners om een bijdrage te leveren aan hun leefomgeving. Dit kan door Bliek in Actie en buurt- en straatactiviteiten. Zie verder bij bewonersinitiatieven. Daarnaast zoeken we actief verbinding met wijkpartners. Per wijk is er elke maand een wijkoverleg waarbij maatschappelijke partners zoals Poort6, de wijkagent, de wijkboa, jongerenwerk, buurtsportcoach en de wijkcoördinatoren zaken afstemmen. Vroegsignalering van o.a. overlast wordt gemeld en hierop wordt geanticipeerd. We stimuleren wijkpartners en inwoners uit de stad om gebruik te maken om de gemeente uit te dagen. Er zijn diverse aanvragen van adoptiegroen afgehandeld. Het Recht tot Uitdagen (Right to Challenge) is één keer aangevraagd (door de Festiviteitenvereniging Dalem) maar vanwege mogelijke andere plannen op de gevraagde locatie, is hier nog geen besluit over genomen. Wijkgericht beheren zal verder worden verkend. Alleen de Lingewijk heeft nog een klankbordgroep, daar is regelmatig contact mee. Verder worden inwoners op projectbasis geïnformeerd. en uitgenodigd om mee te denken bij projecten zoals o.a. de herinrichting van een speelvoorziening. In Gorinchem is Buurtpreventieteam Oost actief in de wijken Dalem, Laag Dalem en Hoog Dalem. Er wordt nu onderzoek gedaan of er bestaansmogelijkheden zijn voor een buurtpreventieteam in de Lingewijk. In 2023 nam Buurtbemiddeling ElkWelzijn 43 casussen in behandeling, waarvan 7 niet zijn opgelost. De aanleiding voor kwesties tussen buren betroffen o.a. geluidsoverlast, tuin-/grondgeschil, pesterijen en vuilnis/rommel/stank. In percentage heeft Buurtbemiddeling in 70% van de in behandeling genomen kwesties een positieve bijdrage geleverd. Wijkbeheer was betrokken bij de 6 wandelingen onder leiding van een gids die gehouden zijn in iedere wijk. Tevens was Wijkbeheer in 2023 betrokken bij de voorbereiding van realisering van het derde Tiny forest in de Haarwijk.
Opvang vluchtelingen	De gemeenteraad heeft op donderdag 2 november 2023 ingestemd met het voorstel van het college om, naar aanleiding van een verzoek van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA), aan de Buys Ballotstraat 9 een kleinschalige opvanglocatie voor 150 asielzoekers voor een periode van maximaal 10 jaar te vestigen. Hiermee worden de startnotitie uit mei 2022 en het amendement van 24 november 2022 over kleinschalige opvang van 150 asielzoekers uitgevoerd. Daarnaast biedt de gemeente Gorinchem biedt opvang, onderwijs en ondersteuning aan in totaal 200 Oekraïense vluchtelingen. In 2023 zijn voorbereidingen getroffen voor een nieuwe opvanglocatie voor de Oekraïense vluchtelingen die verblijven in de (sloop)woningen van Poort6. Na een zoektocht naar mogelijke opvanglocaties, is gekozen voor een nieuwe locatie op de Kleine Schelluinse Kade. In de eerste helft van 2024 zal deze locatie in gebruik genomen worden.
Vroegsignalering	We zetten in op vroegsignalering zodat we onze inwoners snel kunnen helpen, zo licht als mogelijk, zo zwaar als nodig. We trainen partners en vrijwilligers waar nodig. Om dit nog actiever te kunnen doen heeft Avres een extra Fte ingezet.
Minimaregelingen	Begin 2023 zijn de inkomensgrenzen verhoogd naar 130%. Hierdoor hebben meer mensen recht op de minimaregelingen. In totaal hebben 1838 huishoudens een minimaregeling ontvangen. En zijn er 697 kinderen door Stichting Leergeld geholpen.

Onderwerp	Toelichting concrete voornemens
	Daarnaast zijn er meer uitjes voor de kinderen/gezinnen met een laag inkomen georganiseerd.

Reguliere taken

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
Wettelijke uitvoering Participatiewet	De gemeente is verantwoordelijk voor alle mensen die kunnen werken, maar daarbij ondersteuning nodig hebben. Waar nodig is er inkomensondersteuning om het salaris aan te vullen. De gemeenschappelijke regeling Avres voert deze wettelijke taken uit voor Gorinchem, Molenlanden en Vijfheerenlanden. Afgelopen jaar zijn meerdere verordeningen aangepast, zodat dit aansluit bij de huidige situatie. Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt worden begeleid naar passend werk. Ook is Avres werkgever van ca. 500 mensen vanuit de Wet Sociale Werkvoorziening (SW) en de regeling Nieuw Beschut. Voor inwoners die een indicatie Nieuw Beschut hebben gekregen, maar waar geen betaalde werkplek voor is, hebben we ook in Gorinchem de Wachtlijstbaan opgezet. Hierdoor kunnen deze mensen wel aan het werk.
Speerpunten: Uitvoering ambitiedocument	In 2023 is Avres van start gegaan met het Ambitiefonds. Hieruit zijn inmiddels diverse projecten gestart. In 2024 gaan ze hier verder mee.
Wettelijke uitvoering Wet gemeentelijke schuldhulpverlening	Mensen met problematische schulden kunnen een beroep doen op gemeentelijke schuldhulpverlening. Dit is een wettelijke taak op basis van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Mensen met problematische schulden kunnen bij de gemeenten terecht voor onder meer advies, schuldbemiddeling of een saneringskrediet. De gemeenschappelijke regeling Avres voert deze wettelijke taak uit.
Wettelijke uitvoering Jeugdwet	Het Sociaal Team gaf in 2023 uitvoering aan de jeugdwet en heeft hulpverlening geboden daar waar nodig. Als er meer specialistische hulpverlening nodig was, werden inwoners doorgeleid naar regionaal ingekochte zorgaanbieders. De GR DG&J – onderdeel SOJ voerde de gemeentelijke taken op het gebied van inkoop en het contractmanagement van specialistische jeugdhulp uit.
Speerpunten: Jeugdzorg: beweging naar de voorkant	In 2023 is de inzet van de Jeugd- en Gezinsprofessionals binnen het project Jeugdhulp naar Voren (JNV) geëvalueerd. Uit deze evaluatie is gebleken dat de inzet van JNV positief heeft bijgedragen aan het gestelde doel; het bieden van laagdrempelige opvoedondersteuning aan ouders en individuele begeleiding aan jeugdigen, het ondersteunen van huisartsen bij triage, het bieden van consulatie en advies en het zelf bieden van lichte GGZ zorg aan jeugdigen (en hun gezinnen). Dit dichtbij huis, beschikkingsvrij, met minder doorverwijzingen naar de regionale zorgmarkt en administratief luw. Daarnaast, met alle voorzichtigheden omkleed, zagen we een eerste besparing op de kosten. Deze beweging naar voren is meegenomen in het Programma van Eisen voor de aanbesteding van het Sociaal Team. Het “zelf hulpverlenen” en de verbinding tussen enerzijds onderwijs en huisartsen en anderzijds jeugdzorg is hierin verwerkt. Dit sluit aan op de uitkomsten van de evaluatie en verwachtingen aan ons in de Hervormingsagenda Jeugd. Het regionale uitvoeringsprogramma Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming is medio 2023 vastgesteld en in het derde kwartaal van 2023 zijn diverse projectleiders gestart met de uitvoering ervan. Ook voor deze opgave geldt, dat deze zo veel als

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
	mogelijk is meegenomen in de aanbesteding van het Sociaal Team. Datagedreven werken krijgt lokaal en regionaal steeds meer vorm. Nieuwe opdrachten worden voorzien van een (kort) projectplan, waarin monitoring een standaard onderdeel is geworden.
Jeugdzorg: Regionale samenwerking	In Zuid-Holland Zuid hebben we samen met de 10 gemeenten en Service Organisatie Jeugd (SOJ) gewerkt aan regionale projecten zoals beschreven in het regionale programma Werk voor de Jeugd. Denk hierbij aan projecten als het komen tot een passend zorglandschap, beter begroten en monitoren en sturen op contractmanagement. We hebben samen met de SOJ contractgesprekken met aanbieders gevoerd. Per type zorg (branche) worden deze gesprekken voorbereid. In de brancheteams zijn zowel de gemeenten als de contractmanagers van de SOJ vertegenwoordigd. Het afgelopen jaar zijn er vier ontwikkeltafels georganiseerd, waarbij gemeenten, SOJ en jeugdhulpaanbieders aanwezig waren om gezamenlijk beleidsmatige ontwikkelingen en eventuele aanpassingen van beleid te bespreken. Eén van de opbrengsten was een aanpassing in de dienstomschrijving rondom dagvoorzieningen. De regionale samenwerking is in 2023 geëvalueerd, waarna de samenwerkingsafspraken opnieuw zijn besproken en aangescherpt. Er wordt strakker gestuurd op de samenhang tussen de brancheteams, contractgesprekken en ontwikkeltafels. Trends en ontwikkelingen worden gesignaleerd en besproken in de brancheteams. Indien nodig worden deze geagendeerd in de contractgesprekken. Eventuele beleidsmatige of contractuele gaan door naar de ontwikkeltafels en bestuurlijke besluitvorming. Resultaat van deze evaluatie is ook een prioritering per branche en een lijst met thema's die we regionaal als eerste gaan oppakken.
Hervormingsagenda Jeugd	In juni 2023 is de landelijke Hervormingsagenda Jeugd vastgesteld. Eind 2023 volgde hierop een landelijk opgesteld implementatieplan en handreiking voor gemeenten. De komende jaren wordt veel van gemeenten gevraagd. In 2023 is lokaal (en regionaal) gestart met het inzichtelijk maken van de stand van zaken per gemeente en regio. Dit wordt gebruikt voor het opstellen van een lokale Hervormingsagenda (c.q. maatregelen).
Jongerenwerk	In 2023 heeft Stichting The Mall het jongerenwerk uitgevoerd. Er zijn 'inlopen' in alle wijken georganiseerd. Samen met de stichting Boukie organiseert The Mall activiteiten in de stad. Beide stichtingen participeren in het onderwijs d.m.v. inzet op de PO en VO scholen. Op het Vita college is een ruimte ingericht voor het jongerenwerk. Jongeren uit de Lingewijk en Haarwijk kunnen gebruik maken van deze voorziening. Jongerenwerk en de Stichting Boukie begeleiden steeds meer jongeren die dreigen uit te vallen op school. Daarnaast wordt er extra 'meidenwerk' ingezet.
Wettelijke uitvoering Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen	De onderwijsinspectie werkt sinds 2023 niet langer met de status normeringen, maar kijkt of de gemeente voldoet aan de wet- en regelgeving. Onze gemeente voldoet aan alle taken volgens deze wet- en regelgeving. Binnen onze gemeente is voldoende plaatst voor de zogenaamde doelgroepkinderen (kinderen met een risico op een achterstand).
Wettelijke uitvoering Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015)	In 2023 zijn we gestart met wachtlijstbeheer voor de Wmo voorziening Huishoudelijke Ondersteuning. Dit was nodig vanwege het ontstaan van wachtlijsten als gevolg van een toenemende vraag naar Huishoudelijke Ondersteuning in combinatie met schaarste aan huishoudelijke hulpen. Om dit mogelijk te maken heeft de raad in april 2023 ingestemd met een voorstel tot aanpassing van de Wmo verordening. Deze wijziging

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
	biedt de mogelijkheid om de hoogte van het inkomen mee te wegen bij de levering van huishoudelijke ondersteuning in het geval van wachtlijsten. Inwoners met een lager inkomen krijgen dan voorrang op inwoners met een hoger inkomen. Is er sprake van een urgente situatie, dan blijft de hoogte van het inkomen buiten beschouwing. In de periode juni – oktober stonden er 62 inwoners op de wachtlijst huishoudelijke ondersteuning. Inwoners met een urgentie hadden in die periode een gemiddelde wachttijd van 6 dagen. Inwoners met een lager inkomen moesten 34 dagen wachten, terwijl het 54 dagen duurde voor inwoners met een hoger inkomen huishoudelijke ondersteuning kregen. Vanaf medio oktober is er geen sprake meer van een wachtlijst en zijn er voldoende aanbieders die kunnen leveren. Het werven en behouden van personeel blijft lastig voor de aanbieders binnen de huidige arbeidsmarkt. Daarom is er sprake van een wankel evenwicht en blijven we voorlopig achter de schermen het wachtlijstbeheer uitvoeren. Er is echter geen sprake van wachttijden. In 2023 is verder gewerkt aan de Agenda Huisvesting Kwetsbare groepen (HKG) 2020-2023. Er wordt een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd voor een Skaeve Huse in Gorinchem. De overige biedingen uit deze HKG fase zijn gerealiseerd. In 2023 is een breed onderzoek uitgevoerd naar de middellange termijn huisvestingsopgaven van psychisch kwetsbare groepen. Dit onderzoek heeft geresulteerd in een nieuwe Agenda Huisvesting Kwetsbare Groepen voor de periode 2024-2030. Met daaraan gekoppeld een geactualiseerde regionale huisvesting opgave, waarvoor alle gemeenten nieuwe biedingen doen. Eind 2023 is besloten het regionale Opvang palet uit te breiden met een proefproject (crisis)opvang dakloze jongeren 18-23 jaar. De invoering van de wetswijziging Wmo herverdeelmodel Beschermd Wonen is controversieel verklaard na val van het kabinet en daarmee opnieuw uitgesteld. Regionaal zijn de beleidsmatige voorbereidingen onverminderd ter hand genomen. Het Landelijk Programma ‘Iedereen onder een dak’ is meegenomen in de Agenda HKG 2024-2030. Er zijn beleidsvoorbereidingen gestart voor een transitiestrategie van de Regionale visie ‘Van Opvang naar Wonen’. Deze strategie sluit aan op de landelijke opgave om dakloosheid substantieel terug te dringen naar 2030. Lokaal is met ketenpartners in de Proeftuin Maatwonen Gorinchem in 2023 verder gebouwd aan de 5 thema’s van de transformatie opgave dat psychisch kwetsbaren duurzaam 'Thuis in de Wijk' kunnen wonen. Het project Wijk Moestuin aan De Wijnkoperstraat begint tot wasdom te komen. In verbinding met -ISB kans Betrokken Gorinchem- is een Programmaplan Anti-Stigma opgesteld. Het 1e initiatief in deze aanpak ‘ de Levende bibliotheek’ is zeer goed ontvangen. Voorbereidingen zijn vergevorderd voor een ‘Perspectiefvol Wonen’ aanpak voor kwetsbare inwoners die uitstromen uit regionale voorzieningen Beschermd Wonen of Opvang naar wonen in de wijk.
Speerpunten Inkoop Wmo	We werkten in 2023 met nieuwe inkoopafspraken voor zowel Huishoudelijke Ondersteuning als Begeleiding. Deze inkoopafspraken voldoen aan de AMvB reële marktprijzen. Bij wijze van pilot hebben we in samenwerking met aanbieders Huishoudelijke Ondersteuning enkele voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd voor huishoudelijke hulpen over vroegsignalering. Via het contractmanagement bespraken we periodiek de belangrijkste ontwikkelingen en mogelijkheden voor innovaties. Dit heeft nog niet geleid tot concrete vervolgplannen omdat de focus bij aanbieders in 2023 vooral lag op het vinden van personeel om de basistaak uit te kunnen voeren. Dat had in 2023 de hoogste prioriteit.

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
Eigen bijdrage Wmo	De invoering van een inkomensafhankelijke eigen bijdrage binnen de Wmo is uitgesteld. Invoering vindt niet eerder plaats dan in 2026. Voor de invoering is een wetswijziging nodig. Het rijk is inmiddels gestart met een internetconsultatie van de voorgestelde wetswijziging.
Clientervarings-onderzoek	Het onderzoek naar een andere wijze van uitvoering van het cliëntervaringsonderzoek is doorgeschoven naar 2024 vanwege andere prioriteiten. We hebben het cliëntervaringsonderzoek in 2023 uitgevoerd in de vorm van een zogenaamd continuonderzoek. Cliënten werden op 2 momenten bevraagd naar hun ervaringen (binnen enkele weken na de ontvangen indicatie over de dienstverlening vanuit de gemeente in het aanvraagproces, na enkele maanden over de kwaliteit van geleverde ondersteuning van gecontracteerde aanbieders). Signalen vanuit het cliëntervaringsonderzoek en het onderzoek in het kader van de zogenaamde controle/ prestatie-levering werden door de contractmanager gemeld en besproken met de aanbieder waar de melding betrekking op had. In 2023 waren de ontstane wachtlijsten een issue.
Wonen en zorg	De gemeenteraad heeft in december 2023 ingestemd met een startnotitie om te komen tot een Strategische- en Uitvoeringsagenda Wonen en Zorg. Adviesbureau Companen heeft de opdracht gehad om deze agenda eind 2024 op te leveren via een participerende aanpak. In 2023 zijn we met vertegenwoordigers van enkele kernpartners (Poort6, Rivas, Syndion) gestart met de voorbereidende werkzaamheden. Voor dit onderwerp is er sprake van samenloop met programma 9 (volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing).
Mantelzorg	De stijgende zorgvraag door vergrijzing en toenemende personeelstekorten legt extra druk op mantelzorgers. In 2023 is daarom verder gewerkt aan de doorontwikkeling van de mantelzorgondersteuning. Het mantelzorgsteunpunt heeft diverse trainingen, activiteiten en een informatieve mantelzorgmarkt georganiseerd. Het aantal mantelzorgers dat we in beeld hebben bij het mantelzorgsteunpunt is gestegen van 880 naar 950. Om hen op een juiste manier te kunnen blijven ondersteunen, informeren en waarderen is het belangrijk om inzicht te hebben in de ondersteuningsbehoefte van mantelzorgers én professionals in Gorinchem. Eind 2023 is MantelzorgNL daarom gestart met een behoefteonderzoek in Gorinchem en zal op basis daarvan aanbevelingen formuleren ter verbetering van onze mantelzorgondersteuning.
Dementievriendelijke gemeenschap	In 2023 hebben we actief verder gewerkt aan een dementievriendelijke samenleving in Gorinchem, waarin mensen met dementie langer mee kunnen blijven doen. Op 1 mei 2023 is het Odensehuis in Gorinchem geopend. Dit biedt een laagdrempelige inloop voor mensen met dementie en hun naasten. Op Wereldalzheimerdag konden naasten de wereld van dementie ervaren door een VR bril, om zo te beleven waar mensen met dementie in het dagelijks leven tegenaan lopen. Daarnaast werd in 2023 de cursus Dementie en Nu aangeboden aan mantelzorgers. Tijdens de Kom Erbij week werd een interactieve lezing 'omgaan met mensen met dementie, begint met kennis over dementie' georganiseerd.
Preventie	In samenwerking met Youz preventiewerk en de GGD zijn diverse bijeenkomsten geweest voor ouders over de onderwerpen alcoholproblematiek, vapen en roken onder jongeren. Daarnaast heeft de stichting Chris en Voorkom op een viertal scholen lessen verzorgd en een actieve doorverwijzing naar de zorg coördinatoren.

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
	Met het ‘project rookvrije wijkaanpak’ zijn wij gestart in de Gildewijk en de Haarwijk. Dit projectwordt uitgevoerd in samenwerking met de GGD en is voor de duur van drie jaar. Bij het binnen- en buitensportoverleg is de rookvrije sportomgeving weer onder de aandacht gebracht en vanuit dit overleg is er per 1 januari 2024 weer een vereniging rookvrij geworden. Hierdoor zijn nu bijna alle sportverenigingen rookvrij. De coalitie Kansrijke Start Gorinchem Molenlanden krijgt steeds meer vorm. We hebben in 2023 2 grote bijeenkomsten gehad. In één van die bijeenkomsten is de klantreis besproken. Ook hebben we diverse ervaringsverhalen van ouders opgehaald. Er is een format met elkaar samengesteld waarin aanvragen gedaan kunnen worden voor passende acties ten behoeve van Kansrijke Start.
Eenzaamheid	Naast de ondersteuning van het reguliere aanbod (zoals de verschillende inlopen, buurthuisactiviteiten en netwerkversterking voor kwetsbare inwoners), is er in 2023 extra aandacht geweest voor het bereiken van de inwoners die nog niet van het activiteiten- en ondersteuningsaanbod afweten. In mei is er in samenwerking met diverse partners een Lentefair georganiseerd, waarbij inwoners kennis konden maken met het aanbod in Gorinchem. Ook tijdens de Kom Erbij week werden inwoners gestimuleerd om laagdrempelig kennis te maken met het aanbod en andere inwoners te ontmoeten. Daarnaast hebben we extra ingezet op de vroegsignalering van mensen met gevoelens van eenzaamheid. In 2023 is het signalerend huisbezoek uitgebreid, elk jaar krijgen nu ook de 80-jarigen in Gorinchem een uitnodiging voor een huisbezoek. Ook is er een start gemaakt met de training signaleren van eenzaamheid en overbelaste mantelzorgers voor Huishoudelijk Ondersteuners. Het project Samen Sterk is in 2023 voortgezet. Dit is een specifieke aanpak voor jongeren, waar de focus ligt op het doorbreken van het taboe en het bereiken van de ‘eenzame jongeren’.
Ontmoetingsplek van de Toekomst	Sinds 2022 werken we in Gorinchem met het beleidsdocument 'Ontmoetingsplek van de toekomst'. Een ontmoetingsplek is een plek waar activiteiten voor verschillende doelgroepen uit de wijk en de stad als geheel kunnen plaatsvinden. We zetten in op de samenwerkingen tussen de ontmoetingsplekken, waarbij er gekeken wordt naar bijvoorbeeld de signalerende functie en de spreiding van de ontmoetingsplekken over de stad. Met de ontmoetingsplekken dragen we bij aan de leefbaarheid in de wijken en proberen we eenzaamheid terug te dringen. In 2023 is extra aandacht besteed aan de organisatie van een dag waarop alle ontmoetingsplekken een gezamenlijke activiteit hebben ontplooid. Denk hierbij aan Burendag en een kerstactiviteit. Tijdens het overleg met alle ontmoetingsplekken en de opbouwwerker van de gemeente Gorinchem worden de ambities van het beleidsdocument besproken. De ontmoetingsplekken houden rekening met deze ambities in de eigen beleidsplannen.
Samen Gorinchem	Sinds april 2020 is SamenGorinchem hét online platform voor en door de gemeenschap. Het platform biedt ruimte voor vraag en aanbod, informatiedeling en de sociale kaart van Gorinchem. In 2023 is er ingezet op de bekendheid van het platform. Er is gestart met social media, het platform is geoptimaliseerd en er zijn themapagina’s aangemaakt. Via promotie in de stad en bij sociale evenementen is er aandacht gevraagd voor het platform. Hierdoor is de bekendheid van het platform in de stad verhoogd en zijn de bezoekersaantallen op de site gestegen. Daarnaast is het project ‘sterke buurtverbinders’ gestart waarbij buurtverbinders zijn geworven die in 2024 namens het platform voor betrokkenheid en inzet in de wijk gaan zorgen.

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
Monitoren	De monitor van het ISB wordt ieder jaar aan de raad aangeboden en besproken. Hierin is te zien welke doelen we gesteld hebben, welke gehaald worden en welke ook niet. Tevens is hieraan ook duiding gegeven (het verhaal erachter). In september 2023 is er een avond voor de raad gehouden over datagedreven werken (o.a. monitoring) in het sociaal domein. Het monitoren van het project Jeugdhulp naar voren (JNV) is één van de voorbeelden van hoe we het afgelopen jaar datagedreven hebben gewerkt. Deze monitoring heeft er uiteindelijk toe geleid dat is besloten het project JNV structureel te gaan borgen in de opdracht aan het Sociaal team (zie ook het punt *Speerpunten Jeugdzorg: beweging naar de voorkant*.)
Acute Zorg	Samen met de gemeente Winterswijk en Goes voeren we een lobby aan namens 28 gemeenten met een regionaal ziekenhuis voor behoud van de spoedeisende zorg. De lobby en de bundeling van krachten zijn zeer invloedrijk en effectief geweest in 2023. Meer dan voorheen staat het behoud van streekziekenhuizen op het netvlies van politiek partijen.
Wettelijke uitvoering Wet inburgering	Met ingang van 1 januari 2022 is de nieuwe Wet Inburgering in werking getreden. Hiermee zijn de gemeenten verantwoordelijk voor het regelen van inburgering en alles wat er bij participeren en integreren komt kijken. Het is daarbij de ambitie van de gemeente Gorinchem om inburgeraars zo snel mogelijk actief burgerschap te laten verwerven. De uitvoering van de Wet Inburgering ligt bij AVRES en VluchtelingenWerk. Dit doen ze door het leren van de Nederlandse taal te combineren met participatie in onze samenleving, met als ultieme doel het duurzaam zelfstandig en zelfredzaam zijn in de maatschappij en op de arbeidsmarkt. Vluchtelingenwerk voert Participatie Verklaringstraject (PVT) uit en AVRES heeft de regietaken en voert gesprekken met inburgeraars en zorgt dat ze tijdig kunnen starten met hun inburgering. Ondertussen krijgen de inburgeraars onder de oude wet ook (extra) ondersteuning, zodat ook zij zo snel mogelijk zelfstandig en zelfredzaam zijn. In Q4 zijn de voorbereidingen gestart voor het schrijven van een nieuwe aanbesteding voor de inburgering om de taallessen passender en flexibeler te maken voor de inburgeraars.
Diversiteit	In Gorinchem willen we dat iedereen mee kan doen en zich zowel veilig als thuis voelt in de stad. Hier wordt op ingezet met het emancipatie- en diversiteitsbeleid. In december 2020 is Gorinchem officieel Regenboogstad geworden. Hiermee zegt de gemeente toe zich actief te zullen inzetten voor de acceptatie, emancipatie en veiligheid van de Gorcumse LHBTIQ+ gemeenschap. In 2023 heeft Radar zich o.a. ingezet voor het verwerken van meldingen en het registreren van klachten over discriminatie, het organiseren van activiteiten in de stad, het verzorgen van voorlichtingsbijeenkomsten voor scholen en het organiseren van activiteiten in de maand van Respect. Sinds 1 juli 2023 is de Wet Goed Verhuurschap van kracht. Via onze website kan iedereen een melding van woondiscriminatie op de reguliere huurmarkt maken. Radar neemt de meldingen in behandeling. In 2024 komen er extra gelden vanuit de overheid voor anti-discriminatie inzet.
Bewonersinitiatieven	In 2023 zijn financiële bijdragen verstrekt aan bewonersinitiatieven gericht op versterking van de sociale samenhang en leefbaarheid. Van de 34 aanvragen voor een “Bliek in Actiebijdrage” is 30 maal subsidie verleend. T.b.v. de buurt- en straatactiviteiten is in 2023 71 maal subsidie aangevraagd waarvan er 67 zijn toegekend. Mede door het actief promoten van de Burendag met een burendagpakket is er sprake van een toename.

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
	Om de straat of buurt groener te maken -bijvoorbeeld door het aanleggen van een geveltuin, het plaatsen van plantenbakken of door (een gedeelte van) een openbaar plantsoen of groenstrook te gaan onderhouden- kunnen bewoners via wijkbeheer een adoptiegroen-aanvraag doen.
Contacten met inwoners	We staan in nauw contact met de inwoners. Inwoners melden voor hen van belang zijnde zaken via de kanalen Fixi,via het KCC of via een brief. Maandelijks worden bewoners geïnformeerd en geïnspireerd over leefbaarheid in de “Hart voor uw Wijk special” in De Stad Gorinchem. Ieder kwartaal worden wijkoverstijgende overleggen gehouden met partners (politie, Poort6, sociaal team, jongerenwerk, Gorinchem Beweegt, opbouwwerk). Het doel van deze overleggen is goed van elkaar op de hoogte te blijven en om adequaat op situaties te kunnen inspringen. Deze overleggen zitten tussen uitvoerend en beleidsmatig niveau in. Daarnaast zijn er maandelijks wijkoverleggen op uitvoerend niveau. Er zijn wijkspreekuren die matig worden bezocht. In 2024 krijgen die een andere invulling: van inwoners ontvangen bij spreekuren naar actief mensen opzoeken. Daarnaast wordt er aangesloten bij Burendagen, Straat- en buurtactiviteiten en andere evenementen.

2.7.3 Wat heeft dit gekost?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 V = voordeel en N = nadeel)	Jaar-rekening 2022	Begroting primitief 2023	Begroting na wijziging 2023	Jaar-rekening 2023	Verschil
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie	7.486	3.822	14.630	8.595	6.034 V
TV62 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	4.532	5.169	5.693	5.507	186 V
TV63 Inkomensregelingen	23.660	20.119	21.957	23.788	1.831 N
TV64 WSW en beschut werk	8.619	7.771	8.287	8.286	1 V
TV65 Arbeidsparticipatie	2.371	2.725	3.133	2.881	253 V
TV66 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.555	1.617	1.764	1.864	100 N
TV671 Maatwerkdienstverlening 18+	6.959	0	0	0	0 V
TV671A Huishoudelijke hulp (WMO)	0	3.907	4.229	4.202	28 V
TV671B Begeleiding (WMO)	0	1.852	2.032	2.104	71 N
TV671C Dagbesteding (WMO)	0	631	788	786	2 V
TV671D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	33	221	139	109	29 V
TV672 Maatwerkdienstverlening 18-	10.262	0	0	0	0 V
TV672A Jeugdhulp begeleiding	0	0	2.183	1.986	196 V
TV672B Jeugdhulp behandeling	0	0	290	290	0 V
TV672C Jeugdhulp dagbesteding	0	0	919	919	0 V
TV672D Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	10.119	216	215	1 V
TV673A Pleegzorg	0	0	807	807	0 V
TV673B Gezinsgericht	0	0	380	380	0 V
TV673C Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	1.535	1.535	0 V
TV674A Jeugdhulp behandeling GGZ zond verblijf	0	0	2.326	2.326	0 V
TV674B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	1.022	1.022	0 V
TV674C Gesloten plaatsing	0	0	154	154	0 V
TV681 Geëscaleerde zorg 18+	576	0	0	0	0 V
TV681A Beschermd wonen (WMO)	0	772	775	498	277 V
TV681B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	372	677	552	125 V
TV682 Geëscaleerde zorg 18-	698	0	0	0	0 V
TV682A Jeugdbescherming	0	527	1.418	1.410	8 V
TV682B Jeugdreclassering	0	0	67	67	0 V
TV71 Volksgezondheid	1.746	1.469	1.878	1.739	139 V
Lasten Sociaal domein	**68.496**	**61.093**	**77.302**	**72.025**	**5.277 V**
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie	5.661	390	10.489	8.349	2.140 N
TV62 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	155	79	102	733	631 V
TV63 Inkomensregelingen	14.166	14.048	15.379	15.373	6 N
TV66 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	225	225	292	67 V
TV671 Maatwerkdienstverlening 18+	259	0	0	0	0 V
TV672 Maatwerkdienstverlening 18-	37	0	0	0	0 V
TV681 Geëscaleerde zorg 18+	1.580	0	0	0	0 V
TV681A Beschermd wonen (WMO)	0	772	1.350	1.315	35 N
TV71 Volksgezondheid	22	0	278	191	87 N
Baten Sociaal domein	**21.880**	**15.512**	**27.824**	**26.254**	**1.570 N**
Totaal saldo van baten en lasten	-46.616	-45.580	-49.478	-45.771	3.708 V
Stortingen reserves	1.042	321	321	321	0 V
Onttrekkingen reserves	1.717	299	1.799	1.799	0 V
Resultaat	**-45.942**	**-45.603**	**-48.000**	**-44.292**	**3.708 V**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten		
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie	58 V	Er is een onderbesteding op het budget Bliek in Actie doordat er minder geld is gevraagd vanuit de inwoners van Gorinchem. Er zijn meer kleinere initiatieven geweest waarvoor kleinere bedragen zijn toegekend
	5.400 V	Gorinchem heeft in 2023 aan een groot aantal vluchtelingen uit Oekraïne opvang geboden. Door uitstel van realisatie van de Kleine Schelluinsekade, zijn de inwoners van de woningen van Poort6 nog niet verhuisd naar de Kleine Schelluinsekade . Dit komt doordat er zich bij de aanbesteding van flexibele (huur) woonunits geen marktpartij had ingeschreven. Hierdoor zijn er minder uitgaven geweest op het gebied van huisvesting, beveiliging, exploitatie en leefgeld. Ook de transitievergoeding om de woonunits aan de Kleine Schelluinsekade te realiseren is maar ten dele besteed in 2023. (zie ook baten TV 61)
	156 V	Er is door minder aanvragen een onderbesteding op het budget dat eenmalig beschikbaar is gesteld voor compensatie voor extra indexering voor de huur van panden/buurthuizen en energienoodfonds voor sociale ontmoetingsplaatsen.
	190 V	In 2023 is er minder geld uitgegeven aan nieuwkomers vanwege het vastlopen van de asielketen. Daarnaast is er een lichte achterstand in de taakstelling van de huisvesting van statushouders.
	202 V	Taakveld 61 omvat veel budgetten, die leiden tot een voordeel van € 202.000 bijvoorbeeld budget Mantelzorg € 34.000, buurthuis Grote Haarsekade € 25.000, Preventieve verslavingszorg € 21.000, Welzijn op recept € 13.000 en Statushouders € 34.000
TV62 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	160 N	Voor het Integraal Zorg Akkoord (IZA) is er door inzet van personeel van gemeente Gorinchem regionaal bij Dordrecht personeelskosten verrekend. Hierdoor ontstaat er op TV 62 een nadeel bij doorbelasting personeel en een voordeel op taakveld 04 overhead.
	179 V	Vanaf 2021 ontvangen gemeenten in het kader van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK) middelen van het Rijk om samen met sociaaljuridische partners de rechtsbescherming van kwetsbare inwoners te versterken. Het jaarlijkse budget hiervoor is besteed aan de doelen zoals gesteld in de regeling. Een onderdeel daarvan is inzet bureau sociale raadslieden. Er was in 2023 meer budget dan er nodig was omdat de ontvangen bedragen uit 2022 en 2023 waren samen gevoegd.
	51 V	Er is een voordeel ontstaan ten gunste van de budgetten binnen het Sociaal Domein (SD) van € 51.000. Dit wordt veroorzaakt doordat de maatstaven in diverse circulaires zijn aangepast. Deze maatstaven zijn niet één op één te vertalen naar de budgetten binnen het SD.
	67 V	Het budget Wmo algemeen is een samengestelde post. Bij de herschikking van de Wmo budgetten zijn enkele posten abusievelijk niet afgeraamd. Dit wordt in 2024 aangepast.
TV63 Inkomensregelingen	2.022 N	Er is € 2.022.000 verstrekt voor energietoeslag, dit is voor € 2.177.000 gecompenseerd door een bijdrage van het rijk in de decembercirculaire.
	170 V	De kosten van het minimabeleid zijn € 170.000 lager dan begroot, dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een extra bijdrage in de meicirculaire voor evt. “extra beroep op de bijzondere bijstand”.
TV65 Arbeidsparticipatie	251 V	Dit bedrag betreft de financiering van de loonkostensubsidie voor het begeleiden van inwoners die werken met loonkostensubsidie. Vanaf 2023 ontvangen we dit bedrag structureel via de algemene uitkering. In 2023 maakt GR Avres hier nog geen aanspraak op. Vanaf 2024 doen ze hier wel een beroep op.
TV66 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	64 N	Er is een overschrijding van bijna € 64.000 op het budget hulpmiddelen. Dit hangt o.a. samen met een toename van het aantal elektrische aandrijfsystemen voor handbewogen rolstoelen. Het aantal scootmobielen en fietsvoorzieningen is ook toegenomen, zowel in natura (huur) als pgb.
TV671B Begeleiding (Wmo)	71 N	Er is een overschrijding op het budget begeleiding Wmo. Die overschrijding wordt veroorzaakt door toename van het aantal klanten in combinatie met de impact van cao-

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verdeling bedrag	Toelichting
		ontwikkelingen op de indexering van de tarieven. Voor dagbesteding geldt dat de toename van het aantal cliënten samenhangt met de vergrijzing.
TV672A Jeugdhulp begeleiding	196 V	In 2022 hebben we aan het einde van het jaar een verplichting voor de regionale zorgmarkt kosten moeten opnemen op basis van de prognose van de toen beschikbare laatste maandrapportage. In 2023 bleek deze verplichting € 426.987 hoger te zijn dan de uiteindelijke eindafrekening 2022. Dit betekent een voordeel voor 2023. Het huidige geprognotiseerde tekort voor 2023 van € 230.674 is hiermee verrekend. Dan resteert er nog een bedrag van € 196.341.
TV681A Beschermd wonen (Wmo)	277 V	De jaarrekening Beschermd Wonen en Opvang (BWenO) 2022 van de centrumgemeente is positiever afgesloten dan verwacht. Het innovatiebudget transformatie Proeftuin BWenO lokaal is niet volledig aangesproken. Dit betekent een voordeel voor 2023.
TV681B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	60 V	Regionaal, bij de centrumgemeente Dordrecht, zijn de middelen onplanbare zorg optimaal benut waardoor er lokaal minder is uitgegeven.
	30 V	Er is een onderschrijding op het budget huiselijk geweld. De verwachting was dat naast het reguliere werk uit het Plan van aanpak kindermishandeling mogelijk kosten zouden voortvloeien. Deze kosten hebben zich niet voorgedaan.
TV71 Volksgezondheid	87 V	Halverwege 2023 ontving de gemeente SPUK-middelen voor het terugdringen van gezondheidsachterstanden. Omdat er slechts een half jaar beschikbaar was voor het opzetten van projectplannen en het starten van activiteiten is het budget niet geheel gebruikt. De gemeente maakt gebruik van de mogelijkheid om via de SISA-verantwoording 20% van het (oorspronkelijke) budget over te hevelen naar 2024.
Baten		
TV61 Samenkracht en brugerparticipatie	2.221 N	Door uitstel van realisatie van de Kleine Schelluinse Kade (KSK) zijn er 200 opvangplekken minder gerealiseerd dan voorzien. Hierdoor is er ruim € 2,2 mln. minder ontvangen van het rijk. (zie ook lasten TV 61)
	120 V	Bij de vaststelling van de subsidie aan Vluchtelingenwerk over 2022 bleek dat er minder nieuwkomers zich gevestigd hebben in Nederland dan vooraf voorzien was. Hierdoor is er € 120.000 terugbetaald door Vluchtelingenwerk en een voordeel ontstaan in 2023.
TV62 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	**587 V**	In september 2022 is het Integraal Zorg akkoord (IZA) vastgesteld. Samen met partners en de andere gemeenten binnen Waardenland (Alblasserwaard- Vijfheerenlanden en Drechtsteden) is er in 2023 gewerkt aan achtereenvolgens een regiobeeld en regioplan. In September zijn er vanuit het IZA voor de verschillende regio's gemeentelijke gelden vrijgekomen. Het doel van de gelden is dat de gemeentelijke activiteiten in een samenwerkingsregio worden uitgevoerd t.b.v. de ambities en doelen van de IZA. De gelden komen jaarlijks achteraf beschikbaar in de periode 2023-2026. Voor de regio Waardenland is dit een bedrag van € 3,2 mln. voor 2023. Voor Gorinchem is dit een bedrag van € 587.000.
TV 66 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	64 V	Er is ruim € 64.000 meer ontvangen aan eigen bijdrage via het CAK dan was geraamd. Dit komt door de verdere stijging van het aantal unieke Wmo cliënten.
TV71 Volksgezondheid	87 N	zie lasten TV 71.
		Reserve Sociaal Domein Conform de afspraak om het saldo op het programma Sociaal Domein te verrekenen met de Reserve Sociaal Domein wordt voorgesteld om dit, met uitzondering van het saldo tussen de Rijksbijdrage voor de opvang en huisvesting aan Oekraïners en de werkelijke lasten, via de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2023 toe te voegen aan de reserve Sociaal Domein. Daarnaast heeft het Rijk in de decembercirculaire van het gemeentefonds extra middelen beschikbaar gesteld o.a. voor de uitbetaling van de energietoeslag. Deze middelen zullen bij de vaststelling van de Jaarstukken 2023 (bestemming resultaat) worden toegevoegd aan de reserve Sociaal Domein (zie ook toelichting Algemene Dekkingsmiddelen TV07).

In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen:

Investeringen (bedragen x € 1.000)	Budget	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Totaal realisatie	Verschil		Gereed
Lasten							
Uitbreiding en verbouwing Elzenhof	50	0	0	0	50	V	Nee
Totaal lasten	**50**	**0**	**0**	**0**	**50**	**V**	
Totaal Sociaal Domein	**50**	**0**	**0**	**0**	**50**	**V**	

In onderstaande tabel staan de subsidies vermeld, die binnen dit programma zijn verstrekt.

Subsidies (bedragen x € 1.000)	
Bliek in actie	47
De sociale basis	1589
Slachtofferhulp Nederland	13
Stichting RADAR	16
Antes Zorg B.V.	100
St. Chris en Voorkom!	4
Ouderenbeleid	30
Platform gehandicapten	8
Odensehuis	29
St.ChillAut Leerdam	4
St.Alzheimer	4
De Zonnebloem	2
Diverse organisaties, energienoodfonds	132
St. Samen Eén	16
St. Stalkaarsen	3
Humanitas	187
GHC Rapid	2
De Linge PCG	1
Stichting Hoopvol Gorinchem	5
St. Boukie	100
van Andel Spruijt Natuurcentrum	15
St. Rozenobel	18
St. Behoud de Bogerd	26
St. Fluxus	17
St. Jeugdhaven Gorcum	40
Gorinchemse Zeeverkenners	10
St. Scouting A.P.V.	10
Jong JGZ	73
St. Klussendienst Ouderen	97
Vluchtelingenwerk	91
IVIO Opleidingen BV	27
Leger des Heils	24
Stichting Munio	5
Mee Vivenz	60

Subsidies (bedragen x € 1.000)	
Hospice-vtz Gorinchem & omstreken	17
ASVZ Zuid-West	8
St. Syndion	8
Werk en Begeleiding ZHZ	7
Zorgbelang Inclusief	10
St. Adviesgroep WMO	3
St. de Gezel	58
St. de Inspiratiecompagnie	84
GVV Unitas	6
Stichting Jeugdteams Zuid-Holland Zuid	975
KNV EHBO	2
Yulius	290
Avres	29
	4.302

2.7.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR DG&J
- GR Regio AV
- GR AVRES

2.8 Programma 8 Duurzaamheid

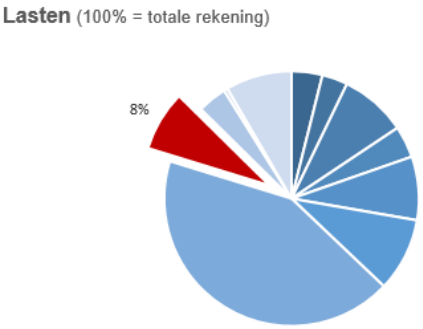
Taakvelden

Riolering

Afval

Milieubeheer

Begraafplaatsen en crematoria

2.8.1 Wat hebben we bereikt met het programma Duurzaamheid?

Doel

Gorinchem is een schone, duurzame en leefbare stad.

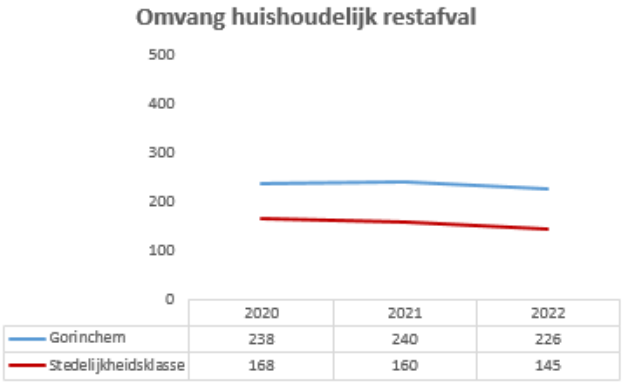
Het coalitieakkoord
Het is voor de toekomst van ons allemaal heel belangrijk dat we Gorinchem verduurzamen. De verantwoordelijkheid voor de energietransitie nemen we serieus. En de ideale keuze daarin bestaat niet. Om draagvlak te houden, is het belangrijk dat we - naast goed te communiceren en participeren - de lasten en lusten eerlijk verdelen. En dat we de mogelijke negatieve invloed op het leven van inwoners zo klein mogelijk houden. We moeten leren leven met een veranderend klimaat en de gevolgen daarvan. Op het gebied van klimaatadaptatie en waterveiligheid is dan ook veel te doen. Dit alles vraagt voor de komende jaren veel inzet van de gemeente. En ook inspanning van organisaties, bedrijven en inwoners. Het vraagt dat we als samenleving en overheid niet in beperkingen denken, maar in mogelijkheden. En samen aan de slag gaan. Zodat er begin 2026 zichtbare stappen zijn gezet in het besparen van energie, het verminderen van onze CO2 uitstoot, het terugdringen van water- en hitteoverlast bij extreem weer en het versterken van biodiversiteit.

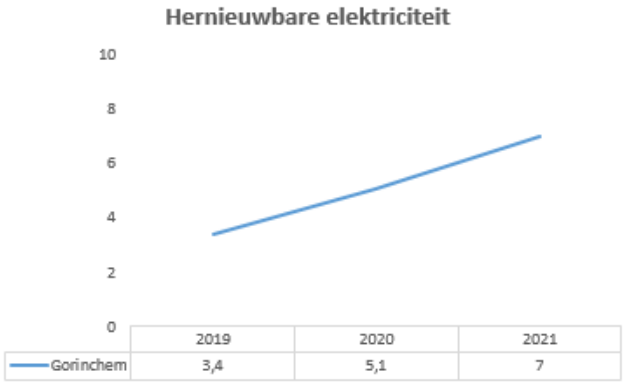
Vastgesteld beleid

Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Beleidsplan Duurzaamheid	2017
Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025	2020
Afval- en Grondstoffenbeleid	2021
RES 1.0	2021
Transitievisie Warmte	2021

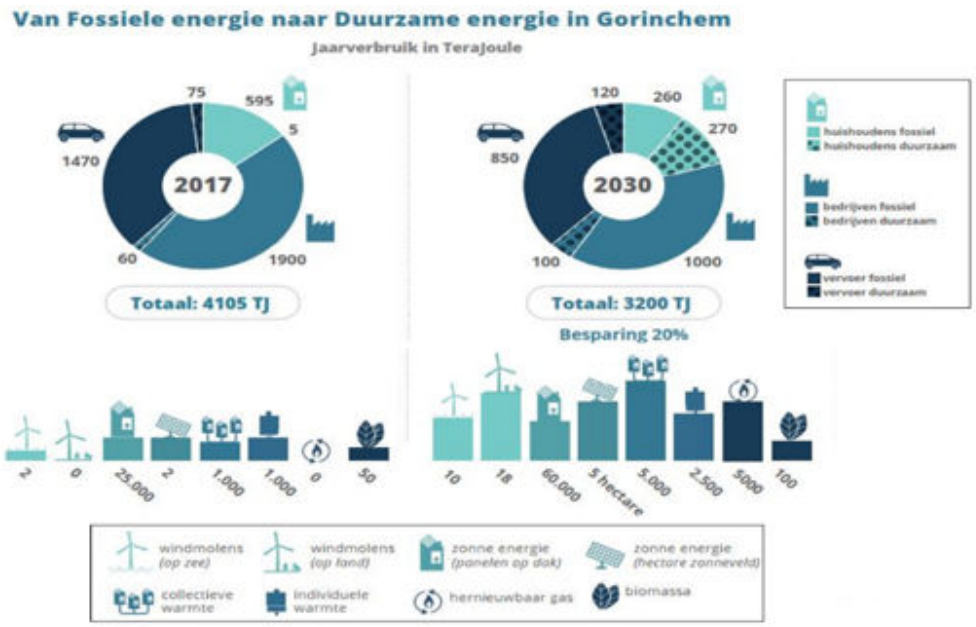
Maatschappelijke effecten

Indicator	B/F	Gerealiseerd	Soort
Omvang huishoudelijk restafval	B	De hoeveelheid niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval in kg per inwoner	186
Hernieuwbare elektriciteit	B	% Hernieuwbare elektriciteit van totaal verbruikte elektriciteit	PI

Indicator	Streefwaarde 2023	Hebben we dit bereikt?
Huishoudelijke restafval	196	Een forse daling ten opzichte van 2021 (221 kg) en 2022 (208 kg), ongetwijfeld door invoering diftar/afsluiting ondergrondse containers (geen afvaltoerisme en conctradten ondernemers).
Hernieuwbare elektriciteit	0,32 TWh in 2023	De officiële cijfers van de klimaatmonitor over 2023 zijn nog niet bekend. De meest actuele cijfers zijn van 2022 en toen hebben we volgens de klimaatmonitor 0,022 TWh opgewekt (80 TJ).

2.8.2 Wat hebben we daarvoor gedaan?

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp	Toelichting concrete voornemens
Actualisatie RES Alblasserwaard	Begin 2023 hebben we een bestuurlijke overeenkomst getekend met de gemeente Molenlanden, provincie Zuid-Holland, waterschap Rivierenland en het Rijk. In de overeenkomst staat dat we in 2023 op zoek gaan naar reële en haalbare alternatieve windenergielocaties voor Avelingen in het kader van de Regionale Energiestrategie (RES). Hiervoor hebben de raden van Gorinchem en Molenlanden gezamenlijke uitgangspunten vastgesteld in mei 2023. Op basis van de uitgangspunten, technisch onderzoek en een bewonersenquête zijn 6 shortlistlocaties voorgesteld. In november 2023 heeft de gemeenteraad deze vastgesteld en ingestemd met het vervolg om te komen tot definitieve locaties. In Molenlanden is op 23 januari 2024 een zelfde raadsbesluit genomen.
Verduurzaming gemeentelijk vastgoed	In het werkprogramma verduurzaming gemeentelijk vastgoed is een verdiepingsslag gemaakt voor de verduurzaming van negen gemeentelijke panden. Voor deze geselecteerde panden (bijvoorbeeld die met het grootste energiegebruik) is een meerjarig werkplan opgesteld met concrete acties voor energiebesparing en CO_2-reductie. Waar mogelijk koppelen we CO2-besparende maatregelen aan natuurlijke momenten. De uitkomst van dit werkprogramma is in het voorjaar van 2023 voorgelegd aan de gemeenteraad. De financiële vertaling is verwerkt in de Perspectiefnota 2024. Vanaf 2024 worden de eerste panden uit het werkprogramma verduurzaamd.
Versnellen verduurzaming woningen	In 2023 is het programma Energietransitie woningen uitgewerkt. Het programma biedt ondersteuning aan alle inwoners. Een belangrijk onderdeel binnen het programma is de klantreis voor inwoners van Gorinchem. De klantreis beschrijft de stappen die een bewoner doorloopt in het nemen van energiebesparende en verduurzamingsmaatregelen. Om te stimuleren dat bewoners hier mee aan de slag gaan, bieden we vanuit de gemeente maatwerk ondersteuning bij de verschillende stappen. Binnen het programma onderscheiden we de volgende doelgroepen: Huurders Poort6, Huurders particulier & organisaties, Woningeigenaren en VvE's. Met de voorgestelde aanpak sturen we aan op een consistent en uitvoerbaar beleid. Begin 2024 starten we daadwerkelijk met het programma.
Laadpalen; Actualiseren en verruimen huidige beleid	Eind 2023 is de Gorcumse omgevingsvisie 2050 vastgesteld. Deze visie geeft richting en vormt de leidraad voor alle ontwikkelingen van onze stad tot het jaar 2050. Alle relevante plannen en ambities voor de fysieke leefomgeving worden nu en/of zijn al herzien en aan deze visie gekoppeld. Vanuit dit proces zijn we ook gestart met het opstellen van een nieuwe laadagenda (visie voor de Gorcumse laadinfrastructuur/ laadpalenbeleid). Door personele wisselingen is er vertraging opgetreden. We verwachten dit in kwartaal 1 en/of 2 van 2024 gereed te hebben.
Klimaatadaptatie. Ontwikkeling van een Lokale Adaptatie Strategie	In 2023 is de lokale klimaatadaptatiestrategie vastgesteld. Dit is inclusief actieagenda met vijf pijlers waarin concrete vervolgstappen en acties zijn opgenomen waar we als eerste gaan werken aan een klimaatbestendige en groene stad. Hierin zijn acties opgenomen om klimaatadaptief en natuurinclusief handelen 1). te reguleren en borgen binnen de eigen organisatie, en 2). te stimuleren en faciliteren bij inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden in de stad. Deze laatste actie is uitgewerkt in een communicatie- en participatie aanpak. Daarnaast werken wij de gemeente Gorinchem in regionaal verband samen aan een klimaatbestendige en natuurinclusieve

Onderwerp	Toelichting concrete voornemens
	regio via de uitvoeringsagenda van de Regionale klimaatadaptatiestrategie (RAS). In 2023 is met de RAS-regio een aanvraag ingediend bij het Rijk voor de Rijksimpulsgelden. Deze aanvraag is goedgekeurd, waardoor wij een bedrag van € 368.303 (inclusief BTW) hebben ontvangen voor het versnellen van klimaatadaptieve maatregelen binnen 11 concrete projecten in de stad. Deze projecten moeten uiterlijk in 2027 zijn gerealiseerd. Een voortzetting van de groene daken subsidie loopt via Waterschap Rivierenland, waar tot en met 2027 een subsidie beschikbaar is voor vergroeningsmaatregelen waaronder groene daken.

Reguliere taken

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
Riolering	We streven naar een schone leefomgeving. Om de kwaliteit van de riolering te behouden, werken we met renovatieplannen voor de riolering en voor de rioolgemalen. Door te renoveren kunnen we het rioolstelsel langer in stand houden. Daarnaast hebben we de riolering geïnspecteerd. De geïnspecteerde riolering verkeert overwegend in goede staat.
Milieubeleid	Ook in 2023 voerden we samen met de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ) de wettelijke en adviestaken gericht op het milieu uit. Naast inspecties op milieu voerde de OZHZ ook inspecties op energiebesparing bij bedrijven uit. In 2023 is er een controle geweest op welke bedrijven een plicht hebben om hun energiegebruik wettelijk te rapporteren en te melden. Daarnaast hebben we samen met de OZHZ ons voorbereid op de Omgevingswet. Er zijn werkafspraken gemaakt, er zijn periodiek ketentests uitgevoerd met het Digitaal Stelsel Omgevingswet en het mandaatbesluit is geactualiseerd. Ook heeft de OZHZ ons inhoudelijk bijgestaan bij enkele ruimtelijke plannen, zoals de ontwikkelingen Arkelsedijk, Lingehorst, Wellantcollege en Gildenweg 64-68. De werkzaamheden zijn in goede samenwerking, naar tevredenheid en binnen budget uitgevoerd.
Transitievisie Warmte	Binnen het Programma Energietransitie woningen is de Transitievisie Warmte (TVW) verankerd en krijgt het vorm. Enerzijds door in te zetten op een brede algemene aanpak voor de stad maar anderzijds specifiek met wijkuitvoeringsprogramma's. In 2023 zijn we met het eerste wijkuitvoeringsprogramma aan de slag gegaan in de Gildenwijk. Een onderdeel dat duidelijk zichtbaar geworden is in de wijk, is de is de aanleg van een duurzaam warmtenet. Inmiddels zijn circa 500 woningen hierop aangesloten. Vanuit een burgerinitiatief Gorkum Aardgasvrij van de Natuur en Milieufederatie in samenwerking met de Energiecoöperatie de Knotwilg is in 2023 een initiatief gestart om inwoners van Laag Dalem-Zuid (de Dalemse Donken) te ondersteunen in de energietransitie. Daarnaast hebben we akkoord gegeven voor de fase 2 van het warmtenet.
Afval- en Grondstoffenbeleid 2021-2025	In het verlengde van het op 24 juni 2021 vastgestelde Afval- en Grondstoffenbeleid zijn in het voorjaar van 2023 alle ondergrondse containers in Gorinchem afgesloten en slechts te openen met een afvalpas. Hiermee werd de proefperiode gestart om de kinderziektes op te lossen, maar ook om direct het bedrijfsafval en het afvaltoerisme te voorkomen. De eerste voorzichtige positieve effecten van minder restafval in de ondergrondse containers zijn te merken. Met de invoering per 1 januari 2024 van het

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
	zogenaamde DIFTAR-tarief is de volgende stap gezet naar het streven van maximaal 100 kilo restafval per inwoner.
Klimaatadaptatie	De in 2023 vastgestelde lokale klimaatadaptatiestrategie (LAS) presenteert een visie voor klimaatbestendig Gorinchem in 2050. Deze strategie laat de uitdagingen zien waar we in Gorinchem voor staan en geeft richting aan het klimaatbestendig, natuurinclusief en weerbaar inrichten van onze stad. Hierbij richten we ons op het verminderen van hittestress, regenwateroverlast, overstromingen, droogte, bodemdaling en biodiversiteit. In de periode 2023 – 2027 gaan we aan de slag met concrete projecten en vervolgstappen uit de actieagenda uit de LAS, zodat er in 2027 zichtbare stappen zijn genomen richting een klimaatbestendig en groene stad. Daarnaast blijven we doorgaan met reeds ingezette acties en quick wins, zoals het vergroenen van parkeerplaatsen.
Biodiversiteit	In 2023 is er binnen de gemeente en met onze vrijwillige stadsecoloog nauw samengewerkt om de huidige biodiversiteit te behouden en te versterken. Via het plan ‘de juiste boom op de juiste plek’ wil de gemeente Gorinchem jaarlijks 1% meer bomen realiseren. Hiervoor is een bedrag van € 80.000 euro toegekend. Er is een locatie gevonden en een ontwerp gemaakt voor aanleg van een derde tiny forest. Biodiversiteit en vergroening hebben een prominente rol gekregen in de lokale klimaatadaptatiestrategie, waarin is vastgesteld dat de stad in 2050 radicaal groener en biodiverser is geworden. Onderzoek naar het effect van klimaatverandering op kwetsbare groepen waaronder dieren is opgenomen in de actieagenda van de lokale klimaatadaptatiestrategie. In de Gildenwijk is er in 2023 gewerkt aan een Soorten Management Plan (SMP) om hiermee een gebiedsgerichte ontheffing te verkrijgen om enerzijds de kwetsbare diersoorten (Gierzwaluw, huismus en vleermuis) te beschermen en anderzijds te kunnen werken aan de verduurzaming van woningen door renovatie en isolatie. Eind 2023 is de ontheffing aangevraagd bij de omgevingsdienst.
Energiebesparing	In 2023 is er fors ingezet om mensen met energiearmoede te ondersteunen. Vanuit een gehouden aanbesteding is het regionaal energieloket opnieuw geselecteerd voor de duurzame loketfunctie van de gemeente. De Woon duurzaam adviseur gaat de energiecoaches en energieadviseurs leveren en aansturen. Hierbij maken ze ook gebruik van regionale energiecoaches vanuit Stichting het nieuwe Wonen. Binnen het programma Energietransitie woningen werken we intensief samen met genoemde organisaties, (maar ook breder met de andere partners binnen en buiten de stad), om inwoners daadwerkelijk verder te helpen in de verlaging van hun energiekosten, energiebesparing en de verduurzaming van hun woning. Samen met OZHZ zijn bij bedrijven energiecontroles uitgevoerd, koplopergesprekken zijn er niet geweest in verband met beperkt beschikbare capaciteit.
Toegankelijkheid van openbare ruimte en gebouwen	In 2023 zijn de toiletten van het Gorcums Museum gerenoveerd. Daarbij is tevens het invalidetoilet gerenoveerd. Dit toilet is nu tijdens openingstijden van het Museum en het Musuemcafé openbaar toegankelijk. Daarmee is een bijdrage geleverd aan een toegankelijke en inclusieve stad en een onderdeel uitgevoerd vanuit het uitvoeringsplan Mooiste Vesting. Er is een toiletvoorziening Buiten de waterpoort gerealiseerd, echter door vandalisme is deze weer verwijderd. Een nieuwe oplossing wordt hiervoor nog gezocht.
Zon	In 2023 is beleid voor zonnepanelen in het beschermd stadsgezicht en op monumenten voorbereid. Dit beleid wordt in 2024 ter vaststelling aan de raad voorgelegd. Ook is er

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
	een plan van aanpak "Zon op bedrijfsdaken" opgesteld. Uitvoering is gepland voor 2024. Er is al wel sprake van een autonome ontwikkeling bij de aanleg van zonnepanelen op bedrijfsdaken; het potentieel aan opgewekte energie op grote daken is met 25% toegenomen tot 15 GWh.
Innovatie	Binnen het bedrijfsleven zien we gedurende 2023 een groeiende urgentie op verduurzaming en de doelstelling om CO_2 te reduceren. Deze beweging wordt versterkt als gevolg van de door Stedin afgekondigde netcongestie. Grootverbruikers kunnen geen extra (elektrisch-)vermogen aanvragen. Met bedrijven hebben we op individuele basis en met het IKG gesprekken gevoerd hoe zij stappen kunnen maken en welke rol we vanuit de RES en de gemeente zelf kunnen nemen in nieuwe energiesystemen. Ook denken we mee in financieringsbronnen en is dit vraagstuk meegenomen in de aanvraag van een nieuwe Regio Deal Drechtsteden-Gorinchem.

2.8.3 Wat heeft dit gekost?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 V = voordeel en N = nadeel)	Jaar-rekening 2022	Begroting primitief 2023	Begroting na wijziging 2023	Jaar-rekening 2023	Verschil
TV72 Riolering	3.272	3.211	3.180	3.396	216 N
TV73 Afval	5.042	5.671	6.111	6.205	94 N
TV74 Milieubeheer	2.513	1.612	4.085	2.868	1.217 V
TV75 Begraafplaatsen en crematoria	401	426	445	465	20 N
Lasten Duurzaamheid	**11.228**	**10.921**	**13.821**	**12.934**	**886 V**
TV72 Riolering	3.974	3.860	3.875	3.934	59 V
TV73 Afval	5.217	5.889	5.935	5.839	96 N
TV74 Milieubeheer	379	3	1.869	888	981 N
TV75 Begraafplaatsen en crematoria	329	458	458	331	127 N
Baten Duurzaamheid	**9.898**	**10.209**	**12.136**	**10.991**	**1.144 N**
Totaal saldo van baten en lasten	-1.330	-712	-1.685	-1.943	258 N
Stortingen reserves	416	138	364	364	0 V
Onttrekkingen reserves	779	194	1.020	1.003	17 N
Resultaat	**-967**	**-656**	**-1.028**	**-1.304**	**275 N**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten		
TV72 Riolering	121 N	Via raadsinformatiebrief (Z/23/761685 D-891906) hebben wij de raad geïnformeerd over de onvoorziene en niet geraamde baggerwerkzaamheden door het waterschap Rivierenland in 2023/2024. De kosten voor 2023 bedragen € 151.000, waarvan we 20% (€ 30.000) ten laste van de voorziening Vervanging riolering (GRP) brengen. Voor taakveld 73 Riolering leidt dit tot een nadeel van € 121.000.
	90 N	De exploitatiekosten voor riolen en gemalen, waaronder energielasten en onderhoud zijn o.a. door de gestegen materiaalprijzen € 90.000 hoger dan geraamd. Deze worden grotendeels (€ 59.000) door hogere baten gedekt.
TV73 Afval	95 N	Na vaststelling van de jaarrekening 2022 van de GR Waardlanden en de daaruit voortvloeiende resultaatbestemming, is de stand van de algemene reserve van de GR

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verdeling bedrag	Toelichting
		negatief geworden. Zowel het bestuur van de GR als de toezichthouder (Provincie Zuid-Holland) vinden deze situatie onwenselijk. De algemene reserve is daarom in 2023 aangevuld tot nihil. Voor Gorinchem betekent dit een extra bijdrage van € 95.120, die gedekt wordt uit de egalisatiereserve Reiniging.
	99 N	Voor het legen van de prullenbakken hebben wij eind 2022 een dienstverleningsovereenkomst (DVO) met Waardlanden afgesproken. In 2023 bleek al snel dat de aanbieding en de daarop gebaseerde DVO niet realistisch was. Ten opzichte van onze raming houden wij rekening met een extra last van € 99.000. Over de budgetbijstelling en de afrekening 2023 zijn wij in overleg met Waardlanden. Zie verder de toelichting op programma Verkeer en Vervoer, taakveld 21.
	73 V	Als gevolg van de definitieve afrekening van HVC (vuilverwerkingskosten) en Nedvang (opbrengst afvalstromen gescheiden afvalinzameling) zijn de verwerkingskosten € 73.000 lager dan de bijgestelde raming van € 1.425.000.
TV74 Milieubeheer	648 V	Dit is het gevolg van de nog niet benutte middelen voor energiearmoede die van het Rijk zijn ontvangen. Deze middelen zullen administratief worden meegenomen naar 2024, aangezien ze over een periode van meer dan één jaar mogen worden besteed.
	235 V	De Klimaatgelden en de middelen voor de RES zijn niet volledig uitgegeven. Deze middelen zullen administratief worden meegenomen naar 2024, aangezien ze over een periode van meer dan één jaar mogen worden besteed.
	149 V	In 2023 zijn diverse budgetten uit de reserve duurzaamheid onttrokken. Een deel van deze budgetten zijn niet volledig benut . Het niet benutte deel vloeit terug naar de reserve duurzaamheid.
	72 V	Het budget voor bedrijfsgerichte milieutaken is niet volledig benut. Dit wordt veroorzaakt doordat de Omgevingswet is uitgesteld waardoor de Bodemtaken nog niet zijn overgedragen naar OZHZ.
	25 V	Van het budget milieucommunicatie resteert nog € 25.000.
Baten		
TV73 Afval	52 N	Voor de afvalstoffenheffing is € 52.000 minder geld ontvangen dan was geraamd.
TV74 Milieubeheer	648 N	Het voordeel op TV74 lasten van € 648.000 op energiearmoede heeft aan de batenkant het tegenoverstelde effect. De klimaatgelden die we ontvangen hebben van het rijk mogen over een langere jaar overstijgende periode worden besteed. Daarom wordt het restant administratief meegenomen naar 2024.
	235 N	Het voordeel op TV74 lasten op de Klimaatgelden en RES-middelen heeft aan de batenkant het tegenovergestelde effect. De klimaatgelden die we ontvangen hebben van het rijk mogen over een langere jaar overstijgende periode worden besteed. Daarom wordt het restant administratief meegenomen naar 2024.
	40 V	Voor het warmtenet zijn subsidies/bijdragen ontvangen die niet waren begroot.
TV75 Begraafplaatsen en crematoria	129 N	De 2de helft van 2023 hebben er minder begrafenissen plaatsgevonden dan op basis van het 1ste helft van het jaar werd verwacht (15% minder). Daarnaast was het deel van de opbrengsten dat in de voorziening moest worden gestort hoger dan verwacht.
Onttrekkingen reserves	149 N	De niet uitgegeven budgetten die waren gedekt door de reserve duurzaamheid worden minder onttrokken uit de reserve.

In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen:

Investeringen (bedragen x € 1.000)	Budget	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Totaal realisatie	Verschil	Gereed
Lasten						
GRP 2021	1.175	708	188	896	279 V	Nee
GRP 2022	1.075	68	278	346	729 V	Nee
GRP 2023	1.000	0	24	24	976 V	Nee
Watercapaciteit	75	2	15	17	58 V	Nee
Totaal lasten	**3.325**	**778**	**505**	**1.283**	**2.042 V**	
Baten						
GRP 2021	1.175	708	188	896	279 N	Nee
GRP 2022	1.075	68	278	346	729 N	Nee
GRP 2023	1.000	0	24	24	976 N	Nee
Totaal baten	**3.250**	**776**	**490**	**1.266**	**1.984 N**	
Totaal investeringen	**75**	**2**	**15**	**17**	**58 V**	

GRP 2021, 2022 en 2023
Op de uitvoering van het GRP 2021-2025 hebben wij achterstand opgelopen. Het restant van de budgetten blijft in de vervangingsvoorziening en de werkzaamheden zullen later worden uitgevoerd.

In de onderstaande tabel staan de subsidies vermeld, die binnen dit programma zijn verstrekt.

Subsidies (bedragen x € 1.000)	
Diverse personen groene daken	9
van Andel Spruijtcentrum	100
	109

2.8.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR DG&J
- GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
- GR Vuilverwerking Dordrecht en Omstreken
- GR Reinigingsdienst Waardlanden

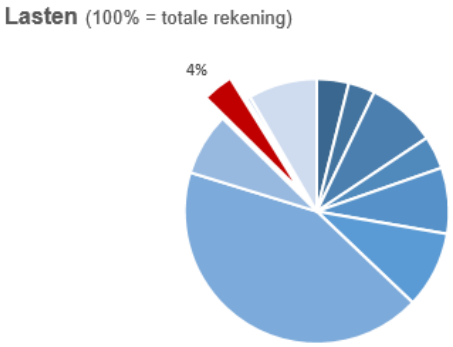
2.9 Programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing

Taakvelden

Ruimtelijke ordening

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Wonen en bouwen

2.9.1 Wat hebben we bereikt met het programma Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing?

Doel

Het versterken van de woon- en leefomgeving en het bevorderen van de vitaliteit en de leefbaarheid van de stad.

Het coalitieakkoord
Gorinchem is een levendige stad te midden van landelijk gebied. Een thuis voor inwoners en een aantrekkelijke bestemming voor bezoekers. We streven naar een stad met 40.000 of meer inwoners. Alleen dan kunnen we behouden en versterken wat we als voorzieningen hebben. Kwaliteit, samenhang en samenwerking zijn daarbij voorwaarden. Kwaliteit, omdat het niet gaat om groei op zich, maar om levendigheid en leefbaarheid van de stad voor onze inwoners. Samenhang, omdat het bij stedelijke ontwikkeling belangrijk is om ook te kijken naar mobiliteit, sociale cohesie, een evenwichtige verdeling van voorzieningen over de stad, verduurzaming, klimaatadaptatie en een goed vestigingsklimaat voor bedrijven. Samenwerking, omdat we de stad samen met onze inwoners wíllen maken. En samen met onze omgeving, want de uitdagingen zijn groot.

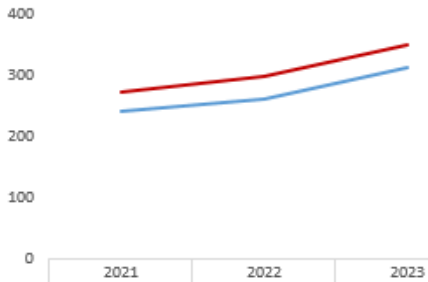
Vastgesteld beleid

Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Welstandsnota gemeente Gorinchem	2018
Woon- en Transformatievisie	2019
VTH-beleid 2019-2022	2019
Nota Vastgoedbeleid 2020 - 2023	2020
Nota Grondbeleid 2020-2023	2020

Maatschappelijke effecten

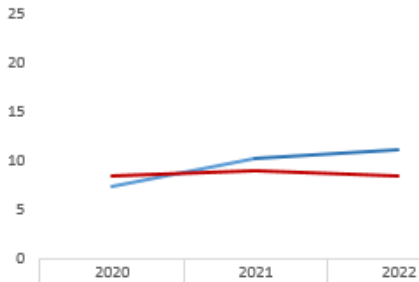
Indicator	B/F	Gerealiseerd	Soort
Gemiddelde WOZ-waarde	B	€ x 1000	PI
Nieuw gebouwde woningen	B	Aantal per 1.000 woningen	PI
Demografische druk	B	De som van de 0 tot 15-jarigen en 65 jaar of ouder, in verhouding tot de 15 tot 65-jarigen	PI
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	B	€ per jaar	PI
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	B	€ per jaar	PI

Gemiddelde WOZ-waarde

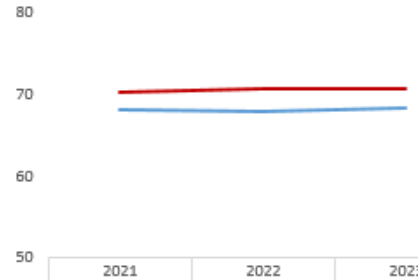
	2021	2022	2023
Gorinchem	243	261	312
Stedelijkheidsklasse	273	299	351

Nieuw gebouwde woningen

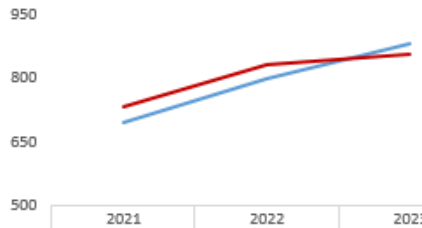
	2020	2021	2022
Gorinchem	7,5	10,3	11,2
Stedelijkheidsklasse	8,6	9,0	8,5

Demografische druk

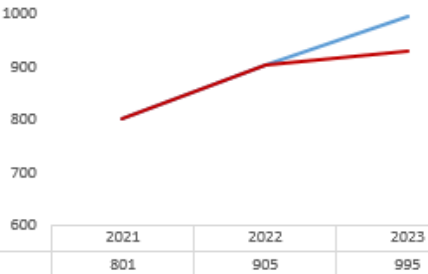
	2021	2022	2023
Gorinchem	68,1	67,9	68,4
Stedelijkheidsklasse	70,2	70,6	70,6

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

	2021	2022	2023
Gorinchem	696	797	880
Stedelijkheidsklasse	734	830	855

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

	2021	2022	2023
Gorinchem	801	905	995
Stedelijkheidsklasse	801	905	931

2.9.2 Wat hebben we daarvoor gedaan?

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp	Toelichting concrete voornemens prioriteiten
Stedelijk programmeren	Stedelijk programmeren is een kerninstrument voor de ontwikkeling van Gorinchem. Het doel van stedelijk programmeren is om meer grip te krijgen op de opgaven en projecten van de gemeente, waarbij prioritering nodig is binnen de beperkt beschikbare capaciteit en middelen. Daarbij moet niet alleen ambtelijk, maar vooral ook maatschappelijk en politiek helder zijn welke initiatieven wel of niet door de gemeente worden ondersteund. Zodat we van visie naar realisatie komen, waarbij we werken vanuit de visie op de stad, daarbij verantwoorde keuzes maken en de bestuurlijke doelen halen. In 2023 hebben we het plan van aanpak uitgewerkt en ter vaststelling aan het college voorgelegd. Het college heeft het plan van aanpak op 31 oktober 2023 vastgesteld. Daarna is gestart met de ambtelijke voorbereidingen om het project op te starten. Vervolgens is op 5 december tijdens een themasessie met het college en op 14 december tijdens een I&O met de raad gesproken over de te inventariseren projecten en de te hanteren criteria Hierbij zijn door college en raad aandachtspunten meegegeven. Het project loopt in 2024 door.
Herstructurering locatie Van Neercasselstraat	In het kader van de stedelijke vernieuwing in de Haarwijk, starten we in 2024 met de transformatie van de voormalige scholenlocatie aan de Van Neercasselstraat. De planontwikkeling is vertraagd vanwege de raadsdiscussie over de huisvesting van de Internationale Schakel Klas.
Instrumenten woningmarkt	Ten aanzien van de instrumenten van de woningmarkt heeft de raad in 2023 besloten tot voorbereiding van de invoering van de opkoopbescherming, is de doelgroepenverordening vastgesteld en is het leningenplafond voor startersleningen verhoogd op basis waarvan de startersleningen zijn voortgezet. In 2024 zal de invoering van de opkoopbescherming aan de raad worden voorgelegd en zal met de raad worden gekeken naar mogelijke kaders voor het voortzetten van de starterslening.
Omgevingswet	In december 2023 is de omgevingsvisie Gorinchem 2050 ‘Stad in Balans’ door de gemeenteraad vastgesteld. Hiermee is de omgevingsvisie en het daaraan gekoppelde project eind 2023 afgerond. De omgevingsvisie omschrijft het beleid voor de fysieke leefomgeving integraal, alle onderdelen in samenhang. Daardoor kunnen we integrale afwegingen maken over vraagstukken en ontwikkelingen voor de leefomgeving. Met de visie kunnen we zowel op gebieds- als themaniveau beoordelen of nieuwe ontwikkelingen en concrete aanvragen passen bij onze ambities en opgaven. Zo zorgen we ervoor dat we de juiste keuzes maken. De visie is de basis voor de invulling van de andere instrumenten van de Omgevingswet, waaronder het stedelijk programmeren, de gebiedspaspoorten en het omgevingsplan. Op basis van het vastgestelde Transitieplan Omgevingsplan Gorinchem (december 2023) wordt er stapsgewijs toegewerkt naar het definitieve omgevingsplan in 2032.

Reguliere taken

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
Vergunningverlening	De doelen uit het uitvoeringsprogramma zijn voor het overgrote deel gehaald. In 2023 zijn er 328 aanvragen om omgevingsvergunning in behandeling genomen. Op alle

Onderwerp	Toelichting reguliere taken
	aanvragen is binnen de wettelijke termijn beslist. Alle aanvragen in de binnenstad zijn conform de Verordening Fysieke Leefomgeving voorgelegd aan de Erfgoedcommissie.
Toezicht en Handhaving	Op alle doelen uit het VTH uitvoeringsprogramma is toezicht uitgevoerd. Bij panden met een gezondheidsfunctie, onderwijsfunctie en/of een functie met een grote bezettingsgraad is specifiek gecontroleerd op brand- en constructieve veiligheid. Vooral aan de nieuw te bouwen school het Gilde vakcollege, het Van der Valk hotel met bioscoop, amusino en vergaderzalen en het appartementencomplex en gezondheidscentrum in Hoog Dalem is veel tijd en aandacht besteed. Het eind 2022 opgestarte proefproject voor toezicht in het kader van de Wet Kwaliteitsborging (inwerkingtreding 2024), is in 2023 afgebroken. De aannemer heeft om andere redenen dan vanuit kwaliteitsborging niet verder kunnen bouwen. De opgedane kennis en ervaring omtrent de werkzaamheden bij een project met kwaliteitsborging worden meegenomen naar 2024.
Grondexploitaties	Er zijn thans vier actieve grondexploitaties, twee voor de ontwikkeling van bedrijventerreinen en twee voor de ontwikkeling van woningbouwlocaties. Bij de woningbouwlocaties (Mollenburg en Lingewijk-Noord) zijn alle gronden uitgegeven en worden de laatste werkzaamheden in het kader van woonrijpmaken uitgevoerd. Bedrijventerrein Oost II is op enkele kavels na, helemaal uitgegeven. Bedrijventerrein Groote Haar bevindt zich juist aan het begin van de realisatiefase.
Vastgoed	De bedrijfsruimte aan de Bullekeslaan is gesloopt om ruimte te maken voor tijdelijke parkeerplaatsen, dit ter compensatie van de voormalige parkeerplaatsen op de locatie van het warmtestation voor het warmtenet. De gemeenteraad heeft middelen beschikbaar gesteld voor de realisatie van een nieuw zwembad. Dit wordt de komende jaren verder uitgewerkt. Naast de negen panden van het werkprogramma verduurzaming gemeentelijk vastgoed is in 2023 gestart met de renovatie en verduurzaming van het voorzieningengebouw in de historische haven. Als laatste is gewerkt aan scenario's voor de toekomst van De Nieuwe Doelen. Deze scenario's zijn eind december 2023 aan de raad toegezonden.

2.9.3 Wat heeft dit gekost?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 V = voordeel en N = nadeel)	Jaar-rekening 2022	Begroting primitief 2023	Begroting na wijziging 2023	Jaar-rekening 2023	Verschil
TV81 Ruimtelijke Ordening	1.165	1.310	1.398	1.251	148 V
TV82 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	4.642	1.956	2.136	2.108	28 V
TV83 Wonen en bouwen	2.664	2.291	3.027	2.959	68 V
Lasten VROSV	**8.470**	**5.556**	**6.561**	**6.317**	**244 V**
TV81 Ruimtelijke Ordening	124	65	166	163	3 N
TV82 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	6.022	2.640	2.228	2.555	326 V
TV83 Wonen en bouwen	2.860	1.360	2.184	2.391	207 V
Baten VROSV	**9.006**	**4.064**	**4.579**	**5.109**	**531 V**
Totaal saldo van baten en lasten	536	-1.492	-1.983	-1.208	774 V
Stortingen reserves	522	689	918	1.077	159 N
Onttrekkingen reserves	256	260	260	135	125 N
Resultaat	**270**	**-1.921**	**-2.640**	**-2.151**	**490 V**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten		
TV81 Ruimtelijke ordening	125 V	Dit voordeel is het gevolg van het niet volledig benutten van het budget voor stedelijke vernieuwing. Dit budget werd gedekt uit de reserve Stedelijke Vernieuwing en zal minder worden onttrokken.
TV83 Wonen en bouwen	51 V	In de Turap is extra budget gevraagd voor de omgevingswet, dit is niet volledig benut.
Baten		
TV82 grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	230 V	Dit betreft met name de grondexploitaties Mollenburg en Lingewijk Noord. Bij Lingewijk Noord is een winstneming gerealiseerd van € 230.000.
	134 V	Vanuit CV Hoog Dalem is meer ontvangen voor de bovenwijkse voorzieningen € 134.000 welke gestort zijn in de reserve infrastructuur.
	57 V	De verliesvoorziening van Mollenburg is verlaagd met € 57.000.
	47 N	Voor CV Hoog Dalem is een extra dotatie gedaan in de voorziening van € 47.000.
TV83 Wonen en bouwen	92 V	De verkoop van snippergroen heeft gezorgd voor € 92.000 aan extra baten.
	59 V	Betreft baten als gevolg van het afkopen van de verplichtingen voor de komende 30 jaar door een gebruiker.
	45 V	In verband met de overdracht van het voormalige CUR gebouw is de onderhoudsvoorziening vrijgevallen.
	30 V	Incidentele verhuur heeft gezorgd voor hogere baten.
	52 N	De bouwleges zijn lager dan verwacht. Dit is het gevolg van vertraging in de woningbouw en vermoedelijk de invoering van de omgevingswet.
Stortingen reserves	134 N	Dit betreft een hogere storing in verband met de hogere bijdrage voor bovenwijkse voorzieningen van CV Hoog Dalem.
Onttrekkingen reserves	125 N	Dit betreft de lagere onttrekking in verband met het niet volledig benutten van het budget stedelijke vernieuwing.

In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen:

Investeringen (bedragen x € 1.000)	Budget	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Totaal realisatie	Verschil		Gereed
Lasten							
Groote Haar windmolens, bouwrijp maken	60	0	0	0	60	V	Nee
Inrichting terrein Bullekeslaan 5	88	0	35	35	53	V	Nee
Totaal lasten	**148**	**0**	**35**	**35**	**113**	**V**	
Baten							
Groote Haar windmolens, bouwrijp maken	60	0	0	0	60	N	Nee
Totaal baten	**60**	**0**	**0**	**0**	**60**	N	
Totaal investeringen	**88**	**0**	**35**	**35**	**53**	**V**	

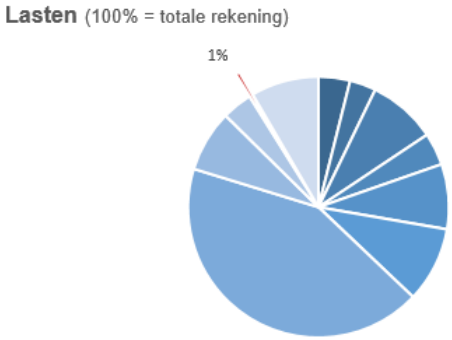
Groote Haar windmolens, bouwrijp maken
De vertraging in het realiseren van de windmolens heeft zowel een lasten en baten effect.

2.9.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
- GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid
- GR Regio AV
- Hoog Dalem C.V.

2.10 Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen staan voor de baten in de jaarstukken die niet gekoppeld zijn aan een specifiek programma en de bijbehorende kosten op die onderdelen. Deze baten dienen als algemeen dekkingsmiddel voor de begroting als geheel. In de paragraaf lokale heffingen vindt u een aantal onderdelen van deze gemeentelijke inkomstenbronnen.

2.10.1 Wat heeft dit gekost?

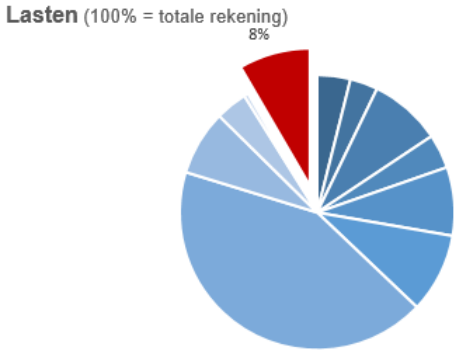
Exploitatie (bedragen x € 1.000 V = voordeel en N = nadeel)	Jaar-rekening 2022	Begroting primitief 2023	Begroting na wijziging 2023	Jaar-rekening 2023	Verschil
TV011 Resultaat van de rekening baten & lasten	11.494	0	0	0	0 V
TV05 Treasury	-586	44	-412	-462	50 V
TV061 OZB woningen	194	135	211	369	157 N
TV062 OZB- niet woningen	89	88	90	106	16 N
TV063 Parkeerbelasting	200	213	224	227	3 N
TV064 Belasting Overig	248	268	281	231	49 V
TV08 Overige baten en lasten	291	-5	253	284	31 N
Lasten Overzicht algemene dekkingsmiddelen	**11.929**	**743**	**648**	**755**	**108 N**
TV05 Treasury	747	346	501	578	77 V
TV061 OZB woningen	4.877	5.027	5.027	4.802	225 N
TV062 OZB- niet woningen	5.217	5.427	5.427	5.287	140 N
TV063 Parkeerbelasting	1.592	1.731	1.691	1.768	77 V
TV064 Belasting Overig	298	218	218	203	15 N
TV07 Alg. uitkering en uitk. Gemeentefonds	92.065	87.340	90.390	92.661	2.271 V
TV08 Overige baten en lasten	1.694	11	11	168	157 V
Baten Overzicht algemene dekkingsmiddelen	**106.490**	**100.099**	**103.265**	**105.469**	**2.204 V**
Totaal saldo van baten en lasten	94.560	99.356	102.617	104.713	2.096 V
Stortingen reserves	861	25	1.064	1.123	59 N
Onttrekkingen reserves	2.855	0	4.318	4.318	0 V
Resultaat	**96.554**	**99.332**	**105.871**	**107.909**	**2.037 V**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten		
TV061 OZB Woningen	80 N	Voor het herwaarderen van de woningen is een bureau ingeschakeld om deze herwaardering te verzorgen. Dit jaar is er voorafgaand aan de herwaardering een kwaliteitstoets en verdere controle objectkenmerken geweest. Door deze werkzaamheden is het budget overschreden.
	87 N	De afgelopen jaren zijn de woningprijzen meer dan gemiddeld gestegen. Bezwaar maken tegen de vastgestelde WOZ-waarde is populairder geworden. Met name indien

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verdeling bedrag	Toelichting
		een bezwaar via no-cure-no pay bureau's wordt gedaan zijn de kostenvergoedingen hoger. Door een toename van het aantal bezwaren is het budget overschreden.
TV08 Overige Baten en lasten	132 V	Het budget nieuw beleid coaliteitprogramma is voor € 130.000 nog niet besteed. Bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2023 wordt voorgesteld om hiervan € 50.000 voor een extra impuls aan de zichtbaarheid van de gemeente en € 80.000 voor het 1% meer bomenplan te bestemmen.
	152 N	Dit wordt veroorzaakt door de verkoop van een stuk grond. De verkoop van deze grond leidt tot een voordeel aan de batenkant van TV08 als gevolg van de administratieve verwerking van de boekwaarde van de verkoop. Het voordeel aan de batenkant van TV08 is € 5.000 hoger dan de lasten. Dit is de boekwinst.
Baten		
TV05 Treasury	77 V	Door een hogere rente op het Schatkistbankieren is een voordeel ontstaan.
TV061 OZB Woningen	225 N	De WOZ-waarde voor wongen is lager vastgesteld dan aanvankelijk bij het opmaken van de begroting 2023 was verwacht. In combinatie met het hoge aantal bezwaren heeft dit geleid tot een nadeel.
TV062 OZB Niet-woningen	140 N	De WOZ-waarde voor niet-wongen is lager vastgesteld dan aanvankelijk bij het opmaken van de begroting 2023 was verwacht. Dit heeft geleid tot een nadeel.
TV07 Alg. uitkering	2.271 V	Dit voordeel wordt veroorzaakt door de decembercirculaire. In de circulaire zijn middelen opgenomen voor de Omgevingswet (€ 194.000), Energietoeslag (€ 2.177.000), Meerkosten Oekraine (€ 50.000) en faciliteitenbesluit Opvangcentra (€ 55.000). Voor deze middelen wordt via de bestemming van het resultaat voorgesteld deze beschikbaar te stellen voor 2024 en/of toe te voegen aan de reserve Sociaal Domein
TV08 Overige Baten en lasten	157 V	Dit wordt veroorzaakt door de verkoop van een stuk grond. De verkoop van deze grond leidt tot een nadeel aan de lastenkant van TV08 als gevolg van de administratieve verwerking van de boekwaarde van de verkoop. De boekwinst op de grond bedraagt € 5.000.

2.11 Overhead, Vennootschapsbelasting en Onvoorzien

Overhead
Kosten van overhead zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Overheadkosten worden integraal opgenomen in het "overzicht overhead" en niet verdeeld naar de verschillende beleidsterreinen in de programma's. De uitzondering hierop is het deel van overhead dat bij investeringen en grondexploitaties hoort. Dit deel wordt wel toegerekend. Het overheadtarief wordt berekend door de totale overheadlasten van het taakveld overhead te delen door de totale directe personeelskosten.

Vennootschapsbelasting
Het taakveld vennootschapsbelasting bevat de lasten van de jaarlijks (eventueel) te betalen vennootschapsbelasting.

Onvoorzien
De post onvoorzien wordt jaarlijks in de begroting opgenomen voor eventuele onvoorziene uitgaven.

2.11.1 Wat heeft dit gekost?

Overhead

Exploitatie (bedragen x € 1.000 V = voordeel en N = nadeel)	Jaar-rekening 2022	Begroting primitief 2023	Begroting na wijziging 2023	Jaar-rekening 2023	Verschil
TV04 Overhead	12.719	14.464	15.478	14.216	1.262 V
Lasten Overzicht overhead	**12.719**	**14.464**	**15.478**	**14.216**	**1.262 V**
TV04 Overhead	586	492	433	653	220 V
Baten Overzicht overhead	**586**	**492**	**433**	**653**	**220 V**
Totaal saldo van baten en lasten	-12.133	-13.973	-15.046	-13.563	1.482 V
Stortingen reserves	0	125	125	125	0 V
Onttrekkingen reserves	177	140	233	233	0 V
Resultaat	**-11.955**	**-13.957**	**-14.938**	**-13.456**	**1.482 V**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten		
TV 04 Overhead	663 V	Door het niet of later invullen van vacatures is een voordeel ontstaan.
	230 V	De middelen die zijn ontvangen voor de Wet Open Overheid (WOO) zijn nog niet volledig benut. De raad zal worden voorgesteld € 230.000 via de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2023 beschikbaar te stellen in 2024 om dit plan re realiseren.
	162 V	Het budget voor de organisatieontwikkeling is niet volledig benut.
	83 V	De middelen die ter beschikking zijn gesteld voor het E-depot zijn nog niet volledig benut. De raad zal worden voorgesteld € 83.000 via de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2023 beschikbaar te stellen in 2024 om dit plan re realiseren.
	77 N	Betreft een extra dotatie aan de verlofvoorziening, omdat er meer uren zijn gespaard door de medewerkers.
	177 V	Het project BRP (Basis Registratie Personen) op orde is later in het jaar van start gegaan dan de planning was. Het bleek ingewikkeld om een goede en ervaren projectleider te vinden die de juiste kennis meebracht. De projectleider is gevonden en heeft een voortvarende start gemaakt met de voorbereidingen van het project. Het begrote bedrag voor de inzet van diverse specialisten bij de diverse teams is in 2023 nog niet aangesproken, omdat eerst de scope van het project bepaald en afgestemd moest worden. Dit heeft inmiddels plaatsgevonden en we kunnen van start met het project. De kosten voor de inzet van diverse specialisten gaan wij in 2024 en 2025 wel maken. Daarom zal de raad worden voorgesteld € 177.000 via de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2023 beschikbaar te stellen in 2024.
	40 V	Van het ter beschikking gesteld budget digitale communicatie resteert € 40.000. De raad zal worden voorgesteld € 40.000 via de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2023 beschikbaar te stellen in 2024 om dit plan re realiseren.
Baten		
TV04 Overhead	92 V	Dit wordt veroorzaakt door de vergoedingen voor uitlening/detachering van personeel.
	42 V	Het bedrijfsrestaurant heeft meer baten gerealiseerd dan verwacht. De lasten zijn ook met € 30.000 toegenomen.
	20 V	Het voordeel wordt veroorzaakt door een vrijval uit de voorziening wachtgelden.
	17 V	Betreft een boekwinst op een verkocht voertuig.

Investeringen (bedragen x € 1.000)	Budget	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Totaal realisatie	Verschil		Gereed
lasten							
Communicatie 2019	65	29	14	43	22	V	Nee
Software en hardware 2020	280	77	207	284	4	N	Ja
Software en hardware 2022	180	9	173	182	2	N	Ja
Software en hardware 2023	479	0	493	493	14	N	Ja
Hard en software 2024	0	0	80	80	80	N	Nee
Vervangingsplan inventaris 2021	121	20	16	36	85	V	Nee
Vervangingsplan inventaris 2022	112	0	0	0	112	V	Nee
Vervangingsplan inventaris 2023	179	0	0	0	179	V	Nee
Warmtenet stadhuis	1.092	171	0	171	921	V	Nee
Totaal lasten	**2.508**	**306**	**983**	**1.289**	**1.219**	**V**	
Baten							
Software en hardware 2022	0	4	0	4	4	V	Ja
Totaal baten	**0**	**4**	**0**	**4**	**4**	**V**	
Totaal Overhead, VPB en Onvoorzien	2.508	302	983	1.285	1.223	**V**	

Vervangingsplan inventaris 2021/2022/2023
Deze investeringen zijn nog niet volledig uitgegeven omdat de aansluiting op het warmtenet gevolgen zal hebben voor de inrichting van het Stadhuis.

Warmtenet stadhuis
Het warmtenet is in 2023 nog niet volledig gerealiseerd en zal in 2024/2025 verder worden uitgerold.

Vennootschapsbelasting

Exploitatie (bedragen x € 1.000 V = voordeel en N = nadeel)	Jaar-rekening 2022	Begroting primitief 2023	Begroting na wijziging 2023	Jaar-rekening 2023	Verschil
Lasten Overzicht heffing vennootschapsbelasting	**0**	**0**	**0**	**0**	**0 V**
Baten Overzicht heffing vennootschapsbelasting	**0**	**0**	**0**	**0**	**0 V**
Totaal saldo van baten en lasten	0	0	0	0	0 V
Stortingen reserves	0	0	0	0	0 V
Onttrekkingen reserves	0	0	0	0	0 V
Resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0 V**

Onvoorzien

Exploitatie (bedragen x € 1.000 V = voordeel en N = nadeel)	Jaar-rekening 2022	Begroting primitief 2023	Begroting na wijziging 2023	Jaar-rekening 2023	Verschil
TV99 Onvoorzien	0	100	100	0	100 V
Lasten Overzicht onvoorzien	**0**	**100**	**100**	**0**	**100 V**
Baten Overzicht onvoorzien	**0**	**0**	**0**	**0**	**0 V**
Totaal saldo van baten en lasten	0	-100	-100	0	100 V
Stortingen reserves	0	0	0	0	0 V
Onttrekkingen reserves	0	0	0	0	0 V
Resultaat	**0**	**-100**	**-100**	**0**	**100 V**

TV99 Onvoorzien
Het budget voor onvoorziene kosten van € 100.000 is in 2023 niet ingezet en valt daarom vrij.

Gemeente Gorinchem

Jaarstukken 2023
Jaarverslag: Paragrafen

3 Jaarverslag: Paragrafen

3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.1.1 Inleiding

Deze paragraaf gaat in op de vraag in welke mate de financiële positie van gemeente Gorinchem toereikend is om de financiële gevolgen van risico's die zij loopt, op te kunnen vangen.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit:
1. De beschikbare weerstandscapaciteit: alle middelen en mogelijkheden om onvoorziene gebeurtenissen op te vangen.
2. De benodigde weerstandscapaciteit: alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen (zoals voorzieningen) én die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van de gemeente.

3.1.2 Vastgesteld beleid

Voor de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing is het volgende vastgestelde beleidskader van toepassing:

Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Reserves, voorzieningen en weerstandsvermogen	2023

3.1.3 Beschikbare weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel staat hoe de beschikbare weerstandscapaciteit is opgebouwd.

Beschikbare weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 mln.)	Jaarrekening 2022	Begroting 2024	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 na wijziging	Jaarrekening 2023
Algemene reserve	31,5	29,6	27,1	31,1	28,4
Onbenutte belastingcapaciteit	0,8	1,1	0,9	0,9	1,8
Post onvoorzien	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Meerjarige begrotingssaldi	14,3	1,5	16,0	-1,6	-1,6
Totale weerstandscapaciteit	**46,7**	**32,3**	**44,0**	**30,4**	**28,7**

De totale weerstandscapaciteit is gedaald van € 46,7 mln. bij de jaarrekening 2022 naar € 28,7 mln. bij deze jaarrekening. Met name de verslechtering van de meerjarige begrotingssaldi zorgen voor deze verslechtering. De onbenutte belastingcapaciteit wordt bepaald op basis van het in de meicirculaire bepaalde redelijk peil OZB en laat zien dat er aan de batenkant nog ruimte is.
Het verloop van de algemene reserve staat in onderstaande tabel. Het jaarrekeningresultaat 2023 is hierin nog niet meegenomen.

Saldo algemene reserve (bedragen in € x 1.000)	2023
Stand 1-1-2023	**31.503**
Rekeningresultaat 2022	6.998
Bestemming rekeningresultaat 2022	-3.507
Resultaat GR Avres 2022	91
Vorming diverse afschrijvingsreserves	-3.913
Desinvesteringen/Voorziening Gorinchem-Noord	-1.992
Begrotingssaldo 2023	-811
Saldo algemene reserve ultimo boekjaar	**28.369**

3.1.4 Benodigde weerstandscapaciteit

Om de benodigde weerstandscapaciteit te berekenen, zijn allereerst de risico's geïdentificeerd. Vervolgens is gekeken naar de kans van optreden van het risico: erg onwaarschijnlijk, waarschijnlijk, zeer waarschijnlijk of er zijn duidelijke indicatoren die wijzen op optreden. Deze kansen zijn uitgedrukt in procenten. Vervolgens is deze kans vermenigvuldigd met de financiële grondslag voor de berekening van het risico (kolom bedrag). Als het risico meerjarige financiële effecten heeft, wordt het risico voor maximaal vier jaar meegenomen in de benodigde weerstandscapaciteit. Jaar 1 voor 100%, jaar 2 voor 75%, jaar 3 voor 50% en jaar 4 voor 25%. Dat betekent dat vanaf het jaar van optreden van een risico de gemeente maximaal vier jaar de tijd heeft om het financiële effect voor 100% in de begroting op te vangen.

In deze paragraaf staan eerst de risico's met een incidenteel financieel effect beschreven. Vervolgens vermelden we de risico's met een structureel financieel effect, als laatste duiden we de risico's waarvoor geen rekening wordt gehouden met een financieel effect voor de benodigde weerstandscapaciteit.

Benodigde weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 miljoen)	Begroting 2024	Kans	Bedrag	2024	2025	2026	2027	Huidig
Incidenteel financieel effect								
1. Gemeentelijke grondexploitaties	2,20		4,00					4,00
2. Hoog Dalem	0,30		0,13					0,13
3. Waarborgen en garanties	3,29	12,5%	23,00					2,88
4. Uitgegeven geldleningen	0,06	12,5%	0,75					0,09
5. Bouwkostenstijgingen investeringen	4,81	87,5%	4,40					3,85
6. SGS	0,00	87,5%	0,00		0,00	0,00	0,00	0,00
7 Co-financiering Regiodeal en WoningBouwImpuls	0,00	37,5%	7,50					2,81
Totaal Incidenteel	10,66		39,78					13,76
Structureel financieel effect								
8. Verbonden partijen	3,13	62,5%	2,00	1,25	0,94	0,63	0,31	3,13
9. Gemeentefonds, (normeringssystematiek)	1,47	62,5%	0,94	0,59	0,44	0,29	0,15	1,47
10. Leegstand panden	0,77	87,5%	0,19	0,17	0,12	0,08	0,04	0,42
11. Stijging energiekosten	0,00	0,0%	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
12. Stijging rentekosten	1,88	62,5%		0,43	0,29	0,41	0,75	1,88
Totaal Structureel	7,24		3,13	2,43	1,79	1,41	1,26	6,89
Totaal benodigde weerstandscapaciteit	**17,90**		**42,91**	**2,43**	**1,79**	**1,41**	**1,26**	**20,65**

Risico's met een incidenteel financieel effect

1. Gemeentelijke grondexploitaties
De risico's rondom de gemeentelijke grondexploitaties zijn ingeschat op € 1,4 mln. De risico's zijn in de paragraaf Grondbeleid op hoofdlijnen toegelicht en in het MPG uitgesplitst per grondexploitatie. In verband met de stijgende rente en de wijzigingen in de BBV notitie rente is een berekening gemaakt voor het effect op de voorziening van Groote Haar. Dit effect bedraagt voor 2025 ruim € 2,6 miljoen en is toegevoegd aan het risico van Groote Haar. Dit is op basis van een stijging van de rekenrente van 1,04% naar 1,43%. Omdat deze risico's individueel gewogen zijn (conform de voorgeschreven methodiek), is er geen percentage opgenomen in de tabel.

2. Hoog Dalem
De voortgang van het project Hoog Dalem is zover gevorderd dat risico's waarmee in het weerstandsvermogen rekening wordt gehouden zich slechts nog concentreren op de realisatie van het deelplan Middengebied. De risico’s hebben betrekking op de planning; wordt het verwachte afzettempo gehaald op het moment dat de effecten van de coronacrisis op een laatcyclische sector als de woningmarkt en bouwsector duidelijk worden. Met het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan in februari 2021 is het risico op het niet halen van het verwachte start uitgifte moment weggenomen. Het totale risico voor de gemeente is bepaald op € 130.000. De onderliggende risico's zijn individueel gewogen (conform de voorgeschreven methodiek). Daarom is er geen percentage opgenomen in de tabel.

3. Waarborgen en garanties
De gemeente Gorinchem staat voor circa € 23 mln. garant voor leningen van bijvoorbeeld deelnemingen onderwijsinstellingen en verenigingen. Deze € 23 mln. is de basis voor de berekening van het risico. Van dit bedrag heeft € 7,2 mln. betrekking op Gevudo/HVC en € 1,8 mln op CV Hoog Dalem.

Een onderverdeling van deze garanties staat in de toelichting op de balans bij het onderdeel "Niet uit de balans blijkende verplichtingen". De kans dat de gemeente wordt aangesproken voor leningen van deze instanties is ingeschat als erg onwaarschijnlijk (12,5%).

4. Uitgegeven geldleningen
De gemeente Gorinchem heeft circa € 750.000 aan leningen verstrekt aan bijvoorbeeld stichtingen maar ook de startersleningen vallen onder dit risico. Deze € 750.000 vormt daarmee de financiële grondslag voor de berekening van het risico. Voor een onderverdeling van deze uitgegeven geldleningen verwijzen wij u naar de toelichting op de balans bij het onderdeel 'Overige langlopende leningen'. De kans dat één of meerdere van deze leningen niet terugbetaald kunnen worden, wordt ingeschat op erg onwaarschijnlijk (12,5%).

5. Bouwkostenstijging
Doordat de inflatie in een dalende trend zit is de bouwkostenstijging in 2023 beperkt gebleven tot 3,2%. Dit ligt in lijn met de indexering van de investeringen in de Perspectiefnota. In 2021 en 2022 was de inflatie echter hoger dan de indexering. Daarbij zijn ook niet alle investeringen geindexeerd. Indien de CBS Bouwkosten wordt vergeleken met de doorgevoerde indexering zijn de investeringen voor zo'n 11% minder geindexeerd.

De komende jaren staan diverse investeringen op de agenda. De investeringen uit hoofde van Kweeklust en de brug Arkelsedijk/Spijksedijk bedragen ruim € 25 mln. Bij de begroting 2024 is € 50 mln. als uitgangspunt genomen om de impact van de bouwkostenstijging te bepalen. Dit uitgangspunt wordt verlaagd naar 40 mln. omdat o.a. de investering in Station Gorinchem Noord is gewijzigd. Voor de andere reeds geplande investeringen wordt in het weerstandsvermogen dan ook rekening gehouden met een kostenstijging van 11% van € 40 mln en daarmee bedraagt dit risico € 4,4 mln. De kans op dit risico wordt ingeschat op zeer waarschijnlijk (87,5%).

6. Stichting Gorinchemse Sportaccomodaties
Als gevolg van het nieuwe energiecontract voor de vier accommodaties die de SGS exploiteert zijn de energiekosten ten opzichte van het vorige contract met circa factor 5 gestegen. Op basis hiervan is de reserve Energielasten SGS verlaagd naar € 1.600.000. Inmiddels is ook de subsidie van het Rijk voor 2023 bekend (circa € 800.000). Ook de door SGS genomen energiebesparingsmaatregelen hebben een positief effect. Per saldo is de verwachting dat de reserve voldoende is bij eventuele calamiteiten en wordt geen bedrag meer opgenomen in het weerstandsvermogen.

7. Co-financiering van de Regiodeal en Woningbouwimpuls (WBI 6e tranche)
De nieuw gesloten Regiodeal vraagt ook een eigen bijdrage van de gemeente. Bij de verschillende projecten zijn ook verschillende partners betrokken. Hierdoor is de benodigde Co-financiering nog niet vast te stellen. Vooralsnog wordt deze op basis van de projecten en het aantal partners ingeschat op € 0,5 miljoen. Voor de WBI bedraagt de maximale Co-financiering € 7 miljoen. De totale Co-financiering wordt nu ingeschat op € 7,5 miljoen. De kans op dit risico wordt ingeschat op onwaarschijnlijk (37,5%).

Risico's met een structureel financieel effect

8. Verbonden partijen
Gemeente Gorinchem heeft te maken met diverse verbonden partijen. Het aantal verbonden partijen en het financieel en inhoudelijk belang hiervan neemt de laatste jaren toe. In de paragraaf Verbonden partijen wordt nader ingegaan op deze verbonden partijen met bijvoorbeeld een beschrijving van het publiek belang en de risico's. Niet alle risico's die daar genoemd worden, zijn financieel vertaald. De begrotingen van de meeste verbonden partijen worden in het eerste kwartaal van het jaar daarvoor opgesteld. De snel gestegen inflatie van de afgelopen jaren is hierdoor niet altijd afdoende meegenomen in de begrotingen. De verwachting is dan ook dat een aantal verbonden partijen hiervoor een beroep zal doen op de gemeente. Als financiële grondslag voor de berekening van het risico hanteren wij een bedrag van € 2 mln. (begroting 2023, € 1,5 mln.) en schatten wij de kans in op onwaarschijnlijk (62,5%). Bij de begroting 2023 werd deze kans nog inschat op zeer onwaarschijnlijk (12,5%).

In het risico zijn de partners in het Sociaal Domein niet meegenomen. Deze zijn meegenomen bij het risico Sociaal Domein.

9. Gemeentefonds
De hoogte van het Gemeentefonds heeft de afgelopen jaren een fluctuerend verloop gekend. Dit werd met name veroorzaakt door de algemene economische omstandigheden, het uitgangspunt van 'Samen de trap op, samen de trap af' en periodieke herijkingen van de maatstaven. Met ingang van 2023 is de verdeling van het gemeentefonds herzien. Het doel van deze herziening is een stabiel verdeelmodel dat zo goed mogelijk aansluit bij de kosten van gemeenten. Fluctuaties in het gemeentefonds zijn toch niet geheel uitgesloten, daarom wordt een risicobedrag opgenomen gelijk aan € 0,94 mln. (1% van algemene uitkering) met een kans van 62,5%.

10. Leegstand panden
In de begroting is ruim € 3 mln. aan huuropbrengsten geraamd. Bij de meeste verhuurde panden is sprake van een meerjarige verhuurovereenkomst en is het risico op leegstand beperkt. Bij enkele panden is het risico groter. Het bedrag voor de panden waar de gemeente risico loopt is ingeschat op € 190.000 vanaf 2024. Het risico valt in de hoogste categorie (87,5%).

11. Stijging energiekosten
In de PPN 2024 is het budget voor de energielasten voor 2024 en verder verhoogd. De gasprijs is vanaf maart 2023 stabieler geworden en vertoond een dalende trend. Vooralsnog wordt er voor energie, behoudens de reserve energielasten SGS, dan ook geen bedrag meer opgenomen in het weerstandsvermogen.

12. Stijging rentekosten
Voor de periode 2024 tot en met 2027 is een berekening gemaakt voor een rentestijging van 0,5%. De effecten per jaarschijf zijn conform de methodiek opgenomen in het weerstandsvermogen voor in totaal € 1,9 mln. Bij deze 0,5% rentestijging zullen de structurele rentelasten vanaf 2028 € 800.000 per jaar hoger zijn dan begroot. In de periode 2028 tot en met 2031 lopen nog leningen af die wellicht geherfinancierd moeten worden. Bij de huidige marktrente zorgt dit voor jaarlijks hogere rentekosten van uiteindelijk € 800.000 (2032 en verder). Indien voor de periode 2028 tot en met 2031 ook rekening wordt gehouden met 0,5% rentestijging nemen de jaarlijkse rentelasten toe met € 940.000 (in plaats van € 800.000). Voor dit risico is geen bedrag opgenomen in het weerstandsvermogen omdat dit buiten de begrotingsperiode ligt. Daarnaast is er wellicht minder herfinanciering nodig als gevolg van de verkoopopbrengsten van Groote Haar.

Risico's waarvoor geen rekening wordt gehouden met een financieel effect voor het weerstandsvermogen

1. Sociaal Domein
De reserve Sociaal Domein (31-12-2023 voor bestemming € 7,8 mln.) is op dit moment toereikend om specifieke (incidentele) risico's in het Sociaal Domein af te dekken. Daarom worden de risico's in het Sociaal Domein niet meegenomen in de berekening voor de benodigde weerstandscapaciteit. De financiële ontwikkelingen in het Sociaal Domein zijn niet zonder risico. De gemeenschappelijke regeling Avres zal voor 2024 naar verwachting geen beroep doen op extra gemeentelijke bijdragen, maar voor de jaren daarna is dit nog niet duidelijk.

De gemeenschappelijke regeling Dienst Gezondheid en Jeugd (DG&J) die de jeugdwet voor de gemeenten in de regio uitvoert, is vanaf 2021 realistischer gaan begroten. Het kabinet onderkent dat de rijksmiddelen ontoereikend zijn voor de kosten die in het Sociaal domein, in het bijzonder in de jeugdzorg, worden gemaakt. De jeugdzorg moet hervormd worden. Met het afsluiten van de Hervormingsagenda zijn er sinds 2023 extra Rijksmiddelen toegevoegd aan de algemene uitkering van de gemeente Gorinchem. Voor 2023 was dit bijna € 3.5 mln. Rijk en VNG hebben in april 2023 financiële afspraken gemaakt die passen bij het pakket aan inhoudelijke maatregelen in de Hervormingsagenda. Op 19 juni 2023 is de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 definitief vastgesteld. Doel van de maatregelen in de Hervormingsagenda is het stelsel kwalitatief verbeteren en financieel houdbaar maken: betere en tijdige zorg en ondersteuning voor jeugdigen en hun gezin, op de juiste plek en wanneer dit nodig is. Het pakket aan maatregelen moet leiden tot lagere uitgaven (1 miljard structureel vanaf 2027). In november 2023 is het implementatieplan verschenen.Dit implementatieplan Hervormingsagenda geeft op hoofdlijnen weer wat er de komende jaren gaat gebeuren en wie welke rol en verantwoordelijkheid daarin heeft. Meerjarig is afgesproken dat gemeenten in hun begroting rekening moeten houden met een besparingspotentieel van ongeveer € 1 miljard (landelijk). Met het afsluiten van de Hervormingsagenda zijn de aanvullende middelen voor de jaren 2024 en 2025 toegevoegd aan het gemeentefonds. Gemeenten moeten de bijbehorende baten en lasten op realistische wijze in een structureel sluitende begroting verwerken. De afbouw van middelen is in de gemeente Gorinchem conform Rijksbeleid opgenomen in de begroting en heeft daarmee geresulteerd in een stelpost jeugd. De stelpost jeugd is in de begroting 2024 opgenomen voor € 310.000 en loopt in 2027 op naar € 1,9 mln. De toevoeging aan het gemeentefonds van aanvullende middelen voor jeugdzorg voor 2026 en verder vindt plaats na het advies van een deskundigheidscommisie en de besluitvorming. De commissie wordt in januari 2025 en januari 2028 gevraagd een advies uit te brengen. Het advies in januari 2025 is medebepalende voor de reeks vanaf 2026. Pas na dit advies en besluitvorming daarover worden aanvullende middelen vanaf 2026 toegevoegd aan het gemeentefonds. Ook wordt met terugwerkende kracht naar 2023 en 2024 gekeken. Daarbij kijkt men vooral naar de geleverde inspanning.

2. Omgevingswet
De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden, dit heeft een forse impact op de gemeentelijke organisatie en op de wijze waarop met vergunningsplichtige activiteiten wordt omgegaan, ook in financiële zin. In de begroting 2024 is voor ruim € 1,0 miljoen aan (bouw)leges opgenomen.

Er is een programmaplan opgesteld dat de periode tot 2029 beslaat. Voor het goed implementeren van de Omgevingswet in de organisatie is een projectstructuur opgezet, zodat de wet per 1 januari 2024 kan worden uitgevoerd. Bij de ontwikkeling van de omgevingswet werken wij nauw samen met de regio zodat er voor de essentiële onderdelen van de wet goede werkafspraken liggen. Het risico van de effecten van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) is nog niet bekend. Het DSO betreft een systeeminrichting (ICT) waarbij verschillende overheden zijn aangesloten. Om dit risico te verkleinen is hier bij de aanbesteding van het VTH-systeem voor zover mogelijk rekening mee gehouden. De leverancier dient ervoor te zorgen dat de aansluiting wordt gegarandeerd. Financieel is het streven om de ontwikkeling van de uitvoeringskosten en inkomsten uit leges in evenwicht te houden. Complicerende factor hierbij is wel het uitgangspunt van het aantal te verstrekken vergunningen. Hoog Dalem zit qua aantallen in de laatste fase waardoor dit aantal zal afnemen. Daarnaast is ook een kentering op de woningmarkt zichtbaar.

3. Waarborggaranties
De huidige boekwaarde van de totale garanties bedraagt circa € 800 mln. Hiervan bestaat circa € 786 mln. uit de garantstellingen door tussenkomst van waarborgfondsen. Dit zijn stichtingen die garant staan voor leningen die kredietverstrekkers zoals banken hebben uitstaan bij woningbouwcorporaties, welzijnsorganisaties, et cetera. De gemeente fungeert als achtervang voor het waarborgfonds. Het risico dat de gemeente wordt aangesproken als achtervang is nagenoeg nihil.

4**. Situatie Oekraïne**
Na een maandenlange troepenopbouw en diplomatieke spanningen zijn Russische troepen op 24 februari 2022 Oekraïne binnengetrokken en is er sprake van een oorlogssituatie. Als gevolg daarvan zijn inwoners uit de Oekraïne op de vlucht. Veel vluchtelingen worden opgevangen in de directe buurlanden. Vluchtelingen die naar Nederland reizen, worden hier opgevangen. Het kabinet werkt intensief samen met medeoverheden en maatschappelijke partners om opvang en ondersteuning te bieden. De verwachting is dat het aantal vluchtelingen uit Oekraïne dat naar Nederland komt fors zal toenemen. Dat zal zeker ook gevolgen hebben voor Gorinchem. Op dit moment is lastig in te schatten wat de impact van opvang van vluchtelingen zal zijn voor Gorinchem.

5. Toenemende projectorganisatie en capaciteitsplanning
Het aantal projecten binnen de organisatie is de afgelopen jaren toegenomen. Dit zorgt voor een spanningsveld tussen het aantrekken van medewerkers en de tijdelijke beschikbaarheid van middelen uit hoofde van de projecten. Voor de korte termijn zijn de risico's beperkt maar zodra de voorraad aan projecten kleiner wordt kan dit negatieve impact hebben op het jaarrekeningresultaat als gevolg van onvoldoende dekking voor de personeelskosten. Het uitgangpunt is dat de organisatie inspeelt op een situatie waarin er minder dekking uit projecten voor personeelskosten komt. Daarom wordt voor dit risico geen bedrag opgenomen. Daarnaast is bij de begroting 2023 ruimte gemaakt voor het uitbreiden van de formatie gedurende een periode van 3 jaar (2023 t/m 2025). Wanneer de formatie niet tijdig of onvoldoende wordt afgebouwd of geen andere dekking van personeelskosten wordt gevonden geeft dit een financieel nadeel. Er wordt van uitgegaan dat de organisatie dit risico beheerst. Daarom wordt voor dit risico geen bedrag opgenomen.

Kans waarvoor geen rekening wordt gehouden met een financieel effect voor het weerstandsvermogen

6. Stedin/Energietransitie
In de Perspectiefnota 2021-2024 is het dividend voor Stedin op nihil gesteld. Er is een kans dat we nog een beperkte dividenduitkering ontvangen de komende jaren. Over de hoogte van dergelijke uitkeringen kan, met de huidige inzichten (energietransitie), geen uitspraak worden gedaan. De benodigde middelen voor de energietransitie zijn nog niet volledig verkregen door Stedin. De kans bestaat dat Stedin wederom een beroep zal doen op haar aandeelhouders. Het Rijk heeft voor € 500 mln. een aandelenbelang genomen om Stedin te faciliteren bij het verwezenlijken van de energietransitie. Daarnaast lopen overleggen met provincies en gemeenten in het verzorgingsgebied van Stedin die nog geen aandeelhouder zijn. Op dit moment is het niet duidelijk of en voor hoeveel er nog een beroep wordt gedaan op de bestaande aandeelhouders. Voor de dividenduitkering op de preferente aandelen Stedin is afgesproken dat deze worden gebruikt voor afbouw van de schulden.

3.1.5 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen (ook wel weerstandsratio) is de deling van de beschikbare weerstandscapaciteit door de benodigde weerstandscapaciteit.

Weerstandsvermogen	Ruim voldoende	Jaarstukken 2022	Jaarstukken 2023
Weerstandsvermogen	1,4 ≤ x < 2,0	2,19	1,39

Het weerstandsvermogen komt uit op 1,39. Dit is net beneden de gestelde bandbreedte van 1,4 tot 2.

3.1.6 Financiële kengetallen

Kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de jaarrekening en/of de balans. Deze kengetallen kunnen behulpzaam zijn bij het beoordelen van de financiële positie van de gemeente. Elk kengetal lichten we toe en vergelijken we met signaleringswaarden van de provincie Zuid-Holland. De provincie hanteert de volgende drie categorieën: minst risicovol, neutraal en meest risicovol. Wij benadrukken dat we voorzichtig moeten omgaan met conclusies trekken uit individuele kengetallen. De kengetallen moeten altijd in samenhang bekeken worden.

Netto schuldquote

	Netto schuldquote (bedragen x € 1.000)	Jaarstukken 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A	Vaste schulden	89.090	133.052	157.528	169.274	181.930
B	Netto vlottende schuld	7.664	10.000	10.000	10.000	10.000
C	Overlopende passiva	22.348	8.813	6.155	5.330	3.999
D	Financiële vaste activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	3.391	4.651	4.642	4.632	3.076
E	Uitzettingen < 1 jaar	14.075	7.000	7.000	7.000	7.000
F	Liquide middelen	1.852	0	0	0	0
G	Overlopende activa	6.563	1.000	1.000	1.000	1.000
H	Totale baten (exclusief mutaties reserves)	169.334	161.499	156.344	146.351	150.408
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**55%**	**86%**	**103%**	**118%**	**123%**
I	Financiële vaste activa (exclusief uitstaande leningen)	2.641	3.076	3.076	3.076	3.076
	Netto schuldquote (A+B+C-E-F-G-I)/H x 100%	**55%**	**87%**	**104%**	**119%**	**123%**
	Signaleringswaarde provincie: <90% is minst risicovol, 90-130% is neutraal en >130% is meest risicovol					

De netto schuldquote is het totaal van de leningenportefeuille verminderd met de eigen middelen. Hierdoor ontstaat een indicatie van de druk van de rentelasten op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre de gemeente geld doorleent, is ook de netto schuldquote exclusief doorgeleende gelden weergegeven. De lage netto schuldquote is met name veroorzaakt door de bestemming van de Eneco-gelden. De netto schuldquote neemt toe in de komende jaren, voornamelijk als gevolg van de geplande nieuwe investeringen. Deze leiden tot een toename van de schulden. De schuldquote bevindt zich met ingang van 2023 boven de bandbreedte van de categorie neutraal en komt daarmee in de categorie meest risicovol. Deze ontwikkeling is in aanloop naar de Perspectiefnota 2021-2024 onderkend. Dit is mede de reden geweest dat er maatregelen zijn getroffen om de schuldpositie niet verder op te laten lopen. Op basis van de huidige keuzes, inzichten en prognoses zal de schuld na 2025 afnemen.

Solvabiliteitsratio

	Solvabiliteit (in procent)	Jaarstukken 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A	Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	107.593	103.561	103.111	102.580	99.870
B	Balanstotaal	249.600	277.607	299.919	310.953	320.595
	Solvabiliteit (A/B) x 100%	**43%**	**37%**	**34%**	**33%**	**31%**
	Signaleringswaarde provincie: >50% is minst risicovol, 20-50% is neutraal en <20% is meest risicovol					

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de verhouding van het eigen vermogen tot het balanstotaal. Dit laat zien dat we op de lange termijn aan onze financiële verplichtingen kunnen voldoen. De dalende trend wordt met name veroorzaakt door de investeringsplanning en de daarmee verwachte stijging van het balanstotaal. Op basis van de signaleringswaarde is de solvabiliteitsratio neutraal.

Structurele exploitatieruimte

	Structurele exploitatieruimte (bedragen x € 1.000)	Jaarstukken 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A	Totale structurele lasten	160.362	151.133	148.005	142.054	142.052
B	Totale structurele baten	164.420	153.721	149.642	141.586	141.634
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	0	0	0	0	0
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	**74**	208	25	25	25
E	Totale baten	194.872	182.429	166.062	151.073	154.211
	Structurele exploitatieruimte ((B-A) +(D-C))/E x 100%	**2%**	**1,5%**	**1,0%**	**-0,3%**	**-0,3%**
	Signaleringswaarde provincie: >0% is minst risicovol, = 0% is neutraal en <0% is meest risicovol					

De signaleringswaarde komt voor de jaarrekening 2023 uit op het minst risicovol. De begroting 2025 laat inclusief het zwembad ook een positieve exploitatieruimte zien. Vanaf 2026 ontstaan tekorten, meest risicovol.

Grondexploitatie

	Kengetal grondexploitatie (bedragen x € 1.000)	Jaarstukken 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A	Bouwgronden in exploitatie	49.326	54.214	61.664	63.291	58.329
B	Totale baten (exclusief mutaties reserves)	169.334	161.499	156.344	146.351	150.408
	Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	**29%**	**34%**	**39%**	**43%**	**39%**
	Signaleringswaarde provincie: <20% is minst risicovol, 20-35% is neutraal en >35% is meest risicovol					

Het kengetal grondexploitaties geeft de boekwaarde van grondexploitatie weer ten opzichte van de totale baten van de gemeente. Dit kengetal laat twee dingen zien. Allereerst is er een risico dat de gemeente bij verkoop van de gronden niet de gehele boekwaarde kan realiseren. Als tweede kan een hoge boekwaarde wel betekenen dat bij verkoop de opbrengsten (incidentele baten) gebruikt kunnen worden om bijvoorbeeld de leningenportefeuille af te bouwen. Op basis van de signaleringswaarde is het kengetal grondexploitaties neutraal in 2021 en 2022. Vanaf 2023 komt deze waarde uit op meest risicovol. Dit heeft vooral betrekking op de grondexploitatie Groote Haar, waarvoor de investeringen eerst moeten worden gedaan, maar de inkomsten pas later (buiten dit meerjarenperspectief) gerealiseerd zullen worden.

Belastingcapaciteit

	Belastingcapaciteit (in euro's)	Jaarstukken 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	280	305	305	305	305
B	Rioolheffing voor een gezin	203	201	201	201	201
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	372	365	365	365	365
D	Eventuele heffingskorting	0	0	0	0	0
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	855	871	871	871	871
F	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin (in jaar t -1)	862	904	904	904	904
	Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde jaar er voor (E/F) x 100%	**99%**	**96%**	**96%**	**96%**	**96%**
	Signaleringswaarde provincie: <95% is minst risicovol, 95-105% is neutraal en >105% is meest risicovol					

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk van de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde van 100%. De komende jaren ligt de belastingdruk rond het landelijk gemiddelde en is op basis van de signaleringswaarde neutraal.

Financiële kengetallen in perspectief

Kengetallen	Jaarstukken 2022	Jaarstukken 2023	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Netto schuldquote	52%	55%	111%	86%	103%	118%	121%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	52%	55%	112%	87%	104%	119%	122%
Solvabiliteitsratio	44%	43%	29%	37%	34%	33%	31%
Structurele exploitatieruimte	11%	2,1%	0,8%	1,4%	1,0%	-0,3%	-0,3%
Grondexploitatie	29%	29%	34%	34%	39%	43%	39%
Belastingcapaciteit	100%	99%	100%	96%	96%	96%	96%

Signaleringswaarde: groen is minst risicovol, oranje is neutraal en rood is meest risicovol

Kengetallen die op groen staan, beoordelen we als een gezonde situatie. Kengetallen die op rood staan, geven aanleiding tot zorgen en vragen dus nadere aandacht. Op basis van de kengetallen is de conclusie dat de huidige financiële positie in grote lijnen stabiel is maar de toekomst uitdagend. Door de investeringen en het geïnvesteerd vermogen in de grondexploitaties nemen de schulden toe. Om grip te houden op de schuldpositie is het investeringsplafond ingevoerd. De tekorten op de structurele exploitatieruimte zijn een zorg voor de toekomst waarvoor keuzes gemaakt zullen moeten worden.

3.2 Onderhoud kapitaalgoederen

3.2.1 Inleiding

We maken voor de kapitaalgoederen onderscheid tussen vastgoed (paragraaf 3.2.3) en niet-vastgoed (paragraaf 3.2.4). Zo houden we aansluiting bij de verdeling die in de paragraaf Grondbeleid staat. We lichten de kapitaalgoederen en het bijbehorende onderhoud per categorie toe.

De kosten van het geplande groot onderhoud aan onze kapitaalgoederen worden uitgesmeerd over een periode van 20 jaar en jaarlijks verrekend met de onderhoudsvoorziening. Doel hiervan is het tegengaan van fluctuaties in de (meerjaren)begroting. Voor het kleine dagelijks en jaarlijks onderhoud zijn reguliere exploitatiebudgetten in de begroting opgenomen. Eventuele verschillen hierop vormen onderdeel van het jaarrekeningresultaat.

3.2.2 Vastgesteld beleid

Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Meerjarenonderhoudsplannen gemeentelijke kapitaalgoederen	2022
Beleidsplan Openbare Ruimte 2021-2025 Buitengewoon Groen	2020
Nota Vastgoedbeleid 2020-2023	2020
Gemeentelijke RioleringsPlan (GRP) 2021-2025	2020

3.2.3 Vastgoed

De gemeente Gorinchem heeft vastgoed in eigendom. Hiermee kan zij sturen op gewenste maatschappelijke ontwikkelingen en doelstellingen. Vastgoed wordt verkocht als het niet meer nodig is om voornoemde doelen of ontwikkelingen te realiseren. De verkoop vindt plaats binnen de kaders van het Didam-arrest. De gebouwen die Gorinchem bezit, zijn te verdelen in:

1. Woningen en panden
2. Onderwijspanden
3. Panden Stichting Gorinchemse Sportaccommodaties
4. Panden voor kunstuitoefening
5. Panden maatschappelijke zorg
6. Gemeentelijk onroerend goed

Het gemeentelijke vastgoed wordt elk jaar tegen het licht gehouden en het feitelijk gebruik en het perspectief van de panden wordt geactualiseerd. In februari 2020 is de nota Vastgoedbeleid 2020-2023 door de raad vastgesteld. Hierin liggen de beleidskaders vast van het vastgoedbeleid en wordt aangegeven op welke wijze gemeentelijk vastgoed wordt ingezet als sturingsmiddel op het effectueren van maatschappelijke en publieke doelstellingen. In 2022 is het Meerjarenonderhoudsplan geactualiseerd en vastgesteld door de raad.

In 2023 zijn de panden conform het MJOP onderhouden, met uitzondering van De Nieuwe Doelen. In afwachting van besluitvorming rond de toekomstscenario’s is alleen strikt noodzakelijk onderhoud uitgevoerd. Bij de panden die onderdeel uitmaken van het Werkprogramma Duurzaamheid zijn sommige werkzaamheden wat eerder of worden ze juist wat later uitgevoerd zodat 'werk-met-werk' gemaakt kan worden.

Aanvullend op het reguliere onderhoud en het in programma Duurzaamheid genoemde werkprogramma Verduurzaming gemeentelijk vastgoed zijn er een aantal zaken betreffende het vastgoed die hieronder worden toegelicht.

Feitelijke gegevens van het gemeentelijk vastgoed

De gemeente bezit 85 panden per peildatum 31 december 2023. In 2023 is het pand aan de Bullekeslaan gesloopt. De onderverdeling van de panden is in onderstaande tabel weergegeven.

Soort vastgoed	Sublabel	Aantal
Maatschappelijk vastgoed	Onderwijs	32
	Sport	8
	Welzijn	5
	Cultuur	3
	Economie en Toerisme	3
	Erfgoed/ historie	14
	Intern vastgoed (bestuurlijke en ambtelijke huisvesting)	5
Commercieel vastgoed	Horeca	1
	Kantoor	0
	Detailhandel	0
	Bedrijfsruimte	3
	Kinderdagverblijf/ BSO	1
Overig vastgoed	Woningen	5
	Ontwikkelingsvastgoed	5

Gebouwen

In onderstaand overzicht staat per categorie en soort onderhoud een vergelijking tussen de raming en de werkelijke kosten. Deze worden toegelicht.

Onderhoudsresultaat (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023 primitie	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie	Verschil	Vrijval/ resultaat	V/N	Doorge-schoven
Woningen en panden							
- Regulier (klein) onderhoud	36	32	61	-29	-29	N	
- Groot onderhoud 2023 en restant 2022	358	358	30	328	45		283
Onderwijspanden							
- Regulier (klein) onderhoud	282	322	394	-72	-72	N	
- Groot onderhoud 2023 en restant 2022	1.073	1.073	533	540	11		529
Panden Stichting Gorinchemse Sportaccommodaties							
- Regulier (klein) onderhoud	21	21	52	-31	-31	N	
- Groot onderhoud 2023 en restant 2022	1.095	1.095	167	928	-		928
Panden voor kunstuitoefening							
- Regulier (klein) onderhoud	70	70	38	32	32	V	
- Groot onderhoud 2023 en restant 2022	1.849	1.849	51	1.798	-		1.798
Panden maatschappelijke zorg							
- Regulier (klein) onderhoud	10	10	17	-7	-7	N	
- Groot onderhoud 2023 en restant 2022	125	125	4	121	-		121
Gemeentelijk onroerend goed							
- Regulier (klein) onderhoud	538	440	555	-115	-115	N	
- Groot onderhoud 2023 en restant 2022	1.556	1.556	105	1.451	-		1.451
Totaal	**7.014**	**6.951**	**2.007**	**4.944**	**-166**	N	**5.110**

1. Woningen en panden
De gemeente heeft historisch nog enkele woningen in haar portefeuille die hieronder vallen. Tevens vallen enkele bijzondere panden hieronder, zoals de Voermanstraat 2. Onderhoud is hier planmatig uitgevoerd.

2. Onderwijspanden
De onderwijspanden zijn een aantal gymzalen, multifunctionele schoolgebouwen en de brede scholen Gildenplein, Dalemplein en Schuttersplein. In 2022 zijn bij het Gildenplein enkele lekkages tijdelijk opgelost. Voor het Gildenplein is aanvullend op de verduurzaming van het pand, geld gereserveerd voor het duurzaam oplossen van de daklekkages. Aan de hand van uitgevoerde onderzoeken in 2023 naar de verzakking van het schoolplein van het Schuttersplein is geld gereserveerd voor een structurele oplossing. Beide werkzaamheden zijn gestart met voorbereidingen, met het oog op uitvoering in 2024.

3. Panden Stichting Gorinchemse Sportaccommodaties
De Stichting Gorinchemse Sportaccommodaties beheert het subtropisch zwembad Caribabad (inclusief het naastgelegen clubhuis), sporthal De Hoefslag, sporthal De Oosterbliek en sporthal Van Rappardhal. De laatste sporthal is een onderdeel van de brede school Gildenplein. Bij alle sportaccommodaties is sprake geweest van de nodige onderhouds- en vervangingswerkzaamheden. Voor het zwembad Caribabad is in 2023 een keuze gemaakt voor nieuwbouw. Dit wordt in 2024 verder uitgewerkt.

4. Panden voor kunstuitoefening
De voormalige ULO aan de Zusterstraat 31, schouwburg De Nieuwe Doelen en theater ’t Pand aan de Korenbeurs behoren tot deze categorie. Bij de Zusterstraat 31 en theater 't Pand zijn geen bijzonderheden. Het regulier onderhoud is hier uitgevoerd. Voor de Nieuwe Doelen geldt dat er in 2022 een aantal scenario's zijn onderzocht voor grootschalige renovatie/nieuwbouw, waarbij tevens is gekeken naar inhuizing van de openbare bibliotheek. In 2024 wordt verder gegaan met dit traject.

5. Gemeentelijk onroerend goed
Dit onroerend goed omvat het stadhuis, het museum, vijf multifunctionele onderwijslocaties, de openbare bibliotheek, Het Centraalpunt (voorheen PoGo), Dr. Hiemstralaan 77 en het pand Irenelaan 36 in Dalem. Hier heeft regulier beheer- en onderhoud plaatsgevonden. Voor het museum geldt dat in 2023 de toiletten zijn gerenoveerd en voorzien van een 'Gorcumse look'.

Monumenten

Onderhoudsresultaat (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie	Verschil	Vrijval/ resultaat	V/N	Doorge-schoven
Monumenten							
- Regulier (klein) onderhoud	98	98	115	-18	-18	N	
- Groot onderhoud 2023 en restant 2022	804	804	217	587	-		587
Totaal	**901**	**901**	**332**	**569**	**-18**	**N**	**587**

Onder de monumenten vallen bijzondere panden en gebouwen, kerken en torens en walmuren. In 2023 is het onderhoud uitgevoerd conform het MJOP. Bij het karakteristieke pand 'In Bethlehem' (Gasthuisstraat 25) is het schilderwerk aan de buitenzijde uitgevoerd.

Parkeergarages

Onderhoudsresultaat (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie	Verschil	Vrijval/ resultaat	V/N	Doorge-schoven
Parkeergarages							
- Regulier (klein) onderhoud	142	112	127	-16	-16	N	
- Groot onderhoud 2023 en restant 2022	291	291	23	268	-		268
Totaal	**432**	**402**	**150**	**252**	**-16**	**N**	**268**

In de parkeergarage Kweeklust is in 2023 regulier onderhoud uitgevoerd en is verder gewerkt aan een studie voor een mogelijke uitbreiding. In de parkeergarage Kazerneplein is regulier onderhoud gepleegd, waarbij met name het trappenhuis grondig is aangepakt.

Buitensportaccommodaties

Onderhoudsresultaat (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie	Verschil	Vrijval/ resultaat	V/N	Doorge-schoven
Buitensportaccommodaties							
- Regulier (klein) onderhoud	100	100	96	5	5	V	
- Groot onderhoud 2023 en restant 2022, 2021 en 2020	76	211	533	-322	86		-408
Totaal	**176**	**311**	**628**	**-317**	**91**	**V**	**-408**

In 2023 zijn de sportaccommodaties weer volgens de geldende normeringen gekeurd. Onderhoud en beheer gaat op basis van het meerjarenonderhoudsprogramma voor dit areaal. De werkelijke kosten om het geplande onderhoud uit te voeren is hoger uitgevallen dan begroot. In 2023 is daarom het onderhoudsprogramma buitensportaccommodaties volledig herzien. De actuele prijzen en overige kosten inclusief BTW zijn opgenomen in de nieuwe MJOP Buitensportaccommodaties.

Kunst

Onderhoudsresultaat (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie	Verschil	Vrijval/ resultaat	V/N	Doorge-schoven
Kunst							
- Regulier (klein) onderhoud	14	36	50	-14	-14	N	
- Groot onderhoud 2023 en restant 2022	54	54	13	41	-		41
Totaal	**68**	**90**	**63**	**26**	**-14**	**N**	**41**

In 2023 heeft regulier beheer en onderhoud plaatsgevonden bij de verschillende kunstwerken die Gorinchem rijk is.

3.2.4 Niet-vastgoed

Wegen

Onderhoudsresultaat (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie	Verschil	Vrijval/ resultaat	V/N	Doorge-schoven
Wegen							
- Regulier (klein) onderhoud	1.050	1.520	1.739	-219	-219	N	

Onze stad moet bereikbaar en veilig zijn. Of je nu met de auto, fiets, het OV of de benenwagen reist, iedereen wil zich snel en op het gewenste moment verplaatsen op de manier die daarvoor het meest passend is. Onze wegen moeten daarom van de juiste kwaliteit zijn. De (onderhouds) werkzaamheden die hiervoor zorgen zijn met het beschikbare budget uitgevoerd. Voor verdere toelichting verwijzen wij u naar de toelichting taakveld 21.

Groen

Onderhoudsresultaat (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie	Verschil	Vrijval/ resultaat	V/N	Doorge-schoven
Groen							
- Regulier (klein) onderhoud	1.045	1.045	994	51	51	V	

Gorinchem groeit; Hoog Dalem heeft veel nieuwe openbare ruimte opgeleverd. Nieuwe plantsoenen, nieuwe watertjes, nieuwe speelplekken, nieuwe bruggen en parken. Allemaal zijn ze aan onderhoud onderhevig. De kwaliteit van het groen moet op orde zijn en daar hebben we in 2023 aan gewerkt.

Riolering

Onderhoudsresultaat (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie	Verschil	Vrijval/ resultaat	V/N	Doorge-schoven
Riolering							
- Regulier (klein) onderhoud	233	100	133	-33	-33	N	

We streven naar een schone leefomgeving. Om de kwaliteit van de riolering te behouden, werken we met renovatieplannen voor de riolering en voor de rioolgemalen. Door te renoveren kunnen we het rioolstelsel langer in stand houden. Daarnaast hebben we de riolering geïnspecteerd. De geïnspecteerde riolering verkeert overwegend in goede staat.

Water

Onderhoudsresultaat (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie	Verschil	Vrijval/ resultaat	V/N	Doorge-schoven
Water							
- Regulier (klein) onderhoud	21	21	21	-	-		

Het onderhoud watergangen is volgens de vastgestelde uitgangspunten en binnen het beschikbare budget uitgevoerd.

Veerboten

Onderhoudsresultaat (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie	Verschil	Vrijval/ resultaat	V/N	Doorge-schoven
Veerboten							
- Regulier (klein) onderhoud	211	340	587	-247	-247	N	

De veerdienst heeft zeven veerboten (twee auto- en, twee voet-fiets veren en drie snelle veertaxi's). De kosten komen rechtstreeks ten laste van de exploitatiebegroting en worden uiteindelijk verdeeld volgens de verdeelsleutel met de oevergemeentes. De kosten voor de veren Brakel en Aalst komen volledig voor rekening van de gemeente Zaltbommel.

Havens

Onderhoudsresultaat (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie	Verschil	Vrijval/ resultaat	V/N	Doorge-schoven
Havens							
- Regulier (klein) onderhoud	22	72	93	-21	-21	N	
- Groot onderhoud 2023 en restant 2022	274	274	42	233	-		233
Totaal	**297**	**347**	**135**	**212**	**-21**	**N**	**233**

In 2023 zijn alle werkzaamheden binnen reguliere onderhoudsbudget aan de Lingehaven en de Lingesluis uitgevoerd.

Bruggen, kunstwerken en duikers

Onderhoudsresultaat (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie	Verschil	Vrijval/ resultaat	V/N	Doorge-schoven
Bruggen, kunstwerken en duikers							
- Regulier (klein) onderhoud	71	71	97	-26	-26	N	
- Groot onderhoud 2023, restant 2022, 2021 en 2020	249	249	30	219	-		219
Totaal	**320**	**320**	**127**	**193**	**-26**	**N**	**219**

Het groot onderhoud civiel technische kunstwerken is in 2023 volgens planning uitgevoerd. Het meerjarenprogramma is vervolgd en de areaalgegevens zijn geactualiseerd. Er is een goed beeld van de staat van onze civieltechnische kunstwerken en dit staat in een onderhouds- en beheerplan.

Openbare verlichting

Onderhoudsresultaat (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie	Verschil	Vrijval/ resultaat	V/N	Doorge-schoven
Openbare verlichting							
- Regulier (klein) onderhoud	80	80	33	47	47	V	
- Groot onderhoud 2023 en restant 2022, 2021 en 2020	77	77	35	42	-		42
Totaal	**157**	**157**	**68**	**88**	**47**	**V**	**42**

Voor het beheer openbare verlichting werken we met het Beheerplan 2021-2024, waarvan Bureau OpenbareVerlichting de uitvoering verzorgt. Zij onderhouden de 8025 lichtmasten van onze stad.

3.2.5 Meerjaren onderhoudsplannen (MOP's)

Het totale verloop van de onderhoudsvoorziening is hieronder weergegeven.

Voorzieningen groot onderhoud gemeentelijke kapitaalgoederen (bedragen x € 1.000)	Saldo begin 2023	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Saldo ultimo 2023
Gebouwen:					
- woningen en panden	247	74	30	45	246
- onderwijspanden	1.719	310	533	11	1.485
- panden SGS	599	354	167	-	786
- panden t.b.v. kunstuitoefening	1.380	107	51	-	1.436
- panden maatschappelijke zorg	105	14	4	-	115
- gemeentelijk onroerend goed	1.246	393	105	-	1.533
	5.297	**1.252**	**892**	**56**	**5.601**
Monumenten	333	191	217	-	307
Parkeergarages	397	144	23	-	518
Buitensportaccommodaties	663	306	533	86	350
Kunst	30	15	13	-	32
Havens	194	100	42	-	252
Bruggen, kunstwerken en duikers	538	122	30	-	629
Openbare verlichting	74	27	35	-	66
Egalisatievoorziening MOP	204		-	10	194
Totaal	**7.730**	**2.157**	**1.785**	**152**	**7.949**

3.3 Financiering

3.3.1 Inleiding

Financiering gaat over de manier waarop de gemeente leningen aangaat en eventueel overtollig geld (tijdelijk) uitzet. Beleidskaders voor financiering zijn nodig om de rentelasten te beperken en de risico's te beheersen.

3.3.2 Vastgesteld beleid

Naast de wettelijke kaders geldt voor de paragraaf Financiering het volgende raadsbeleidskader:

Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Treasurybeleid	2023

Het Treasurybeleid geeft duidelijkheid over de kader die de gemeente Gorinchem hanteert bij het invullen van de financieringsbehoefte. Ook zijn de kaders voor de beheersing van het renterisico hierin opgenomen.

Beleidskader	Vastgesteld door het college in
Treasurystatuut	2020

De feitelijke uitvoering van dit beleid is vertaald in het treasurystatuut. Het treasurystatuut geeft duidelijkheid over de te hanteren regels bij de treasurytaken en geeft inzicht in de wijze waarop de bevoegdheden geregeld zijn.

3.3.3 Financieringsportefeuille en renteontwikkeling

In onderstaande tabel zijn de wijzingen in onze langlopende leningenportefeuille verwerkt.

Verloop leningenportefeuille (bedragen x € 1.000)	2023
Stand per 1 januari 2023	99.140
Opgenomen geldleningen	-
Reguliere aflossingen	10.051
Stand per 31 december 2023	**89.089**

Het gewogen gemiddelde rentepercentage over onze langlopende leningenportefeuille was 1,41%.

De aan de taakvelden door te berekenen rente is gebaseerd op de rekenrente. De rekenrente is bij de begroting 2023 vastgesteld op 1,2%. Op basis van de BBV-notitie rente, moet bij de jaarrekening de rekenrente bepaald worden. Als de afwijking ten opzichte van de begroting kleiner is dan 25% mag de rekenrente van de begroting worden gehandhaafd. Bij de jaarrekening is de rekenrente bijgesteld naar 0,8%.

De totale rentelasten bestaan uit de rente over het vreemd vermogen € 1,3 mln. en de rente die aan voorzieningen wordt toegevoegd van € 400.000, in totaal € 1,7 mln. Op basis van de boekwaarde investeringen per 1-1-2023 (vaste activa) en de rekenrente wordt ca. € 1,38 mln. rente doorberekend aan de taakvelden waar de investeringen betrekking op hebben. Op basis van de boekwaarde grondexploitaties per 1-1-2023 en de rente grondexploitatie (0,75%) wordt € 480.000 rente doorberekend aan de grondexploitaties.
De totaal doorberekende rente ad. € 1,86 mln. is € 158.000 hoger dan de totale rentelasten waardoor sprake is van een voordelig renteresultaat.

3.3.4 Renterisico's

De gemeente beheerst renterisico's door onder andere de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De overheid stelt grenzen aan het totaal van kort opgenomen geld (kasgeld), omdat rentefluctuaties grote gevolgen kunnen hebben voor de rentelasten in de (meerjaren)begroting. De kasgeldlimiet is 8,5% van het begrotingstotaal.

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000)	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kasgeldlimiet	13.664	13.664	13.664	13.664
Opgenomen kasgeld	-237	1.047	-390	-676
Ruimte onder kasgeldlimiet	**13.901**	**12.617**	**14.054**	**14.340**

Het beleid is om maximaal kort geld (kasgeld) te lenen. Als voor het derde achtereenvolgende kwartaal de kasgeldlimiet (ruimte onder kasgeldlimiet is negatief) wordt overschreden, moet de gemeente de provincie op de hoogte stellen en een plan voorleggen. Meestal is de oplossing om kort geld om te zetten in lang geld.

In 2023 is er sprake van een liquiditeitsoverschot omdat er nog liquide middelen beschikbaar waren via schatkistbankieren.

Renterisiconorm

De renterisiconorm beperkt de omvang van de jaarlijkse aflossingen en de leningen die voor renteherziening in aanmerking komen. De renterisiconorm is 20% van het begrotingstotaal.

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Renterisiconorm	32.150	30.537	28.180	28.254
Aflossingen	10.051	11.555	10.060	11.564
Ruimte onder renterisiconorm	**22.099**	**18.982**	**18.120**	**16.690**

In alle jaren is er ruimte binnen de grenzen van de renterisiconorm.

3.3.5 Schatkistbankieren

In verband met de verkoop van de Eneco aandelen heeft de gemeente in 2020 ca. € 27 mln. ontvangen. Het gevolg hiervan is dat de gemeente overtollige liquide middelen moet onderbrengen bij het Rijk door middel van schatkistbankieren.

Alle financiering verloopt via schatkistbankieren totdat er geen overtollige liquide middelen meer beschikbaar zijn. Ultimo 2023 is het saldo van de overtollige middelen die ondergebracht zijn bij het Rijk € 3,2 mln.

3.3.6 EMU-saldo

Op grond van de Europese begrotingsregels mag het landelijk EMU-tekort (het gezamenlijk tekort van het Rijk, lokale overheden en sociale fondsen) van de landen die participeren in de Economische Monetaire Unie niet boven de 3% komen. Om tot een goede raming van het EMU-saldo te komen is het van belang dat ook het EMU-saldo van lokale overheden in de cijfers worden opgenomen. Met de vernieuwing van het BBV is het verplicht gesteld om het EMU-saldo te presenteren in zowel de begroting als in de jaarstukken.

	EMU-saldo (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2022	Jaarrekening 2023
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	13.044	529
2	Mutatie (im)materiële vaste activa	-1.275	6.888
3	Mutatie voorzieningen	2.841	472
4	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	1.547	2.747
5	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-
	EMU-saldo	**15.613**	**-8.634**

(Totstandkoming berekening: 1 - 2 + 3 - 4 - 5 = EMU saldo)

3.4 Bedrijfsvoering

3.4.1 Inleiding

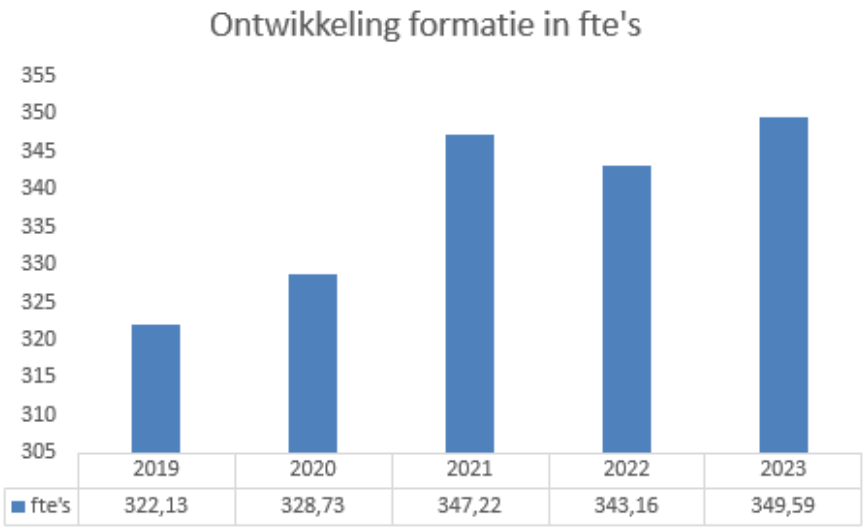
In de paragraaf Bedrijfsvoering staat wat er in 2021 speelde op het gebied van ondersteunende processen als Personeel & Organisatie (P&O), Informatisering en Automatisering (I&A), Financiën, Inkoop en Aanbesteding en Naleving Wet Financiering decentrale overheden (Fido) en bijbehorende regelingen. De paragraaf gaat ook in op de stand van zaken rekenkameronderzoeken, onderzoeken in het kader van doelmatigheid en de werkzaamheden in het kader van de administratieve organisatie en interne controle. De paragraaf start met informatie over het personeels- en organisatiebeleid.

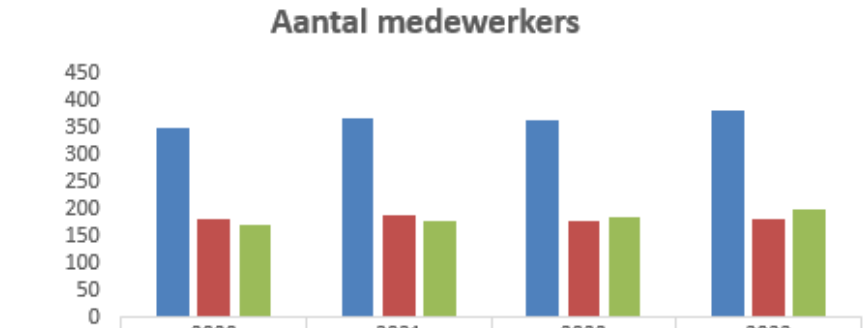
3.4.2 Personeels- en organisatiebeleid

In dit onderdeel presenteren we cijfers over de formatie, het aantal medewerkers onderverdeeld naar mannen en vrouwen en naar leeftijdscategorie en het ziekteverzuim. Daarnaast gaan we in op zaken die met de ontwikkeling van de organisatie te maken hebben. De HR-ontwikkelagenda is de leidraad waarin opgenomen staat welke projecten wanneer opgepakt worden en ondersteunt de totale organisatie- en medewerkersontwikkeling.

Formatie

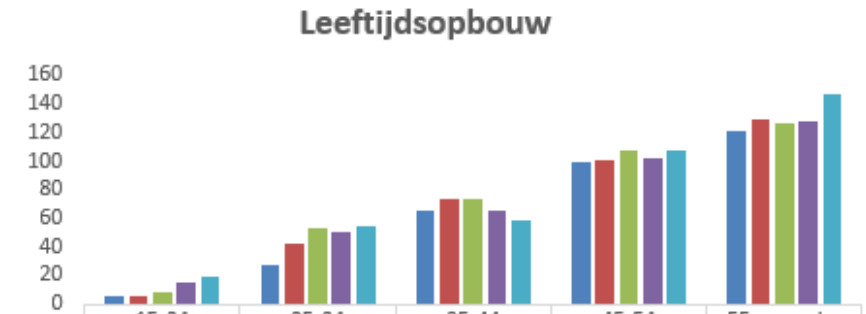
In de formatie zijn de besluiten uit de Perspectiefnota voor 2023 verwerkt en diverse collegebesluiten waarmee binnen de bestaande begroting middelen zijn ingezet voor formatie om capaciteitsknelpunten op te lossen. Ook is hier en daar binnen bestaande formatie geschoven en zijn tijdelijke formatieplaatsen vervallen.

	2020	2021	2022	2023
totaal	352	369	364	383
mannen	181	191	179	183
vrouwen	171	178	185	199

De verdeling mannen en vrouwen binnen de organisatie is al meerdere jaren in evenwicht. In 2023 was de verhouding mannen - vrouwen 48% versus 52%.

	15-24	25-34	35-44	45-54	55 en ouder
2019	5	28	65	99	121
2020	6	43	73	101	129
2021	9	53	73	107	127
2022	15	51	66	102	128
2023	19	55	59	108	147

We zien nog steeds een toename in de categorie tot 35 jaar.In de groep 55-67 jaar zit vaste toekomstige uitstroom in verband met AOW. In onze strategische personeelsplanning houden we hier rekening mee.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuimpercentage is in 2023 licht gedaald. Vergelijkingscijfers over 2023 zijn er nog niet, omdat de Personeelsmonitor van het A&O-fonds gemeenten pas rond mei 2024 verschijnt. CBS-cijfers per 3e kwartaal 2023 laten zien dat het ziekteverzuimcijfer in de categorie Openbaar Bestuur op 5,5% lag. Het eindcijfer over 2023 zal hier niet veel van afwijken .

Met leidinggevenden, bedrijfsarts en bedrijfsverpleegkundige wordt extra ingezet op het kort frequent verzuim: in gesprek met medewerkers die meer dan 3x verzuimen om te voorkomen dat hier potentieel langer verzuim uit voort gaat komen. De jaarlijkse verzuimanalyse van de Arbodienst en bijeenkomsten met leidinggevenden, bedrijfsarts en bedrijfsverpleegkundige geven handvatten om toe te passen.

	Totaal verzuim	kort verzuim (max. 7 dagen)	middellang verzuim (8 tot 42 dagen)	lang verzuim (43 tot 365 dagen)	extra lang verzuim (> 365 dagen)
2020	4,9	0,9	0,7	2,7	0,6
2021	3,8	0,4	0,9	2,1	0,5
2022	5,8	0,8	0,9	3,0	1,1
2023	5,58	0,69	0,55	2,20	2,14

Organisatie

De HR veranderagenda was ook in 2023 leidend voor waar op ingezet wordt in het kader van de ontwikkeling van de organisatie. Belangrijk om te noemen zijn:

Organisatie klaar voor de toekomst: met behulp van Strategische Personeels Planning is gekeken naar toekomstige uitstroom, benodigde capaciteit in kwantitatieve en kwalitatieve zin en hoe zich dit verhoudt. Hierdoor kan o.a. tijdig ingezet wordt op ontwikkeling van medewerkers.

Ontwikkeling van medewerkers is een speerpunt omdat het een van de instrumenten is om als werkgever aantrekkelijk te zijn voor huidige en nieuwe medewerkers. Aan de Gorinchem Academie zijn in dat kader weer nieuwe leerlijnen toegevoegd . Ook is in 2023 "de dag van ontwikkeling" georganiseerd. Een dag voor alle medewerkers met een aantrekkelijk aanbod van workshops en sprekers die heel enthousiast ontvangen werd.

Optimaliseren van het nieuwe personeels- en salarissysteem en het leveren van sturingsinformatie.

Projectmatig werken: er is een toolbox ontwikkeld,er wordt gewerkt met een portfoliotafel, er zijn projectopstartbijeenkomsten en er wordt met interne coaches op gebied van projectmatig gewerkt. Ook is de organisatie aangesloten bij het platform projectmatig werken van de VNG. Hiermee is een basis gelegd en kunnen we een volgende fase in met projectmatig werken.

In 2023 is met behulp van de **Peilstok Organisatieontwikkeling** ingezoomd op eigenaarschap en (integraal) samenwerken zodat we hierin continu kunnen verbeteren.

Er is een start gemaakt met de projecten **arbeidsmarktcommunicatie** en **onboarding**. Deze sluiten aan bij vraagstukken als hoe zorgen we dat we in de huidige arbeidsmarkt onze vacatures ingevuld kunnen krijgen, hoe zorgen we voor diversiteit in ons personeelsbestand en hoe zorgen we dat de eerste zes maanden van een nieuwe medewerker optimaal verlopen qua inwerken en kennis van organisatie en stad.

Omdat we het belangrijk vinden dat medewerkers **een veilige werkomgeving** ervaren in onze organisatie, is er eind 2023 een enquête gehouden zodat we ook hier met elkaar kunnen kijken of we op dit vlak nog wat te doen hebben.

3.4.3 Informatisering en automatisering

In 2023 is een grote inhaalslag doorgevoerd qua modernisering van de infrastructuur van de gemeente. Zowel alle servers, dataopslag, backup voorzieningen, alsook alle netwerk- en WIFI apparatuur werden geheel vervangen. Dit is gelukt zonder dat daarbij sprake was van serieuze overlast en/of uitval van services. Alle ICT dienstverlening verloopt inmiddels via deze nieuwe voorzieningen.

Ook op functioneel vlak waren er ontwikkelingen: de voorzieningen om klaar te zijn voor de omgevingswet werden ingericht en er werd mee geoefend, een aantal softwarepakketten werden aanbesteed (o.a. financiën en anonimiseringsgereedschap (met name om de wet open overheid (Woo) te faciliteren). Aan de verdere ‘digitalisering van manieren van werken’ werd gewerkt (vooral het terugdringen van nog bestaande papieren processen). Daarnaast werden een aantal significante marktontwikkelingen kleinschalig verkend om een eerste beeld op te bouwen wat de gemeente ermee kan (met name de opkomst van programma’s met kunstmatige intelligentie zoals ChatGPT en het werken met 3D-ruimtelijke modellen).

Op programma en /projectniveau is gekeken en voorbereid hoe de gevolgen het beste kunnen worden opgevangen van het gelijktijdig actief worden van een scala aan wetten met digitale gevolgen (Wet Open Overheid, Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer, single digital gateway, eIDAS (electronic Identities), data en AI act, NIS2 (beveiliging)). De uitvoering ervan is voorzien in 2024.

3.4.4 Informatiebeveiliging

Jaarlijks voert de gemeente de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) zelfevaluatie uit om de stand van zaken te toetsen met betrekking tot de invoering van de maatregelen van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). ENSIA structureert verantwoording over de basisregistraties (BRP, BAG, BGT en BRO), DigiD en SUWI. De ENSIA resultaten zijn ten opzichte van vorig jaar op hetzelfde niveau.

Een onafhankelijke IT-auditor heeft de verplichte audit over Informatiebeveiliging van DigiD en Suwinet onderzocht en goedgekeurd. Het college heeft verantwoording afgelegd over DigiD, Suwinet en de basisregistraties aan zowel de gemeenteraad als de Rijksoverheid.

In de BIO zijn gestandaardiseerde veiligheidsnormen vastgelegd voor het beschermen van informatie bij overheidsorganisaties. Het doel is aan deze normen te voldoen, dat betekent waarborgen van beschikbaarheid, integriteit, vertrouwelijkheid van informatie en de informatievoorziening binnen de overheid. Hierdoor wordt een veilige samenwerking en uitwisseling van gegevens binnen de overheid bevorderd.

We informeren en adviseren medewerkers over informatieveiligheid en geven hen handelingsperspectieven. Er loopt al enige tijd een bewustwordingsprogramma voor medewerkers.

Ook zijn er nieuwe procedures opgesteld ten behoeve van het uitvoeren van de rechten van betrokkene die vallen onder de wet Algemene verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Wet politiegegevens (Wpg). Er zijn drie verzoeken geweest van betrokkenen die hun AVG-rechten wilden uitoefenen.

Er is een Security Incident Management en Response proces. Via dit proces worden gemelde incidenten beoordeeld en wordt actie ondernomen om eventuele schade als gevolg van een incident te voorkomen dan wel te beperken. Indien het incident grote impact kan hebben op de organisatie wordt de directie en/of de portefeuillehouder informatiebeveiliging geïnformeerd. In 2023 zijn er 19 datalekken geweest, hiervan zijn 2 datalekken als hoog risico bestempeld en om die reden ook binnen de wettelijke termijn van 72 uur gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP).

Daarnaast houden we zorgvuldig in de gaten welke dreigingspecifieke maatregelen en bijbehorend handelingsperspectief door het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) worden gepubliceerd. De gemeente past de gangbare cybersecuritymaatregelen toe en controleert daarop.

3.4.5 Financiën

Voortdurend wordt gewerkt aan een cyclus waarmee de raad kaders kan stellen en haar controlerende rol kan uitoefenen. Daardoor stellen we het management en het college in staat om tijdig de juiste beslissingen te nemen en hierover verantwoording af te leggen. In de Perspectiefnota 2024 is het collegeprogramma verder uitgewerkt.

We werken continu aan het beheersen van de gemeentelijke schuldpositie. De basis hiervoor is gelegd in de (eerste) Perspectiefnota 2021. Bij alle investeringsvoorstellen beoordelen we of deze kunnen plaatsvinden binnen het afgesproken (investerings) kader, zodat dat de schulden betaalbaar blijven en worden afgebouwd. Door vertraging in de investeringen stijgen de schulden langer door dan gepland, maar met een minder hoge piek. Een belangrijk en continu aandachtspunt is voorkomen dat bij een oplopende rente de begroting de rentedruk niet aankan. Waarbij de focus ligt op het spreiden van het renterisico en het voorkomen van overfinanciering. In de afgelopen jaren zijn diverse investeringen uitgesteld, de onzekerheid die de coronapandemie gaf, maar ook de gevolgen van de oorlog op de (wereld)economie, maakten dat diverse investeringen vertraging opliepen. Helaas zagen we ook een oplopende marktrente. Omdat we beperkt hebben geïnvesteerd, hebben we daar geen directe last van ondervonden maar helaas is de kans wel toegenomen dat de nog geplande investeringen duurder uitpakken dan aanvankelijk bedacht. De omvang van de geplande investeringen maken het risico steeds groter dat de rentelasten het opgenomen rentebudget gaan overschrijden. We handelen hierbij conform ons rentebeleid en binnen de kaders van de renterisiconorm en de kasgeldlimiet. In de Begroting 2024 is het rentebudget verhoogd om de renterisico's op te vangen.

In 2023 is de aanbesteding van een nieuw financieel pakket gegund. Het nieuwe pakket gaat ook de informatievoorziening verbeteren, de verschillende processen beter ondersteunen, de planning- en controlcyclus beter faciliteren, systemen aan elkaar koppelen om handmatig werk te voorkomen en de kans op fouten te verkleinen en projectmatig werken beter faciliteren.

In de afgelopen jaren heeft een uitgebreid onderzoek plaatsgevonden naar de BTW-inrichting van de financiële administratie en naar complexe(re) vraagstukken waarbij het van toepassing zijnde BTW-regime niet 100% duidelijk was. De aandacht ligt er nu vooral op om voor de komende jaren de beheersing aan te scherpen en op onderdelen de inrichting verder aan te passen.

Financiële continuïteit

Vanuit het Rijk en de VNG is in 2022 gecommuniceerd over een verslechtering van de financiële positie van gemeenten vanaf 2026, mede als gevolg van de wijziging van de financiering van gemeenten via de Algemene Uitkering. De meicirculaire 2023 viel negatiever uit dan verwacht. Conform het advies van de VNG is een sluitende begroting voor 2024 en 2025 gepresenteerd. Voor 2026 en 2027 is de begroting niet sluitend.

In de aanloop naar 2026 worden zowel het college als de gemeenteraad over de financiële ontwikkelingen geïnformeerd via de verschillende jaarlijkse P&C-documenten. Op basis van de kengetallen en de verschillende ratio's die in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn opgenomen blijkt dat de meeste indicatoren neutraal zijn. De schuldquote zal naar verwachting in de toekomst verslechteren. De daarbij behorende lasten zijn in combinatie met de gestegen rente een risico voor de continuiteit. De zorgen over de houdbaarheid van de begroting zijn toegenomen en vragen om meer keuzes voor de toekomst.

3.4.6 Inkoop en aanbesteding

In 2022 is nog steeds gewerkt aan de professionalisering van de inkoopfunctie waarbij een sterke focus lag op de inkooprechtmatigheid en de nodigde aanbestedingsprocedures zijn doorlopen. Aan het begin van 2023 is een junior inkoopadviseur gestart, contractbeheer wordt centraal gefaciliteerd door inkoop. Daarnaast zijn we aan het nadenken over de beheersing van het inkoopproces en interne borging, mede door het opstellen van een inkoopkalender (wetende dat de eerste versies niet compleet zullen zijn).

3.4.7 Naleving Wet Fido en bijbehorende regelingen

In 2023 hebben wij op een juiste wijze uitvoering gegeven aan de bepalingen zoals die zijn opgenomen in de Wet Financiering decentrale overheden (Fido) en onderliggende regelingen. De kasgeldlimiet en de renterisiconorm zijn in 2023 niet overschreden.

3.4.8 Bestuurlijke planning en control

Stand van zaken rekenkameronderzoeken

We rapporteren hieronder over de stand van zaken van de openstaande aanbevelingen uit de rekenkamerrapporten die voor het merendeel in de begroting 2023 zijn opgenomen.

Veiligheid
De rekenkamercommissie heeft op 17 mei 2022 de raad geïnformeerd over het onderzoek naar de positie en rol van de raad in het lokale veiligheidsbeleid. De rekenkamercommissie heeft naast het onderzoek de raad een praktische handreiking gegeven om zijn kaderstellende en controlerende rol in het veiligheidsbeleid in te vullen. De raad heeft in de raadsvergadering van 25 mei 2022 de aanbevelingen uit het rapport ''Positie en rol van de raad in het lokale veiligheidsbeleid'' overgenomen. De uitkomsten van het rapport zijn betrokken bij het opstellen van het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 dat de raad heeft vastgesteld op 26 januari 2023. Hiermee zijn de aanbevelingen opgevolgd.

DoeMee-Onderzoek Wet Openbaarheid van Bestuur (= Wet open overheid)
Gorinchem heeft meegedaan aan het DoeMee-onderzoek naar de praktijk van de Wet openbaarheid van bestuur. Het onderzoek is door de raad besproken op 8 december 2022. De raad heeft de bevindingen, conclusies en aanbevelingen onderschreven in de raadsvergadering van 30 januari 2023. Separaat is in de Jaarstukken de nieuwe paragraaf Wet open overheid opgenomen waarin op de Wet open overheid wordt ingegaan. Hiermee zijn de aanbevelingen opgevolgd.

Onderzoek huiselijk geweld en kindermishandeling
De rekenkamercommissie heeft een onderzoek verricht naar Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. De bevindingen, conclusies en aanbevelingen van het onderzoek zijn in de I&O van 17 mei 2023 toegelicht. De behandeling heeft plaatsgevonden in de B&A van 8 juni en de raadsvergadering van 3 juli 2023. De raad heeft de aanbevelingen overgenomen. De raad heeft daarnaast op 3 juli de motie Plan van Aanpak kindermishandeling aangenomen. De raad heeft het college in deze motie verzocht voor de begrotingsbehandeling een plan van aanpak te presenteren over de aanpak van kindermishandeling. De raad heeft op 30 oktober 2023 de raadsinformatiebrief Motie plan van Aanpak Kindermishandeling ontvangen. In het plan van aanpak is van de diverse acties een planning opgenomen die bij de uitvoeringspraktijk betrokken worden. Hiermee zijn de aanbevelingen opgevolgd.

Gevolgen Wet versterking decentrale rekenkamers
De Wet versterking decentrale rekenkamers is per 1 januari 2023 ingegaan. De rekenkamer heeft het implementeren van deze wetswijziging voorbereid. De huidige verordening rekenkamer Gorinchem is aangepast. Hierover is gesproken in een I&O/ B&A op 31 augustus 2023. De besluitvorming heeft door de raad plaatsgevonden op 28 september 2023. De gewijzigde verordening gemeentelijke rekenkamer is ingegaan op 1 oktober 2023. In de raadsvergadering van 19 december 2023 is een nieuw lid van de rekenkamer benoemd. Hiermee is de rekenkamer met 3 externe leden weer op op volle sterkte.

Stand van zaken collegeonderzoeken

Burgerpeiling 2021
De aandachtspunten vanuit de burgerpeiling 2021 zijn betrokken bij de burgerpeiling 2023 en daarmee opgevolgd.
Informatieveiligheid
Het collegeonderzoek is afgerond. In het onderzoek is aandacht uitgegaan naar de rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van informatieveiligheid. De raad is in een raadsinformatiebrief van

7 september 2022 over de adviezen en de vervolgacties geïnformeerd. In 2023 zijn intern de diverse aanbevelingen vanuit dit onderzoek gemonitord. Separaat is in deze paragraaf ingegaan op de stand van zaken informatiebeveiliging.

Burgerpeiling 2023
In het voorjaar van 2023 is de burgerpeiling herhaald. Daarbij is onderzoek gedaan naar de tevredenheid van de Gorcumse inwoners inzake wonen, leven, veiligheid en welzijn. De burgerpeiling heeft zowel op wijkniveau als stadsniveau plaatsgevonden. De raad is geïnformeerd over de uitkomsten van de burgerpeiling op 5 oktober 2023. De uitkomsten van de burgerpeiling hebben geleid tot aandachtspunten. De raad heeft op 5 oktober 2023 gevraagd om een vertaling naar acties. De raad heeft op 11 oktober 2023 een brief ontvangen waarin een overzicht is opgenomen van acties op hoofdlijnen. Zie verder de toelichting in de paragraaf Bestuur en Ondersteuning.

3.4.9 Rechtmatigheid

De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is verplicht vanaf de jaarrekening 2023. De raad heeft op 30 maart 2023 de financiële verordening 2023 vastgesteld op basis van de toen geldende regelgeving waarin de kaders voor de rechtmatigheidsverantwoording zijn opgenomen. Op 28 maart 2024 heeft een actualisatie van de financiële verordening op basis van nieuwe voorschriften plaatsgevonden.

De rechtmatigheidsverantwoording is opgenomen in de jaarrekening. Een verdere toelichting op de conclusie in de rechtmatigheidsverantwoording is opgenomen in deze paragraaf. Voor de rechtmatigheidsverantwoording is de toetsing aan het begrotingscriterium, het voorwaardencriterium en het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium bepalend.

Begrotingscriterium

Lasten op programmaniveau

De raad heeft de budgetten voor de lasten en baten op programmaniveau vastgesteld. De overschrijding en onderschrijding op de budgetten voor de baten zijn onrechtmatig, tenzij deze op grond van artikel 5 van de financiële verordening zijn gemeld/toegelicht. De onderschrijding op de budgetten voor de lasten zijn onrechtmatig, tenzij deze conform artikel 5 van de financiële verordening zijn gemeld/toegelicht. Alle betreffende onder- en overschrijdingen zijn conform artikel 5 toegelicht en daarmee rechtmatig.

De overschrijding op de budgetten voor de lasten zijn onrechtmatig, ook wanneeer deze op grond van artikel 5 van de financiële verordening acceptabel zijn. Acceptabele onrechtmatigheden worden nader toegelicht in het jaarverslag. Niet-acceptabele onrechtmatigheden worden nader toegelicht in de rechtmatigheidsverantwoording. In onderstaand overzicht is op programmaniveau het gebruik van de budgetten voor de lasten weergegeven, en bij overschrijdingen aangegeven of ze acceptabel zijn.

Nr.	Programma	Lasten begroting 2023 na wijzigingen	Lasten jaarrekening 2023	Lasten overschrijding	Hiervan acceptabel	Hiervan niet acceptabel
1	Bestuur en Ondersteuning	€ 5.127.661	€ 6.967.929	€ 1.840.268		€ 1.840.268
2	Veiligheid	€ 5.596.465	€ 5.498.117	€ -		
3	Verkeer en Vervoer	€ 22.687.036	€ 23.578.962	€ 891.926	€ 709.360	€ 182.566
4	Economie	€ 7.125.973	€ 6.854.956	€ -		
5	Onderwijs	€ 20.385.471	€ 18.010.321	€ -		
6	Sport, Cultuur en Recreatie	€ 17.290.560	€ 16.780.766	€ -		
7	Sociaal Domein	€ 77.623.544	€ 72.346.089	€ -		
8	Duurzaamheid	€ 14.184.438	€ 13.298.193	€ -		
9	Volkshuisvesting, RO en Stedelijke Verniewing	€ 7.479.008	€ 7.394.226	€ -		
	Totaal programma's	**€ 177.500.156**	**€ 170.729.559**	**€ 2.732.194**	**€ 709.360**	**€ 2.022.834**
AD	Alg dekkingsmiddelen, overhead, VPB en onvoorzien	€ 17.415.151	€ 16.219.578	€ -		
Totaal begrotingscriterium - lasten		**€ 194.915.307**	**€ 186.949.137**	**€ 2.732.194**	**€ 709.360**	**€ 2.022.834**

Toelichting / beheersmaatregelen:

Ad 1. De niet-acceptabele onrechtmatigheid op programma 1 wordt geheel veroorzaakt door een afwaardering van Stadhuisplein 2. Na taxatie bleek dat de waardering van het pand met € 1.625.000 moest worden verlaagd. Daarnaast bleek op basis van actuariele berekeningen dat de voorziening pensioenen voormalige bestuurders met € 395.000 moest worden verhoogd , waar niet op was gerekend in de begroting.

Ad 3. De niet-acceptabele onrechtmatigheid op programma 3 is het totaal van een viertal posten:
- € 109.000 betreft een taakstelling (bezuiniging) op parkeren, die in de praktijk niet kon worden ingevuld.
- € 139.000 komt door extra dieselkosten voor Riveer, doordat de elektrische veerboten later dan verwacht in gebruik konden worden genomen. Hierbij is alleen het deel voor Gorinchem zelf als onrechtmatig opgenomen, niet de kosten die worden doorbelast aan de overige gemeenten.

Aangezien het allemaal incidentele posten betreft zijn er geen extra beheersmaatregelen nodig. Wel zal worden bekeken of de bestaande beheersmaatregelen qua intensiteit nog kunnen worden verhoogd om zo overschrijdingen nog beter te kunnen voorkomen.

<u>Investeringsbudgettten</u>

De raad heeft de investeringsbudgetten per post vastgesteld. De overschrijdingen op de investeringsbudgetten zijn onrechtmatig, ook wanneeer deze op grond van artikel 5 van de financiële verordening acceptabel zijn. De onderschrijding op de afgesloten investeringsbudgetten zijn onrechtmatig, tenzij deze op grond van artikel 5 van de financiële verordening gemeld/toegelicht zijn. Alle betreffende onderschrijdingen zijn conform artikel 5 van de financiële verordening toegelicht en daarmee rechtmatig. In onderstaand overzicht is per overschrijding van een investeringsbudget van een afgesloten investeringsbudget bepaald of deze acceptabel is. Op grond

van artikel 5 van de financiële verordening acceptabele onrechtmatigheden worden nader toegelicht in het jaarverslag. Niet-acceptabele onrechtmatigheden worden hier nader toegelicht.

Prog.	Investeringsbudgetten die overschreden zijn of bij afsluiting onderschreden zijn	Uitgaven begroot	Uitgaven gerealiseerd	Uitgaven overschrijding	Hiervan acceptabel	Hiervan niet acceptabel
3	Openbare verlichting 2022	€ 128.000	€ 128.980	€ 980	€ 980	
3	Havendienst verduurzaming	€ -	€ 849	€ 849	€ 849	
3	Voorbereidingskrediet halte Gorinchem noord 2008	€ 275.000	€ 276.453	€ 1.453	€ 1.453	
3	Vervanging straatmeubilair 2023	€ 92.000	€ 96.183	€ 4.183	€ 4.183	
3	Vervanging verkeersborden 2022	€ 40.490	€ 42.580	€ 2.090	€ 2.090	
3	Vervanging verkeersborden 2023	€ 41.000	€ 43.073	€ 2.073	€ 2.073	
5	Schuttersplein verduurzaming	€ -	€ 530	€ 530	€ 530	
6	Aanleg sportveld GJS 2022	€ 474.800	€ 653.859	€ 179.059	€ 179.059	
6	Speelruimteplan 2022	€ 293.000	€ 301.838	€ 8.838	€ 8.838	
6	Nieuwbouw Caribabad	€ -	€ 27.753	€ 27.753	€ 27.753	
6	Hardware audiovisiuele middel museum-RAG	€ 70.000	€ 75.742	€ 5.742	€ 5.742	
6	Inventaris (plus verlichting) museum	€ 45.000	€ 48.025	€ 3.025	€ 3.025	
6	Boemer tractor 2022	€ 50.000	€ 92.730	€ 42.730	€ 42.730	
6	Nieuw holland tractor sportvelden	€ 82.000	€ 107.000	€ 25.000	€ 25.000	
AD	Software en hardware 2020	€ 280.000	€ 284.142	€ 4.142	€ 4.142	
AD	Software en hardware 2022	€ 180.000	€ 182.530	€ 2.530	€ 2.530	
AD	Software en hardware 2023	€ 479.080	€ 492.934	€ 13.854	€ 13.854	
AD	Hard en software 2024	€ -	€ 80.157	€ 80.157	€ 80.157	
Totaal begrotingscriterium - investeringen		**€ 2.530.370**	**€ 2.935.358**	**€ 404.988**	**€ 404.988**	**€ -**

Voorwaardencriterium

De raad heeft het normenkader 2023 (raadsbesluiten en hogere wetgeving waaraan voor de financiële beheershandelingen moet worden voldaan) vastgesteld op 2 november 2023. In 2023 zijn voor de naleving van het normenkader de volgende onduidelijkheden en fouten vastgesteld.

Onderwerp		Onrechtmatigheden	Onduidelijkheden
A	Contracten boven de Europese drempel(s) die niet juist zijn aanbesteed of verlengd	€ 2.134.237	
B	Inhuur van personeel boven de Europese drempel, waarbij de opdracht niet juist is aanbesteed	€ 1.075.896	
C	Niet aanbesteden conform de Gids Proportionaliteit bij opdrachten onder de Europese drempel(s)	PM	
Totaal voorwaardencriterium		**€ 3.210.133**	

Toelichting / beheersmaatregelen:

A. Dit betreft contracten die qua opdrachtwaarde boven de Europse drempel(s) uitkomen, maar niet Europees zijn aanbesteed. Sinds 2020 is dit probleem bekend. De oorzaken zijn divers:
- een beperkt aantal contracten was al voor 2020 afgesloten. Een aantal hiervan loopt in 2024 nog af, en wordt dan (indien nodig) wel Europees aanbesteed. Een ander deel (enkele softwarepakketten) wordt voorlopig bewust als onrechtmatig geaccepteerd, omdat vervanging complex is en niet op korte termijn kan. Zodra deze pakketten aan de beurt zijn voor reguliere vervanging worden ze wel Europees aanbesteed.
- een aantal contracten is wel rechtmatig Europees aanbesteed, maar door onzorgvuldig contractbeheer (met name rond de verlengopties in contracten) achteraf alsnog onrechtmatig geworden. In 2023 is software voor contractbeheer in gebruik genomen en formatie voor contractbeheer beschikbaar gesteld. Gebleken is dat nog niet alle contracten in deze beheertool zijn opgenomen. Juist bij enkele contracten die niet in het systeem zaten ging het fout bij het verlengen. Inmiddels zijn acties uitgezet om ervoor te zorgen dat wel alle contracten in de beheertool worden verwerkt en via deze tool worden beheerd.

B. Gorinchem heeft een raamovereenkomst met een detacheringsbureau voor inhuur van externe medewerkers. Helaas blijkt dit bureau niet altijd de gewenste medewerkers te kunnen leveren, of is een zodanig specialisme nodig dat deze niet via een regulier detacheringsbureau kan worden gevonden. Het contract biedt dan de mogelijkheid om de betreffende medewerkers wel via onze contractpartij in te huren (en daarmee toch rechtmatig te werken). Het blijkt dat deze uitwijk-procedure niet altijd goed wordt gevolgd, of specialisten daar niet altijd aan mee willen werken. Dit lijdt tot deze onrechtmatige inhuur. De organisatie is nogmaals gewezen op deze procedure, en waar mogelijk zijn herstelacties op lopende inhuringen gedaan. Verder is een Europese aanbesteding voor een nieuw raamcontract in voorbereiding, onderzocht wordt of hieromtrent betere afspraken kunnen worden gemaakt in het nieuwe raamcontract.

C. Onder de Europese drempel(s) is de gemeente verplicht om de Gids Proportionaliteit na te leven. Deze gids is mede daarom als basis gebruikt voor het lokale inkoop- en aanbestedingsbeleid. Uit interne controle is gebleken dat de gemeente regelmatig niet handelt conform het eigen inkoopbeleid, en daarmee ook afwijkt van de Gids Proportionaliteit. Formeel is het niet naleven van deze gids een rechtmatigheidsfout. Alleen hoeft deze fout op dit moment nog niet te worden gekwantificeerd en meegeteld te worden voor de 3%-verantwoordingsgrens. Wel moet deze afwijking worden vermeld, indien het niet om incidentele situaties gaat. Geconstateerd is dat bij ons regelmatig wordt afgeweken van de gids proportionaliteit. Daarom is dit, met waarde PM, vermeld in de tabel. Naar aanleiding hiervan is richting de teams nogmaals benadrukt dat bij inkopen vanaf € 5.000 altijd een van de inkopers moet worden betrokken. Zij bewaken dan het naleven van de inkoopregels. Verder is besloten dat het op juiste wijze inkopen zoveel mogelijk procesmatig moet worden

afgedwongen door de software die we gebruiken. Probleem is wel dat het huidige financiële systeem en het huidige inkoop-systeem het volgen van het juiste proces niet kunnen afdwingen. Het nieuwe financiële systeem, dat vanaf 2025 zal worden gebruikt, gaat beide pakketten vervangen. Dan kan het juiste proces wel meer automatisch afgedwongen worden.

Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

In 2023 is het volgende misbruik of oneigenlijk gebruik vastgesteld.

Onderwerp	Onrechtmatigheden	Onduidelijkheden
Verstrekte WMO zorg via Punt Autisme		€ 11.289
Totaal misbruik en oneigenlijk gebruik criterium		**€ 11.289**

Toelichting / beheersmaatregelen:

Punt Autisme was een leverancier van WMO zorg. Zij hebben diverse landelijke rechtzaken omtrent fraude verloren, en zijn daardoor in 2023 opgeheven. Van januari t/m april 2023 hebben zij nog wel zorg verleend aan inwoners van de Gemeente Gorinchem, waarvoor zij door de gemeente zijn betaald. Of de zorg ook in de praktijk exact conform betaling is geleverd kon door de opheffing niet meer worden vastgesteld middels een zogenaamde prestatieverklaring. Daarom zijn de betalingen aan hen als onzekerheid opgenomen.

Conclusie voor rechtmatigheidsverantwoording

Onderwerp	Onrechtmatigheden	Onduidelijkheden
Totaal begrotingscriterium - lasten programma's	€ 2.732.194	€ -
Totaal begrotingscriterium - investeringen	€ 404.988	€ -
Totaal voorwaardencriterium	€ 3.210.133	€ -
Totaal misbruik en oneigenlijk gebruik criterium	€ -	€ 11.289
Totaal	€ 6.347.315	€ 11.289
Verantwoordingsgrens: 3% totale lasten, incl dotaties aan reserves	€ 5.608.474	€ 5.608.474
Conclusie	**Onrechtmatigheden niet binnen de verantwoordingsgrens**	**Onduidelijkheden wel binnen de verantwoordingsgrens**

Interne controle

In 2023 zijn de interne controles uitgevoerd op basis van het interne controleplan en het uitvoeringsprogramma 2023. De interne controles dragen bij aan de kwaliteit van de organisatie en sluiten aan op de doelen van de organisatieontwikkeling. Op basis van de belangrijkste geldstromen, risico's en ontwikkelingen is beoordeeld welke processen gecontroleerd worden. Bij de selectie van de processen en de uitvoering van de interne controles heeft afstemming plaatsgevonden met de accountant.

Uit de interne controles vloeien aanbevelingen voort op het gebied van de bedrijfsvoering. In 2023 is er o.a. veel aandacht besteed aan de rechtmatigheid van de inkoop en het optimaliseren van de interne controle in relatie tot de rechtmatigheidsverantwoording.

De inrichting van de administratieve organisatie en interne controle is erop gericht om de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van ons handelen te waarborgen en de risico's te beheersen.

Fraude
In de inrichting van processen en de interne controle wordt in principe rekening gehouden met het beheersen van frauderisico's.

De directie heeft op 6 oktober 2021 een plan van aanpak voor de fraude-risico-analyse 2021-2022 vastgesteld. In 2024 zal de raad op hoofdlijnen over de uitkomsten van deze analyse worden geïnformeerd.

In 2023 zijn geen fraudes vanuit de eigen organisatie geconstateerd.

Accountantscontrole
De raad is op 28 februari 2023 door middel van een raadsinformatiebrief op hoofdlijnen geïnformeerd over de uitkomsten van de interimcontrole 2022 van de accountant PSA en de reactie van het college daarop.

De accountant PSA heeft op 21 juni 2023 een defintief verslag uitgebracht in het kader van de controle van de jaarstukken 2022. Op 22 juni 2023 is dit verslag nader toegelicht in een I&O-vergadering. Het college heeft in een raadsinformatiebrief gereageerd op de bevindingen in het verslag.

De accountant ETL heeft op 12 oktober 2023 in een I&O-vergadering een toelichting gegeven op het controleplan 2023. Daarnaast is een aantal aandachtspunten voor de controle besproken. De raad heeft op 2 november 2023 ingestemd met het controleplan 2023 en de aandachtspunten voor de controle 2023.

In het najaar is de interimcontrole 2023 uitgevoerd. De raad wordt hierover in 2024 geinformeerd.

3.4.10 Interbestuurlijk toezicht

De provincie beoordeelt op basis van een bestuursovereenkomst of gemeenten bepaalde taken volgens de wet uitvoeren. Het doel van deze overeenkomst is om afspraken te maken over de samenwerking, rollen, belangen en verantwoordelijkheden tussen de provincie en gemeenten.

De raad heeft op 12 april 2023 een raadsinformatiebrief ontvangen met de scores van Gorinchem per toezichtgebied. Gorinchem scoorde in 2023 goed op de gebieden Huisvesting vergunninghouders, monumentenzorg en archeologie, omgevingsrecht en ruimtelijke ordening. Archief- en informatiebeheer is een aandachtspunt. De mogelijkheden van een E-depot zijn in 2023 onderzocht om hiermee te voldoen aan de vereisten vanuit de Archiefwet.

De provincie Zuid-Holland heeft in 2023 het toezichtprogramma naar aanleiding van de invoering van de Omgevingswet aangepast omdat deze nieuwe wet gevolgen heeft voor enkele toezichtgebieden. De provincie zal in haar jaarlijkse brief Generiek interbestuurlijk toezicht 2024 hier op ingaan.

3.5 Wet open overheid (Woo)

Voor de invoering van de Wet Open Overheid (Woo) is een programma ingericht. Voor deze wet staat een invoeringstermijn van 5 jaar (gerekend vanaf mei 2022). De wet valt daarbij binnen een scala aan wetten waar we ook aan moeten (gaan) voldoen én die allen gericht zijn op de (digitale) transparantie en toegankelijkheid van de overheid (wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer, single digital gateway, eIDAS (electronic identities).

In 2023 is vooral gekeken naar de infrastructuur die nodig is om het werken conform Woo zo makkelijk mogelijk te maken. Denk daarbij aan gereedschap om snel en gedegen te kunnen anonimiseren, voorzieningen om het publicatieproces te kunnen faciliteren, oplossingen om een daadwerkelijke publicatieplek te hebben. Daarnaast

is op programma-/projectniveau gekeken hoe de samenloop van allerlei wetgeving zo goed mogelijk kan worden opgevangen.

Jammer genoeg moest ook veel tijd worden besteed aan het honoreren van Woo-verzoeken (de voormalige WOB-verzoeken). De Wet open overheid faciliteert immers niet alleen het actief publiceren van documenten door de gemeente (actieve publicatieplicht), maar ook het stellen van vragen om meer informatie (passieve publicatieplicht). Van dit recht lijkt steeds meer gebruik te worden gemaakt, met soms een aanzienlijke onvoorziene werkdruk voor de interne organisatie.

3.6 Verbonden partijen

3.6.1 Inleiding

De gemeente heeft relaties met diverse partijen waarin zij een bestuurlijk en een financieel belang heeft, de zogeheten verbonden partijen. Relaties met verbonden partijen komen voort uit maatschappelijke relevantie en politieke motieven. Een bestuurlijk belang houdt in dat de gemeente zeggenschap heeft in deze partij: als een lid van het college in het bestuur zit of namens de gemeente stemt. Een financieel belang houdt in dat de gemeente aan deze verbonden partij een bedrag ter beschikking heeft gesteld dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet zou gaan. Of waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

3.6.2 Lijst van verbonden partijen

De gemeente Gorinchem heeft te maken met diverse verbonden partijen. Deze partijen zijn in te delen in drie categorieën:

A. Gemeenschappelijke Regelingen (GR)
B. Vennootschappen en coöperaties
C. Stichtingen

In onderstaand overzicht wordt per categorie aangegeven welke verbonden partijen hiertoe behoren. Per verbonden partij wordt daarna een toelichting gegeven.

A. Gemeenschappelijke Regelingen:
   - GR Dienst Gezondheid & Jeugd
   - GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
   - GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid
   - GR Regio AV
   - GR GEVUDO
   - GR AVRES
   - GR Reinigingsdienst Waardlanden
   - GR Bureau Openbare Verlichting
   - GR Natuur- en Recreatieschap

B. Vennootschappen en coöperaties:
   - Hoog Dalem C.V.
   - C.V. ROM-S, Beheer BV ROM-S
   - N.V. Bank Nederlandse Gemeenten
   - Oasen N.V.
   - Stedin Holding N.V.
   - MLL Beheer B.V.
   - Gemeente Gorinchem Deelneming B.V.
   - Huisvuil Verbranding Centrale N.V.
   - Coöperatie i_lab

C. Stichtingen:
   - Stichting Binnenstadsmanagement Gorinchem
   - Stichting Vestingdriehoek

3.6.3 Gemeenschappelijke regelingen

GR DG&J

Vestigingsplaats	Dordrecht
Korte omschrijving	De GR Dienst Gezondheid & Jeugd (GR DG&J) bestaat uit vier organisatieonderdelen. De GGD ZHZ, Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten, Veilig Thuis en de Service Organisatie Jeugd (SOJ). Daarnaast is er nog de ambulancezorg. Met ingang van 1 januari 2019 is de uitvoering van deze taak ondergebracht in de Coöperatie AmbulanceZorg ZHZ (CAZ-ZHZ), een zelfstandige coöperatie met DG&J en de ziekenhuizen Erasmus Medisch Centrum (EMC) en Albert Schweitzer Ziekenhuis (ASZ) als leden. Conform het eerdere besluit van het Algemeen Bestuur blijven er gescheiden begrotingen voor de uitvoering van de Jeugdwet enerzijds, en de uitvoering van de overige taken van DG&J anderzijds. De GR DG&J verzorgt namens tien gemeenten in Zuid-Holland Zuid de uitvoering van taken op het gebied van publieke gezondheid, maatschappelijke zorg, leerplicht, jeugdhulp en veilig thuis. Daarnaast is de organisatie verantwoordelijk voor aansturing van de uitvoering van de integrale jeugdgezondheidszorg (waaronder het Rijksvaccinatieprogramma). Bij rampen en crises, waarin de publieke gezondheid wordt bedreigd, treedt de DG&J op.
Publiek belang	De DG&J bewaakt, beschermt en bevordert activiteiten gericht op het verkleinen van sociaaleconomische gezondheidsverschillen en het vergroten van ontwikkelingskansen van inwoners van ZHZ.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college neemt deel aan het dagelijks en het algemeen bestuur (10 leden) van de GR. Het algemeen bestuur heeft een 'gewogen' stemrecht. De stemverhouding is gebaseerd op het aantal inwoners van de deelnemende gemeenten. Het dagelijks bestuur (4 leden) heeft geen gewogen stemrecht. Het stemrecht van het DB is vastgelegd in artikel 21 van de regeling, één stem per lid en een besluit bij volstrekte meerderheid.
Financieel belang	De totale primaire begroting (beleidsarm) voor de Dienst Gezondheid & Jeugd 2023 bedroeg circa € 160 mln., waarvan € 129 mln. voor de Serviceorganisatie Jeugd. De in deze primaire begroting opgenomen bijdragen voor Gorinchem zijn € 10,3 mln. (SOJ) en € 2,3 mln. overig.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 1.952.424 Stand 31 december 2023: € 2.676.240
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 31.205.556 Stand 31 december 2023: € 27.210.255
Resultaat	Het resultaat over 2023 bedraagt: € 801.529
Risico's	De verschillende risico’s staan beschreven in de jaarstukken (verplichte paragraaf) van de GR Dienst Gezondheid & Jeugd. We achten het zeer onwaarschijnlijk dat alle risico's zich in hetzelfde jaar zullen voordoen. Om risico’s op te kunnen vangen wordt ook eerst gezocht naar dekking in de lopende begroting. Als dat niet langer houdbaar is, zal de Dienst gebruik maken van een reserve die gemaximeerd is op € 500.000. Wij achten dit afdoende om de meest voorkomende risico’s af te dekken.

GR OZHZ

Vestigingsplaats	Dordrecht
Korte omschrijving	De Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ) voert wettelijke milieu- en omgevingstaken (vergunningverlening, toezicht en handhaving) uit namens de Provincie Zuid-Holland en de gemeenten in de regio Zuid-Holland Zuid. De OZHZ geeft ook milieuadvies bij ruimtelijk-economische ontwikkelingen.
Publiek belang	De regeling is getroffen ter ondersteuning van de deelnemers bij de uitvoering van hun taken op het gebied van de Omgevingswet, en in het bijzonder het Besluit kwaliteit leefomgeving, Besluit activiteiten leefomgeving en Besluit bouwwerken leefomgeving. De OZHZ draagt met zijn kennis en ervaring over omgevingskwaliteit bij aan de veiligheid, gezondheid, duurzaamheid en leefbaarheid van de regio en de gemeente Gorinchem.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college maakt deel uit van het algemeen bestuur van de GR (10 leden). De stemverhoudingen (het belang) in het bestuur sluiten grosso modo aan bij de financiële inbreng van de deelnemers. Gorinchem heeft 3 van de 100 stemmen in het bestuur.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Gorinchem bedroeg in 2023 € 3.470.899
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 3.430.748 Stand 31 december 2023: € 10.356.465
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 98.273.520 Stand 31 december 2023: € 86.755.137
Resultaat	Het resultaat over 2023 bedraagt: € 4.230.939
Risico's	Ook OZHZ gaat onderzoeken hoe ze haar begroting sluitend blijft houden. Dit kan op termijn effect hebben op de kwaliteit van de dienstverlening.

GR Veiligheidsregio ZHZ

Vestigingsplaats	Dordrecht
Korte omschrijving	De veiligheidsregio Zuid-Holland-Zuid (VRZHZ) is opgericht om risico's op het gebied incidenten, rampen en crisis te beheersen. De VRZHZ voert namens de 10 gemeenten in de regio Zuid-Holland-Zuid taken uit voor: crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweerzorg en geneeskundige hulpverlening. De regionale brandweer, regionale ambulancevoorziening (RAV) en de geneeskundige hulpverleningsorganisatie (GHOR) zijn diensten die in de VRZHZ ondergebracht zijn en nauw samenwerken met andere crisispartners zoals overheidsdiensten en private partners. De VRZHZ is voorbereid op het voorkomen en het bestrijden van incidenten, rampen en crises. De VRZHZ zorgt voor fysieke veiligheid, rampenbestrijding en crisisbeheersing door krachten te bundelen.
Publiek belang	De VRZHZ voorkomt incidenten en rampen door risico's te achterhalen, deze te beperken en hierover te adviseren. De VRZHZ organiseert een daadkrachtige respons voor de bestrijding bij (brand-) incidenten, rampen en crises. Na een incident, ramp of crisis zorgt zij ervoor dat zo snel mogelijk kan worden teruggekeerd naar de normale situatie.
Bestuurlijk belang	De burgemeester maakt deel uit van het dagelijks bestuur (5 leden) en het algemeen bestuur (10 leden) van de GR. In beide besturen is zij vicevoorzitter. In het algemeen bestuur besluiten de leden door elk een stem uit te brengen. Het algemeen bestuur beslist bij een meerderheid van stemmen. Als de stemmen staken, geeft de stem van de voorzitter de doorslag.
Financieel belang	Bijdrage van Gorinchem over 2023 bedraagt € 3.470.899
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 3.430.748 Stand 31 december 2023: € 10.356.465
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 24.689.416 Stand 31 december 2023: € 9.429.427
Resultaat	Het resultaat over 2023 bedraagt: € 4.23 mln.
Risico's	In de Ontwerpbegroting 2024 omschrijft de VRZHZ de volgende risico's: 1: Langdurige calamiteit. 2: Garantstelling en risico's leningen oefenterrein. 3: Uitval ICT. 4: Deeltijdrichtlijn. 5: Niveau onderhoud huisvesting (MJOP=80%). 6: Ultval telefooncentrale. 7: Kortstondige dienstverbanden van vrijwilligers, piket en brandweer. 8: Verlof sparen. 9. Eigen risicodrager WW. 10. Vervanging C2000 randapparatuur.

GR Regio AV

Vestigingsplaats	Gorinchem
Korte omschrijving	Het vergroten van regionale bestuurskracht en regionale samenwerking in de regio Alblasserwaard en Vijfheerenlanden. Het bijdragen aan behartigen van gemeenschappelijke belangen om evenwichtige ontwikkeling van de regio te bevorderen.
Publiek belang	Gemeenschappelijke regeling. Uitvoering geven aan regionale samenwerking op beleidsterreinen sociaal, fysiek, economie en toerisme samen met de gemeenten Molenlanden en Vijfheerenlanden.
Bestuurlijk belang	De burgemeester maakt deel uit van het dagelijks bestuur van de gemeenschappelijke regeling (3 leden). Twee leden van het College van B&W maken deel uit van het algemeen bestuur van de regeling (6 leden). De burgemeester treedt op als voorzitter van zowel het dagelijks bestuur als het algemeen bestuur van de regeling. Bij de besluitvorming in het algemeen bestuur beschikt elke deelnemende gemeente over één stem per gemeente. Besluiten in het algemeen bestuur en dagelijks bestuur worden genomen bij meerderheid van stemmen.
Financieel belang	Het financieel aandeel Gorinchem in Alblasserwaard en Vijfheerenlanden - verband bedraagt in 2023 op basis van de inwonerbijdrage € 69.645.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 393.910 Stand 31 december 2023: € NNB
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 0 Stand 31 december 2023: € NNB
Resultaat	Het resultaat over 2023 bedraagt: € NNB
Risico's en overige ontwikkelingen	2023 heeft voor de regio AV vooral in het teken gestaan van het herijkingsonderzoek naar de samenwerking binnen de regio. Het was de bedoeling dat dit onderzoek eind 2023 afgerond zou zijn. Dit onderzoek heeft echter vertraging opgelopen, waardoor de afronding naar begin 2024 is verplaatst.

GR GEVUDO

Vestigingsplaats	Dordrecht
Korte omschrijving	Gevudo beheert het aandelenpakket van tien gemeenten in de regio ZHZ in de NV Huisvuil Verbranding Centrale (HVC). Het aandelenpakket bestaat uit 529 aandelen. HVC verwerkt voor al deze gemeenten huisafval en voor een aantal ook afvalinzameling. HVC ontwikkelt zich steeds meer als een duurzaam energiebedrijf.
Publiek belang	De belangen van de deelnemende gemeenten behartigen in de aandeelhoudersvergadering van de NV HVC.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college maakt deel uit van het algemeen bestuur (4 leden) en heeft zitting in het dagelijks bestuur (6 leden). Via de GR is er invloed op het beleid van de HVC. De GR levert een lid in de raad van commissarissen van HVC in de vorm van een onafhankelijk externe. De GR levert ook een lid in de aandeelhoudersvergadering van HVC.
Financieel belang	Het financieel belang is € nnb
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € nnb Stand 31 december 2023: € nnb
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € nnb Stand 31 december 2023: € nnb
Resultaat	Het resultaat over 2023 bedraagt: € nnb
Risico's	De schuldpositie van HVC en de te verwachte nettowinst is vergelijkbaar met voorgaande jaren.De schulden nemen vanaf 2020 sterk af, maar blijven afhankelijk van de investeringsbeslissingen zoals warmtelevering. De aandeelhouders hebben eind 2015 in het kader van de vaststelling van het dividendbeleid besloten te streven naar een zodanige solvabiliteit van de onderneming dat er in 2024 een keuzemogelijkheid is om HVC te financiering zonder garantstelling. Om die reden zijn er komende jaren geen dividenduitkeringen voor Gevudo te verwachten

GR AVRES

Vestigingsplaats	Gorinchem
Korte omschrijving	De uitvoeringsorganisatie Avres voert voor aangesloten gemeenten de Participatiewet uit. Dit betekent dat zij de wettelijke taken uitvoeren zoals het verstrekken van uitkeringen en de begeleiding naar werk. Avres heeft ook de werkgeversrol van de sociale werkvoorziening en zij bieden ondersteuning bij re-integratie.
Publiek belang	De GR zorgt voor een goede dienstverlening voor de inwoners die zijn aangewezen op tijdelijke voorzieningen zoals een uitkering en bijzondere bijstand. Het is belangrijk dat er verbindingen gelegd worden tussen Avres en het maatschappelijk middenveld om de inwoners zo goed mogelijk van dienst te zijn.
Bestuurlijk belang	Twee leden van het college maken deel uit van het Algemeen Bestuur. Het bestuur moet erop kunnen vertrouwen dat de gemeentelijke wettelijke taken goed worden uitgevoerd, bewoners goed bediend worden en dat uitvoering wordt gegeven aan bestuurlijke speerpunten.
Financieel belang	De participatiemiddelen worden doeltreffend ingezet en komen ten goede aan de producten en diensten voor onze inwoners.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 14.867.000 Stand 31 december 2023: € 16.273.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 10.898.000 Stand 31 december 2023: € 82.318.000
Resultaat	Het resultaat over 2023 bedraagt: € 1.164.000
Risico's	Geen risico's.

GR Reinigingsdienst Waardlanden

Vestigingsplaats	Gorinchem
Korte omschrijving	De GR zorgt voor het op milieuverantwoorde manier ophalen van afval en zorgt voor verwerking. Waardlanden heeft via dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) taken voor het onderhoud van het openbare gebied.
Publiek belang	Het uitvoeren van gemeentelijke taken op het gebied van afvalinzameling.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college maakt deel uit van het bestuur van de GR. Bij stemming wordt 75% vereist van het aantal (gewogen) stemmen. Het totaal aantal stemmen en het aantal stemmen per deelnemende gemeente in het algemeen bestuur wordt bepaald door het aantal huisaansluitingen van alle gemeenten en het aantal huisaansluitingen per deelnemende gemeente. De stemverhoudingen worden voor een periode van vier jaar vastgesteld. Beslissingen komen tot stand bij een meerderheid van stemmen.
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage wordt berekend op basis van een verdeelsleutel. De begroting, inclusief het te voeren beleid, wordt door het algemeen bestuur vastgesteld. De verwerkingskosten van HVC worden direct doorgezet naar de gemeenten op basis van de verdeelsleutel. Voor Gorinchem is dit naar verwachting ca. € 1,67 mln. De Reinigingsdienst Waardlanden beschikt over eigen reserves om eventuele financiële tegenvallers op te vangen.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 0 Stand 31 december 2023: € nnb
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 20.797.252,- Stand 31 december 2023: € nnb
Resultaat	Het resultaat over 2023 bedraagt: € nnb
Risico's	In het afgelopen jaar zijn op diverse momenten ernstige zorgen geuit richting het bestuur van de GR Waardlanden over de aldaar gevoerde bedrijfsvoering. In de eind 2023 verzonden zienswijze ten aanzien van de begrotingswijziging 2023 is geconstateerd dat genoemde GR op aan aantal plekken niet in control is. In de afgelopen jaren is diverse keren aan de deelnemende gemeenten gevraagd om financieel bij te springen. Onlangs zijn we geïnformeerd over de nieuwe fase waar de organisatie van Waardlanden voor staat. Onder leiding van een interim-directeur wordt gewerkt aan een nieuw toekomstperspectief voor Waardlanden. Met als corebusiness een effectief afvalstoffenbeleid, dat ook zal leiden tot een optimale kostenbeheersing. Waardlanden heeft toegezegd de deelnemende gemeenten op de hoogte te houden van de door de organisatie te zetten stappen. Zowel Waardlanden als de deelnemende staan voor een belangrijk jaar. Op basis van eerdere besluitvorming (juni 2021) zijn in 2023 de containers afgesloten en wordt per ingang van 1 januari 2024 het zogenaamde DIFTAR-tarief ingevoerd. Zowel voor de uitvoering als de financien een spannende stap, waarvan hopelijk de positieve effecten als minder restafval en daarmee kostenbesparing in de loop van 2024 en verder zichtbaar worden.

GR Bureau Openbare Verlichting

Vestigingsplaats	Hardinxveld-Giessendam
Korte omschrijving	De GR Bureau Openbare Verlichting levert een bijdrage aan het beheer van de Openbare Verlichting bij de aangesloten gemeenten.
Publiek belang	Onderhoud van openbare verlichting.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college maakt deel uit van het algemeen bestuur van de GR. Elk lid van het algemeen bestuur heeft in de vergadering een stem. Een meerderheid van stemmen is nodig voor besluiten van het algemeen bestuur.
Financieel belang	Het financieel aandeel van Gorinchem is bepaald op basis van het aantal lichtobjecten, in 2022 8.025 stuks. In 2022 betalen we € 11,06 per lichtobject, wat leidt tot een bijdrage van € 88.757 voor Gorinchem. Op 1 september 2022 is er een nieuwe algemeen manager aangesteld en vinden er drastische organisatorische wijzigingen ter verbeteringen plaats. Ook de basisovereenkomst (Dienstverleningsovereenkomst) wordt geactualiseerd.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 156.406 Stand 31 december 2023: € 210.202
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 926.251 Stand 31 december 2023: € 319.146
Resultaat	Het resultaat over 2023 bedraagt: € 53.796
Risico's	Geen risico's.

GR Natuur- en Recreatieschap

Vestigingsplaats	Kerk-Avezaath
Korte omschrijving	Het Algemeen Bestuur van het Natuur- en Recreatieschap Lingegebied heeft in december 1998 besloten om samen met een ander recreatieschap per 1 juli 1999 de BV Recreatieschap Rivierengebied op te richten. De maatschappij voert met haar overige vennootschappen een organisatie die gericht is op één kernactiviteit gericht op het in stand houden, verbeteren en uitbreiden van de openbare recreatieve toeristische voorzieningen. De GR'en Natuur- en Recreatieschappen sturen de BV recreatiemaatschappij Rivierengebied aan.
Publiek belang	Het in stand houden, verbeteren en uitbreiden van de openbare recreatieve toeristische infrastructuur. De infrastructuur kan in twee typen voorzieningen worden onderscheiden: de land- en routegebonden voorzieningen zoals paden, routes, veerpontjes en dagrecreatiegebieden.
Bestuurlijk belang	Een afgevaardigde van het college neemt zitting in het Algemeen Bestuur van het Natuur- en Recreatieschap Lingebied.
Financieel belang	De bijdrage van Gorinchem bedraagt over 2023: € 0, de bijdrage is afgekocht.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 0 Stand 31 december 2023: € 0
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 6.850 Stand 31 december 2023: € 6.850
Resultaat	Het resultaat over 2023 bedraagt: € 0
Risico's	Geen risico's.

3.6.4 Vennootschappen en coöperaties

Hoog Dalem C.V.

Vestigingsplaats	Gorinchem
Korte omschrijving	We voeren voor eigen rekening en risico, samen met de partners verenigd in de C.V., de grondexploitatie Hoog Dalem. We realiseren woningen en voorzieningen op het gewenste kwaliteits- en kwantiteitsniveau in overeenstemming met de vastgestelde ruimtelijke en financiële kaders (grondexploitatie).
Publiek belang	Realiseren woningbouw en voorzieningen in Hoog Dalem.
Bestuurlijk belang	Twee leden van het college treden op als aandeelhouders van Hoog Dalem C.V. Het voorzitterschap in de vergadering van aandeelhouders rouleert per jaar. Besluitvorming van de directie vindt plaats op basis van unanimiteit. In de statuten staat welke directiebesluiten de instemming van de aandeelhouders vragen. Die besluiten vragen een tweederde meerderheid. Andere besluiten vragen om unanimiteit. De burgemeester treedt op als (stille) vennoot in Hoog Dalem C.V.
Financieel belang	De gemeente staat garant voor de leningen die de CV aangaat. Deze garantstelling bedraagt per 2022 € 15 mln. De gemeente voert samen met Heijmans en AM de grondexploitatie Hoog Dalem. De gemeente neemt voor ongeveer 50% (€ 100.000) deel in het kapitaal van Hoog Dalem C.V. De gemeente is ook voor 50% beherend vennoot in de C.V.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: N.N.B. Stand 31 december 2023: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: N.N.B Stand 31 december 2023: N.N.B.
Resultaat	Het resultaat over 2023 bedraagt:N.N.B.
Risico's	De ontwikkeling van Hoog Dalem is vergevorderd. Hierdoor nemen de risico's steeds meer af. Door externe factoren zoals het vertrouwen in de woningmarkt is het afzettempo enigszins vertraagd. Daarnaast zijn er nog marktrisico's zoals de rente die effect kunnen hebben op de hoogte van verkoopprijzen en productiekosten. Voor nu worden de risico als gemiddeld beoordeeld.

C.V. ROM-S, Beheer B.V. ROM-S

Vestigingsplaats	Schelluinen
Korte omschrijving	Er zijn drie hoofdactiviteiten, realisatie van het transport- en logistiek centrum Schelluinen-West, realisatie en exploitatie van regionale vrachtwagenparkeerterreinen en herontwikkeling van vertreklocaties.
Publiek belang	Het oplossen van problemen op het gebied van ruimtelijke ordening en milieu verbetert de leefbaarheid. Daarnaast zetten gemeenten en provincie in op economische ontwikkeling, inclusief de logistieke sector.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college treedt op als vertegenwoordiger van de gemeente in de Raad van Commissarissen van Beheer B.V. ROM-S. Besluiten van de Raad van Commissarissen zijn geldig als 60% van de commissarissen aanwezig of vertegenwoordigd is (waaronder de commissaris benoemd op voordracht van het Ontwikkelings- en Participatiebedrijf Publieke sector b.v. (OPP). Wethouder Financiën, Marjo Molengraaf, vertegenwoordigt Gorinchem als aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De Raad van Vennoten bestaat uit de ambtelijke vertegenwoordigers uit de gemeenten Hardinxveld-Giessendam, Molenlanden, Vijfheerenlanden en Gorinchem.
Financieel belang	De gemeentelijke deelnemingen en de BNG GO nemen beiden voor 49,5% deel in de C.V. Beheer B.V. ROM-S neemt voor 1% deel.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: N.N.B. Stand 31 december 2023: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: N.N.B Stand 31 december 2023: N.N.B.
Resultaat	Het resultaat over 2023 bedraagt: N.N.B.
Risico's	Op 12 december 2023 heeft het college ingestemd met de voorgenomen liquidatie van Rom-S in 2024. Met betrekking tot de financiële en juridische afwikkeling zijn in de AVA van ROM-S met de deelnemende gemeenten de noodzakelijke afspraken gemaakt en vastgelegd. Met de gemeente Molenlanden zijn afspraken gemaakt over de afronding van de laatste werkzaamheden en hiervoor zijn financiële middelen beschikbaar gesteld. Risico's zijn dan ook zeer beperkt.

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Vestigingsplaats	Den Haag
Korte omschrijving	De BNG is een intermediair tussen de kapitaalmarkt en decentrale overheden. De BNG kan gezien worden als een inkoopcombinatie van geld namens decentrale overheden. De BNG is een naamloze structuurvennootschap, waarvan 50% van de aandelen in handen is van de Staat en de overige 50% in handen is van decentrale overheden.
Publiek belang	De gunstige prijzen van financieringsmiddelen worden doorgegeven aan decentrale overheden. Hierdoor wordt de kredietwaardigheid van gemeenten versterkt en kunnen zij relatief goedkoop lenen.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college heeft stemrecht in de AVA. Het bestuurlijke belang (stemrecht) wordt bepaald naar rato van het ingebrachte kapitaal.
Financieel belang	De gemeente Gorinchem heeft een belang van 0,173% in het aandelenkapitaal. De boekwaarde van de aandelen is € 218.000. Van de nettowinst wordt volgens het dividendbeleid van BNG 25% uitgekeerd aan de aandeelhouders.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 4.615.000.000 Stand 31 december 2023: € 4.721.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 90.774.000 Stand 31 december 2023: € 96.344.000
Resultaat	Het resultaat over 2023 bedraagt: € 254.000.000 De ontvangen dividenduitkering in 2023 bedraagt: € 208.000
Risico's	De BNG heeft een lage solvabiliteitsratio van circa 2%. Dit is gebruikelijk bij een financiele instelling en BNG wordt dan ook als een van de veiligste banken ter wereld beschouwd. Door de oplopende rente en het ravijnjaar bij gemeenten nemen de risico's voor BNG mogelijk toe. Voor nu wordt dit risico als beperkt beoordeeld.

Oasen N.V.

Vestigingsplaats	Gouda
Korte omschrijving	Kernactiviteiten zijn het winnen, zuiveren, distribueren en verkopen van drinkwater. Oasen N.V. realiseert drinkwater voor 750.000 mensen en 7.200 bedrijven in het oosten van Zuid-Holland.
Publiek belang	Op duurzame wijze zorgen voor drinkwater.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college heeft stemrecht in de AVA. Het daadwerkelijk bestuurlijk belang (stemrecht) in de AVA wordt bepaald naar rato van het ingebrachte kapitaal.
Financieel belang	De gemeente Gorinchem heeft een belang van 4,55% in het aandelenkapitaal van Oasen.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 125.600.000 Stand 31 december 2023: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 185.770.000 Stand 31 december 2023: N.N.B.
Resultaat	Het resultaat over 2023 bedraagt: N.N.B
Risico's	Oasen is een solvabel bedrijf met een beperkt dividend regime. Door vervuiling van het grondwater en grotere fluctuaties qua grondwaterstanden neemt de investeringsopgave voor Oasen toe. De risico's nemen wel toe maar nog steeds als beperkt ingeschat.

Stedin Holding N.V.

Vestigingsplaats	Rotterdam
Korte omschrijving	Stedin bestaat uit verschillende bedrijfsonderdelen: netbeheerder, infrabedrijf en een netwerkbedrijf. Zij zorgen ervoor dat klanten beschikken over (duurzame) energie om te leven, werken en ondernemen. Stedin verduurzaamt het energiesysteem en zij houdt het robuust en betaalbaar.
Publiek belang	Stedin zorg voor het aanleggen, beheren en onderhouden van de gas- en elektriciteitsnetten. Onderdeel van het beheer is dat uitval of onderbreking van de gas en elektriciteitstoevoer wordt geminimaliseerd.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college heeft stemrecht in de AVA. Het bestuurlijk belang (stemrecht) in de AVA wordt bepaald naar rato van het ingebrachte kapitaal.
Financieel belang	De gemeente Gorinchem heeft een belang van 0,60% in het aandelenkapitaal van Stedin. Daarnaast heeft de gemeente in 2021 een cumulent preferente aandelenpakket verworven ad. € 1,36 mln.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 2.589.000.000 Stand 31 december 2023: € 3.221.000.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 4.277.000.000 Stand 31 december 2023: € 4.364.000.000
Resultaat	Het resultaat over 2023 bedraagt: € 170.000.000 De ontvangen dividenduitkering in 2023 bedraagt: € 265.000
Risico's	Het Rijk is in 2023 toegetreden als aandeelhouder voor een bedrag van € 500 mln. Daarnaast zijn nog een aantal gemeenten en provincies toegetreden. De kapitaalbuffers van Stedin zijn hierdoor toegenomen maar de energietransitie blijft een grote risicovolle opgave. Gezien de toetreding van het Rijk is het risico afgenomen maar wordt voor nu als gemiddeld ingeschat.

Merwede Lingelijn Beheer B.V.

Vestigingsplaats	Gorinchem
Korte omschrijving	De BV MerwedeLingelijn (MLL) is opgericht voor aanleg van de MLL tussen Dordrecht en Geldermalsen om bereikbaarheid en verkeersveiligheid van deelnemende gemeenten te vergroten. De BV is verantwoordelijk voor het beheer van deze lijn.
Publiek belang	Openbaar vervoer.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college treedt op als vertegenwoordiger van de gemeente in de AVA. In deze AVA is elke gemeente vertegenwoordigd door één persoon/één stem. Besluiten in de AVA worden genomen bij volstrekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen.
Financieel belang	De investering in de MLL bedraagt € 55 mln. Ongeveer € 10 mln. is voor rekening van Gorinchem.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 250.000 Stand 31 december 2023: € 250.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: N.N.B. Stand 31 december 2023: N.N.B.
Resultaat	Het resultaat over 2023 bedraagt: nihil
Risico's	De risico's voor deze verbonden partij zijn beperkt.

Gemeente Gorinchem Deelneming B.V.

Vestigingsplaats	Gorinchem
Korte omschrijving	De B.V. heeft als doel het oprichten van, het deelnemen in, het besturen van en het toezicht houden op ondernemingen en vennootschappen. Hieronder valt het deelnemen in ROM-S C.V.
Publiek belang	Door de deelneming in ROM-S C.V. wordt bijgedragen aan de ontwikkeling van het Bedrijventerrein Schelluinen-West.
Bestuurlijk belang	De B.V. is eind 2006 opgericht als onderdeel van de juridische structuur van ROM-S C.V. Het bestuurlijk belang loopt dan ook parallel aan ROM-S C.V. (zie wat bij die verbonden partij is vermeld).
Financieel belang	De B.V. neemt voor 17,3% deel in ROM-S C.V.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2022: € 1.899.000 Stand 31 december 2022: € 600.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: N.N.B. Stand 31 december 2023: N.N.B.
Resultaat	Het resultaat over 2023 bedraagt: € 158.731
Risico's	Zie toelichting bij ROM-S.

Huisvuil Verbranding Centrale (HVC) N.V.

Vestigingsplaats	Alkmaar
Korte omschrijving	HVC N.V. verwerkt huishoudelijk afval en ontwikkelt zich als een producent van duurzame energie voor haar aandeelhouders. Binnen Gevudo-verband wordt een aandelenpakket HVC van de tien deelnemende gemeenten in de regio Zuid-Holland Zuid beheerd. Het gaat om ruim 18% van de gemeentelijke aandelen HVC, waarvoor de Gevudo-gemeenten garant staan. HVC keert hiervoor een jaarlijkse vergoeding uit en zo mogelijk een winstuitkering. Dat laatste is in de afgelopen jaren niet gebeurd, omdat de aandeelhouders ervoor gekozen hebben het aandeel vreemd kapitaal in HVC te reduceren.
Publiek belang	De verwerking van onze huishoudelijke afvalstromen en de productie en distributie van duurzame energie.
Bestuurlijk belang	De realisatie van een circulaire economie en ondersteuning bij de energietransitie.
Financieel belang	De gemeente Gorinchem staat garant voor € 9,8 mln. van het bedrijfskapitaal van HVC N.V. De jaarlijkse risicogarantie uitkering bedraagt wordt ontvangen via Gevudo.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 198.697.000 Stand 31 december 2023: € 233.501.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 618.826.000 Stand 31 december 2023: € 669.737.000
Resultaat	Het resultaat over 2023 bedraagt: € 34.897.000. Risicogarantie uitkering over 2023 bedraagt: € 78.000
Risico's	De vermogenspositie van HVC is nog niet voldoende om zonder garanties van gemeenten te opereren maar is wel aan het verbeteren. Het risico voor HVC wordt als beperkt beoordeeld.

Coöperatie i_lab

Vestigingsplaats	Gorinchem
Korte omschrijving	i_lab is een coöperatief platform voor Gorinchem en de regio waar leren, werken en innoveren samenkomen. i_lab wordt een fysiek centrum op de regionale beroepen- en innovatiecampus in Gorinchem. Het is bovendien een knooppunt in het netwerk van samenwerking tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheid in de regio Gorinchem, het netwerk voor onderlinge verbinding en kennisuitwisseling. Doelstellingen van het i_lab zijn: - Meer geschoold personeel voor de regio én een veerkrachtigere arbeidsmarkt. - Meer talenten uit de regio die bij, in de regio gevestigde, bedrijven werken - Vernieuwd onderwijs stimuleren, dat aansluit op (de innovaties in) het bedrijfsleven. - Meer jongeren die kiezen voor beroepen in de regio Gorinchem. - Een krachtig en innovatief mkb en meer startende ondernemers in de regio. - Een betere balans tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.
Publiek belang	Het i_lab is een plek en een netwerk waar door samenwerking tussen scholen en bedrijven een krachtig innovatief (beroeps)onderwijs (po, vo, mbo, hbo en wo) wordt gerealiseerd, een leven lang ontwikkelen voor werkenden en werkzoekenden wordt gestimuleerd en het innovatievermogen van het MKB wordt versterkt vanuit samenwerken, innoveren en kennis delen.
Bestuurlijk belang	Namens de gemeente zitten twee leden van het college in het dagelijks bestuur van het i_lab. Het onderwijsveld en het bedrijfsleven hebben ook elk twee personen die zitting hebben in hetdagelijks bestuur.
Financieel belang	De gemeente heeft een budget beschikbaar gesteld van € 6,65 mln. voor de uitwerking en realisatie van het i_lab, waarvan € 1,9 mln. gedekt uit de Regiodeal.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 633 Stand 31 december 2023: € 0
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 238.106 Stand 31 december 2023: € 312.336
Resultaat	Het resultaat over 2023 bedraagt: € -/- 633
Risico's	

•

3.6.5 Stichtingen

Stichting Binnenstadsmanagement Gorinchem

Vestigingsplaats	Gorinchem
Korte omschrijving	De stichting heeft tot doel verbetering van: a. De economische positie en uitstraling van de Gorinchemse binnenstad; b. De samenwerking tussen partijen die hierop invloed uitoefenen.
Publiek belang	Een maatschappelijk goed functionerende en voor inwoners en bezoekers aantrekkelijke binnenstad met voldoende faciliteiten.
Bestuurlijk belang	Gemeente, ondernemers en eigenaren commercieel vastgoed hebben gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor het functioneren van de binnenstad.
Financieel belang	Bijdrage van Gorinchem bedraagt over 2023: € 72.014,19 excl BTW
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 31.729,- Stand 31 december 2023: N.N.B
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 4.576,- Stand 31 december 2023: N.N.B.
Resultaat	Het resultaat over 2023 bedraagt: N.N.B.
Risico's	zeer beperkt

Stichting Vestingdriehoek

Vestigingsplaats	Gorinchem
Korte omschrijving	De Vestingdriehoek is een toeristisch samenwerkingsverband tussen gemeenten Gorinchem, Altena, West Betuwe, Zaltbommel en Slot Loevestein. De verbindende factor is veerdienst Riveer die de bezoeker van de ene naar de andere locatie vervoert.
Publiek belang	Grensoverschrijdende samenwerking tussen partijen om economische spin-off te realiseren die de locaties afzonderlijk van elkaar niet kunnen bereiken.
Bestuurlijk belang	Een afgevaardigde van het college (portefeuille Toerisme) neemt zitting in het bestuur en treedt hierbij op als voorzitter.
Financieel belang	Alle deelnemende gemeenten investeren naar rato van het toeristisch belang.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2023: € 72.165 Stand 31 december 2023: € 76.165 (prognose)
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2023: € 1.001 Stand 31 december 2023: € 1.001
Resultaat	Het resultaat over 2023 bedraagt: nog onbekend
Risico's	N.v.t.

3.7 Grondbeleid

3.7.1 Inleiding

De paragraaf geeft informatie over de gemeentelijke grondexploitaties.

Grondbeleid
Grondbeleid is een kader waarbinnen het ruimtelijke beleid en de ruimtelijke doelstelling vorm krijgen. Het is een middel om de ruimtelijke doelstellingen op een economisch verantwoorde manier te realiseren en geen doel op zich. De nota grondbeleid is geactualiseerd in 2020 voor de periode van 2020-2023. De woonlocaties in de stedelijke vernieuwing en uitleggebieden zijn onderdeel van programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing. Verder is de ontwikkeling van bedrijventerreinen onderdeel van programma 4 Economie.

Voor de jaarafsluiting zijn de exploitatieopzetten geactualiseerd en berekend naar de contante waarde per 1 januari 2024. De financiële consequenties van deze actualisaties zijn cijfermatig in de jaarrekening verwerkt. In deze paragraaf staat een samenvatting van de belangrijkste financiële mutaties in 2023 voor de grondexploitaties. In een aparte rapportage Meerjarenprogramma Grondexploitaties (MPG) staat een uitgebreide beschrijving per grondexploitatie, zowel financieel als beleidsmatig.

3.7.2 Vastgesteld beleid

Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Nota Grondbeleid 2020-2023	2020

In januari 2020 is de nota grondbeleid vastgesteld. De voornaamste verandering is dat het grondbeleid verschuift van faciliterend naar situationeel grondbeleid. Dit houdt in dat per situatie door de gemeenteraad wordt besloten of de rol faciliterend, actief of middels een publiek-private-samenwerking wordt ingevuld. De gekozen rol is een resultante van de integrale afweging van gewenste regie, marktwerking, investeringsbereidheid, en risico bij de ruimtelijke ontwikkeling waarvoor inzet van het gemeentelijk grondbeleid nodig is.

3.7.3 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

De verwachte resultaten van de grondexploitaties worden op netto contante waarde (NCW) berekend. Als uit deze berekening per balansdatum een verlies naar voren komt, wordt tot het volledige bedrag van dit verlies een voorziening gevormd.

Bij een voordelige berekening (winst) vindt een gedeeltelijke winstneming plaats, op basis van de methode 'percentage of completion' (POC) conform het BBV (notitie 2019 grondbeleid in begroting en jaarstukken). Dit betekent dat de winst naar rato van gerealiseerde kosten (en opbrengsten) moet worden genomen.

In de berekeningen van de grondexploitaties zijn de navolgende parameters gehanteerd:

- netto contante waarde (en parameters) per 1 januari 2024;
- rentepercentage 1,04% ;
- disconteringsvoet 2,00%.

Parameters grondexploitaties	2024	2025	2026	2027 e.v.
Kostenstijging	3,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Plankostenstijging	5,0%	4,0%	4,0%	2,0%
Opbrengstenstijging woningbouw	1,5%	2,0%	2,0%	2,0%
Opbrengstenstijging sociale woningbouw	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%
Opbrengstenstijging bedrijventerreinen	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%

Voor de prijspeilcorrectie van grondprijzen van prijspeil 1-1-2023 naar prijspeil 1-1-2024 wordt 1,5% aangehouden voor bedrijventerreinen. Voor indexering van grondproductiekosten wordt 3,5% gehanteerd en voor plankosten 5,0%.

De waarden zijn de te hanteren standaarden bij het herzien van de grondexploitaties. Per exploitatiegebied is bekeken of deze standaarden worden gebruikt of dat afwijkende waarden (uitzonderingen) gelden, vanwege projectspecifieke afspraken.

3.7.4 Prognose verwacht resultaat grondexploitaties

De bouwgronden in exploitatie (BIE) van de gemeente Gorinchem betreffen 2 grondexploitatiecomplexen woningbouw en 2 grondexploitatiecomplexen bedrijventerrein. Naast de gemeentelijke grondexploitaties is er de grondexploitatie Hoog Dalem, die in de CV Hoog Dalem is ondergebracht. Een korte toelichting hierop is opgenomen in de paragraaf Verbonden partijen.

Prognose resultaat BIE (bedragen x € 1.000)	Einddatum	Resultaat EW	Mutatie EW t.o.v. jaarrekening 2022	Resultaat NCW 31-12-2023	Mutatie NCW t.o.v. jaarrekening 2022*
Verliesgevende projecten					
Groote Haar	31-12-2040	-11.134	-1.483	-7.951	-1.061
Mollenburg	31-12-2024	-11.733	58	-11.503	57
Winstgevende projecten					
Oost II	31-12-2026	6.706	-932	6.319	-1.169
Lingewijk Noord	31-12-2024	4.482	26	4.394	-62
Verbonden partijen					
Hoog Dalem (50% aandeel)	31-12-2026	3	0	3	0
Totaal			**-2.331**	**-8.739**	**-2.235**

** resultaten op eindwaarde (EW) op netto contante waarde (NCW) 1-1-2024 gebracht om resultaten te vergelijken en op te tellen*

Ontwikkeling resultaat grondexploitaties op hoofdlijnen

Algemeen
Het BBV is leidend voor de financiële verwerking van de grondexploitaties. De gemeentelijke grondexploitaties zijn geactualiseerd per prijspeildatum 1-1-2024 en boekwaarde datum 31-12-2023. Om de jaarlijkse herziening uit te voeren zijn de parameters en grondprijzen geactualiseerd en zijn de nog te realiseren kosten- en opbrengstenbudgetten beoordeeld in relatie tot gerealiseerde kosten en opbrengsten en de voortgang van de projecten. In totaal is het geconsolideerde resultaat van het MPG 2023 € 2,2 mln. negatiever ten opzichte van het MPG 2022. Zonder de tussentijdse winstneming is het geconsolideerde resultaat van het MPG 2023 € 1,4 mln. negatiever.

Per grondexploitatiecomplex worden hiernavolgend de belangrijkste mutaties aangegeven. Voor een gedetailleerde analyse van de mutaties wordt verwezen naar het MPG 2023.

Groote Haar
Het negatieve financiële resultaat van deze grondexploitatie is per saldo toegenomen met € 1,1 mln. als gevolg van extra kosten ivm de ontstane problemen rondom de netcongestie. De verliesvoorziening is met dit bedrag verhoogd. De meeste werkzaamheden voor het project moeten nog starten. De toegenomen kosten- en rentestijging heeft daarom een grote impact op het resultaat van Groote Haar.

Mollenburg
Het negatieve financiële resultaat van deze grondexploitatie is per saldo afgenomen met € 57.000. Dit wordt veroorzaakt door verlenging van de planperiode per 1 jaar. De verwachting is dat het project eind 2024 afgesloten kan worden. Alle kavels zijn verkocht en de resterende civiele werkzaamheden zullen naar verwachting allemaal in 2024 worden afgerond.

Oost II
De grondexploitatie Oost II is met € 1,2 mln. verslechterd. Door het strikte uitgiftebeleid zijn in 2023 de geplande verkopen vertraagd. De verwachting is dat het project tot en met 2026 doorloopt in plaats van de eerder verwachte einddatum van 2023 Dit resulteert in ruim € 150.000 saldoverslechtering, afgezien van drie jaar extra plan- en beheerkosten (€ 90.000). Er is € 50.000 begroot om aanpassingen te doen aan het rioleringsstelsel. De grootste wijziging betreft echter een bijstelling van de grondwaarde. De kavel waar het AZC is voorzien wordt conform BBV niet langer tegen commerciële grondwaarde gewaardeerd maar tegen de waarde voor interne levering. Dit resulteert in een € 850.000 lagere opbrengst. Doordat ook de verkoop van de overige kavels niet conform aanname in 2023 is geschied, moet de winstneming met € 835.000 worden bijgesteld.

Lingewijk Noord
Het resultaat van de grondexploitatie neemt af met ca. € 62.000. Dit is vooral het gevolg van de verplichte winstneming van ca. € 230.000. Het resultaat blijft positief. De verwachting is het project eind 2024 af te sluiten. Alle verkopen zijn gerealiseerd en de resterende werkzaamheden zullen naar verwachting in het eerste kwartaal van 2024 worden afgerond.

Verbonden partij Hoog Dalem
Voor het realiseren van de gebiedsontwikkeling Hoog Dalem participeert de gemeente Gorinchem voor 50% in de grondexploitatie Hoog Dalem. Het resultaat van deze grondexploitatie blijft nagenoeg onveranderd ten opzichte van jaarrekening 2022. De geprognosticeerde grondverkopen in 2023 in het middengebied hebben plaatsgevonden. Dit betekent dat er grond is geleverd voor 67 projectmatige woningbouw en 9 zelfbouwkavels. De risico's voor de gemeente die gerelateerd zijn aan de deelname in de verbonden partij Hoog Dalem beperken zich dan ook tot de realisatie van de woningbouw in het Middengebied. De risico's staan toegelicht in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Een verdere uiteenzetting van Hoog Dalem C.V. is onderdeel van de paragraaf Verbonden Partijen.

3.7.5 Voorzieningen, winstnemingen en risico's grondexploitaties

Voor de grondexploitaties met een verliesgevend saldo is een voorziening gevormd.

Mutatie voorzieningen actieve grondexploitaties (bedragen x € 1.000) n.a.v. herziening 2023	Stand 31-12-2022	Stortingen	Vrijval	Stand 31-12-2023
Mollenburg	11.333	170	-	11.503
Groote Haar	6.755	1.196	0	7.951
Totaal	**18.088**	**1.366**	**-**	**19.453**

Op basis van de bijgestelde grondexploitatie Groote Haar is de berekende verliesvoorziening met € 1,2 mln. toegenomen en voor Mollenburg met € 0,2 mln.

Winstnemingen
Naar rato van de voortgang van zowel gerealiseerde kosten als opbrengsten dient over een positief eindresultaat van een grondexploitatie tussentijdse winst te worden genomen. Deze zogeheten methode Percentage of Completion (POC) wordt voorgeschreven door het BBV. Vanuit het voorzichtigheidsbeginsel dat op voorhand mogelijk teveel winst wordt genomen, is het toegestaan projectspecifieke risico's in mindering te brengen op het verwachte eindresultaat van de grondexploitatie alvorens de tussentijdse winstneming te bepalen.

Tussentijdse winstnemingen BIE (bedragen x € 1.000)	Eindwaarde resultaat*	Correctie project- risico	PoC	Tussentijdse winstneming	Tussentijdse winstneming t/m 2022	Tussentijdse winstneming 2023
Oost II	6.508	88	85%	5.426	6.261	-835
Lingewijk Noord	4.440	-	96%	4.243	4.013	230
Totaal	10.948	88		9.669	10.275	-605

** Het eindwaarde resultaat wijkt af van het resultaat dat staat weergegeven in de tabel Prognose verwacht resultaat omdat rente-effecten van de winstneming in 2023 in de bepaling van de winstneming 2023 nog niet (kunnen) zijn meegenomen.*

Twee gemeentelijke grondexploitaties zijn winstgevend. De resultaten op eindwaarde zijn naar beneden bijgesteld met € 0,9 mln naar € 10,9 mln. Voor deze grondexploitaties is tot en met de jaarrekening van 2022 reeds € 10,3 mln. winst genomen. Daarmee is meer winst genomen dan op basis van de PoC-methode had gemoeten (€ 9,7 mln.). Vandaar dat in 2023 een negatieve winstneming wordt gedaan van -/- € 0,6 mln. Gezien het verwachte eindresultaat van de grondexploitaties wordt, afhankelijk van het optreden van de risico's, tot einde looptijd nog een totaal van € 1,2 mln. aan winstneming verwacht. De projectspecifieke risico's die tevens in de bepaling van de winstneming zijn meegenomen hebben betrekking op de onzekerheid omtrent de hoogte van de nog te realiseren grondopbrengsten. De gedetailleerde berekeningen van de winstnemingen zijn opgenomen in het MPG.

Risico's gemeentelijke grondexploitaties
De geïdentificeerde risico's zijn niet in de grondexploitaties verwerkt, maar onderdeel van de benodigde weerstandscapaciteit of kunnen uit het positieve grondexploitatieresultaat worden gedekt. De risico's zijn berekend aan de hand van dezelfde uitgangspunten als uiteengezet in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Project (bedragen x € 1.000)	Benodigde weerstands-capaciteit 2022	Benodigde weerstands-capaciteit 2023	Verschil	
Woningbouw				
Mollenburg	38	38	-	afname
Lingewijk Noord	-	-	-	afname
Totaal woningbouw	**38**	**38**	**-**	**afname**
Bedrijventerrein				
Groote Haar	1.285	3.626	2.341	toename
Oost II	-	-	-	afname
Totaal bedrijventerrein	**1.285**	**3.626**	**2.341**	**toename**
Totaal	**1.323**	**3.664**	**2.341**	**toename**

Vooral de risico's voor Groote Haar zijn bepalend voor de reservering van de benodigde weerstandscapaciteit. Voor het totale risico van de grondexploitatie Groote Haar wordt € 3,6 mln. opgenomen in het weerstandsvermogen. De risico's van de grondexploitatie Groote Haar zijn gerelateerd aan de gevoeligheid van de parameters rente en opbrengstenstijging. Deze zijn gezien de lange looptijd van deze exploitatie reëel.

Met uitzondering van de grondexploitatie Groote Haar bevinden de gemeentelijke grondexploitaties zich in de eindfase. Hierdoor zijn bij deze grondexploitaties geen of zeer beperkt risico's aanwezig. In het MPG staat de risicoanalyse per grondexploitatie verder toegelicht.

3.7.6 Balanspositie grondexploitaties

Balanspositie van de grondexploitaties.

Financiële positie (bedragen x € 1.000)	Stand 31-12-2018	Stand 31-12-2019	Stand 31-12-2020	stand 31-12-2021	stand 31-12-2022	stand 31-12-2023
Boekwaarde gronden in exploitatie						
1. Woningbouw	12.409	11.997	12.742	8.377	9.408	10.476
2. Bedrijventerrein	53.174	53.603	50.997	53.060	54.684	57.758
Totaal boekwaarde	*65.583*	*65.600*	63.740	*61.437*	*64.092*	*68.235*
Getroffen voorzieningen grondexploitaties	17.655	18.268	16.970	16.263	18.087	19.453
Netto boekwaarde	**47.928**	**47.332**	**46.770**	**45.174**	**46.005**	**48.781**

Over 2023 is de boekwaarde met € 4,1 mln. toegenomen. De netto boekwaarde neemt toe met € 2,8 mln.

Ontwikkeling balanspositie BIE in begrotingsjaar 2023 (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2022	Vermeerderingen/ verminderingen in begrotingsjaar	Boekwaarde 31-12-2023	Nog te realiseren 2024-einde project	Eindresultaat project
Woningbouw					
Kosten	30.771	1.068	31.839	1.068	32.907
Opbrengsten	21.363	-	21.363	5	21.368
Saldo woningbouw	**-9.408**	**-1.068**	**-10.476**	**-1.063**	**-11.539**
Bedrijventerreinen					
Kosten	95.574	3.109	98.683	56.496	155.179
Opbrengsten	40.890	35	40.924	104.229	145.153
Saldo bedrijventerreinen	**-54.684**	**-3.074**	**-57.758**	**47.733**	**-10.026**
Saldo BIE	**-64.092**	**-4.142**	**-68.235**	**46.670**	**€ -21.564**

3.8 Lokale heffingen

3.8.1 Inleiding

Lokale heffingen zijn te verdelen in heffingen waarvan de besteding gebonden of ongebonden is. De gebonden heffingen worden besteed aan een aanwijsbare taak, zoals de afvalstoffenheffing, rioolbelasting, leges, begraafrechten en marktgelden. Deze heffingen worden daarom niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Ongebonden lokale heffingen, zoals de onroerendezaakbelastingen (OZB), roerende zaakbelasting (RZB), parkeerbelasting en precariobelasting worden wel tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. In 2022 behoorde de hondenbelasting ook nog tot deze ongebonden lokale heffingen. Vanaf 2023 is de hondenbelasting afgeschaft.

3.8.2 Vastgesteld beleid

Voor de lokale heffingen zijn de volgende beleidsuitgangspunten gebruikt:

- voor de ontwikkeling van de gemeentelijke tarieven wordt het gewogen prijsindexcijfer van het Centraal Plan Bureau (CPB) aangehouden;
- er wordt zo veel mogelijk gewerkt met kostendekkende tarieven;
- voor de afvalstoffenheffing en rioolbelasting worden egalisatiereserves of -voorzieningen gebruikt;
- de inkomstenderving door de kwijtschelding van de afvalstoffenheffing en rioolbelasting wordt doorberekend in de tarieven;
- er wordt een BCF component meegenomen in de afvalstoffenheffing en rioolbelasting.

3.8.3 Overzicht lokale heffingen

De drie belangrijkste lokale heffingen zijn de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolbelasting. Hieronder wordt ingegaan op de achtergronden en uitgangspunten 2023 voor deze heffingen. Ook worden de achtergronden en uitgangspunten van de overige belastingen, heffingen en rechten kort uitgelegd.

Onroerende zaakbelastingen
De opbrengst van de OZB behoort tot de algemene dekkingsmiddelen en mag vrij worden besteed.
De OZB-tarieven worden uitgedrukt in een vast percentage van de economische waarde van de onroerende zaken. Ze worden berekend door de geraamde opbrengst te delen door de te belasten waarde, het heffingsareaal. De waarde wordt getaxeerd conform de Wet waardering onroerende zaken (WOZ) en wordt ieder jaar opnieuw vastgesteld. De taxaties zijn gebaseerd op het marktniveau op 1 januari van het jaar voorafgaand aan het belastingjaar. De waardeschommelingen worden vereffend via de tarieven, zodat de hertaxatie zelf niet leidt tot een verhoging van de belastingdruk. Wel is conform de besluitvorming bij de begroting 2023 een inflatiecorrectie van 3% toegepast.

Tarieven onroerende zaakbelasting	2022	2023
Woningen: eigenaar	0,1060%	0,08646%
Niet-woningen: eigenaar	0,3296%	0,3343%
Niet-woningen: gebruiker	0,2650%	0,2691%

Afvalstoffenheffing
De kosten van de afvalinzameling en -verwerking van particuliere huishoudens worden via de afvalstoffenheffing verhaald. Uitgangspunt bij het vaststellen van de tarieven is 100% kostendekkendheid. In

de tarieven wordt een onderscheid gemaakt tussen één- en meerpersoonshuishoudens. Het uitgangspunt is dat de éénpersoonshuishoudens een korting van 20% krijgen op het tarief van meerpersoonshuishoudens.

Tarieven afvalstoffenheffing	2022	2023
Eénpersoonshuishoudens	269	297
Meerpersoonshuishoudens	337	371

In de onderstaande tabel staat de omvang en het dekkingspercentage van de afvalstoffenheffing. De opbrengsten fluctueren elk jaar. Overschotten en tekorten worden geëgaliseerd door middel van een reserve.

Omschrijving	Bedragen (in € x 1.000)
Lasten taakveld	5.718
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen	0
Netto kosten taakveld	**5.718**
Toe te rekenen lasten (overhead en BTW)	119
Totale kosten	**5.837**
Opbrengst heffingen	**5.837**
Dekkingspercentage	**100%**

Rioolbelasting

Op grond van de Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken hebben gemeenten de zorgplicht voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. Een gemeente kan rioolbelasting heffen om deze zorgplicht te betalen (artikel 228a van de Gemeentewet). Uitgangspunt bij het vaststellen van de tarieven is 100% kostendekkendheid. Uit de rioolbelasting worden de kosten voor rioolbeheer en onderhoud betaald, maar ook 50% van de kosten van straatreiniging en 20% van de kosten van waterbeheersing. Net als bij de afvalstoffenheffing wordt een onderscheid gemaakt tussen één- en meerpersoonshuishoudens en krijgen de éénpersoonshuishoudens een korting van 20% op het meerpersoonstarief. Bedrijven betalen een vast tarief per 150 m^3 water dat gelijk is aan het tarief voor meerpersoonshuishoudens.

Tarieven rioolbelasting	2022	2023
Eénpersoonshuishoudens	166	162
Meerpersoonshuishoudens	207	203
Bedrijven per 150 m^3 waterverbruik	207	203
Grootverbruikers per 150 m^3 waterverbruik	85	85

In de onderstaande tabel staat de omvang en het dekkingspercentage van de rioolbelasting. De opbrengsten fluctueren elk jaar. Overschotten en tekorten worden geëgaliseerd door middel van een voorziening.

Omschrijving	Bedragen (in € x 1.000)
Lasten taakveld	3.480
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen	0
Netto kosten taakveld	**3.480**
Toe te rekenen lasten (overhead en BTW)	420
Totale kosten	**3.900**
Opbrengst heffingen	**3.900**
Dekkingspercentage	**100%**

Roerende Zaakbelasting (RZB)
De RZB is qua heffing te vergelijken met de OZB. De RZB wordt opgelegd voor roerende woon- en verblijfsruimten. De tarieven zijn wettelijk gekoppeld aan de OZB-tarieven. Het heffingsareaal van de RZB is beperkt en bestaat uit circa 70 woonarken.

Precariobelasting
Precariobelasting wordt geheven voor het hebben van voorwerpen die zich op, onder of boven openbare gemeentegrond bevinden. De tarieven zijn verhoogd met de inflatiecorrectie van 3%.

Leges en overige rechten
Als een gemeente diensten verleent, worden daar leges voor geheven. Denk aan het verlenen van vergunningen of het verstrekken van paspoorten en rijbewijzen. Sommige tarieven hiervoor, zoals die van paspoorten en rijbewijzen, zijn gebonden aan wettelijke maxima. Deze tarieven kunnen alleen worden verhoogd met het percentage dat het Rijk toestaat. Het tarief voor rijbewijzen is met 15,7% gestegen en het tarief voor paspoorten is met 2,7% gestegen. De overige tarieven, zoals die voor (omgevings-)vergunningen, huwelijk en voor verstrekkingen uit de Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens (GBA), zijn verhoogd met de inflatiecorrectie van 3%.

In de onderstaande tabel staat de omvang en het dekkingspercentage van de leges. Het dekkingspercentage is 45%. De opbrengsen dekken dus niet de totale kosten.

Dekkingspercentages leges (bedragen x € 1.000)	Omgevingsvergunningen	Publiekszaken	Overige leges	Totaal leges
Lasten taakveld(en) incl omslagrente	828	1.389	12	2.229
Toe te rekenen lasten (overhead)	378	731		1.109
Totale kosten	**1.207**	**2.120**	**12**	**3.339**
Opbrengst heffingen	1.030	468	18	**1.516**
Dekkingspercentage				**45%**

In de onderstaande tabel staat de omvang en het dekkingspercentage van de overige rechten. Er is hierbij nog geen sprake van 100% kostendekking. De extra tariefsverhoging die voor de begraafrechten is doorgevoerd in 2022 en 2023 is voor een deel teniet gedaan door het lagere aantal begrafenissen.

Dekkingspercentages overige rechten (bedragen x € 1.000)	Begraafrechten	Marktgelden	Totaal overige rechten
Lasten taakveld(en) incl omslagrente	416	24	440
Toe te rekenen lasten (overhead)	189	14	203
Totale kosten	**605**	**39**	**643**
Opbrengst heffingen	331	35	**366**
Dekkingspercentage			**57%**

Gerealiseerde inkomsten lokale heffingen
In onderstaande tabel staat hoe de werkelijke inkomsten 2023 zich verhouden tot de begrote inkomsten 2023.

Heffingssoort (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2022	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 na wijziging	Jaarrekening 2023
Algemene dekkingsmiddelen:				
Onroerende-zaakbelasting (OZB)	10.094	10.451	10.454	10.090
Roerende-zaakbelasting (RZB)	16	16	16	15
Hondenbelasting	156	0	0	0
Parkeerbelastingen straatparkeren	1.592	1.744	1.691	1.768
Precariobelasting	85	159	150	152
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	**11.943**	**12.370**	**12.311**	**12.025**
Gebonden heffingen:				
Afvalstoffenheffing	5.217	5.889	5.889	5.837
Rioolbelasting	3.860	3.849	3.857	3.900
Leges	2.809	1.598	1.546	1.516
Lijkbezorgingsrechten	329	458	458	331
Marktgelden	31	44	25	35
Subtotaal gebonden heffingen	**12.245**	**11.838**	**11.775**	**11.619**
Totaal inkomsten lokale heffingen	**24.188**	**24.208**	**24.086**	**23.644**

Ten opzichte van de bijgestelde begroting vallen de inkomsten uit de lokale heffingen in 2023 € 440.000 lager uit. Dit komt hoofdzakelijk door de lagere inkomsten uit de OZB opbrengsten.

3.8.4 Lokale lastendruk

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) brengt jaarlijks het niveau en de ontwikkeling van de lokale lasten in kaart. Bij het vergelijken van de woonlasten wordt onder andere gekeken naar de OZB, afvalstoffenheffing en rioolbelasting.

In de editie 2023 van de Atlas van de lokale lasten komen de woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in Gorinchem op € 995. Gorinchem komt daarmee landelijk gezien op een 239e plaats (oplopend van goedkoop naar duur, 2022: 165ste). Deze stijging komt met name door de toegenomen afvalstoffenheffing.

3.8.5 Kwijtscheldingsbeleid

Als een belastingplichtige door financiële omstandigheden een belastingaanslag niet of slechts voor een deel kan betalen, kan kwijtschelding worden verleend. De voorwaarden voor kwijtschelding van belastingen en heffingen heeft het Rijk strak omschreven. De gemeentelijke kwijtscheldingsnormen mogen niet meer dan 100% van de bijstandsnormen bedragen, wel minder.

Gorinchem gebruikt de maximale normbedragen. Een belastingplichtige met een inkomen op bijstandsniveau komt in principe voor kwijtschelding in aanmerking. De afvalstoffenheffing, rioolbelasting en de hondenbelasting voor de eerste hond kunnen kwijtgescholden worden.

Als van belastingplichtigen bekend is dat zij een inkomen op bijstandsniveau hebben, wordt kwijtschelding automatisch verleend. In de andere gevallen wordt de aanvraag getoetst.

In 2023 is 1.475 keer gehele of gedeeltelijke kwijtschelding verleend. Dat is een kleine 130 meer ten opzichte van 2022. In het onderstaande overzicht staat aangegeven hoe de aantallen van 2023 zich verhouden tot die van 2022.

	2022	2023
Aantal aanvragen	645	549
- aanvraag afgewezen	202	165
- aanvraag toegekend	443	308
- gedeeltelijk	-	3
- geen uitspraak		73
Automatisch verleend	902	1.164
Totaal aantal verleende kwijtscheldingen	**1.345**	**1.475**

De gederfde inkomsten door de kwijtschelding van de afvalstoffenheffing en rioolbelasting worden verrekend via de betreffende tarieven. In 2023 gaat het om € 663.000,-, € 14.000,- meer dan begroot.

Gemeente Gorinchem

Jaarstukken 2023
Jaarrekening

4 Jaarrekening

De jaarrekening bestaat uit:

1. de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling;
2. het overzicht van baten en lasten;
3. een recapitulatie van het structureel begrotingsevenwicht;
4. het overzicht begrotingsonrechtmatigheid;
5. de balans;
6. toelichting op de balans;
7. Wet Normering bezoldiging Topinkomens publieke en semipublieke sector (WNT);
8. de bijlagen:
    1. reserves;
    2. voorzieningen;
    3. totaaloverzicht baten en lasten per taakveld;
    4. investeringsoverzicht;
    5. verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SiSa);
    6. rapportage interbestuurlijk toezicht.

In dit hoofdstuk worden bovenstaande onderdelen achtereenvolgens behandeld.Bij het overzicht van baten en lasten wordt ook het overzicht van incidentele baten en lasten en het overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves meegenomen.

4.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding
De jaarstukken 2023 zijn opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) daarvoor geeft.
In dit hoofdstuk staat de toelichting op de grondslagen. De afschrijvingstabel is vastgelegd in de Financiële verordening als bijlage bij het afschrijvingsbeleid, zijnde artikel 9 van de Financiële verordening.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening
De waardering van de activa en passiva is vastgelegd in het afschrijvingsbeleid in artikel 14 van de Financiële verordening. Hierover is besloten op 28 maart 2024. Dit besluit geldt met terugwerkende kracht ook voor de jaarrekening 2023.
De activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde, tenzij hieronder bij de betreffende balanspost anders is vermeld.

Grondslagen voor resultaatbepaling
De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn. Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als baten genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar is. Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming te weten vier jaar. Voor de baten uit het gemeentefonds is aangesloten bij de laatste specificatie die wij hiervoor hebben ontvangen. Eventuele restituties van jaarresultaten van verbonden partijen worden als baten genomen op het moment waarop het bestuursbesluit voor de restitutie van het resultaat door de verbonden partij wordt genomen.

Balans

Vaste activa

Artikel 59 BBV beschrijft het onderscheid tussen investeringen met uitsluitend maatschappelijk nut in de openbare ruimte en investeringen met een (beperkt) economisch nut. Investeringen die kunnen leiden tot of bijdragen aan het verwerven van inkomsten zijn investeringen met economisch nut.

Immateriële vaste activa
De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in vijf jaar afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling vangt aan bij ingebruikneming van het gerelateerde materiële vaste actief.

Bijdragen aan activa van derden worden geactiveerd. Dergelijke geactiveerde bijdragen zijn gewaardeerd op het bedrag van de verstrekte bijdragen en verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa met economisch nut

In erfpacht uitgegeven gronden
De in erfpacht uitgegeven percelen zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen). Er wordt niet afgeschreven op deze gronden.

Overige investeringen met economisch nut
De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de betreffende investering in mindering gebracht, in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

'Levensduurverlengend onderhoud' wordt gedefinieerd als een investering. Criteria hierbij zijn dat er sprake moet zijn van duurzame waardevermeerdering, een kwalitatieve verbetering waarbij het nut zich uitstrekt over meerdere jaren.

Er wordt lineair afgeschreven. Uitzondering hierop zijn de volgende bedrijfsgebouwen: Stadhuisplein 1, Stadhuisplein 2-35, Bedrijfsverzamelgebouw, Kleine Haarsekade. Hierop wordt annuïtair afgeschreven. Op grondbezit (voor onderwijsdoeleinden, niet voor de publieke dienst bestemd en bouwgrondexploitatie) met economisch nut wordt niet afgeschreven.

Investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven
Onder deze categorie vallen, conform BBV en op grond van de Gemeentewet art. 229 lid 1 a en b, activa die op de volgende heffingen en rechten betrekking hebben: riolering, kadegelden, lijkbezorgingsrechten.

Een naar verwachting duurzame waardevermindering van vaste activa betreft een schattingswijziging die volgens artikel 65, lid 1 BBV onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking wordt genomen.

Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut
De infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals wegen, pleinen, bruggen en parken zijn geactiveerd

en worden afgeschreven. De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd (en dus ook afgeschreven).

Financiële vaste activa
Deelnemingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen (categorie: uitgeleend geld) zijn opgenomen tegen nominale waarde.
Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Als de waarde van de aandelen onverhoopt structureel daalt tot onder de verkrijgingsprijs dan vindt afwaardering plaats.

Vlottende activa

De vlottende activa worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Voorraden
De overige grond- en hulpstoffen (magazijnvoorraden) worden gewaardeerd tegen vaste verrekenprijzen die zijn gebaseerd op de gemiddelde betaalde inkoopprijs. Verschillen tussen de vaste verrekenprijs en betaalde inkoopprijs worden als resultaat verantwoord op prijsverschillen. Incourante voorraden worden afgewaardeerd naar marktwaarde.
De als 'onderhanden werken' opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs. De vervaardigingsprijs zijn de kosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken), en een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.
Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen als en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden (percentage of completion methode). Zolang daarvan geen sprake is worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingkosten in mindering gebracht.
Op de balans worden voorraden netto verantwoord. Voor de grondexploitaties met een verliesgevend saldo wordt ter hoogte van dit saldo een voorziening gevormd. Onder de categorie 'gereed product' valt de voorraad bedrijfsmiddelen.

Vorderingen en overlopende activa
De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten
Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Voorzieningen
Voorzieningen worden in beginsel gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting of het voorziene verlies.
De pensioenverplichting voor de wethouders is echter op de contante waarde van de (opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd.
De onderhoudsegalisatie voorzieningen stoelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen.
In de paragraaf 'onderhoud kapitaalgoederen' is het beleid nader uiteengezet.
In artikel 76a BBV is een uitzonderingsregime opgenomen voor meerjarige subsidies waarvan de

subsidieperiode vóór 1 januari 2007 begon. De voorziening Stedelijke Vernieuwing is daarom onder de post door derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

Vaste schulden
De vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar en langer.
De aflossingen die binnen een jaar vervallen staan in de toelichting ook de bijbehorende rentelast.

De onderhandse leningen zijn gesplitst conform art. 36 van het BBV.

Vlottende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en garantstellingen
Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. In de toelichting op de balans staat meer informatie. Onder de borg- en garantstellingen vallen ook de garanties voor WSW (Waarborgfonds Sociale Woningbouw) en WEW (Waarborgfonds Eigen Woningen). Deze hebben betrekking op zowel indirecte als directe garantieverlening. In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing is dit opgenomen bij het onderdeel 'gewaarborgde geldleningen/uitgegeven geldleningen'.

Begrotingsbudgetten en financiële overzichten
De in deze jaarstukken gepresenteerde financiële overzichten en budgetten zijn gebaseerd op de door de raad vastgestelde begroting en de daarna doorgevoerde begrotingswijzigingen.

Onzekerheid eigen bijdrage CAK
Aanvragers van een voorziening op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) zijn op grond van de WMO een eigen bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat het CAK de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage uitvoert. Het CAK verstrekt aan de gemeenten een totaaloverzicht waarbij maandelijks afstorting plaatsvindt van de geïncasseerde bijdragen. Gemeenten kunnen met deze overzichten van het CAK de aantallen personen, de soort en omvang van de zorgverlening beoordelen in relatie tot de eigen WMO-administratie. Door het ontbreken van inkomensgegevens op de CAK-overzichten hebben gemeenten onvoldoende informatie over de eigen bijdragen om de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen.
Door de keuze het CAK de berekening, de oplegging en incasso van de eigen bijdragen te laten uitvoeren, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid van de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat de gemeenten geen zekerheid kunnen verkrijgen over de omvang en hoogte van de eigen bijdragen. In overeenstemming met de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV moet de gemeente deze onzekerheid in de jaarstukken noemen, ook al ligt de oorzaak niet bij de gemeente zelf.

4.2 Overzicht van baten en lasten

In de programmaverantwoording zijn per programma onder het kopje 'Wat heeft dit gekost?', overzichten opgenomen van de baten en lasten inclusief de mutaties reserves. Deze overzichten zijn ook opgenomen voor de Algemene dekkingsmiddelen en Onvoorzien.

Het BBV schrijft voor dat ook in het onderdeel jaarrekening van de jaarstukken totaaloverzichten worden opgenomen, waarin van alle programma's inclusief de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien alle financiële gegevens worden gepresenteerd. De volgende totaaloverzichten staan hieronder:

1. totaaloverzicht van baten en lasten;
2. totaaloverzicht incidentele baten en lasten;
3. totaaloverzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves en het overzicht van het structureel begrotingssaldo.

4.2.1 Totaaloverzicht van baten en lasten

In het onderstaande overzicht zijn alle lasten en baten opgenomen per programma, inclusief de mutaties in de reserves. De algemene dekkingsmiddelen zijn verbijzonderd, conform het voorschrift in het BBV.

Overzicht van baten en lasten (bedragen x € 1.000 ; - = nadeel)	Begroting 2023 primitief		Begroting 2023 na wijziging		Jaarrekening 2023		Saldo 2023		
	Lasten	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Totaal**
BATEN EN LASTEN									
Programma Bestuur en Ondersteuning	4.555	969	5.128	1.039	6.968	1.617	-1.840	578	-1.262
Programma Veiligheid	5.166	360	5.596	177	5.498	203	98	27	125
Programma Verkeer en Vervoer	9.792	3.598	13.347	4.556	14.239	5.271	-892	716	-176
Programma Economie	16.519	15.158	7.055	5.053	6.784	3.331	271	-1.722	-1.451
Programma Onderwijs	12.352	2.973	15.953	5.829	13.578	5.598	2.375	-231	2.144
Programma Sport, Cultuur en Recreatie	13.395	2.288	16.333	3.905	15.823	4.838	510	933	1.442
Programma Sociaal Domein	61.093	15.512	77.302	27.824	72.025	26.254	5.277	-1.570	3.708
Programma Duurzaamheid	10.921	10.209	13.821	12.136	12.934	10.991	886	-1.144	-258
Programma VROSV	5.556	4.064	6.561	4.579	6.317	5.109	244	531	774
Gerealiseerde baten en lasten	**139.350**	**55.133**	**161.096**	**65.096**	**154.167**	**63.213**	**6.930**	**-1.884**	**5.046**

	Lasten	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Totaal**
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	704	12.403	807	12.363	933	12.061	-127	-302	-428
Dividend	-	289	-	364	-	364	-	1	1
Saldo van de financieringsfunctie	44	57	-412	138	-462	214	50	77	127
Algemene uitkeringen	-	87.340	-	90.390	-	92.661	-	2.271	2.271
Overige algemene dekkingsmiddelen	-5	11	253	11	284	168	-31	157	126
Overzicht overhead	14.464	492	15.478	433	14.216	653	1.262	220	1.482
Overzicht heffing vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Overzicht onvoorzien	100	-	100	-	-	-	100	-	100
Totaal Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, VPB en Onvoorzien	**15.307**	**100.591**	**16.226**	**103.697**	**14.972**	**106.121**	**1.254**	**2.424**	**3.678**
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	**154.657**	**155.724**	**177.322**	**168.794**	**169.138**	**169.334**	**8.184**	**540**	**8.724**

Overzicht van baten en lasten (bedragen x € 1.000 ; - = nadeel)	Begroting 2023 primitief		Begroting 2023 na wijziging		Jaarrekening 2023		Saldo 2023		
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Totaal
MUTATIES RESERVES									
Programma Bestuur en Ondersteuning	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Programma Veiligheid	-	4	-	4	-	4	-	-	-
Programma Verkeer en Vervoer	1.336	1.540	9.340	11.247	9.340	11.064	-	-183	-183
Programma Economie	-	50	71	200	71	120	-	-80	-80
Programma Onderwijs	3.100	3.940	4.432	4.732	4.432	4.524	-	-208	-208
Programma Sport, Cultuur en Recreatie	658	754	958	2.309	958	2.338	-	29	29
Programma Sociaal Domein	321	299	321	1.799	321	1.799	-	-	-
Programma Duurzaamheid	138	194	364	1.020	364	1.003	-	-17	-17
Programma VROSV	689	260	918	260	1.077	135	-159	-125	-284
Overzicht algemene dekkingsmiddelen	25	-	1.064	4.318	1.123	4.318	-59	-	-59
Overzicht overhead	125	140	125	233	125	233	-	-	-
Overzicht heffing vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Overzicht onvoorzien	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal mutaties reserves	**6.391**	**7.180**	**17.593**	**26.121**	**17.811**	**25.538**	**-218**	**-584**	**-801**
Gerealiseerd resultaat	**161.048**	**162.904**	**194.915**	**194.915**	**186.949**	**194.872**	**7.966**	**-43**	**7.922**
Begrotingssaldo	1.856	0	0	0	0	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat inclusief begrotingssaldo	**162.904**	**162.904**	**194.915**	**194.915**	**186.949**	**194.872**	**-7.966**	**-43**	**7.922**

Een toelichting op de verschillen tussen de begroting 2023 na wijziging en de jaarrekening 2023 staat per programma in de programmaverantwoording.

4.2.2 Totaaloverzicht van incidentele baten en lasten

Om een structureel evenwicht vast te stellen is het belangrijk dat inzicht bestaat in welk deel van de baten en lasten incidenteel is en welk deel structureel. In het hiervoor gepresenteerde totaaloverzicht van baten en lasten staan zowel de structurele als de incidentele posten. Voor het overzicht incidentele baten en lasten geldt de begroting na wijziging als referentiekader. Op basis van dit overzicht worden de betreffende werkelijke incidentele baten en lasten in de jaarstukken 2023 toegelicht. Daarnaast worden de niet geraamde incidentele posten groter dan € 100.000 en de posten die worden verrekend met de reserves toegelicht.

Nr.	Incidentele baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023 primitief			Begroting 2023 na wijziging			Jaarrekening 2023		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
	Programma Bestuur en Ondersteuning									
1.	Vrijval voorziening wachtgelden bestuurders	-	-	-	-	-	-	-	628	628
2.	Dotatie voorziening afwaardering bedrijfsgebouwen	-	-	-	-	-	-	1.624	-	-1.624
	Totaal programma Bestuur en Ondersteuning	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**1.624**	**628**	**-996**
	Programma Verkeer en Vervoer									
3.	Onderzoekskosten mobiliteitsinvesteringen	188	-	-188	315	-	-315	257	-	-257
4.	Mobiliteitsplan hub station west	25	-	-25	-	-	-	-	-	-
	Totaal programma Verkeer en Vervoer	**213**	**-**	**-213**	**315**	**-**	**-315**	**257**	**-**	**-257**
	Programma Economie									
5.	Grondexploitaties bedrijventerreinen	10.504	4.485	-6.019	4.695	172	-4.523	3.109	35	-3.074
5.	Mutatie boekwaarde	4.485	10.504	6.019	172	4.695	4.523	35	3.109	3.074
5.	Dotatie voorziening herziening grondexploitatie Groote Haar	-	-	-	-	-	-	1.061	-	-1.061
5.	Winstneming grondexploitatie Oost II	-	-	-	-	-	-	835	-	-835
	Totaal programma Economie	**14.989**	**14.989**	**-**	**4.867**	**4.867**	**0**	**5.040**	**3.144**	**-1.896**
	Programma Onderwijs									
6.	Realisatie i_lab	840	-	-840	300	-	-300	92	-	-92
7.	Vrijval voorziening afwaardering Lange Slagenstraat	-	-	-	-	-	-	-	257	257
8.	Nationaal programma onderwijs (NPO) 2021-2023	369	369	-	760	760	-	345	366	21
9.	Bijdrage Stichting Gorinchemse Sportaccommocaties	-	-	-	-		-	-	500	500
	Totaal programma Onderwijs	**1.209**	**369**	**-840**	**1.060**	**760**	**-300**	**438**	**1.123**	**686**
	Programma Sport, Cultuur en Recreatie									

Nr.	Incidentele baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023 primitief			Begroting 2023 na wijziging			Jaarrekening 2023		
10.	Filmfestival	50	-	-50	50	-	-50	50	-	-50
	Totaal programma Sport, Cultuur en Recreatie	**50**	**-**	**-50**	**50**	**-**	**-50**	**50**	**-**	**-50**
	Programma Sociaal Domein									
11.	Statushouders	-	-	-	-	-	-	-	120	120
12.	Avres	-	-	-	172	263	91	163	257	94
13.	Beschermd wonen	-	-	-	-	579	579	-	540	540
	Totaal programma Sociaal Domein	**-**	**-**	**-**	**172**	**842**	**670**	**163**	**917**	**754**
	Programma Duurzaamheid									
14.	Onderzoek warmtenet	56	-	-56	56	-	-56	19	-	-19
	Totaal programma Duurzaamheid	**56**	**-**	**-56**	**56**	**-**	**-56**	**19**	**-**	**-19**
	Programma VROSV									
15.	Grondexploitaties woningen	1.736	-	-1.736	1.640	-	-1.640	1.068	-	-1.068
15.	Mutatie boekwaarde		1.736	1.736		1.640	1.640		1.068	1.068
15.	Vrijval voorziening herziening grondexploitatie Mollenburg	-	-	-	-	-	-	-	303	303
15.	Winstneming grondexploitatie Lingewijk Noord	-	-	-	-	-	-	-	230	230
16.	Stedelijke vernieuwing incl. Lange slagenstraat en Schelluinsestraat	260	-	-260	260	-	-260	148	-	-148
17.	Grondexploitatie CV Hoog Dalem	-	689	689	-	309	309	-	468	468
18.	Verkoop stroken snippergroen	-	-	-	-	-	-	-	94	94
	Totaal programma VROSV	**1.996**	**2.425**	**429**	**1.900**	**1.949**	**49**	**1.216**	**2.162**	**946**
	Programma Algemene dekkingsmiddelen									
19.	Resultaat grondverkopen	-	-	-	-	521	521	-	521	521
	Totaal programma Algemene Dekkingsmiddelen	**-**	**-**	**-**	**-**	**521**	**521**	**-**	**521**	**521**

Mutaties reserves[1]:[1]

	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Onttrekking algemene reserve i.v.m. vorming afschrijvingsreserve GPS- ontvanger	-	30	30	-	30	30	-	30	30
Onttrekking algemene reserve i.v.m. afboeken boekwaarde investeringen halte Papland ca.	-	-	-	-	2.092	2.092	-	1.992	1.992
Storting reserve infrastructuur mobiliteit	34	-	-34	542	-	-542	542	-	-542

Nr.	Incidentele baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023 primitief			Begroting 2023 na wijziging			Jaarrekening 2023		
	Onttrekking reserve infrastructuur i.v.m. onderzoekskosten mobiliteitsinvesteringen	-	213	213	-	315	315	-	257	257
	Onttrekking reserve infrastructuur i.v.m. vorming afschrijvingsreserve mobiliteit	-	1.272	1.272	-	1.297	1.297	-	1.273	1.273
	Onttrekking reserve infrastructuur i.v.m. vorming afschrijvingsreserve Banneweg fase 2	-	-	-	-	3.176	3.176	-	3.176	3.176
	Opheffen reserve station Papland	-	-	-	-	1.800	1.800	-	1.800	1.800
	Reserve Gorcums warenhuis	-	-	-	71	150	80	71	70	-1
	Dekkingsreserve i_lab	-	840	840	-	300	300	-	92	92
	Onttrekking algemene reserve i.v.m. vorming afschrijvingsreses investeringen onderwijs	-	3.100	3.100	-	3.100	3.100	-	3.100	3.100
	Reserve jeugd en perspectief	-	30	30	-	30	30	-	30	30
	Reserve IFFG	-	50	50	-	50	50	-	50	50
	Onttrekking algemene reserve i.v.m. vorming afschrijvingsreserves investeringen cultuur	-	658	658	-	658	658	-	658	658
	Dekkingsreserve i_lab verhuizing Hippos	-	-	-	-	471	471	-	500	500
	Reserve energielasten SGS	-	-	-	-	900	900	-	900	900
	Storting reserve sociaal domein	271	-	-271	271	-271	-542	271	-	-271
	Onttrekking reserve sociaal domein	-	299	299	-	1.799	1.799	-	1.799	1.799
	Onttrekking egalisatiereserve afval verrekening reserve duurzaamheid	-	138	138	-	364	364	-	364	364
	Onttrekking Egalisatiereserve afval	-	-	-	-	393	393		525	525
	Storting reserve duurzaamheid i.v.m. afvalstoffenheffing	138	-	-138	364	-	-364	364	-	-364
	Onttrekking reserve duurzaamheid i.v.m. warmtenet Gildenwijk	-	56	56	-	56	56	-	19	19
	Onttrekking reserve duurzaamheid	-	-	-	-	207	207	-	95	95
	Storting reserve infra i.v.m. Hoog Dalem	689	-	-689	309	-	-309	468	-	-468
	Onttrekking reserve stedelijke ontwikkeling	-	260	260	-	260	260	-	135	135
	Reserve onderwijshuisvesting	-	-	-	521	-	-521	521	-	-521
	Storting algemene reserve	-	-	-	91	-	-91	91	-	-91
	Onttrekking algemene reserve	-	-	-	-	811	811	-	811	811
	Aflossingsreserve	-	-	-	943	-	-943	1.002	-	-1.002
	Onttrekking algemene reserve i.v.m. vorming afschrijvingsreserve investeringen overhead	-	125	125	-	125	125	-	125	125
	Reserve ICT	-	15	15	-	60	60	-	60	60
	Reserve organisatieontwikkeling	-	-	-	-	47	47	-	47	47
	Vorming afschrijvingsreserves	5.235	-	-5.235	14.451	-	-14.451	14.451	-	-14.451
	Opheffen afschrijvingsreserve infra Papland	-	-	-	-	600	600	-	600	600

Nr.	Incidentele baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023 primitief			Begroting 2023 na wijziging			Jaarrekening 2023		
	Verlagen afschrijvingsreserve Banneweg	-	-	-	-	1.920	1.920	-	1.920	1.920
	Opheffen afschrijvingsreserve versneld IHP	-	-	-	-	1.332	1.332	-	1.332	1.332
	Verlagen afschrijvingsreserve bruggen kunstwerken	-	-	-	-	46	46	-	46	46
	Opheffen afschrijvingsreserve Caribabad chloor- en zuurvat	-	-	-	-	150	150	-	150	150
	Totaal mutaties reserves	**6.367**	**7.086**	**719**	**17.563**	**22.269**	**4.706**	**17.781**	**21.957**	**4.176**
	Totaal incidentele baten en lasten	**24.880**	**24.870**	**-10**	**25.983**	**31.208**	**5.225**	**26.587**	**30.452**	**3.864**

1. Een toelichting op de mutaties in de reserves staat in de bijlage reserves

Programma Bestuur en Ondersteuning

1. Vrijval voorziening wachtgelden bestuurders
De verwachte verplichtingen zijn lager waardoor een deel van de voorziening incidenteel is vrijgevallen.

2. Dotatie voorziening afwaardering bedrijfsgebouwen
Er heeft een herwaardering plaatsgevonden van het pand Stadhuisplein 2. Dit heeft geleid tot een dotatie in de voorziening afwaardering bedrijfsgebouwen..

Programma Verkeer en Vervoer

3. Onderzoekskosten mobiliteitsinvesteringen
De beschikbare middelen voor de diverse onderzoeksbudgetten Verkeer en Mobiliteit zijn niet volledig besteed. De kosten worden gedekt door een onttrekking aan de reserve Infrastructuur en zijn zodoende incidenteel.

4. Mobiliteitsplan hub station west
De beschikbare middelen zijn niet volledig besteed. De kosten worden gedekt door een onttrekking aan de reserve Infrastructuur en zijn zodoende incidenteel

Programma Economie

5. Diverse grondexploitaties
Bij Groote Haar is met name in verband met de netcongestie de voorziening verhoogd. Bij Oost II is een deel van de winstneming gecorrigeerd in verband met het uit de grondexploitatie halen van een kavel voor het AZC. Beide hebben geleid tot incidenteel hogere lasten.

Programma Onderwijs

6. Realisatie i_lab
De uitwerking, implementatie en exploitatie van het i_lab vindt stapsgewijs plaats. De geraamde (bijgestelde) exploitatiebedragen voor 2023 ad € 300.000 zijn niet geheel uitgegeven. De werkelijke lasten in 2023 zijn ad € 92.000. Deze dekken wij via een onttrekking aan de dekkingsreserve i_lab.

7. Vrijval voorziening afwaardering Lange Slagenstraat
Voor de beoogde sloop van de locatie Lange Slagenstraat/Van Neercasselstraat is een voorziening getroffen.

Inmiddels is er voor de locatie een nieuw ontwikkelplan, waarbij de opstallen niet meer (geheel) gesloopt worden. Deze voorziening is niet meer noodzakelijk en kan vrijvallen. De baten zijn incidenteel.

8. Nationaal programma onderwijs (NPO) 2021-2025
Nationaal Programma Onderwijs (NPO) is een specifieke uitkering corona die tot eind juli 2025 uitgegeven mag worden. De niet bestede middelen van voorgaande jaren blijven beschikbaar tot eind juli 2025.

9. Bijdrage Stichting Gorinchemse Sportaccomocaties
In een overeenkomst is afgesproken dat de SGS jaarlijks over een maximale algemene reserve van € 250.000 mag beschikken. Het surplus hierboven wordt gerestitueerd naar de gemeente. Onder andere door de compensatie van het Rijk in Coronatijd en een forse energiecompensatie eveneens vanuit het Rijk in 2022 en 2023, heeft de SGS over de periode 2020-2022 een substantieel eigen vermogen opgebouwd. Op basis van de afspraken wordt hiervan een bedrag van € 500.000 gerestitueerd aan de gemeente Gorinchem. De baten zijn incidenteel.

Programma Sport, Cultuur en Recreatie

10. Filmfestival
Voor de subsidiëring van het Internationaal FilmFestival Gorinchem is in 2020 € 180.000 in een bestemmingsreserve gestort. De subsidie voor 2022 ad € 50.000 is verstrekt. Hiervoor is € 50.000 aan deze reserve IFFG onttrokken.

Programma Sociaal Domein

11. Statushouders
De subsidie aan Vluchtelingenwerk over 2022 was te hoog vastgesteld.

12. Avres
Avres, die voor ons de inkomensregelingen uitvoert, had een positief jaarresultaat over 2022. Dit resultaat is in 2023 uitgekeerd aan de deelnemende gemeenten.

13. Beschermd wonen
De definitieve jaarrekening Regionaal Beschermd Wonen en Opvang (BW&O) 2022 is met een hoger positief saldo afgesloten dan geraamd. Dit saldo is in 2023 uitgekeerd aan de samenwerkende gemeenten.

Programma Duurzaamheid

14. Onderzoek warmtenet
Dit onderoek betreft een incidenteel project en daarmee een incidentele last.

Programma VROSV

15. Grondexploitaties
De winstneming bij Lingewijk Noord en het vrijvallen van de voorziening van Mollenburg leiden tot incidentele baten.

16. Stedelijke vernieuwing incl. Lange slagenstraat en Schelluinsestraat
De budgetten zijn ter beschikking gesteld uit de reserve Stedelijke Ontwikkeling en daarmee incidenteel.

17. Grondexploitatie CV Hoog Dalem
De baten vanuit CV Hoog Dalem houden verband met de bovenwijkse voorzieningen. Deze zijn incidenteel.

18. Verkoop stroken snippergroen
In 2023 zijn stukken snippergroen verkocht die tot incidentele baten hebben geleid.

Programma Algemene Dekkingsmiddelen

19. Resultaat (grond-pand) verkopen
Dit betreft de verkoopopbrengt van het pand Stalkaarsen 3. De baten zijn incidenteel.

4.2.3 Totaaloverzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Om te kunnen vaststellen of sprake is van een structureel evenwicht, is het van belang om aan te geven welke mutaties in de reserves structureel van aard zijn. In 2023 is er sprake van enkele structurele onttrekkingen aan reserves. Deze treft u in onderstaand overzicht aan. Het betreft hier onttrekkingen ter dekking van kapitaallasten, die - conform de notitie van het BBV over incidentele en structurele baten en lasten - als structureel worden aangemerkt.

Bijzonderheid is de opname van de resultaatbestemming 2022. Deze is om technische redenen toegevoegd aan het overzicht, zodat een juiste conclusie getrokken kan worden over het (structureel) evenwicht.

Structurele mutaties reserves (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023 primitief		Begroting 2023 na wijziging		Jaarrekening 2023	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Programma Veiligheid						
Afschrijvingsreserve camera's	-	4	-	4		5
Programma Verkeer en Vervoer						
Afschrijvingsreserve Tracé Oost II	-	16	-	16	-	16
Afschrijvingsreserve stadsafsluitingen	-	9	-	-	-	-
Programma Economie						
Afschrijvingsreserve Avelingen	-	50	-	50	-	49
Programma Sport, cultuur en recreatie						
Afschrijvingsreserve 10e penninglaan	-	4	-	4	-	4
Afschrijvingsreserve bruggen kunstwerken 2022	-	10	-	-	-	-
Afschrjvingsreserve meekoppelkans Woelse Waard	-	3	-	-	-	-
Programma Algemene Dekkingsmiddelen						
Algemene reserve	-	-	-	3.507	-	3.507
Totaal structurele mutaties reserves	**-**	**96**	**-**	**3.581**	**-**	**3.581**

Structurele reservemutaties met afschrijvingsverloop investeringen

Reserve (Bedragen x € 1.000)	Restant levensduur 1-1-2023	Boekwaarde 1-1-23	afschrijving	Boekwaarde 31-12-23	Afschrijvings-reserve 1-1-23	vrijval ter dekking afschrijving	Afschrijvings-reserve 31-12-2023
Twee 360 graden camera's	9	39	5	34	39	5	34
Tracé Oost II	37	2.901	78	2.823	604	16	588
Avelingen	18	1.056	62	994	841	49	792
Herinrichting Park 10e Penninglaan	25	457	19	438	100	4	96
		4.453	165	4.288	1.584	74	1.510

Twee 360 graden camera's

In 2021 is voor de investering ten behoeve van de aanschaf van twee 360 graden camera's € 50.000 beschikbaar gesteld ter dekking van de afschrijvingslasten. De aanschaf van deze camera's was lager dan de geraamde € 50.000 en derhalve is ook het budget van de afschrijvingsreserve te hoog. Circa € 7.000 van deze afschrijvingsreserve is vrijgevallen in 2022 bij de tussentijdse rapportage.

Tracé Oost II
In 2020 is voor de investering Tracé Oost II € 653.000 beschikbaar gesteld ter dekking van afschrijvingslasten. Deze investering wordt in 40 jaar afgeschreven. De jaarlijkse dekking bedraagt € 16.000.

Avelingen
Voor de investering Avelingen is € 990.000 beschikbaar gesteld ter dekking van afschrijvingslasten. Deze investering wordt in 20 jaar afgeschreven. De jaarlijkse dekking bedraagt € 50.000.

Herinrichting Park 10e Penninglaan
Voor de dekking van de afschrijvingslasten van het project "Herinrichting van het park gelegen aan de Tiende Penninglaan" hebben wij een afschrijvingsreserve gevormd. Hieraan wordt het benodigde bedrag onttrokken.

4.3 Recapitulatie structureel begrotingsevenwicht

In het overzicht hieronder staan per programma de incidentele en structurele baten en lasten. Dit onderscheid is van belang bij het bepalen van het structurele evenwicht van de begroting 2023 en de jaarstukken 2023. In het overzicht met incidentele lasten zoals in de vorige paragraaf zijn de bijzonderheden of uitschieters van incidentele lasten of baten opgenomen. De overige lasten en baten worden beschouwd als structureel.

Resultaat (bedragen x € 1.000 ; - = nadeel)	Begroting 2023 na wijziging			Jaarrekening 2023			Verschil		
	Totaal	Inc.	Struct.	Totaal	Inc.	Struct.	Totaal	Inc.	Struct.
Programma Bestuur en Ondersteuning	-4.089	-	-4.089	-5.351	-996	-4.355	-1.262	-996	-266
Programma Veiligheid	-5.420	-	-5.420	-5.295	-	-5.295	125	-	125
Programma Verkeer en Vervoer	-8.791	-315	-8.476	-8.967	-257	-8.710	-176	58	-235
Programma Economie	-2.003	0	-2.003	-3.454	-1.896	-1.558	-1.451	-1.896	445
Programma Onderwijs	-10.125	-300	-9.825	-7.981	686	-8.666	2.144	986	1.158
Programma Sport, Cultuur en Recreatie	-12.427	-50	-12.377	-10.985	-50	-10.935	1.442	0	1.442
Programma Sociaal Domein	-49.478	670	-50.149	-45.771	754	-46.524	3.708	84	3.624
Programma Duurzaamheid	-1.685	-56	-1.629	-1.943	-19	-1.924	-258	38	-296
Programma VROSV	-1.983	49	-2.032	-1.208	946	-2.154	774	897	-122
Totaal programma's	**-96.000**	**-2**	**-95.998**	**-90.954**	**-832**	**-90.122**	**5.046**	**-830**	**5.876**
Totaal Alg. dekking, overhead en Onvoorzien	**87.472**	**521**	**86.951**	**91.150**	**521**	**90.629**	**3.678**	**0**	**3.678**
Mutaties reserves	**8.528**	**4.706**	**3.822**	**7.727**	**4.176**	**3.551**	**-801**	**-530**	**-271**
Totaal	**0**	**5.225**	**-5.225**	**7.923**	**3.864**	**4.058**	**7.923**	**-1.360**	**9.283**
Begrotingssaldo	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal incl. begrotingssaldo	**0**	**5.225**	**-5.225**	**7.923**	**3.864**	**4.058**	**7.923**	**-1.360**	**9.283**

Het genormaliseerd rekeningsaldo (= het rekeningsaldo op basis van structurele/reguliere budgetten) is ultimo 2023 ca. € 9,3 mln. voordelig. Dit wordt voor een deel veroorzaakt door de bijdragen die pas in de decembercirculaire zijn ontvangen, daarnaast door een voordeel op de opvang van vluchtelingen. Daarnaast zijn er aantal zaken op reguliere budgetten niet tot uitvoering gekomen.

Bij de begroting 2023 is 3,3 mln. van het begrotingssaldo 2024 ingezet om investeringen mogelijk te maken. Per saldo wordt behoudens de jaren 2026/2027 het begrotingssaldo als structureel positief beoordeeld. Voor 2026 en verder ligt een opgave voor een sluitende begroting.

Structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo baten lasten	196	2.243	3.045	-1.679	-4.484
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	7.727	-2.783	450	531	2.710
Begrotingssaldo na bestemming	**7.923**	**-540**	**3.495**	**-1.148**	**-1.774**
Waarvan incidentele baten en lasten	3.864	2.483	974	774	289
Structureel begrotingssaldo	**4.058**	**-3.023**	**2.521**	**-1.922**	**-2.063**

4.4 Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 5.608.474. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV van november 2023.

Bevinding

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens. De geconstateerde afwijkingen betreffen:

Overschrijdingen	Bedrag
Overschrijding budgetten inzake de programma's	€ 2.732.194
Overschrijding budgetten inzake investeringen	€ 404.988
Niet naleven voorwaarden inzake Europese aanbestedingen	€ 3.210.133
Totaal	€ 6.347.315

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

4.5 Balans per 31 december 2023

ACTIVA (bedragen x € 1.000)		31-12-2023		31-12-2022
VASTE ACTIVA				
Immateriële vaste activa		114		172
Kosten sluiten geldleningen en het saldo van agio en disagio	42		52	
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	72		120	
Materiële vaste activa		173.460		166.514
In erfpacht uitgegeven gronden	5.680		5.680	
Overige investeringen met een economisch nut	126.088		119.336	
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	22.079		22.714	
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	19.613		18.784	
Financiële vaste activa		3.391		3.917
Kapitaalverstrekkingen aan				
- deelnemingen	2.641		3.442	
Overige langlopende leningen	750		475	
Totaal vaste activa		**176.965**		**170.603**
VLOTTENDE ACTIVA				
Voorraden		50.145		47.398
Grond- en hulpstoffen	-		-	
Onderhanden werk waaronder bouwgronden in exploitatie	49.326		46.836	
Gereed product en handelsgoederen	819		562	
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar		14.075		19.956
Vorderingen op openbare lichamen	7.286		5.912	
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een looptijd < 1 jaar	3.160		10.144	
Overige vorderingen	3.629		3.900	
Liquide middelen		1.852		659
Kassaldi	25		51	
Banksaldi	1.827		608	
Overlopende activa		6.563		7.394
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	1.215		3.137	
Vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	2.349		1.003	
Nog te ontvangen bedragen	2.999		3.254	
Totaal vlottende activa		**72.635**		**75.407**
TOTAAL ACTIVA		**249.600**		**246.010**

PASSIVA (bedragen x € 1.000)		31-12-2023		31-12-2022
VASTE PASSIVA				
Eigen vermogen		107.593		107.924
Algemene reserve	28.369		31.503	
Bestemmingsreserves	71.301		64.927	
Gerealiseerde resultaat	7.923		11.494	
Voorzieningen		22.905		22.100
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	6.338		6.640	
Onderhoudsvoorzieningen	7.949		7.730	
Door derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	5.733		5.356	
Voorzieningen voor bijdragen aan vervangingsinvesteringen	2.885		2.374	
Vaste schulden met een rentetypische looptijd ≥ 1 jaar		89.090		99.141
Onderhandse leningen van				
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	78.589		88.641	
- openbare lichamen	5.000		5.000	
- buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren	5.500		5.500	
Waarborgsommen	1		-	
Totaal vaste passiva		**219.588**		**229.165**
VLOTTENDE PASSIVA				
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar		7.664		5.647
Banksaldi	-		-	
Overige schulden	7.664		5.647	
Overlopende passiva		22.348		11.198
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	9.095		7.869	
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	12.621		3.175	
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	632		154	
Totaal vlottende passiva		**30.012**		**16.845**
TOTAAL PASSIVA		**249.600**		**246.010**
Gewaarborgde geldleningen		779.787		772.491
Gewaarborgde garantstellingen		14.810		13.750

4.6 Toelichting op de balans per 31 december 2023

ACTIVA

Aan de activazijde van de balans staan de bezittingen van de gemeente Gorinchem.

VASTE ACTIVA

Vaste activa zijn bezittingen die meerjarig hun nut en waarde behouden. Uitgaven aan deze bezittingen worden in beginsel geactiveerd en vervolgens gedurende de gebruiksduur afgeschreven ten laste van de rekening van baten en lasten. Bij nieuwe investeringen wordt alleen de lineaire afschrijvingsmethode gehanteerd. Er wordt onderscheid gemaakt in immateriële, materiële en financiële vaste activa. Immateriële vaste activa zijn kosten, gemaakt voor onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief. De materiële activa zijn stoffelijk, bijvoorbeeld gebouwen, computers, sportvelden en voertuigen. De financiële vaste activa tenslotte omvatten geldleningen, beleggingen en vorderingen op lange termijn.

Immateriële vaste activa

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de immateriële vaste activa weer:

Verloop boekwaarde immateriële vaste activa (bedragen x € 1.000)	Boek-waarde 31-12-2022	Investe-ringen	Des-investe-ringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Afwaar-deringen	Boek-waarde 31-12-2023
Kosten sluiten geldleningen en het saldo van agio en disagio	52	-	-	10	-	-	42
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	120	-	-	48	-	-	72
Totaal	**172**	**-**	**-**	**58**	**-**	**-**	**114**

Bij de bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven conform de afschrijvingstermijnen van de betreffende scholen.

Materiële vaste activa

Bij materiële vaste activa wordt onderscheid gemaakt tussen investeringen met een economische nut en investeringen met een maatschappelijk nut. Het uitgangspunt is dat alle vaste activa worden geactiveerd, ook de maatschappelijke investeringen.

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

Materiële vaste activa (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
In erfpacht uitgegeven gronden	5.680	5.680
Overige investeringen met een economisch nut	119.336	126.088
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	22.714	22.079
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	18.784	19.613
Totaal	**166.514**	**173.460**

Overige investeringen met economisch nut

De investeringen met een economisch nut bestaan uit de volgende onderdelen:

Overige investeringen met een economisch nut (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
Gronden en terreinen	16.429	15.426
Bedrijfsgebouwen	88.765	92.636
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	4.015	4.025
Vervoermiddelen	3.812	6.128
Machines, apparaten en installaties	1.670	2.038
Overige materiële vaste activa	4.645	5.835
Totaal	**119.336**	**126.088**

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen met economisch nut weer:

Verloop boekwaarde overige investeringen met een economisch nut (bedragen x € 1.000)	Boek-waarde 31-12-2022	Investe-ringen	Des-investe-ringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Waarde-correctie	Boek-waarde 31-12-2023
Gronden en terreinen bruto	*18.971*	-	*153*	*74*	-	-	*18.744*
Voorziening afwaardering gronden en terreinen	*2.542-*	-	-	-	-	*776*	*3.318-*
Gronden en terreienen netto	16.429	-	153	74	-	776	15.426
Bedrijfsgebouwen bruto	*88.765*	*10.325*	*1.156*	*3.559*	*114*	-	*94.261*
Voorziening afwaardering bedrijfsgebouwen	-	-	-	-	-	*1.625*	*1.625-*
Bedrijfsgebouwen netto	88.765	10.325	1.156	3.559	114	1.625	92.636
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	4.015	206	-	196	-	-	4.025
Vervoermiddelen	3.812	5.039	26	117	2.580	-	6.128
Machines, apparaten en installaties	1.670	562	16	178	-	-	2.038
Overige materiële vaste activa	4.645	2.078	187	701	-	-	5.835
Totaal	**119.336**	**18.210**	**1.538**	**4.825**	**2.694**	**2.401**	**126.088**

Onder de waardecorrecties staan de correcties vermeld wegens duurzame waardeverminderingen. De netto-boekwaarde van de investeringen met economisch nut bedraagt per 31-12-2023 € 126.088.000. In dit bedrag is een voorziening opgenomen van € 2.401.000 vanwege het risico op waardevermindering. De hoogte van deze voorziening was op 31-12-2022 € 2.542.000.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen met economisch nut zijn:

Belangrijkste overige investeringen met een economisch nut (bedragen x € 1.000)	Beschikbaar gesteld krediet	Besteed in 2023	Cumulatief besteed t/m 2023
Twee elektrische veerboten	7.956	4.839	7.591
Accupakketten electrische veerboten	900	560	840
Beroepencampus 't Gilde	17.580	8.928	9.653
Renovatie Hiemstralaan 24-24a	2.064	1.138	1.138
Aanleg sportveld GJS	475	654	654
Hard- en software 2023	479	493	493
Totaal	**29.454**	**16.612**	**20.369**

Onderstaand overzicht geeft het verloop weer van de investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven:

Verloop boekwaarde overige investeringen met een economisch nut m.b.t. heffingen (bedragen x € 1.000)	Boek-waarde 31-12-2022	Investe-ringen	Des-investe-ringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Afwaar-deringen	Boek-waarde 31-12-2023
Riolering	22.028	490	490	592	-	-	21.436
Overige heffingen	686	-	-	43	-	-	643
Totaal	**22.714**	**490**	**490**	**635**	**-**	**-**	**22.079**

De investeringen bij overige heffingen bestaan uit investeringen in steigers (kadegelden) en begraafplaatsen (lijkbezorging).

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen met economisch nut, waarvoor ter dekking van de kosten een heffing kan worden geheven zijn:

Belangrijkste investeringen met een economisch nut m.b.t. heffingen (bedragen x € 1.000)	Beschikbaar gesteld krediet	Besteed in 2023	Cumulatief besteed t/m 2023
GRP 2021	1.175	188	896
GRP 2022	1.075	278	346
Totaal	**2.250**	**466**	**1.242**

<u>Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut</u>
Onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen met maatschappelijk nut weer:

Verloop boekwaarde investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut (bedragen x € 1.000)	Boek-waarde 31-12-2022	Investe-ringen	Des-investe-ringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Afwaar-deringen	Boek-waarde 31-12-2023
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	7.910	-	32	471	-	-	7.407
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken investeringen vanaf 2017	6.600	1.249	12	158	-	-	7.679
Overige materiële vaste activa	2.246	-	-	157	-	-	2.089
Overige materiële vaste activa investeringen vanaf 2017	2.028	520	2	108	-	-	2.438
Totaal	**18.784**	**1.769**	**46**	**894**	**-**	**-**	**19.613**

Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut moeten sinds 2017 gesplitst worden in investeringen voor 2017 en investeringen vanaf 2017.
De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen met maatschappelijk nut zijn:

Belangrijkste investeringen in openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut (bedragen x € 1.000)	Beschikbaar gesteld krediet	Besteed in 2023	Cumulatief besteed t/m 2023
Illuminatie kerktoren	498	154	498
Openbare verlichting 2022	128	100	129
Speelruimteplan 2022	293	151	302
Herinrichting Banneweg	11563	253	253
Kademuren J. Bloempad en Krabsteeg	260	230	239
Bruggen en vissteigers	242	181	240
Herinrichting Haarsekades	2350	110	171
Vervanging straatmeubilair 2023	92	96	96
Totaal	**15.426**	**1.275**	**1.928**

Financiële vaste activa
Onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de financiële vaste activa weer:

Financiële vaste activa (bedragen x € 1.000)	Boek-waarde 31-12-2022	Investe-ringen	Desinves-teringen	Aflossing en afschrijving	Bijdragen van derden	Boek-waarde 31-12-2023
Kapitaalverstrekkingen aan						
- Deelnemingen	3.442	-	801	-	-	2.641
Overige langlopende leningen	475	317	42	-	-	750
Totaal	**3.917**	**317**	**843**	**-**	**-**	**3.391**

In verband met de liquidatie van de Commanditaire Vennootschap ROM-S heeft er een terugbetaling van € 801.000 plaatsgevonden. Aan SVN is aan startersleningen € 300.000 uitgegeven. Overige mutaties leiden per saldo tot een totaal van investeringen van € 17.000 en desinvesteringen van € 42.000.

De kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen worden als volgt onderverdeeld:

Kapitaalverstrekking aan deelnemingen (bedragen x € 1.000)	Boek-waarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
Aandelen Bank Nederlandse Gemeenten	219	219
Aandelen Oasen	15	15
Aandelen Stedin Holding NV	2.344	2.344
Deelneming ROM-S beheer BV	12	12
Gemeente Gorinchem deelneming BV	801	-
Deelneming MerwedeLingelijn BV	51	51
Totaal	**3.442**	**2.641**

De overige langlopende leningen worden als volgt onderverdeeld:

Overige langlopende leningen (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
GKV	36	32
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting	331	615
SVW 2006	72	69
SVW 2010	36	34
Totaal	**475**	**750**

VLOTTENDE ACTIVA

Vlottende activa zijn bezittingen waarin het vermogen in principe voor een periode korter dan een jaar is vastgelegd, zoals voorraden, vorderingen en liquide middelen.

Voorraden De voorraden worden uitgesplitst in de volgende categorieën:

Voorraden (bedragen x € 1.000)	Bruto boekwaarde 31-12-2022	Bruto boekwaarde 31-12-2023	Netto boekwaarde 31-12-2022	Netto boekwaarde 31-12-2023
Onderhanden werk waaronder bouwgronden in exploitatie				
- Woonlocaties uitleggebieden	10.501	10.957	-	-
- Woonlocaties stedelijke vernieuwing	-1.094	-482	-1.094	-482
- Bedrijventerrein	54.685	57.759	47.930	49.808
Totaal	**64.092**	**68.234**	**46.836**	**49.326**
Voorraad bedrijfsmiddelen	1.025	923	562	819
Totaal	**65.117**	**69.157**	**47.398**	**50.145**

In het overzicht staat het verloop van de boekwaarde van de in exploitatie genomen gronden. Voor een nadere toelichting op de grondexploitatie wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid. De bruto voorraden zijn voorraden exclusief voorzieningen; de netto voorraden zijn voorraden inclusief deze voorzieningen. Voor de grondexploitaties met een verliesgevend saldo per ultimo 2023, is ter hoogte van dit saldo een voorziening gevormd.

Verloopoverzicht in exploitatie genomen bouwgronden (bedragen x € 1.000)	Bruto boekwaarde 31-12-2022	Netto boekwaarde 31-12-2022	Naar voorraad bedrijfs-middelen	Investe-ringen	Op-brengsten	Af-wikkeling	Bruto boekwaarde 31-12-2023	Voorziening verlies-latend complex	Netto boekwaarde 31-12-2023
Uitleggebieden									
Mollenburg	10.501	-	-	456	-	-	10.957	10.957	-
Stedelijke Vernieuwing									
Lingewijk Noord	1.094-	1.094-	-	612	-	-	482-	-	482-
Bedrijventerrein									
Groote Haar	49.273	42.518	-	3.866	34	-	53.105	7.951	45.154
Oost II	5.412	5.412	-	758-	-	-	4.654	-	4.654
Totaal	**64.092**	**46.836**	**-**	**4.176**	**34**	**-**	**68.234**	**18.908**	**49.326**

Nog te maken kosten	57.563
Nog te verwachten opbrengsten	104.234
Het verwachte nominale eindresultaat	19.561

Onderstaand overzicht geeft het verloop weer van de voorzieningen grondexploitaties per grondexploitatie:

Verloopoverzicht Voorzieningen grondexploitaties (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2022	Toevoeging	Vrijval	Aan-wending	Boekwaarde 31-12-2023
Mollenburg	11.333	170	-	-	11.503
Groote Haar	6.755	1.196	-	-	7.951
Totaal	**18.088**	**1.366**	**-**	**-**	**19.454**

De toevoeging aan de voorziening is gebaseerd op de netto contante waarde berekening en is inclusief 2% rente over de stand van de voorziening per 1-1-2023.

De verwachte resultaten van de grondexploitaties worden op netto contante waarde (NCW) berekend. Als uit de berekening per balansdatum een verlies naar voren komt, wordt tot het volledige bedrag van dit verlies een voorziening gevormd.

In de berekeningen van de grondexploitaties zijn de volgende parameters gehanteerd:
- netto contante waarde (en paramaters) per 1 januari 2024
- rentepercentage 1,04%
- kostenstijging 2024 3,0% en voor 2025 en verder 2,0%
- opbrengstenstijging woningbouw 2024 1,5% en voor 2025 en verder 2,0%
- opbrengstenstijging sociale woningbouw 2024 en verder 1,0%
- opbrengstenstijging bedrijventerrein 2024 en verder 1,5%
- disconteringsvoet 2,0%

Op 28 mei 2020 is het MPG Groote Haar vastgesteld door de raad. Voor dit project is een looptijd langer dan de voorgeschreven maximale looptijd van tien jaar vastgesteld. De totale looptijd van grondexploitatie Groote Haar is op dit moment gepland tot en met het jaar 2040. De risico's van de grondexploitaties zijn toegelicht in de paragraaf Grondbeleid en de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Uitzettingen < 1 jaar
Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar worden als volgt onderverdeeld:

Uitzettingen < 1 jaar (bedragen x € 1.000)	Gecorrigeerd saldo 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023	Voorziening oninbaarheid	Gecorrigeerd saldo 31-12-2023
Vorderingen op openbare lichamen	5.912	7.286	-	7.286
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een looptijd < 1 jaar	10.144	3.160	-	3.160
Overige vorderingen	3.900	3.823	194	3.629
Totaal	**19.956**	**14.269**	**194**	**14.075**

Voor verwachte oninbaarheid van debiteuren is een voorziening opgenomen van € 194.000. De omvang van deze voorziening is bepaald op basis van geschatte inningskansen.

Onderstaand wordt voor ieder kwartaal van het jaar weergegeven, het bedrag aan middelen, bedoeld in artikel 2, vierde lid van de Wet financiering, decentrale overheden, dat in het kader van het drempelbedrag door de gemeente buiten 's Rijks schatkist is aangehouden. Het drempelbedrag was voor alle kwartalen in 2023 € 3.221.000.

Schatkistbankieren 2023 (bedragen x € 1.000)					
Berekening benutting drempelbedrag 2023					
Begrotingstotaal	161.048				
Drempelbedrag	3.221				
Kwartaalinkomsten benutting drempelbedrag		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Benutting drempelberdrag		244	105	439	707
Drempelbedrag		3.221	3.221	3.221	3.221
Ruimte ten opzichte van drempelbedrag		2.977	3.115	2.782	2.514

Liquide middelen

De liquide middelen bestaan uit de volgende onderdelen:

Liquide middelen (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
Kassaldi	51	25
Banksaldi	608	1.827
Totaal	**659**	**1.852**

Overlopende activa

De overlopende activa bestaan uit de volgende onderdelen:

Overlopende activa (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	3.137	1.215
Vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	1.003	2.349
Nog te ontvangen bedragen	3.254	2.999
Totaal	**7.394**	**6.563**

Vooruitbetaalde bedragen zijn bedragen die voor 31 december 2023 betaalbaar zijn gesteld, maar waarvan de lasten betrekking hebben op latere jaren. Nog te ontvangen bedragen zijn opbrengsten die betrekking hebben op 2023, maar pas in een volgend jaar daadwerkelijk tot een ontvangst leiden.

Onder de nog te ontvangen bedragen is een vordering van € 117.382 uit een claim richting een externe partij opgenomen. In 2018 heeft deze partij bij bouwwerkzaamheden schade veroorzaakt aan een persleiding, waardoor de gemeente en het waterschap kosten hebben moeten maken voor het herstel van deze schade. Deze schade willen zij gezamenlijk verhalen bij de veroorzaker. Het waterschap fungeert bij deze claim als gezamenlijke penvoerder. De gemeente en het waterschap zijn van mening dat de claim aantoonbaar gerechtvaardigd is, en de veroorzaker financieel draagkrachtig genoeg is om de schade te vergoeden.

De in de balans opgenomen nog te ontvangen voorschotbedragen van EU, Rijk en provincies die zijn ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, worden als volgt gespecificeerd:

Van Nederlandse en Europese overheden nog te ontvangen bedragen (bedragen x € 1.000)	Saldo 31-12-2022	Toevoegingen	Ontvangen bijdragen	Saldo 31-12-2023
Nog te ontvangen bijdragen van het Rijk				
Ministerie VWS, Stimulering sport	406	133	406	133
Ministerie SZW, Arbeidsmarktregio	56	-	56	-
Ministerie BZK, Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	9	-	9	-
Ministerie van Financiën, Toeslagenaffaire	1	-	1	-
Ministerie J&V, Opvangplekken GOO	1.628	-	1.628	-
Ministerie J&V, Transitiekosten Oekraïense opvang	151	-	151	-
Ministerie J&V, Opvangplekken POO	-	181	-	181
Ministerie SZW, Uitvoeringskoten publieke schulden	16	-	16	-
Ministerie BZK, Afwikkeling toeslagenaffaire	16	30	16	30
Ministerie BZK, Uitvoeringskosten toeslagenaffaire	7	-	7	-
Rijksdienst voor cultureel erfgoed, Dalems kerkje	3	-	3	-
Nog te ontvangen bijdragen van overige overheidslichamen				
Prov ZH, Sociale veiligheid MerwedeLingelijn	18	9	16	11
Prov ZH, Fietsroute Componistenstraat	82	-	82	-
Prov ZH, Melkheul	10	-	-	10
Prov ZH, Vliegende brigade Gorinchem-West	5	11	-	16
Prov ZH, Beweegroutes	-	10	-	10
ZonMw, Netwerksversterking ouderen	8	-	8	-
Gemeente Dordrecht, RegioDeal	56	61	-	117
Gemeente Altena, Bijdrage veerboten	430	-	430	-
Gemeente Altena, Exploitatie veerdiensten	131	202	131	202
Gemeente Zaltbommel, Exploitatie veerdiensten	87	441	87	441
Gemeente Hardinxveld-Giessendam, Exploitatie veerdienst	17	22	17	22
Gemeente Gorinchem, Coördinatiekosten MerwedeLingelijn	-	42	-	42
Totaal	3.137	1.142	3.064	1.215

PASSIVA

Aan de passivazijde van de balans staan het vermogen en de schulden van de gemeente Gorinchem.

VASTE PASSIVA

Eigen vermogen

Het eigen vermogen van de gemeente wordt gevormd door de reserves en het rekeningresultaat. Over de verdeling van het resultaat beslist de raad bij het vaststellen van de jaarstukken.

Het eigen vermogen bestaat uit de volgende onderdelen:

Eigen vermogen (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
Algemene reserve	31.503	28.369
Bestemmingsreserves	64.927	71.301
Gerealiseerde resultaat	11.494	7.923
Totaal	**107.924**	**107.593**

Onderstaand overzicht geeft het verloop per reserve weer:

Verloopoverzicht Reserves (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2022	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat 2022	Boekwaarde 31-12-2023
Algemene reserve	31.503	91	10.223	6.998	28.369
Bestemmingsreserves					
Infrastructuur	19.568	1.010	4.705	-	15.873
Tarieven reiniging	915	-	889	-	26
Stegen binnenstad	28	-	-	-	28
Station Papland	1.800	-	1.800	-	-
Sociaal domein	5.466	271	1.799	3.901	7.839
Duurzaamheid	3.610	364	114	-	3.860
Stimuleringsregeling woningbouw	59	-	-	-	59
Sloopkosten Lange Slagenstraat	226	-	-	-	226
Organisatie-ontwikkeling	48	-	48	-	-
ICT	542	-	60	-	482
IFFG	50	-	50	-	-
Stedelijke ontwikkeling	1.353	-	135	-	1.218
Aflossingsreserve	13.670	1.032	-	-	14.702
Dekkingsreserve i_lab	1.583	-	592	-	991
Reserve Perspectief jeugd en jongeren	55	-	30	-	25
Reserve energielasten SGS	2.500	-	900	-	1.600
Reserve Gorcums Warenhuis	80	71	70	-	81
Reserve riolering	-	-	-	68	68
Reserve onderwijshuisvesting	-	521	-	-	521
Afschrijvingsreserve	13.374	14.451	4.123	-	23.702
Totaal	**96.430**	**17.811**	**25.538**	**10.967**	**99.670**

Onder bestemming resultaat staan de toevoegingen of onttrekkingen vermeld uit hoofde van de bestemming van het resultaat van het voorgaand boekjaar.

Nieuw in 2023 is de reserve Riolering. Deze is gevormd bij de bestemming van het rekeningresultaaat 2022. Ook nieuw is de reserve Onderwijshuisvesting. De verkoopopbrengst van het pand Stalkaarsen 3 is in deze reserve gestort.
Voor verdere informatie over de reserves wordt verwezen naar paragraaf 5.1 Reserves van de Jaarrekening-bijlagen. In deze paragraaf worden ook alle afschrjivingsreserves apart toegelicht. Van het rekeningresultaat 2022 is in 2023 € 3.507.000 toegevoegd aan de exploitatie.

Voorzieningen
Onder de voorzieningen worden verplichtingen en verliezen als gevolg van risico's opgenomen, waarvan de omvang onzeker, maar redelijkerwijze in te schatten is.

Onderstaand overzicht geeft het verloop per voorziening weer:

Verloopoverzicht voorzieningen (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2022	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Bestemming resultaat 2022	Boekwaarde 31-12-2023
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's						
Pensioentegoeden bestuurders	3.785	462	-	153	-	4.094
Wachtgelden	1.134	-	648	161	-	325
Overmatig verlof/spaarsaldo	546	77	9	-	-	614
Reparatie WW	55	17	-	17	-	55
Hoog Dalem	156	47	-	175	-	28
Vervanging spiltrap Caribabad	73	2	-	75	-	-
Mollenburg	832	17	303	-	-	546
Calamiteiten persleiding	59	-	-	-	-	59
Degeneratie	-	210	-	120	527	617
Onderhoudsvoorzieningen						
Meerjarenonderhoudsplan	7.730	2.157	153	1.785	-	7.949
Door derden verkregen middelen met een specifieke aanwendingsrichting						
Rioolheffing	3.057	391	-	-	-	3.448
Afkoopsommen grafrechten	2.299	175	189	-	-	2.285
Voorzieningen voor bijdragen aan vervangingsinvesteringen						
Vervangingsvoorzieningen riolering	2.374	1.000	-	489	-	2.885
Totaal	**22.100**	**4.555**	**1.302**	**2.975**	**527**	**22.905**

In de kolom Vrijval staan de bedragen die ten gunste van de exploitatie zijn vrijgevallen. Alle aanwendingen van de voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

De voorziening Pensioentegoeden bestuurders heeft als doel het beschikken over voldoende vermogen om aan de (toekomstige) pensioenverplichtingen van politiek ambtsdragers van het college van B&W te kunnen voldoen.

De voorziening Wachtgelden is ingesteld om over voldoende vermogen te beschikken voor de financiering van de wachtgeldverplichtingen van voormalige bestuurders en medewerkers.

De voorziening Overmatig verlof/spaarsaldo is ingesteld om voldoende vermogen te hebben voor de financiering van de verlofsaldi van het personeel.

De voorziening Reparatie WW is ingesteld om over voldoende vermogen te beschikken voor de reparatie van WW.

De voorziening Hoog Dalem dient ter dekking van (geprognotiseerde) verliezen op de ontwikkeling van dit gebied.

De voorziening Vervanging spiltrap Caribabad is gevormd voor de vervanging van deze trap.

De voorziening Mollenburg is ingesteld omdat deze voorziening die onder de Vlottende activa is opgenomen, niet hoger mag zijn dan de boekwaarde aan het einde van het jaar. Voor het verschil is een verliesvoroziening gevormd.

De voorziening Calamiteiten persleiding is ingesteld omdat het niet zeker is dat we de vordering ook daadwerkelijk in z'n geheel gaan ontvangen.

De voorziening Degeneratie is nieuw in 2023. De gemeente ontvangt een vergoeding voor het herstellen van uitgevoerde werkzaamheden in openbare verharding door NUTS-bedrijven. Het moment van herstel is niet altijd vooraf te voorspellen.

Het Meerjarenonderhoudsplan is ingesteld om de kosten van groot onderhoud te egaliseren over een periode van 20 jaar. Het doel hiervan is schommelingen tegen te gaan in de begroting. In dit plan zijn o.a. kunstwerken en bruggen opgenomen, evenals openbare verlichting, buitensportaccommodaties, het stadhuis, schoolgebouwen en diverse voorzieningen in de openbare ruimte.

De voorziening Rioolheffing heeft als doel het opvangen en egaliseren van ongewenste schommelingen in riooltarieven. De niet aangewende middelen van derden blijven op die manier beschikbaar voor de uitvoering van riooltaken.

In de voorziening Afkoopsommen grafrechten worden de afkoopsommen gestort die vooruit betaald zijn voor het onderhouden van de begraafplaatsen.

De vervangingsvoorziening Riolering is ingesteld om de jaarlijkse investeringen voor de uitvoering van het GRP te dekken.

Voor verdere informatie over de voorzieningen wordt verwezen naar paragraaf 3.2 Onderhoud kapitaalgoederen van het Jaarverslag en paragraaf 5.2 Voorzieningen van de Jaarrekening-bijlagen.

Vaste schulden met een looptijd ≥ 1 jaar
Onder de vaste schulden staan schulden met een looptijd ≥ 1 jaar en waarborgsommen. Langlopende leningen worden aangegaan om in de eigen financieringsbehoefte van de gemeente te voorzien. Waarborgsommen betreffen bedragen die door huurders zijn betaald bij de aanvang van de huur van een gemeentelijk pand. Langlopende schulden worden als volgt onderverdeeld:

Langlopende schulden (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
Onderhandse leningen van		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	88.641	78.589
- openbare lichamen	5.000	5.000
- buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren	5.500	5.500
Waarborgsommen	-	1
Totaal	**99.141**	**89.090**

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de vaste schulden ≥ 1 jaar over 2023 weer:

Verloop overzicht langlopende schulden (bedragen x € 1.000)	Saldo 31-12-2022	Toevoegingen	Af-lossingen	Saldo 31-12-2023
Onderhandse leningen	99.141	-	10.052	89.089
Waarborgsommen	-	-	-	1
Totaal	**99.141**	**-**	**10.052**	**89.090**

In 2023 zijn geen nieuwe leniningen aangegaan. Op de opgenomen geldleningen is in 2023 bij de BNG voor totaal € 10 mln. afgelost. De totale rentelast voor het jaar 2023 voor vaste schulden is € 1,4 mln.

VLOTTENDE PASSIVA

Vlottende passiva bestaan uit de volgende onderdelen:

Vlottende passiva (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar	5.647	7.664
Overlopende passiva	11.198	22.348
Totaal	**16.845**	**30.012**

Kortlopende schulden < 1 jaar

De kortlopende schulden < 1 jaar bestaan uit de volgende onderdelen:

Kortlopende schulden < 1 jaar (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
Overige kasgeldleningen	-	-
Banksaldi	-	-
Overige schulden	5.647	7.664
Totaal	**5.647**	**7.664**

Per 31 december 2023 had Gorinchem geen uitstaande schuldpositie op de betaalrekening van de BNG en ook geen kasgeldlening uitstaan.

Overlopende passiva

De overlopende passiva bestaan uit de volgende onderdelen:

Overlopende passiva (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	7.869	9.095
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	3.175	12.621
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	154	632
Totaal	**11.198**	**22.348**

Verplichtingen zijn posten die ten laste van het dienstjaar 2023 zijn gebracht, maar waarvan de facturen in de loop van 2024 zijn ontvangen. Onder de post Vooruit ontvangen bedragen zijn bedragen opgenomen die in 2023 al zijn ontvangen maar betrekking hebben op latere jaren.

De in de balans opgenomen van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren kunnen als volgt worden gespecificeerd:

De van Nederlandse en Europese overheden vooruitontvangen bedragen (bedragen x € 1.000)	Saldo 31-12-2022	Ontvangen bedragen	Bestedingen	Saldo 31-12-2023
Vooruitontvangen bijdragen van het Rijk				
Onderwijsachterstandenbeleid	120	1.451	1.430	141
Educatie	20	576	582	14
Reductie energiegebruik	139	-	139	-
Stimulering sport	3	-	-	3
Sportakkoord	38	-	38	-
Preventieakkoorden	17	-	-	17
Tijdelijke ondersteuning Toezicht & Handhaving	41	-	41	-
Arbeidstoeleiding Pro-Vso	121	-	121	-
Nationaal Programma Onderwijs	391	369	365	395
Aanpak energiearmoede	522	318	192	648
Naleving controle toegangsbewijzen	72	-	72	-
Wet inburgering	212	422	448	186
Onderwijsroute	32	34	63	3
Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	405	405	572	238
Circulair ambachtscentrum	46	-	2	44
Preventieakkoord 2023	-	20	9	11
Brede SPUK	-	700	571	129
BBZ 2021	-	26	-	26
Lokale bibliotheekvoorzieningen	-	220	-	220
Woningbouw bovenplanse infrastructuur	-	6.931	-	6.931
Lokale warmtetransitie	-	138	-	138
Startbouwimpuls	-	763	-	763
Vooruitontvangen bijdragen van overige overheid				
Sociale veiligheid MerwedeLingelijn	31	109	114	26
Regeling Reductie Energiegebruik Woningen	24	-	24	-
Knelpunt van Zomerenlaan	304	76	152	228
Vleugels van de stad	45	-	34	11
Beweegroutes	21	10	31	-
Handhaving coronapas	31	-	-	31
Herontwikkeling Wellantcollege	200	-	-	200
Laadarm electrificatie veerdienst	114	-	100	14
Ventilatie scholen	114	-	114	-
Knelpunt Haarwijk Oost	100	100	-	200
RegioDeal Lingeoevers	12	-	12	-
Klimaat- en energiebeleid	-	689	453	236
Kwaliteitsimpuls Buiten de Waterpoort	-	80	11	69
Duurzaam maatschappelijk vastgoed	-	606	-	606
Lokale aanpak isolatie	-	345	-	345
Klimaatadaptatie	-	304	20	284
Elektrische schepen	-	430	-	430
CMK Kunstgebouw	-	34	-	34
Totaal	**3.175**	**15.156**	**5.710**	**12.621**

Niet uit de balans blijkende verplichtingen
De niet in de balans opgenomen financiële verplichtingen waaraan de gemeente voor komende jaren is verbonden worden uitgesplitst in gewaarborgde geldleningen en garantstellingen.

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen aan natuurlijke en rechtspersonen wordt als volgt gespecificeerd:

Geldnemer (bedragen x € 1.000)	Oorspronkelijk bedrag	Borgstelling %	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
Onderwijsinstellingen	6.920	100	5.343	5.048
Deelnemingen CV's	30.000	100	5.609	1.780
Zorginstellingen	341	100	125	0
Diverse verenigingen	1.950	100	1.505	1.447
Via Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw - Poort6	277.065	50	194.609	208.312
Via Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen	592.000	50	565.000	563.000
Hypotheken zonder Nationale Hypotheek Garantie	5.900	50	300	200
Totaal	**914.176**		**772.491**	**779.787**

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte garanties bestaat uit de volgende garantstellingen:

Geldnemer (bedragen x € 1.000)	Oorspronkelijk bedrag	Borgstelling %	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
GR Gevudo	10.799	100	8.366	7.156
GR Waardlanden	6.121	100	5.384	7.654
Totaal	**16.920**		**13.750**	**14.810**

De gemeente Gorinchem vervult een achtervangfunctie bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) en het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW).

Sinds de jaarrekening 2020 hanteert de gemeente de volgende criteria voor de niet uit de balans blijkende verplichtingen:

- Minimale restant looptijd 2 jaar;
- Minimale verplichtingwaarde € 40.000;
- Geen mogelijke verplichtingen uit raamovereenkomsten, alleen onherroepelijke harde verplichtingen.

Op basis van deze criteria is de totale harde verplichting voor de komende 4 jaar € 1.741.641 volgend uit 3 contracten die allen Europees zijn aanbesteed. Onder deze contracten bevindt zich 1 huurcontract. Door het hanteren van een inkoopbeleid waarbij veel gewerkt wordt met raamovereenkomsten die alleen leiden tot kosten indien daadwerkelijk materialen of diensten worden afgenomen op basis van het raamcontract, is het bedrag aan langlopende verplichtingen bij de gemeente Gorinchem relatief laag.

Gebeurtenissen na balansdatum
De inflatie neemt langzaam af. Spanningen in de wereld kunnen voor een opwaartse beweging gaan zorgen. De loonafspraken in het land zijn nog steeds bovengemiddeld en zorgen voor druk op de exploitatie. Dit heeft financiële gevolgen voor Gorinchem. De precieze omvang is op dit moment lastig aan te geven omdat nog onduidelijk is in welke mate gemeenten door het Rijk worden gecompenseerd.

4.7 Wet Normering bezoldiging Topinkomens publieke en semipublieke sector (WNT)

De WNT heeft tot doel om:

- De bezoldiging van topfunctionarissen te maximeren (bezoldigingsmaximum, verbod op bonussen of variabele beloningen en een verbod op hoge beëindigingsvergoedingen).
- Te zorgen voor transparantie door publicatie en verantwoording in de jaarrekening van a) de bezoldiging van topfunctionarissen en b) de bezoldiging van overige functionarissen voor zover deze meer is dan de algemene bezoldigingsnorm.

De functies gemeentesecretaris en griffier vallen onder de WNT. In onderstaande tabel treft u de publicatie van de verplichte gegevens aan.

Gegevens 2023				
bedragen x € 1	**Sepers, H.**		**Kromkamp, H.**	
Functiegegevens[5]	Griffier		Gemeentesecretaris / algemeen directeur	
Aanvang[6] en einde functievervulling in 2023	01/01-31/12		01/01-31/12	
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)[7]	1,00		1,00	
Dienstbetrekking?[8]	Ja		Ja	
Bezoldiging[9]				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 109.334,91		€ 125.740,61	
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 16.333,80		€ 21.049,56	
Subtotaal	€ 125.668,71		€ 146.790,17	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum[10]	€ 223.000,00		€ 223.000,00	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag[11]				
Bezoldiging	€ 125.668,71		€ 146.790,17	
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan[12]	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling[13]	N.v.t.		N.v.t.	
Gegevens 2022[14]				
bedragen x € 1	**Sepers, H**		**Kromkamp, H.**	
Functiegegevens[5]	Griffier		NVT	
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01-31/12		01/01-31/12	
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)[7]	1		1	
Dienstbetrekking?[8]	Ja		Ja	
Bezoldiging[9]				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 103.959,49		117.458,80	
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 17.006,28		21.104,64	
Subtotaal	€ 120.965,77		€ 138.563,44	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum[10]	€ 216.000,00		216.000,00	
Bezoldiging	€ 120.965,77		€ 138.563,44	

Functiegegevens 2021	Bos, CE	Fillekes - Brand, MJ	Fillekes - Brand, MJ	Sepers, H.	Kromkamp, H.	Hania, J.
	Gemeentesecretaris / algemeen directeur	Directeur	Tijdelijk vervangend gemeentesecretaris	Griffier	Gemeentesecretaris / algemeen directeur	Tijdelijk vervangend algemeen directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/01-31/03	01/01-31/3 en 01/09-31/12	01/04-31/08	01/01-31/12	16/08-31/12	1/4-30/09
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,00	1,00		1,00	1,00	1,00
Dienstbetrekking?	Ja	Ja		Ja	Ja	Ja
Bezoldiging						
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	32.344,00		99.836,36	98.598,91	40.552,62	49.177,12
Beloningen betaalbaar op termijn	5.208,18		18.607,56	18.313,32	7.719,90	8.279,76
Subtotaal	37.552,18	118.443,92		116.912,23	48.272,52	57.456,88
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	51.534,25	209.000,00		209.000,00	79.019,18	104.786,30
-/-Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	0,00	0,00		0,00	0,00	0,00
Bezoldiging	37.552,18	118.443,92		116.912,23	48.272,52	57.456,88

5 Jaarrekening - Bijlagen

5.1 Reserves

Inleiding

De toevoegingen en onttrekkingen aan bestemmingsreserves in de jaarstukken worden verwerkt voor de bedragen gelijk aan de werkelijke inkomsten en uitgaven van de daarmee in de begroting(swijzigingen) samenhangende posten.

In deze bijlage treft u de informatie aan over de reserves per 31 december 2023. Dit vergelijken wij met de jaarrekening 2022 inclusief resultaatbestemming.

5.1.1 Verloopoverzicht saldo reserves

Saldo ultimo boekjaar (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	2022	2023
Algemene reserve:		
Algemene reserve	31.503	28.369
Subtotaal algemene reserve	**31.503**	**28.369**
Bestemmingsreserves:		
Bestemmingsreserves algemeen:		
Infrastructuur	19.568	15.872
Tarieven reiniging	915	26
Stegen binnenstad	28	28
Station Papland	1.800	0
Sociaal Domein	5.466	7.839
Duurzaamheid	3.610	3.861
Stimuleringsregeling woningbouw	59	59
Sloopkosten Lange Slagenstraat	226	226
Organisatie-ontwikkeling	48	0
ICT	542	482
IFFG	50	0
Stedelijke ontwikkeling	1.353	1.218
Aflossing	13.670	14.702
Dekkingsreserve I-lab	1.583	990
Perspectief Jeugd en Jongeren	55	25
Energielasten SGS	2.500	1.600
Gorcums warenhuis	80	80
Riolering		68
Onderwijshuisvesting		521
Subtotaal bestemmingsreserves	**51.553**	**47.597**

Saldo ultimo boekjaar (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	2022	2023
Afschrijvingsreserve		
Infra halte Papland	600	0
Avelingen	840	792
Banneweg	1.795	1.795
Trace Oost II	605	588
Herinrichting park10e Penninglaan	100	96
Warmtenet Stadhuis	955	955
Verbouwing Hoefslag 6 tbv I-Lab	811	811
Inrichting Hoefslag 6 tbv I-Lab	150	150
Openbare ruimte tbv I-Lab	540	540
Herinrichting Haarse Kades	2.350	2.350
't Gilde	1.970	1.970
Versneld uitvoeringsprogramma IHP	1.332	0
Gymzaal J. van Egmond	500	500
Bruggen en kunstwerken 2022	288	242
Twee 360 graden camera's	38	34
Meekoppelkans Ravelijn	311	311
Meekoppelkans Woelsewaard	104	104
Stadsafsluitingen	85	85
Retranchement		1.332
GPS ontvanger		30
Vervangingsplan inventaris		25
VW transporter		36
Vervanging kade Paardewater 21		355
Vervanging volkstuinbrug		47
Gorcumse martelaren		220
Hiemstrlaan 24/Burcht		1.700
Yulius Lingewaal college Uilenhof		400
JP Waaleschool		1.000
ICT 2023		100
Inrichting Bullekeslaan 5		88
Uitbreiding en verbouwing Elzenhof		50
Caribabad nieuwbouw		4.470
Herinrichting Banneweg fase 2		1.256
Mobiliteit		1.272
Subtotaal afschrijvingsreserves	**13.374**	**23.704**
Totaal reserves	**96.430**	**99.670**

Het doel van de reserves staat hieronder nader toegelicht.

Algemene reserve
De algemene reserve is bedoeld als buffer om risico's (zoals vermeld in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing) in de exploitatie in de toekomst te kunnen opvangen.

Infrastructuur
De reserve is voor aanpassingen in de hoofdinfrastructuur.

Tarieven reiniging
De reserve dient ter voorkoming van al te grote schommelingen in de afvalstoffenheffing.

Stegen binnenstad
Opwaardering stegen om zo de kwaliteit van de openbare ruimte in de binnenstad te verbeteren.

Station Papland
Dekking investering halte station Papland.

Sociaal Domein
Inzet voor noodzakelijke/nuttige/incidentele uitgaven voor de transformatie van het Sociaal Domein, die niet uit de reguliere exploitatiebudgetten bekostigd kunnen worden. Hiermee is het doel in grote mate een egalisatiefunctie.

Duurzaamheid
Dekking van het beleidsplan duurzaamheid 2017-2021.

Stimuleringsregeling woningbouw
Dekking voor diverse projecten, zoals een woonlastenfonds en groenvoorzieningen Lingewijk Zuid.

Sloopkosten Lange Slagenstraat
Dekking van de toekomstige sloopkosten van het onderwijspand Lange Slagenstraat.

Organisatie-ontwikkeling
De doorontwikkeling van de organisatie richt zicht op management, medewerkers, kwaliteit, processen en systemen, houding en gedrag en op de structuur van de organisatie.

ICT
Het doorontwikkelen van ICT over de volle breedte (systemen, hardware en software, medewerkers).

IFFG
Beschikbaar stellen van budget voor het Internationaal Film Festival Gorinchem ten behoeve van de professionalisering, cultuureducatie en doorlopende programma ontwikkeling.

Stedelijke ontwikkeling
Dient als startkapitaal voor het thema "stedelijke ontwikkeling". Uit deze reserve wordt verkennend onderzoek gedekt, maar mogelijk ook (een gedeelte van) de kosten van projecten die hieruit voortkomen.

Aflossing
Reserve die gevormd is als maatregel in de reducering van de gemeentelijke schuldpositie.

Dekkingsreserve i_lab
Dekking van de exploitatiekosten van de realisatie van het i_lab.

Perspectief Jeugd en Jongeren
Dekking van activiteiten in het kader van het coronasteunpakket Perspectief Jeugd en Jongeren.

Energielasten SGS
Dekking ter dekking van de hogere energielasten van objecten die worden beheerd door SGS; het Caribabad en de sporthallen De Oosterbliek, Van Rappardhal en de Hoefslag.

Gorucms warenhuis
Dekking van het 5-jarenplan van Hartje Gorkum om de binnenstad als een warenhuis te kunnen starten.

Riolering
Reserve die gevormd is voor het toevoegen van efficiency- en aanbestedingsvoordelen riolering.

Onderwijshuisvesting
De reserve wordt gevormd door het toevoegen van onderuitputting kapitaallasten onderwijshuisvesting en de (netto) opbrengsten van herontwikkelingslocaties van voormalige schoolgebouwen.
Ook wordt jaarlijks vanuit (eventuele) overschotten in de algemene reserve 50% van dit overschot toegevoegd. We sparen hiermee voor de investeringen in de komende jaren.

Infra halte Papland
Dekking van een deel van de toekomstige afschrijvingslasten van de aanleg/aanpassingen infra ten behoeve van de aanleg van halte Papland.

Avelingen
Dekking van een deel van de afschrijvingslasten van uitvoering Avelingen Oost en Avelingen West.

Banneweg
Dekking van een deel van de toekomstige afschrijvingslasten van de herinrichting van de Banneweg.

Tracé Oost II
Dekking van een deel van de afschrijvingslasten van de aansluiting A15 / Tracé Oost II.

Herinrichting park 10e Penninglaan
Dekking van een deel van de toekomstige afschrijvingslasten van de herinrichting van het park 10e Penninglaan.

Warmtenet stadhuis
Dekking van een deel van de toekomstige afschrijvingslasten van de investering om het stadhuis aan te sluiten op het warmtenet.

Verbouwing Hoefslag 6 tbv i_lab
Dekking van een deel van de toekomstige afschrijvingslasten van de verbouwing Hoefslag 6 om het i_lab te realiseren.

Inrichting Hoefslag 6 tbv i_lab
Dekking van toekomstige afschrijvingslasten van de inrichting van de Hoefslag 6 bij de realisatie van het i_lab.

Openbare ruimte tbv i_lab
Dekking van een deel van toekomstige afschrijvingslasten van de herinrichting van de openbare ruimte van de Hoefslag 6.

Herinrichting Haarse Kades
Dekking van de toekomstige afschrijvingslasten van de herinrichting van de Haarsekades.

't Gilde
Dekking van een deel van de toekomstige afschrijvingslasten van de investering voor vervangende nieuwbouw voor 't Gilde.

Versneld uitvoeringsprogramma IHP
Dekking van de toekomstige afschrijvingslasten van de investering van het versneld uitvoeren van het IHP.

Gymzaal J van Egmond
Dekking van de toekomstige afschrijvingslasten van de renovatie van de gymzaal aan de Johan van Egmondstraat.

Bruggen en kunstwerken 2022
Dekking van de toekomstige afschrijvingslasten van de investering in enkele vissteigers en bruggen in 2022.

Twee 360 graden camera's
Dekking van de toekomstige afschrijvingslasten van twee camera's tbv toezicht Buiten de Waterpoort.

Meekoppelkans Ravelijn
Dekking van de toekomstige afschrijvingslasten van de investering meekoppelkans Ravelijn.

Meekoppelkans Woelsewaard
Dekking van de toekomstige afschrijvingslasten van de investering meekoppelkans Woelsewaard.

Stadsafsluitingen
Dekking van de toekomstige afschrijvingslasten van de plaatsing van twee stadsafsluitingen.

Retranchement
Dekking van een deel van de toekomstige afschrijvingslasten van de uitbreiding van de school aan het Retranchement.

GPS ontvanger
Dekking van de toekomstige afschrijvingslasten van de aanschaf van een GPS ontvanger.

Vervangingsplan inventaris
Dekking van een deel van de toekomstige afschrijvingen van de investering vervangingsplan inventaris 2023.

VW transporter
Dekking van de toekomstige afschrijvingslasten van de investering VW transporter 2023.

Vervanging kade Paardewater 21
Dekking van de toekomstige afschrijvingslasten van de vervanging van de kade Paardewater 21.

Vervanging volkstuinbrug
Dekking van de toekomstige afschrijvingslasten voor de vervanging van de volkstuinbrug aan de Kleine Schelluinsekade.

Gorcumse martelaren
Dekking van de toekomstige afschrijvingslasten voor de investering voor de gedenkplaats van de Gorcumse martelaren.

Hiemstralaan 24 / De Burcht
Dekking van een deel van de toekomstige afschrijvingslasten voor de renovatie van de Hiemstralaan 24.

Yulius Lingewaal College
Dekking van een deel van de toekomstige afschrijvingslasten voor bouwkundige aanpassingen voor het inhuizen van Yulius Lingewaal College bij het Omnia college aan de W. de Vries Robbeweg.

J.P. Waaleschool
Dekking van een deel van de toekomstige afschrijvingslasten van het investeringsbudget om de locatie aan de H. de Ruijterstraat 30 voor de huisvesting van de J.P. Waaleschool aan de eisen van veilig, duurzaam en modern onderwijs te laten voldoen.

ICT 2023
Dekking van een deel van de toekomstige afschrijvingslasten van het investeringsbudget ICT2023.

Inrichting Bullekeslaan 5
Dekking van een deel van de toekomstige kapitaallasten voor de inrichting van het terrein Bullekeslaan 5.

Uitbreiden en verbouwen Elzenhof
Dekking van de kapitaallasten van de investering voor het uitbreiden en verbouwen van de Elzenhof in Dalem.

Caribabad nieuwbouw
Dekking van een deel van de toekomstige afschrijvingslasten van het nieuwe te bouwen Caribabad.

Herinrichting Banneweg fase 2
Dekking van een deel van de toekomstige afschrijvingslasten in verband met de 2e fase van de herinrichting van de Banneweg.

Mobiliteit
Dekking van een deel van de toekomstige afschrijvinglasten met betrekking tot diverse investeringen in mobiliteit.

5.1.2 Mutaties reserves 2023 uitgesplitst

Mutaties reserves (bedragen x € 1.000 / - = onttrekking)	2022	2023	Mutatie 2023
Algemene reserve:			
Algemene reserve	31.503	28.369	-3.134
Subtotaal algemene reserve	**31.503**	**28.369**	**-3.134**
Bestemmingsreserves:			
Bestemmingsreserves algemeen	51.553	47.597	-3.956
Subtotaal bestemmingsreserves	**51.553**	**47.597**	**-3.956**
Afschrijvingsreserve			
Afschrijvingsreserve algemeen	13.374	23.704	10.330
Subtotaal afschrijvingsreserve	**13.374**	**23.704**	**10.330**
Totaal reserves	**96.430**	**99.670**	**3.240**

Mutaties 2023 algemene reserve

Algemene reserve (bedragen in € 1.000)	Soort mutatie	Storting 2023	Onttrekking 2023
Mutaties algemene reserve:			
Algemene reserve	Rekeningresultaat 2022	6.998	
	Bestemming rekening resultaat 2022		3.507
	Resultaat GR Avres 2022	91	
	Vorming afschrijvingsreserve VW transporter		36
	Vorming afschrijvingsreserve kade Paardewater 21		355
	Vorming afschrijvingsreserve Volkstuinbrug		47
	Vorming afschrijvingsreserve GPS ontvanger		30
	Vorming afschrijvingsreserve Gorcumse martelaren		220
	Vorming afschrijvingsreserve IHP VO Yulius Lingewaal		400
	Vorming afschrijvingsreserve JP Waaleschool		1.000
	Vorming afschrijvingsreserve aanpassing Hiemstralaan		1.700
	Vorming afschrijvingsreserve vervangingsplan inventaris		25
	Vorming afschrijvingsreserve ICT 2023		100
	Dekking desinvesteringen Gorinchem-Noord		1.188
	Dekking vorming verliesvoorziening gronden Gorinchem-Noord		804
	Begrotingssaldo		811
Totaal mutaties algemene reserve		**7.089**	**10.223**
	Totaal mutaties		**-3.134**

Mutaties 2023 bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves (bedragen x € 1.000)	Soort mutatie	Storting 2023	Onttrekking 2023
Mutaties bestemmingsreserves:			
Infrastructuur	Bijdrage bovenwijks CV Hoog Dalem	468	
	Vrijval stelpost mobiliteit	508	
	PPN23 voordeel mobiliteit	34	
	Vorming afschrijvingsreserve mobiliteit		1.272
	Vorming afschrijvingsreserve Banneweg fase 2		3.176
	Brug Arkelsedijk-Spijksedijk		
	Onderzoeksbudget Arkelsedijk Onderweg		43
	Onderzoeksbudget opwaarderen haltes OV		5
	Onderzoeksbudget Haarsekade		
	Onderzoeksbudget Noord Infrastructuur		10
	Voorbereiding Kweeklust		63
	Onderzoeksbudget Lingebrug		136
Tarieven reiniging	Stortingsaldo reiniging conform tarieven		525
	Bijdrage duurzaamheid 2024 en verder		226

Bestemmingsreserves (bedragen x € 1.000)	Soort mutatie	Storting 2023	Onttrekking 2023
	Bijdrage duurzaamheid		138
Station Papland	Aframen reserve nav raad 9 november		1.800
Sociaal Domein	Rekeningresultaat 2022	3.901	
	Resultaat Avres 2022		
	PPN23 integraal sociaal beleid		241
	PPN 2022 jeugd	271	
	Zomernota Avres raad december 2022		134
	Subsidie Odensehuis		40
	Resultaat turap 2023		1.327
	Subsidie de Gezel		58
Duurzaamheid	Bijdrage egalisatiereserve afval	138	
	Bijdrage duurzaamheid 2024 en verder	226	
	Warmte en energiebesparing inwoners		10
	Energiebesparing bedrijven		71
	Onderzoek warmtenet		8
	Lokale adaptatiestrategie		10
	Biodiversiteit		15
Organisatieontwikkeling	Vrijval turap 2023		48
ICT	Dekking kosten ICT		45
	Dekking online dienstverlening		15
IFFG	Subsidie IFFG		50
Aflossing	Saldo renteomslag	1.002	
	Resultaat preferente aandelen Stedin	30	
Dekkingsreserve I_lab	Dekking verhuiskosten Hippos		500
	Dekkinge exploitatiekosten I_lab		92
Stedelijke ontwikkeling	Herontwikkeling Lange Slagenstraat		28
	Verkennen transformatie Schelluinsestraat		107
Perspectief Jeugd en Jongeren	Subsdie Grote Haarsekade 120		15
	Coronasteun		15
Energielasten SGS	Vrijval tgv saldo		900
Gorcums warenhuis	Vorming reserve		
Riolering	Resultaatbestemming rekening 2022	68	
Onderwijshuisvesting	Verkoop Stalkaarsen 3	521	
Totaal mutaties bestemmingsreserves		**7.167**	**11.123**
	Totaal mutaties		**-3.956**

Mutaties 2023 afschrijvingsreserves

Afschrijvingsreserves (bedragen x € 1.000)	Soort mutatie	Storting 2023	Onttrekking 2023
Mutaties afschrijvingsreserve			
Infra halte Papland	Vrijval reserve		600
Avelingen	Dekking afschrijvingslasten		48
Trace Oost II	Dekking afschrijvingslasten		17
Herinrichting park 10 Penninglaan	Dekking afschrijvingslasten		4
Bruggen en kunstwerken 2022	Vrijval ivm verlaging krediet		46
Versneld uitvoeringsprogramma IHP	Vrijval tgv Retranchement		1.332
Twee 360 graden camera's	Dekking afschrijvingslasten		4
Retranchement	Vorming reserve	1.332	
GPS ontvanger	Vorming reserve	30	
Vervangingsplan inventaris	Vorming reserve	25	
VW transporter	Vorming reserve	36	
Vervanging kade Paardewater 21	Vorming reserve	355	
Vervanging volkstuinbrug	Vorming reserve	47	
Gorcumse martelaren	Vorming reserve	220	
Hiemstralaan 24 / De Burcht	Vorming reserve	1.700	
Yulius Lingewaalcollege / Uilenhof	Vorming reserve	400	
JP Waaleschool	Vorming reserve	1.000	
ICT 2023	Vorming reserve	100	
Inrichting Bullekeslaan 5	Vorming reserve	88	
Uitbreiding en verbouwing Elzenhof	Vorming reserve	50	
Caribabad nieuwbouw	Vorming reserve	4.470	
Herinrichting Banneweg fase2	Vorming reserve	1.256	
Mobiliteit	Vorming reserve	1.272	
Totaal mutaties afschrijvingsreserves		**12.381**	**2.051**
	Totaal mutaties		**10.330**

5.2 Voorzieningen

Inleiding

In deze bijlage staat informatie over de voorzieningen per 31 december 2023. Dit vergelijken wij met de jaarrekening 2022.

5.2.1 Verloopoverzicht saldo voorzieningen

Saldo ultimo boekjaar (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	2022	2023
Voorzieningen:		
Algemene voorzieningen		
Pensioenverplichtingen bestuurders	3.785	4.095
Wachtgelden bestuurders en medewerkers	1.134	324
Verlofsaldi	546	614
Reparatie WW	56	56
Vervanging spiltrap Caribabad	73	0
Dubieuze debiteuren	182	194
Rioolheffing	3.057	3.448
Vervanging riolering	2.375	2.885
Afwaardering (bedrijfsgebouwen, woningen, gronden, erfpacht en voorraden)	3.004	5.046
Afkoopsommen grafrechten	2.299	2.285
Meerjaren onderhoudsplannen	7.730	7.949
Hoog Dalem	155	28
Mollenburg	832	546
Degeneratie		617
Calamteiten persleiding	59	59
Subtotaal algemene voorzieningen	**25.287**	**28.146**
Voorzieningen grondexploitaties		
Mollenburg	10.501	10.957
Bedrijventerrein Gorinchem Noord/ Groote Haar	6.755	7.951
Subtotaal voorzieningen grondexploitaties	**17.256**	**18.908**
Totaal voorzieningen	**42.543**	**47.054**

De voorzieningen € 47,0 mln. zijn inclusief de gevormde verliesvoorzieningen van grondexploitaties € 18,9 mln., de voorziening dubieuze debiteuren € 0,2 mln. en de voorziening afwaardering vastgoed € 5,0 mln. Deze drie genoemde voorzieningen mogen echter niet op de post Voorziening op de balans worden opgenomen, maar moeten conform de verslaggevingsregels worden verwerkt in de balansposten voorraden, debiteuren en activa.

5.2.2 Mutaties voorzieningen 2023 uitgesplitst

Mutaties voorzieningen (bedragen x € 1.000 / - = onttrekking of besteding)	2022	2023	Mutatie 2023
Voorzieningen:			
Voorzieningen algemeen	25.287	28.146	2.859
Voorzieningen grondexploitaties	17.256	18.908	1.652
Totaal voorzieningen	**42.543**	**47.054**	**4.511**

Mutaties 2023 voorzieningen

Voorzieningen (bedragen x € 1.000)	Soort mutatie	Dotatie 2023	Besteding 2023
Mutaties voorzieningen algemeen:			
Pensioenverplichtingen bestuurders	Rentetoevoeging	75	
	Bijstellen voorziening op basis van meerjarige prognose	388	
	Uitbetaling pensioenen		153
Wachtgelden bestuurders en medewerkers	Bijstellen voorziening op basis van meerjarige prognose		649
	Uitbetaling wachtgelden		161
Verlofsaldi	Restant overmatig verlof 2023	77	
	Vrijval		9
Reparatie WW	Ontvangsten en betalingen	17	17
Dubieuze debiteuren	Dotatie	13	
	Afboeking		1
Rioolheffing	Egalisatie tarieven rioolheffing	392	
Vervanging riolering	Begrote investering GRP 2023	1.000	
	Besteding GRP 2021, 2022 en 2023		490
Afwaardering bedrijfsgebouwen	Dotatie Stadhuisplein 2-35	1.624	
Afwaardering gronden	Dotatie grond halte Papland	804	
	Vrijval agv herwaardering		28
Àfwaardering voorraden	Vrijval Bullekeslaan 5		101
	Vrijval Lange Slagenstraat 1		257
Afkoopsommen grafrechten	Vooruitontvangen afkoopsommen grafrechten 2023	175	
	Vrijval		189
Meerjaren onderhoudsplannen	Dotaties	2.157	
	Bestedingen		1.785
	Vrijval		153
Vervanging spiltrap Cariababd	Besteding		75
	Dotatie	2	
Hoog Dalem	Regeling middengebied 76 woningen		175
	Dotatie	47	
Mollenburg	Herziening grex Mollenburg		303
	Rentetoevoeging	17	
Degeneratie	Rekeningresultaat 2022	527	

Voorzieningen (bedragen x € 1.000)	Soort mutatie	Dotatie 2023	Besteding 2023
	Dotatie bijdragen derden	210	
	Bestedingen		120
Subtotaal mutaties voorzieningen algemeen		**7.525**	**4.666**
Mutaties voorzieningen grondexploitaties:			
Mollenburg	Rentetoevoeging	210	
	Herziening 1-1-2023	246	
Bedrijventerrein Gorinchem Noord / Groote Haar	Rentetoevoeging	135	
	Herziening 1-1-2023	1.061	
Subtotaal mutaties voorzieningen grondexploitaties		**1.652**	**0**
Totaal mutaties voorzieningen		**9.177**	**4.666**
	Totaal mutaties		**4.511**

5.3 Totaaloverzicht baten en lasten per taakveld

Overzicht Lasten en Baten per taakveld 2022 (bedragen x € 1.000)	Lasten	Baten
TV01 Bestuur	2828	641
TV02 Burgerzaken	1804	514
TV03 Beheer overige gebouwen en gronden	2336	462
Totaal programma Bestuur en ondersteuning	**6.968**	**1.617**
TV11 Crisisbeheersing en Brandweer	3.590	-
TV12 Openbare orde en Veiligheid	1.908	203
Totaal programma Veiligheid	**5.498**	**203**
TV21 Verkeer en vervoer	8.678	875
TV22 Parkeren	1.235	619
TV23 Recreatieve Havens	678	126
TV24 Economische Havens en waterwegen	25	329
TV25 Openbaar vervoer	3.623	3.323
Totaal programma Verkeer en vervoer	**14.238**	**5.271**
TV31 Economische ontwikkeling	878	15
TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	5.264	3.143
TV33 Bedrijfsloket en - regelingen	20	171
TV34 Economische promotie	622	1
Totaal programma Economie	**6.784**	**3.331**
TV41 Openbaar basisonderwijs	328	1
TV42 Onderwijshuisvesting	4.047	127
TV43 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	9.204	5.470
Totaal programma Onderwijs	**13.578**	**5.598**
TV51 Sportbeleid en activering	1.756	931
TV52 Sportaccommodaties	4.647	3.126
TV53 Cultuurpres. productie en participatie	2.562	185
TV54 Musea	1.684	165
TV55 Cultureel erfgoed	686	136
TV56 Media	723	147
TV57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.765	149
Totaal programma Sport, cultuur en recreactie	**15.823**	**4.838**
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie	8.595	8.349
TV62 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	5.507	733
TV63 Inkomensregelingen	23.788	15.373
TV64 WSW en beschut werk	8.286	-
TV65 Arbeidsparticipatie	2.881	-
TV66 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.864	292

Overzicht Lasten en Baten per taakveld 2022 (bedragen x € 1.000)	Lasten	Baten
TV671A Huishoudelijke hulp (WMO)	4.202	-
TV671B Begeleiding (WMO)	2.104	-
TV671C Dagbesteding (WMO)	786	-
TV671D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	109	-
TV672A Jeugdhulp begeleiding	1.986	-
TV672B Jeugdhulp behandeling	290	-
TV672C Jeugdhulp dagbesteding	919	-
TV672D Jeugdhulp zonder verblijf overig	215	-
TV673A Pleegzorg	807	-
TV673B Gezinsgericht	380	-
TV673C Jeugdhulp met verblijf overig	1.535	-
TV674A Jeugdhulp behandeling GGZ zond verblijf	2.326	-
TV674B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	1.022	-
TV674C Gesloten plaatsing	154	-
TV681A Beschermd wonen (WMO)	498	1.315
TV681B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	552	-
TV682A Jeugdbescherming	1.410	-
TV682B Jeugdreclassering	67	-
TV71 Volksgezondheid	1.739	191
Totaal programma Sociaal domein	**72.025**	**26.254**
TV72 Riolering	3.397	3.934
TV73 Afval	6205	5.839
TV74 Milieubeheer	2.868	888
TV75 Begraafplaatsen en crematoria	465	331
Totaal programma Duurzaamheid	**12.935**	**10.991**
TV81 Ruimtelijke Ordening	1.251	163
TV82 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	2.108	2.555
TV83 Wonen en bouwen	2.959	2.391
Totaal programma VROSV	**6.317**	**5.109**
TV05 Treasury	-462	578
TV061 OZB woningen	369	4.802
TV062 OZB- niet woningen	106	5.287
TV063 Parkeerbelasting	227	1.768
TV064 Belasting Overig	231	203
TV07 Alg. uitkering en uitk. Gemeentefonds	-	92.661
TV08 Overige baten en lasten	284	168
Totaal programma Algemene dekkingsmiddelen	**755**	**105.469**
TV04 Overhead	14216	653
Totaal programma Overhead	**14.216**	**653**

Overzicht Lasten en Baten per taakveld 2022 (bedragen x € 1.000)	Lasten	Baten
TV010 Mutaties reserves	17.811	25.538
Totaal Lasten en Baten	**186.949**	**194.872**

5.4 Investeringsoverzicht

Hieronder het overzicht van alle lopende investeringen. De investeringen die een overschrijding van de lasten hebben van € 50.000 of meer worden onder dit overzicht toegelicht.

Investeringen (bedragen x € 1.000)	Budget	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Totaal realisatie	Verschil		Gereed
Lasten							
CUR hard- en software	26	0	0	0	26	V	Nee
CUR vaste camera 2018	44	0	0	0	44	V	Nee
Totaal Lasten	**70**	**-**	**-**	**-**	**70**	**V**	
Totaal Veiligheid	**70**	**-**	**-**	**-**	**70**	**V**	
Lasten							
Openbare verlichting 2022	128	29	100	129	1	N	Ja
Openbare verlichting 2023	158	0	3	3	155	V	Nee
Illuminatie kerktoren	498	344	154	498	0		Ja
Fietsparkeren binnenstad 2019	200	48	0	48	152	V	Nee
Vergroten parkeercapaciteit 2019	80	31	0	31	49	V	Nee
Uitbreiding parkeergarage kweeklust	3.004	0	0	0	3.004	V	Nee
Voorzieningengebouw Kriekenmarkt	380	38	10	48	332	V	Nee
Zonnepannen voorziengebouw Kriekenmarkt	45	0	0	0	45	V	Nee
Havendienst verduurzaming	0	0	1	1	1	N	Nee
Havens geleidewerken 2019	136	24	83	107	29	V	Nee
Dynamische stadsafsluiting 2022	85	70	2	72	13	V	Ja
1e elektrische veerboot 2018	4.171	1.542	2.444	3.986	185	V	Nee
2e elektrische veerboot 2018	3.785	1.210	2.395	3.605	180	V	Nee
Station Gorinchem Noord	980	879	0	879	101	V	Ja
Infra halte Gorinchem Noord overweg/nw Haarweg	25	24	0	24	1	V	Ja
Grond halte Gorinchem Noord + voorplein	973	973	0	973	0		Ja
Aanpassing Haarweg/opwaardering Vlietskade	8	8	0	8	0		Ja
Voorbereidingskrediet halte Gorinchem noord 2008	275	217	59	276	1	N	Ja
Herinrichting Banneweg 2019	2.348	891	0	891	1.457	V	Nee
Infra aanpassingen ivm OV concessie	100	21	0	21	79	V	Nee
Mobiliteit 2020	450	0	3	3	447	V	Nee
Mobiliteit 2021	1.360	0	0	0	1.360	V	Nee
Mobiliteit 2022	1.010	0	0	0	1.010	V	Nee
Herinrichting Haarsekades	2.350	61	110	171	2.179	V	Nee
Herinrichting Banneweg fase 2 infra	11.563	0	253	253	11.310	V	Nee

Investeringen (bedragen x € 1.000)	Budget	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Totaal realisatie	Verschil		Gereed
Herinrinrichting Banneweg fase 2 grondverwerving	180	0	0	0	180	V	Nee
Herinrichting Banneweg, Stadhuisplein en Piazzacentrum	750	0	0	0	750	V	Nee
GPS-ontvanger	30	0	0	0	30	V	Ja
Vervangen auto 18 renault kangoo	30	0	0	0	30	V	Nee
Riviercruisevaarsteiger	550	0	51	51	499	V	Nee
Aanpassingen walvoorzieningen veerboten	150	64	220	283	134	N	Nee
Stroompunten electrische veerboten	400	110	255	365	35	V	Nee
Accupakketten electrische veerboten	900	280	560	840	60	V	Nee
Vervanging straatmeubilair 2023	92	0	96	96	4	N	Nee
Vervanging verkeersborden 2022	40	29	14	43	3	N	Ja
Vervanging verkeersborden 2023	41	0	43	43	2	N	Ja
Nieuwe Lingebrug	20.739	0	4	4	20.735	V	Nee
Herinrichting Arkelsedijk	2.608	0	0	0	2.608	V	Nee
Totaal lasten	**60.622**	**6.893**	**6.860**	**13.752**	**46.870**	**V**	
Baten							
1e elektrische veerboot 2018	2.150	860	1.075	1.935	215	N	Nee
2e elektrische veerboot 2018	2.150	430	1.505	1.935	215	N	Nee
Station Gorinchem Noord	980	0	879	879	101	N	Ja
Infra halte Gorinchem Noord overweg/nw Haarweg	25	0	24	24	1	N	Ja
Aanpassing Haarweg/opwaardering Vlietskade	8	0	8	8	0	V	Ja
Voorbereidingskrediet halte Gorinchem noord 2008	275	0	276	276	1	V	Ja
Herinrichting Banneweg 2019	553	0	0	0	553	N	Nee
Herinrichting Banneweg fase 2 infra	687	0	0	0	687	N	Nee
Stroompunten electrische veerboten	197	43	101	144	53	N	Nee
Nieuwe Lingebrug	4.720	0	0	0	4.720	N	Nee
Herinrichting Arkelsedijk	1.507	0	0	0	1.507	N	Nee
Totaal baten	**13.252**	**1.333**	**3.868**	**5.201**	**8.051**	N	
Totaal Verkeer en vervoer	**47.370**	**5.560**	**2.992**	**8.551**	**38.819**	**V**	
Lasten							
Welkom in de mooiste vesting	124	46	44	90	34	V	Nee
Het verhaal vd vesting	72	3	47	50	22	V	Nee
Totaal Lasten	**196**	**49**	**91**	**140**	**56**	**V**	
Totaal Economie	**196**	**49**	**91**	**140**	**56**	**V**	
Lasten							
Ihp vo huisvesting J.P. Waaleschool	1.000	0	2	2	998	V	Nee
Yulius aanpassing Merwedekanaal 8a ihp 2014	150	0	0	0	150	V	Nee
Yulius renovatie Dr. Hiemstralaan 24-24a	2.064	0	1.138	1.138	926	V	Nee
Ihp vo Yulius Lingewaal college	400	0	0	0	400	V	Nee

Investeringen (bedragen x € 1.000)	Budget	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Totaal realisatie	Verschil		Gereed
IHP 2020 binnenklimaat	500	188	0	188	312	V	Nee
Schuttersplein verduurzaming	0	0	1	1	1	N	Nee
Renovatie gymzaal J van Egmond	500	0	24	24	476	V	Nee
Ihp 2017 uitbreiding Retranchement	4.035	0	10	10	4.025	V	Nee
Vervangende nieuwbouw Gilde CVO-AV	17.580	725	8.928	9.653	7.927	V	Nee
Verbouwing Hoefslag 6 tbv I_lab	2.576	66	0	66	2.510	V	Nee
Inrichting Hoefslag 6 tbv I_lab	125	0	0	0	125	V	Nee
Openbare ruimte tbv I_lab	450	0	0	0	450	V	Nee
Totaal lasten	**29.380**	**979**	**10.103**	**11.082**	**18.298**	**V**	
Baten							
Yulius renovatie Dr. Hiemstralaan 24-24a	114	0	114	114	0		Nee
Verbouwing Hoefslag 6 tbv I_lab	1.900	66	0	66	1.834	N	Nee
Totaal baten	**2.014**	**66**	**114**	**180**	**1.834**	**N**	
Totaal Onderwijs	**27.366**	**913**	**9.989**	**10.902**	**16.464**	**V**	
Lasten							
Aanleg sportveld GJS 2022	475	0	654	654	179	N	Ja
Vestingsplan 2020 bastion VIII	250	0	0	0	250	V	Nee
Ravelijn Oostgracht	50	0	0	0	50	V	Nee
Meekoppelkans Ravelijn	311	3	56	59	252	V	Nee
Meekoppelkans Woelsewaard parkeren	68	0	0	0	68	V	Nee
Meekoppelkans Woelsewaard struinpad	36	0	0	0	36	V	Nee
Openbare ruimte Gorcumse martelaren	220	0	0	0	220	V	Nee
Kwaliteitsimpuls recreatiegebied Buiten de Waterpoort	244	0	34	34	210	V	Nee
Speelruimteplan 2022	293	151	151	302	9	N	Ja
Speelruimteplan 2023	120	0	59	59	61	V	Nee
Speelveld Hoog Dalem	260	0	53	53	207	V	Nee
Nieuwbouw Caribabad	0	0	28	28	28	N	Nee
Hardware audiovisiuele middel museum-RAG	70	0	76	76	6	N	Ja
Inventaris (plus verlichting) museum	45	4	44	48	3	N	Ja
Vervangen volkstuinbrug	47	0	17	17	30	V	Nee
Vervangen VW transporter 1 2022	52	0	0	0	52	V	Nee
Vervangen renault trafic 2022	43	0	0	0	43	V	Nee
Kademuren J Bloempad en Krabsteeg	260	9	230	239	21	V	Nee
Bruggen en visssteigers	242	59	181	240	2	V	Nee
Cultuurhuis 2019	5.600	13	66	79	5.521	V	Nee
Cultuurhuis inrichting 2019	1.400	0	0	0	1.400	V	Nee
Vervanging kade Paardewater 21	355	0	44	44	311	V	Nee
Boemer tractor 2022	50	0	93	93	43	N	Ja
Maaiarm heggensnoeier 2022	28	0	0	0	28	V	Nee

Investeringen (bedragen x € 1.000)	Budget	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Totaal realisatie	Verschil		Gereed
VW transporter 2023	48	0	0	0	48	V	Nee
Ontstopper 2023	59	0	0	0	59	V	Nee
Hitachi 2023	27	0	0	0	27	V	Nee
Waterbus buitendienst	58	0	0	0	58	V	Nee
Nieuw holland tractor sportvelden	82	0	107	107	25	N	Ja
VW transporter 2023	36	0	0	0	36	V	Nee
Totaal lasten	**10.829**	**239**	**1.893**	**2.132**	**8.697**	**V**	
Baten							
Vestingsplan 2020 bastion VIII	100	0	0	0	100	N	Nee
Kwaliteitsimpuls recreatiegebied Buiten de Waterpoort	144	0	11	11	133	N	Nee
Speelruimteplan 2023	0	0	2	2	2	V	Nee
Totaal baten	**244**	**0**	**13**	**13**	**231**	**N**	
Totaal Sport, Cultuur en Recreatie	**10.585**	**239**	**1.880**	**2.119**	**8.466**	**V**	
Lasten							
Uitbreiding en verbouwing Elzenhof	50	0	0	0	50	V	Nee
Totaal lasten	**50**	**0**	**0**	**0**	**50**	**V**	
Totaal Sociaal Domein	**50**	**0**	**0**	**0**	**50**	**V**	
Lasten							
GRP 2021	1.175	708	188	896	279	V	Nee
GRP 2022	1.075	68	278	346	729	V	Nee
GRP 2023	1.000	0	24	24	976	V	Nee
Watercapaciteit	75	2	15	17	58	V	Nee
Totaal lasten	**3.325**	**778**	**505**	**1.283**	**2.042**	**V**	
Baten							
GRP 2021	1.175	708	188	896	279	N	Nee
GRP 2022	1.075	68	278	346	729	N	Nee
GRP 2023	1.000	0	24	24	976	N	Nee
Totaal baten	**3.250**	**776**	**490**	**1.266**	**1.984**	**N**	
Totaal Duurzaamheid	**75**	**2**	**15**	**17**	**58**	**V**	
Lasten							
Groote Haar windmolens, bouwrijp maken	60	0	0	0	60	V	Nee
Inrichting terrein Bullekeslaan 5	88	0	35	35	53	V	Nee
Totaal lasten	**148**	**0**	**35**	**35**	**113**	**V**	
Baten							
Groote Haar windmolens, bouwrijp maken	60	0	0	0	60	N	Nee
Totaal baten	**60**	**0**	**0**	**0**	**60**	N	
Totaal VROSV	**88**	**0**	**35**	**35**	**53**	**V**	
Lasten							
Communicatie 2019	65	29	14	43	22	V	Nee
Software en hardware 2020	280	77	207	284	4	N	Ja
Software en hardware 2022	180	9	173	182	2	N	Ja

Investeringen (bedragen x € 1.000)	Budget	Realisatie t/m 2022	Realisatie 2023	Totaal realisatie	Verschil		Gereed
Software en hardware 2023	479	0	493	493	14	N	Ja
Hard en software 2024	0	0	80	80	80	N	Nee
Vervangingsplan inventaris 2021	121	20	16	36	85	V	Nee
Vervangingsplan inventaris 2022	112	0	0	0	112	V	Nee
Vervangingsplan inventaris 2023	179	0	0	0	179	V	Nee
Warmtenet stadhuis	1.092	171	0	171	921	V	Nee
Totaal lasten	**2.508**	**306**	**983**	**1.289**	**1.219**	**V**	
Baten							
Software en hardware 2022	0	4	0	4	4	V	Ja
Totaal baten	**0**	**4**	**0**	**4**	**4**	**V**	
Totaal Overhead, VPB en Onvoorzien	2.508	302	983	1.285	1.223	**V**	
TOTAAL INVESTERINGEN	**88.308**	**7.065**	**15.985**	**23.049**	**65.259**	**V**	

Programma Verkeer en Vervoer

Openbare verlichting 2023
Het investeringsbudget voor de reguliere vervanging van lichtmasten en armaturen voor de openbare verlichting in 2023 is niet volledig uitgegeven. Het resterende bedrag wordt opgenomen in het openbare verlichtingsplan waar we in 2024 aan werken.

Fietsparkeren binnenstad 2019
In 2023 is hier beperkte voortgang geboekt. De behoefte blijft echter aanwezig. In 2024 zal dit project verder worden opgepakt.

Uitbreiding parkeergarage kweeklust
Vanuit het investeringsbudget is nog geen geld uitgegeven voor uitbreiding van Kweeklust vanwege vertraging van het project. Naar verwachting start de bouw eind 2025 of begin 2026. De einddatum is daarom aangepast van 2026 naar 2027.

Voorzieningengebouw Kriekenmarkt
In oktober 2023 is begonnen met de verbouwing en verduurzaming van het voorzieningengebouw. De werkzaamheden zullen naar verwachting in april 2024 zijn voltooid.

1e en 2e elektrische veerboot 2018, aanpassingen walvoorzieningen veerboten, accupakketten elektrische veerboten en stroompunten elektrische veerboten
Het project om de eerste en tweede elektrische veerboot in 2018 te introduceren omvatte aanpassingen aan de walvoorzieningen voor de veerboten, de installatie van accupakketten en stroompunten voor elektrische veerboten. Door uitdagende omstandigheden als gevolg van de COVID-19-pandemie en de oorlog in Oekraïne, moest de oorspronkelijke opleverdatum van 1 januari 2023 worden uitgesteld naar 1 juli 2023. Op 7 januari 2023 is de gemeenteraad echter opnieuw geïnformeerd over de bijgewerkte planning en scenario's. Vertragingen in de stroomvoorziening en uitdagingen met het elektrische vaarsysteem droegen bij aan deze vertraging. Het integrale systeem en de elektrische veerboten zullen begin 2024 operationeel worden.

Station Gorinchem-Noord
Bij de behandeling van de Begroting 2024 is het raadsvoorstel 'investeringen in balans' aangenomen en is deze investering afgevoerd.

Herinrichting Banneweg 2019
Begin 2024 is het voorlopige ontwerp gerealiseerd. De start van de werkzaamheden wordt verwacht in het 2de kwartaal van 2025.

Infra aanpassingen i.v.m. OV concessie
Bij drukke haltes heeft de provincie plannen om de kwaliteit en de uitstraling van OV-haltes te verbeteren. Om dubbel werk te voorkomen, is het voornemen om gemeentelijke werkzaamheden te combineren met die van de provincie. Dit is afhankelijk van het moment waarop de Provincie akkoord geeft. Naar verwachting volgt het startsein in maart 2024 en kan de uitvoering in 2025 beginnen. De einddatum is daarom aangepast naar 2026.

Mobiliteit 2020, 2021 en 2022
Deze investeringen hebben betrekking op de Mobiliteitsvisie. Het investeringsbudget Mobiliteit 2022 is deels omgezet naar de nieuwe Lingeburg. In 2024 wordt verder bekeken hoe deze gelden worden gebruikt voor mobiliteit.

Herinrichting Haarsekades
Het aanbestedingstraject is gestart. De verwachting is dat de herinrichting in 2024/2025 wordt gerealiseerd.

Riviercruisevaarsteiger
In 2023 zijn de voorbereidingen gestart voor de bouw van de nieuwe en verduurzaamde steiger. De verwachting is dat de uitvoering hiervan in het vierde kwartaal van 2024 plaatsvindt.

Nieuwe Lingebrug/Herinrichting Arkelsedijk
In november 2023 is deze investering ter beschikking gesteld. Dit jaar wordt het voorlopig ontwerp gerealiseerd. De verwachting is dat uitvoering in 2025 zal starten.

<u>Programma Onderwijs</u>

IHP huisvesting J.P. Waaleschool
In 2023 zijn er gesprekken geweest tussen de gemeente en schoolbestuur OVO over de renovatie van het schoolgebouw. Er is een technische visie van de gemeente voorgesteld. De voorbereiding voor de aanbesteding van het project is gecompliceerd vanwege het monumentale karakter van het gebouw. Het plan is om de aanbesteding in 2024 af te ronden. De uitvoering moet plaatsvinden zonder tijdelijke huisvesting. Dit betekent dat de werkzaamheden tijdens de schoolvakanties worden uitgevoerd. Als gevolg hiervan is de einddatum van deze investering verplaatst naar 2026.

IHP 2014 Yulius aanpassingen Merwedekanaal 8a en Yulius Lingewaal co
In het IHP-besluit is opgenomen dat Yulius mogelijk intrekt in het schoolgebouw van het Omnia College. Het oorspronkelijke budget van het project Merwedekanaal 8a wordt gebruikt voor de beoogde verhuizing. Momenteel maken de betrokken schoolbesturen verder afspraken hierover. Naar verwachting vindt de verhuizing in de eerste helft van 2025 plaats. De einddatum van deze investering is verschoven naar 2026.

Yulius renovatie Dr. Hiemstralaan 24-24a
In 2023 zijn de meeste werkzaamheden uitgevoerd voor de renovatie van de Dr. Hiemstralaan. Begin 2024 is de afronding van de werkzaamheden.

IHP 2020 binnenklimaat
Het schoolbestuur OVO heeft besloten om geen gebruik te maken van de gemeentelijke subsidieregeling. Als gevolg hiervan wordt de investering afgesloten en wordt het resterende budget gestort in de reserve Onderwijshuisvesting.

Renovatie gymzaal J. van Egmond
Gedurende het jaar is de aanbesteding voor de gymzaal Johan van Egmond aangepast en opnieuw opgesteld. Zodra de resultaten van de aanbesteding bekend zijn, gaan de werkzaamheden volgens planning in de zomer van 2024 van start.

IHP 2017 uitbreiding Retranchement
In 2023 zijn verdere voorbereidingen getroffen voor de realisatie van vervangende nieuwbouw voor een unilocatie voor Sbo Beatrix De Burcht en De Regenboog locatie Retranchement. Dit gebeurt in overleg met het schoolbestuur LOGOS, dat ook het bouwheerschap op zich neemt. Momenteel wordt er gewerkt aan een businesscase, zodat de gemeenteraad hier in 2024 een besluit over kan nemen.

Vervangende nieuwbouw Gilde Vakcollege
In 2023 is er volop gebouwd aan het nieuwe Gilde Vakcollege. Dit gaat ook in 2024 door. Het bouwproject loopt op schema en de verhuizing naar de nieuwbouw staat gepland voor eind 2024.

Verbouwing Hoefslag 6, inrichting Hoefslag 6 en openbare ruimte t.b.v. i_lab
Voor de realisatie van het i_lab heeft de gemeenteraad een bedrag van € 6,65 mln. beschikbaar gesteld, waarvan €1,9 mln. afkomstig is uit de regiodeal. De investeringsbudgetten voor renovatie en inrichting zijn doorgeschoven naar 2024. Het i_lab is gestart met haar activiteiten in een tijdelijke locatie in het Da Vinci College op de beroepencampus. De definitieve locatie, i_lab Hoefslag 6, komt naar verwachting vrij in april 2024. Het i_lab heeft alle voorbereidingen getroffen om vanaf april te beginnen met de verbouwing van deze definitieve locatie.

Programma Sport, Cultuur en Recreatie

Aanleg sportveld GJS 2022
In 2023 is het sportveld bij GJS gerealiseerd, maar als gevolg van verschillende tegenvallers is dit project duurder uitgevallen dan begroot. Met name de kosten voor de vele hekwerken en een onjuistheid in de raming hebben hieraan bijgedragen.

Vestingsplan 2020 bastion VIII
We betrekken de voorbereiding, het onderzoek (inclusief archeologie en flora en fauna), het opschonen van het binnenterrein van Bastion VIII, en het profileren van de wallen, samen met de bijbehorende werkzaamheden van Bastion VIII, in de integrale aanpak van de vesting als onderdeel van de 'Mooiste vestingstad van Nederland'. De uitvoering staat momenteel gepland voor het vierde kwartaal van 2024, met een doorlooptijd in 2025. Daarom wordt er vanaf 2026 rekening gehouden met de kapitaallasten.

Meekoppelkans Ravelijn
Door het natte weer zijn de werkzaamheden uitgesteld. Aan het einde van het jaar wordt verwacht dat de Ravelijn is gerealiseerd. Het struinpad en parkeerplaatsen worden in 2025 gerealiseerd.

Meekoppelkans Woelsewaard parkeren
De voorbereidingen voor de meekoppelkansen in de Woelsewaard, waaronder een struinpad en de parkeerplekken aan de dijk, zijn in 2023 gestart. Uitvoering is mede afhankelijk van de werkzaamheden en de planning van de Alliantie. Naar verwachting worden de parkeerplekken in 2024 opgeleverd.

Openbare ruimte Gorcumse martelaren
De complexiteit van deze investering is groter in verband met de inrichting en eigendomsverhoudingen in de openbare ruimte. In 2024 wordt dit project vervolgd.

Kwaliteitsimpuls recreatiegebied Buiten de Waterpoort
Uitvoering van de kwaliteitsimpuls Buiten de Waterpoort gaat plaatsvinden in 2024 en 2025. Er is afgelopen jaar intensief geparticipeerd en ingezet op een goed ontwerp. Verwachting is dat in het vierde kwartaal van 2024 gestart wordt met de werkzaamheden.

Speelruimteplan 2023
Een groot deel van de speelplekken in de Binnenstad is eind 2023 gerenoveerd. Het laatste werk zal begin 2024 worden uitgevoerd en afgerond.

Speelveld Hoog Dalem
In april 2024 starten de werkzaamheden bij speelveld Hoog Dalem. Naar verwachting zullen de werkzaamheden in juni 2024 worden afgerond.

Cultuurhuis en inrichting 2019
Begin 2024 is de voorkeursvariant voor De Nieuwe Doelen in de raad besproken. Bij de Perspectiefnota 2025 zal de huidige investering worden meegenomen.

Vervanging kade Paardewater 21
In 2023 zijn de voorbereidingen gestart voor de nieuwe en verduurzaamde kade. We verwachten dat de uitvoering hiervan zal plaatsvinden in het vierde kwartaal van 2024.

Programma Duurzaamheid

GRP 2021, 2022 en 2023
Op de uitvoering van het GRP 2021-2025 hebben wij achterstand opgelopen. Het restant van de budgetten blijft in de vervangingsvoorziening en de werkzaamheden zullen later worden uitgevoerd.

Programma Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing

Groote Haar windmolens, bouwrijp maken
De vertraging in het realiseren van de windmolens heeft zowel een lasten en baten effect.

Overhead, Vernootschapsbelasting en Onvoorzien

Vervangingsplan inventaris 2021/2022/2023
Deze investeringen zijn nog niet volledig uitgegeven omdat de aansluiting op het warmtenet gevolgen zal hebben voor de inrichting van het Stadhuis.

Warmtenet stadhuis
Het warmtenet is in 2023 nog niet volledig gerealiseerd en zal in 2024/2025 verder worden uitgerold.

5.5 Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SiSa)

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A16	**Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne** Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T) *Aard controle R Indicator: A16/01*	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle R Indicator: A16/02*	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) – uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle n.v.t. Indicator: A16/03*	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringkosten *Aard controle R Indicator: A16/04*	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie *Aard controle R Indicator: A16/05*	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO) *Aard controle R Indicator: A16/06*
			€ 5.907.525	€ 0	€ 0	€ 22.611	€ 0	€ 135.320
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen (jaar T) POO *Aard controle R Indicator: A16/07*	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T) *Aard controle R Indicator: A16/08*	Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01/02/04/05/06/07 en 08 *Aard controle n.v.t. Indicator: A16/09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: A16/10*		
			€ 0	€ 60.897	€ 6.126.353	€ 11.106.764		
FIN	B2	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T) *Aard controle R Indicator: B2/01*	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: B2/02*	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) *Aard controle D2 Indicator: B2/03*	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: B2/04*	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t. Indicator: B2/05*	Normbedragen voor e (ja/nee) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t. Indicator: B2/06*
			4	114	5	33	Ja	Ja
			Wijziging keuze per (2023/2024) *Aard controle n.v.t. Indicator: B2/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: B2/08*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R Indicator: B2/09*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t. Indicator: B2/10*		
			N.V.T.	Nee				
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R Indicator: B2/11*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R Indicator: B2/12*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R Indicator: B2/13*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R Indicator: B2/14*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkeliike kosten** *Aard controle R Indicator: B2/15*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R Indicator: B2/16*
			€ 11.138	€ 11.138			€ 0	€ 0
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R Indicator: B2/17*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R Indicator: B2/18*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R Indicator: B2/19*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R Indicator: B2/20*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R Indicator: B2/21*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R Indicator: B2/22*
			€ 1.520	€ 43.320	€ 17.340	€ 114.444	€ 8.975	€ 0
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R Indicator: B2/23*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R Indicator: B2/24*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R Indicator: B2/25*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R Indicator: B2/26*	**Totaal** Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling *Aard controle n.v.t. Indicator: B2/27*	
			€ 0	€ 120.000	€ 0	€ 0	€ 29.998	
BZK	C32	**Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen** Gemeenten	Beschikkingsnummer /naam *Aard controle n.v.t. Indicator: C32/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R Indicator: C32/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: C32/03*	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 december 2023 (Ja/Nee) *Aard controle D2 Indicator: C32/04*	Toelichting (verplicht als bij start bouwactiviteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld) *Aard controle n.v.t. Indicator: C32/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: C32/06*
		1	SUVIS21-01725580 Gomarus	€ 547.805	€ 765.619	Ja		Ja
		2	SUVIS21-01730937 Koelmanschool	€ 151.560	€ 227.995	Ja		Ja
		3	SUVIS21-2-02195525 Noordhoek	€ 252.952	€ 353.708	Ja		Ja
		4	SUVIS21-2-02195550 Tamboerijn beneden	€ 69.167	€ 94.877	Ja		Ja
		5	SUVIS21-01139650 Tamboerijn boven	€ 97.740	€ 134.071	Ja		Ja
		6	SUVIS21-2-02775118 Lyceum	€ 617.054	€ 850.645	Ja		Ja
		7	SUVIS21-2-02390407 Beatrix De Burcht	€ 425.185	€ 425.185	Ja		Ja
			Kopie Beschikkingsnummer/Naam *Aard controle n.v.t. Indicator: C32/07*	Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/N.v.t.) *Aard controle D2 Indicator: C32/08*	Toelichting (verplicht als bij indicator 08 nee is ingevuld) *Aard controle n.v.t. Indicator: C32/09*			
		1	SUVIS21-01725580 Gomarus	Ja				
		2	SUVIS21-01730937 Koelmanschool	Ja				
		3	SUVIS21-2-02195525 Noordhoek	Ja				
		4	SUVIS21-2-02195550 Tamboerijn beneden	Ja				
		5	SUVIS21-01139650 Tamboerijn boven	Ja				
		6	SUVIS21-2-02775118 Lyceum	Ja				
		7	SUVIS21-2-02390407 Beatrix De Burcht	Ja				
BZK	C41B	**Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw** SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één provincie(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen *Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/01*	Besteding (jaar T) aan flexibele ondersteuning, capaciteit en expertise *Aard controle R Indicator: C41B/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise *Aard controle R Indicator: C41B/03*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle R Indicator: C41B/04*	Aantal projecten dat (in jaar T) is geholpen met middelen *Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/05*	Aantal projecten dat cumulatief (t/m jaar T) is geholpen met middelen *Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/06*
		1	030008 Provincie Zuid-Holland	€ 67.473	€ 129.091	€ 32.273	2	2
		2	030008 Provincie Zuid-Holland	€ 33.494	€ 100.572	€ 21.789	1	1
			Kopie provinciecode *Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/07*	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd *Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/08*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/09*			
		1	030008 Provincie Zuid-Holland	0	Ja			
		2	030008 Provincie Zuid-Holland	2.000	Ja			
BZK	C55	**Aanpak energiearmoede**	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t. Indicator: C55/01*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle R Indicator: C55/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t. Indicator: C55/03*	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t. Indicator: C55/04*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle R Indicator: C55/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t. Indicator: C55/06*
			700	€ 178.479	€ 244.667	10	€ 406	€ 406

			Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/07*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/08*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/09*				
			692	€ 13.034	€ 22.607				
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/10*	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/11*	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/12*	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/13*	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/14*	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/15*
			1.112	3.485	0	0	692	0	
BZK	C62	**Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire**	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen *Aard controle R* *Indicator: C62/01*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C62/02*					
			€ 0	Nee					
BZK	C75B	**Regiodeals 3e tranche** SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C75B/01*	Kenmerk/ beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C75B/02*	Betreft pijler Een pijler per regel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C75B/03*	Besteding per pijler (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C75B/04*	Cofinanciering per pijler (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C75B/05*		
		1	060505 Gemeente Dordrecht	DGNVLG/20208595	b. Toegepaste Innovatie	€ 20.960	€ 19.251		
		2	060505 Gemeente Dordrecht	DGNVLG/20208595	c. Dynamiek aan de Oevers	€ 39.791	€ 63.510		
			Hieronder verschijnt de code conform de keuzes gemaakt bij indicator C75B/01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C75B/06*	Totale cumulatieve besteding per pijler (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C75B/07*	Totale cumulatieve cofinanciering per pijler (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C75B/08*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C75B/09*			
		1	*060505 Gemeente Dordrecht*	€ 89.820	€ 89.820				
		2	*060505 Gemeente Dordrecht*	€ 80.371	€ 80.371				
			Totale cumulatieve uitvoeringskosten (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C75B/10*	Totale compensabele BTW (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C75B/11*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C75B/12*				
			€ 0	€ 33.760	Nee				
BZK	C92	**Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C92/01*	Bedrag doorgeschoven naar t+1 *Aard controle R* *Indicator: C92/02*	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/03*	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/04*	Aantal gebruikte leermiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/05*		
			€ 37.045	€ 0	2	177	2		
BZK	C94	**Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C94/02*	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] , eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen [...] *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/03*	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] ,eventueel in samenhang [...] met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300 *Aard controle R* *Indicator: C94/04*	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan € 4.000 is toegekend, het aantal woningen dat daarvan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen [...] en *Aard controle R* *Indicator: C94/05*	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de € 4.000 van die laatstbedoelde woningen *Aard controle R* *Indicator: C94/06*	
		1	*LAI23-03594610*	€ 0	0	0	0	€ 0	
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling *Aard controle R* *Indicator: C94/07*	Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b *Aard controle R* *Indicator: C94/08*	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen. *Aard controle R* *Indicator: C94/09*	Eindverantwoording (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/10*			
		1	€ 0	€ 0	€ 0	Nee			
BZK	C95	**Regeling specifieke uitkering regionale structuur Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C95/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C95/02*	Activiteiten verricht conform aanvraag (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C95/03*	Eventuele toelichting - verplicht als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C95/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C95/05*		
			€ 0	€ 0	Nee	Kosten vanuit aanvraag worden in eerste half jaar 2024 gemaakt en ingezet	Nee		
BZK	C105	**Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls**	Projectnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C105/01*	Aantal woningen waarvan de bouw is gestart cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C105/02*	Afgesproken datum van start bouw gehaald? (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht *Aard controle D1* *Indicator: C105/03*	Aantal woningen dat is gerealiseerd cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C105/04*	Afgesproken datum van oplevering gehaald? (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht *Aard controle D1* *Indicator: C105/05*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C105/06*	
		1	*2023-0000096255*	0	Ja	0	Ja	€ 0	
			Kopie projectnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C105/07*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C105/08*	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C105/09*	Toelichting afwijking(en) van datum start bouw, datum van oplevering en/of prijscategorieën woningen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C105/10*	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C105/11*	Afgesproken aandeel van betaalbare woningen gehaald? (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: C105/12*	
		1	*2023-0000096255*	€ 0	Ja	Start en einddatum liggen in de toekomst. Antwoord met ja/nee op deze indicatoren is feitelijk nu niet mogelijk.	0	Ja	
			Kopie projectnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C105/13*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C105/14*					
		1	*2023-0000096255*	Nee					
OCW	D8	**Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)** Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/05*		
			€ 1.057.206	€ 359.623	€ 13.018	€ 0	€ 110.002		
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/07*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/08*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/09*			
		1							
OCW	D10	**Volwasseneneducatie** Contactgemeenten	Verstrekte uitkering (jaar T) (inclusief eventuele prijsbijstelling) *Aard controle R* *Indicator: D10/01*	Reservering educatie voorgaand jaar (jaar T-1) [beschikking OCW] *Aard controle R* *Indicator: D10/02*	Totaal beschikbare middelen educatie (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D10/03*	Besteding (jaar T) van educatie *Aard controle R* *Indicator: D10/04*	Reservering besteding van educatie in (jaar T) voor volgend kalenderjaar (jaar T+1) Bij lagere besteding dan beschikbare middelen *Aard controle R* *Indicator: D10/05*	Onttrekking besteding van educatie in (jaar T) van volgend kalenderjaar (jaar T+1) Bij hogere besteding dan beschikbare middelen *Aard controle R* *Indicator: D10/06*	
			€ 582.373	€ 14.610	€ 596.983	€ 582.696	€ 14.287	€ 323	

OCW	D14	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld *Aard controle R Indicator: D14/01*	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen *Aard controle R Indicator: D14/02*	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R Indicator: D14/03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R Indicator: D14/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R Indicator: D14/05*		
			€ 413.486	€ 432	€ 10.061	-€ 58.107	€ 391.535		
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t. Indicator: D14/06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R Indicator: D14/07*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t. Indicator: D14/08*	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R Indicator: D14/09*			
1									
OCW	D19	**Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden**	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T) *Aard controle R Indicator: D19/01*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen(t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: D19/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: D19/03*				
			€ 571.678	€ 571.678	Ja				
OCW	D23	**Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen**	Beschikkingsnummer/referentienummer *Aard controle n.v.t Indicator: D23/01*	Aard van de activiteit besteding (jaar T) *Aard controle n.v.t Indicator: D23/02*	Besteding (jaar T) *Aard controle R Indicator: D23/03*	Indien van toepassing: bedrag dat wordt meegenomen van 2023 naar 2024. *Aard controle n.v.t Indicator: D23/04*	Aard van de activiteit Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: D23/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t Indicator: D23/06*	
1			SB230048	b) De verruiming van bemande openingstijden	€ 0	€ 220.000	b) De verruiming van bemande openingstijden	€ 0	
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: D23/07*						
1			Nee						
IenW	E21	**Regeling specifieke uitkering circulaire ambachtscentra** Gemeenten en GR'en	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t. Indicator: E21/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R Indicator: E21/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: E21/03*	Cofinanciering (jaar T) *Aard controle R Indicator: E21/04*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: E21/05*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E21/06*	
1			IENW/BSK-2022/298700	€ 1.560	€ 1.560	€ 9.000	€ 9.000	Nee	
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t. Indicator: E21/07*	Is voldaan aan artikel 15 van de regeling specifieke uitkering circulaire ambachtscentra? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E21/08*	Toelichting aan welke voorwaarde(n) van artikel 15 vd regeling word(t)(en) niet voldaan? (a of/en b of/en c)? (verplicht als bij 06 Nee is ingevuld) *Aard controle n.v.t. Indicator: E21/09*				
1			IENW/BSK-2022/298700	Ja					
IenW	E44B	**Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)**	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/01*	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/02*	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle R Indicator: E44B/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/04*	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T) *Aard controle R Indicator: E44B/05*	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/06*	
1			060482 Gemeente Alblasserdam	IENW/BSK-2023/254129	€ 20.538	€ 20.538	€ 41.076	€ 41.076	
			Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/07*	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/08*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/09*				
1			060482 Gemeente Alblasserdam	IENW/BSK-2023/254129	Nee				
			Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/10*	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/11*	Naam/nummer maatregel *Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/12*	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel *Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/13*			
1			060482 Gemeente Alblasserdam	IENW/BSK-2023/254129	Water bergen	Nee			
IenW	E104	**Specifieke uitkering woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t. Indicator: E104/01*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T-1) *Geldt alleen voor SiSa 2023 of SiSa 2024* *Aard controle R Indicator: E104/02*	Totale besteding (jaar T) *Aard controle R Indicator: E104/03*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: E104/04*	Cumulatieve aantal woningen bouw gestart (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: E104/05*	Cumulatieve aantal betaalbare woningen bouw gestart (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: E104/06*	
1			*IENW/BSK-2023/372696*	€ 0	€ 0	€ 0	*0*	*0*	
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t. Indicator: E104/07*	Cumulatieve aantal woningen opgeleverd (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: E104/08*	Cumulatieve aantal betaalbare woningen opgeleverd (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: E104/09*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E104/10*			
1			IENW/BSK-2023/372696	*0*	*0*	Nee			
			Naam infrastructurele voorziening *Aard controle n.v.t. Indicator: E104/11*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T-1) per infrastructurele voorziening *Geldt alleen voor SiSa 2023 of SiSa 2024* *Aard controle R Indicator: E104/12*	Totale besteding (jaar T) per infrastructurele voorziening *Aard controle R Indicator: E104/13*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) per infrastructurele voorziening *Aard controle n.v.t. Indicator: E104/14*	Infrastructurele voorziening afgerond? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E104/15*		
1			*Aanleg nieuwe brug over de Linge voor autoverkeer, fietsers en voetgangers*	€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
2			*Het verbeteren van de verkeersveiligheid op de Arkelsedijk tussen nieuwe brug en Concordiaweg*	€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
3			*Het realiseren van een verbinding voor fietsers en voetgangers tussen de bestaande Lingewijk en de*	€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
EZK	F28	**Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid**	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel *Aard controle R Indicator: F28/01*	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel *Aard controle R Indicator: F28/02*	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten *Aard controle R Indicator: F28/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten *Aard controle n.v.t. Indicator: F28/04*	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle R Indicator: F28/05*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle n.v.t. Indicator: F28/06*	
			€ 223.827	€ 227.746	€ 2.408	€ 223.827	€ 227.746	€ 2.408	
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: F28/07*						
			Nee						
SZW	G2	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R Indicator: G2/01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R Indicator: G2/02*	Besteding (jaar T) **IOAW** Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R Indicator: G2/03*	Baten (jaar T) **IOAW** (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R Indicator: G2/04*	Besteding (jaar T) **IOAZ** Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R Indicator: G2/05*	Baten (jaar T) **IOAZ** (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R Indicator: G2/06*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			Besteding (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R Indicator: G2/07*	Baten (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud (exclusief Rijk) Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R Indicator: G2/08*	Baten (jaar T) **WWIK** (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R Indicator: G2/09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R Indicator: G2/10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R Indicator: G2/11*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle R Indicator: G2/12*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	

			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle D2* *Indicator: G2/13*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2/14*				
			€ 0	Nee				
SZW	**G2A**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2022** Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1) (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G2B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G2A)	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2A/01*	Besteding (jaar T-1) algemene bijstand Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/02*	Baten (jaar T-1) algemene bijstand (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/03*	Besteding (jaar T-1) **IOAW** Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/04*	Baten (jaar T-1) **IOAW** (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/05*	Besteding (jaar T-1) **IOAZ** Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/06*
		1 060512 Gemeente Gorinchem	€ 11.093.432	€ 302.699	€ 603.890	€ 2.612	€ 55.936	
		Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A/01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2A/07*	Baten (jaar T-1) **IOAZ** (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/08*	Besteding (jaar T-1) **Bbz 2004** levensonderhoud zelfstandigen Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/09*	Baten (jaar T-1) **Bbz 2004** levensonderhoud zelfstandigen (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/10*	Baten (jaar T-1) **WWIK** (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/11*	Besteding (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/12*
		1 060512 Gemeente Gorinchem	€ 0	€ 192.558	€ 16.375	€ 0	€ 954.597	
		Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A/01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2A/13*	Baten (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/14*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/15*	Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T-1) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (**PW**) *Aard controle D2* *Indicator: G2A/16*			
		1 060512 Gemeente Gorinchem	€ 0	€ 0	€ 0			
SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2023** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/01*	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/02*	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/03*	Besteding (jaar T) Bob Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/04*	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/05*	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/06*
		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/07*	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/08*	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/09*	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/11*	
		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
SZW	**G3A**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_totaal 2022** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G3B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G3)	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3A/01*	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G3A/02*	Baten (jaar T-1) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G3A/03*	Baten (jaar T-1) vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G3A/04*	Besteding (jaar T-1) Bob Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3A/05*	Baten (jaar T-1) Bob (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G3A/06*
		1 060512 Gemeente Gorinchem	€ 35.700	€ 11.986	€ 14.374	€ 0	€ 0	
		Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij G3A/01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3A/07*	Besteding (jaar T-1) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G3A/08*	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T-1 (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G3A/09*	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T -1 (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G3A/10*	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G3A/11*	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G3A/12*
		1 060512 Gemeente Gorinchem	€ 28.384	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
SZW	**G4**	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/03*	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/06*
		1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/09*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/10*			
		1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Nee			
		2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Nee			
		3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Nee			
		4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Nee			
		5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Nee			
		6 Totaal	0	0	N.v.t.			
		Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/11*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/12*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing *Aard controle R* *Indicator: G4/13*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4/14*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/15*		
		1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)						
		2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)						
		3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)						
		4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)						

			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)				
			6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/16*	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/17*	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle D2* *Indicator: G4/18*	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/19*	
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			6	Totaal	0	0	0	
SZW	G4A	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) totaal 2022** Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). Dit totaal (jaar T-1) regeling G4B + (jaar T-1) regeling G4 blijkt uit de vaststellingsbeschikking die uw gemeente van het Ministerie van SZW over 2020 heeft ontvangen. De gegevens uit die beschikking neemt u hier op.	Welke regeling betreft het? Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4A/01*	Besteding (jaar T-1) levensonderhoud Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/02*	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/03*	Baten (jaar T-1) levensonderhoud Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/04*	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (aflossing) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/05*	
			1	Tozo 1 (1 maart 2020 tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2	Tozo 2 (1 juni 2020 tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 2.151	€ 0
			4	Tozo 4 (1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			5	Tozo 5 (1 juli 2021 tot 1 oktober 2021)	€ 95	€ 0	€ 0	€ 49.618
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4A/06*	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (overig) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T-1) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/09*	
			1	Tozo 1 (1 maart 2020 tot 1 juni 2020)	€ 0	0	0	
			2	Tozo 2 (1 juni 2020 tot 1 oktober 2020)	€ 0	0	0	
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	0	0	
			4	Tozo 4 (1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	0	0	
			5	Tozo 5 (1 juli 2021 tot 1 oktober 2021)	€ 18.103	0	0	
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4A/10*	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T - 1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/11*	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T-1) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle D2* *Indicator: G4A/12*	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T -1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/13*	
			1	Tozo 1 (1 maart 2020 tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
			2	Tozo 2 (1 juni 2020 tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			4	Tozo 4 (1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			5	Tozo 5 (1 juli 2021 tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
SZW	G10	**Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/01*	Baten (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G10/03*			
			€ 531.553	€ 83.327	Ja			
SZW	G12	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/01*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12/03*			
			€ 0	€ 0	Nee			
SZW	G12A	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_ totalen 2022** Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G12B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G12)	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12A/01*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G12A/02*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G12A/03*			
			1	060512 Gemeente Gorinchem	€ 2.485	€ 0		
SZW	G13	**Onderwijsroute_ deel gemeente 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T),ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/01*	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/02*	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/03*	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/04*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05	
			€ 30.850	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
VWS	H4	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/01*	Totale werkelijke berekende subsidie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/02*				
			€ 486.552	€ 619.590				
			Activiteiten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/03*	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/04*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **Onroerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4/05*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **roerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4/06*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **overige kosten** *Aard controle R* *Indicator: H4/07*	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/08*
			1 1.3 stimulering sport - onroerende zaken SPUKSPRT23200	€ 274.767	€ 274.767	€ 0	€ 0	
			2 2.3 stimulering sport - roerende zaken SPUKSPRT23200	€ 50.645	€ 0	€ 50.645	€ 0	De implementatiekosten (€ 17.835) voor een nieuw verhuurprogramma sporthallen zijn niet in de aanvraag opgenomen. Voor het BTW-gedeelte € 3.042 maken we gebruik van artikel 13
			3 3.2 stimulering sport - verbonden partijen SPUKSPRT23200	€ 294.178	€ 0	€ 0	€ 294.178	
VWS	H8	**Regeling Sportakkoord 2020-2022**	Beschikkingsnummer	Totaal bedrag volgens beschikking	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T)	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T)	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T)	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T)

					Gerealiseerd	Gerealiseerd	Gerealiseerd	Gerealiseerd	
				Aard controle n.v.t. Indicator: H8/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/02	Aard controle R Indicator: H8/03	Aard controle R Indicator: H8/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/05	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/06
			1	1042119 sportakkoord 2022	€ 37.717	€ 0	€ 37.717	€ 0	€ 37.717

			Kopie beschikkingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: H8/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/08	
		1	1042119 sportakkoord 2022	Ja	

VWS	H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee)	Eindverantwoording? (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: H12/01	Aard controle R Indicator: H12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/04		
			€ 8.855	€ 34.492	Ja	Ja		

VWS	H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Naam onderdeel	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel	Besteding (jaar T) per onderdeel	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024?	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)?	
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/02	Aard controle R Indicator: H30/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/05	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/06	
			1 Lokaal Sportakkoord	€ 30.650	€ 19.384	€ 6.130	€ 19.384	Ja	
			2 Brede regeling combinatiefuncties	€ 211.015	€ 211.015	€ 0	€ 211.015	Ja	
			3 Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 47.154	€ 35.460	€ 9.431	€ 35.460	Ja	
			4 Kansrijke Start	€ 35.366	€ 17.259	€ 7.073	€ 17.259	Ja	
			5 Mentale Gezondheid	€ 16.504	€ 9.202	€ 3.301	€ 9.202	Ja	
			6 Aanpak overgewicht en obesitas	€ 41.260	€ 9.312	€ 8.252	€ 9.312	Ja	
			7 Valpreventie	€ 121.422	€ 122.019	€ 0	€ 122.019	Ja	
			8 Leefomgeving	€ 23.577	€ 24.000	€ 0	€ 24.000	Ja	
			9 OKO & Vroegsignalering alcoholoproblematiek	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	N.v.t.	
			10 Versterken sociale basis	€ 86.057	€ 76.839	€ 9.218	€ 76.839	Ja	
			11 Mantelzorg	€ 23.577	€ 19.700	€ 3.877	€ 19.700	Ja	
			12 Eén tegen eenzaamheid	€ 23.577	€ 19.814	€ 3.763	€ 19.814	Ja	
			13 Welzijn op recept	€ 12.967	€ 0	€ 2.593	€ 0	Ja	
			14 Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 5.894	€ 2.153	€ 1.179	€ 2.153	Ja	
			15 Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 20.984	€ 6.427	€ 4.197	€ 6.427	Ja	

			Kopie naam onderdeel	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)?
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/08
		1	Lokaal Sportakkoord	N.v.t.
		2	Brede regeling combinatiefuncties	N.v.t.
		3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	N.v.t.
		4	Kansrijke Start	N.v.t.
		5	Mentale Gezondheid	N.v.t.
		6	Aanpak overgewicht en obesitas	N.v.t.
		7	Valpreventie	N.v.t.
		8	Leefomgeving	N.v.t.
		9	OKO & Vroegsignalering alcoholoproblematiek	N.v.t.
		10	Versterken sociale basis	N.v.t.
		11	Mantelzorg	N.v.t.
		12	Eén tegen eenzaamheid	N.v.t.
		13	Welzijn op recept	N.v.t.
		14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	N.v.t.
		15	Coördinatiekosten regionale aanpak	N.v.t.

			Eindverantwoording (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/09
			Nee

VWS	H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	Beschikkingsnummer / kenmerk	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Automatisch berekend*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Automatisch berekend*			
			Aard controle n.v.t. Indicator: H32/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H32/02	Aard controle n.v.t. Indicator: H32/03			
			MEOZ23120	€ 781.280	€ 781.280			

		Naam zwembad	Totale verlening per zwembad (jaar T)	Cumulatieve besteding per zwembad (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Verduurzamingsplan aanwezig (Ja/Nee)	Toelichting
		Aard controle n.v.t. Indicator: H32/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H32/05	Aard controle R Indicator: H32/06	Aard controle D1 Indicator: H32/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H32/08
	1	*Caribaa-bad*	€ 781.280	€ 781.280	Ja	*Medio 2028 wordt er een nieuw zwembad gerealiseerd met als doelstelling: Een nieuw en toekomst bestendig, innovatief, duurzaam, full-electric zwembad dat aansluit bij de behoeften van de stad, regio en haar gebruikers.*

VWS	H35B	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Besteding (jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: H35B/01	Aard controle R Indicator: H35B/02
			060505 Gemeente Dordrecht	€ 584.188

Gemeente Gorinchem

Jaarstukken 2023
Afkortingenlijst

6 Afkortingenlijst

A

- **AD:** Algemene dekkingsmiddelen
- **AMR:** Arbeidsmarktregio
- **AMvB:** Algemene maatregel van Bestuur
- **AOW:** Algemene Ouderdomswet
- **AP**: Autoriteit Persoonsgegevens
- **APV**: Algemene Plaatselijke Verordening
- **ASM:** Athletic Skills Model
- **ASZ**: Albert Schweitzer Ziekenhuis
- **AV**: Ablasserwaard-Vijfheerenlanden
- **AVA**: Algemene Vergadering van Aandeelhouders
- **AVG**: Algemene Verordening Gegevensbescherming
- **AZC**: Asielzoekerscentrum

B

- **BAG:** Basisregistratie Adressen en Gebouwen
- **BBV**: Besluit Begroting en Verantwoording
- **Bbz**: Besluit bijstandverlening zelfstandigen
- **BCF:** Btw-compensatiefonds
- **BGT:** Basisregistratie Grootschalige Topografie
- **BI-zone**: Bedrijfsinvesteringszone
- **Bibob:** Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
- **BIE:** Bouwgronden In Exploitatie
- **BIO**: Baseline Informatiebeveiliging Overheid
- **BIZ**: Bedrijfsinvesteringszone
- **BLVS**: Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten
- **BNG**: Bank Nederlandse Gemeenten
- **BOA**: Buitengewoon Opsporingsambtenaar
- **BRO**: Basisregistratie ondergrond
- **BRP**: Basisregistratie Personen
- **BSM**: Binnenstadsmanagement
- **BTW**: Belasting over Toegevoegde Waarde
- **BV**: Besloten Vennootschap
- **BW**: Beschermd Wonen
- **BW en O**: Beschermd Wonen en Opvang
- **BZK:** Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties
- **B&A:** Beraad en Advies
- **B&W:** Burgemeester en Wethouders

C

- **CAK:** Centraal Administratie Kantoor
- **CAO:** collectieve arbeidsovereenkomst
- **CAZ**: Coöperatie Ambulance Zorg
- **CBS:** Centraal Bureau voor de Statistiek

- **COA:** Centraal Orgaan Asielzoekers
- **COELO**: Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheid
- **CPB**: Centraal Plan Bureau
- **CUR**: Camera Uitleesruimte
- **CV**: Commanditaire Vennootschap
- **CVO-AV:** Christelijk Voortgezet Onderwijs voor de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden

D

- **DB**: Dagelijks bestuur
- **DG&J**: Dienst Gezondheid en Jeugd
- **DigiD**: Digitale Identiteit
- **DSO:** Digitaal Stelsel Omgevingswet
- **DUMAVA:** Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed
- **DVO***:* Dienstverleningsovereenkomst

E

- **ECO:** Extern Centrum Overleg
- **EMC**: Erasmus Medisch Centrum
- **EMU:** Europese Economische en Monetaire Unie
- **ENG:** Energieneutrale Gebouwen
- **ENSIA**: Eenduidige Normatiek Single Information Audit
- **EOG**: Economische Ontwikkeling Gorinchem
- **ESF:** Europees Sociaal Fonds
- **EU:** Europese Unie
- **EW:** Eindwaarde

F

- **FED**: Federal Reserve
- **Fido:** Financiering decentrale overheden

G

- **GBA**: Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens
- **GCM**: Gorinchem Citymarketing
- **Gevudo**: Gemeenschappelijke Vuilverwerking Dordrecht en Omstreken
- **GGD**: Gemeentelijke Gezondheidsdienst
- **GHOR**: Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie
- **GJS**: Gorkumse Jonge Spartanen
- **GKV:** Gorinchemse Korfbal Vereniging
- **GPS:** Global Positioning System
- **GR**: Gemeenschappelijke Regeling
- **GRP**: Gemeentelijk Rioleringsplan
- **GVV**: Gorinchemse voetbalvereniging

H

- **Hbo**: Hoger beroepsonderwijs

- **HKG:** Huisvesting Kwetsbare Groepen
- **HRM**: Human resource management
- **HVC**: Huisvuil Verbranding Centrale

I

- **IBT**: Interbestuurlijk Toezicht
- **ICO**: Intern Centrum Overleg
- **ICT**: Informatie, communicatie en technologie
- **IFFG:** Internationaal Film Festival Gorinchem
- **IHP**: Integrale Huisvestingsplan
- **IKG**: Industriële Kring Gorinchem
- **ISB**: Integraal Sociaal Domein
- **ISK**: Internationale Schakelklas
- **IVP**: Intergraal Veiligheisplan
- **IZA**: Integraal Zorgakkoord
- **I&A**: Informatisering en Automatisering
- **I&O**: Informatie en Ontmoeting

J

- **JNV:** Jeugdhulp naar voren
- **J&V:** Justitie en Veiligheid

K

- **KCC**: Klant Contact Centrum
- **KPI**: Kritieke prestatie-indicator

L

- **LAA**: Landelijke Aanpak Adresfraude
- **LAS:** Lokale Adaptatiestrategie
- **LTA:** Landelijk Transitiearrangement

M

- **MBO**: Middelbaar beroepsonderwijs
- **ME**: Maatschappelijke Effecten
- **MFA:** Multifunctionele accommodatie
- **MJOP**: Meerjarenonderhoudsplan
- **MKB:** midden- en kleinbedrijf
- **MLL**: MerwedeLingelijn
- **MMA**: Meld Misdaad Anoniem
- **MOP**: Meerjaren Onderhoudsplan
- **MPG**: Meerjaren Progamma Grondbedrijf
- **MQ**: Motorische Quotient

N

- **NCSC**: Nationaal Cyber Security Centrum
- **NCW**: Netto Contante Waarde
- **NHW**: Nieuwe Hollandse Waterlinie
- **NIP**: Nationaal Isolatie programma
- **NNB**: Nog Niet Bekend
- **NPO**: Nationaal Programma Onderwijs
- **NV**: Naamloze Vennootschap

O

- **OAB:** Onderwijs Achterstanden Beleid
- **OHW**: Oude Hollandse Waterlinie
- **OKK**: Oefening Kweekt Kracht
- **OPP**: Ontwikkelings- en Participatiebedrijf Publieke sector
- **OTO**: Olpleiden, trainen en oefenen
- **OV**: Openbaar Vervoer
- **OVO**: Overhead, Vennootschapsbelasting en Onvoorzien
- **OVO**: Openbaar verenigd onderwijs
- **OZB**: Onroerende zaak belasting
- **OZHZ**: Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

P

- **PGB**: Persoonsgebonden Budget
- **PI**: Prestatie Indicator
- **Po**: Primair onderwijs
- **POC**: Percentage of Completion
- **POH**: Praktijkondersteuner
- **POK**: Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslagen
- **PPN**: Perspectiefnota
- **PrO-vso:** Praktijkonderwijs-voortgezet speciaal onderwijs
- **PvE**: Programma van Eisen
- **PVT**: Participatie Verklaringstraject
- **P&C**: Planning en Control
- **P&O**: Personeel & Organisatie

R

- **RAG:** Regionaal Archief Gorinchem
- **RAS:** Regionale Adaptatiestrategie
- **RAV**: Regionale Ambulancevoorziening
- **RB**: Raadsbesluit
- **RBIC**: Regionale Beroepen en Innovatiecampus
- **RES**: Regionale Energietransitie
- **RIEC**: Regionale Informatie-en Expertise Centra
- **RMA**: Regionale Maatschappelijke Agenda
- **ROM-S**: Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Schelluinen
- **RWS**: Rijkswaterstaat

- **RZB**: Roerende zaak belasting

S

- **SAFE:** Stichting Aanpak Fiets en E-bikediefstal
- **SbI:** Start Bouw Impuls
- **SBo:** Speciaal basisonderwijs
- **SD**: Sociaal Domein
- **SGS**: Stichting Gorinchemse Sportaccommodaties
- **SiSa**: Single information Single audit
- **SMP**: Soorten Management Plan
- **SO**: schetsontwerp
- **SOJ**: Serviceorganisatie Jeugd
- **SPUK:** Specifieke Uitkering voor gemeenten
- **SUWI:** Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen
- **SVN:** Stimuleringsfonds Volkshuisvesting
- **SW:** Sociale Werkvoorziening
- **SZW**: Sociale Zaken en Werkgelegenheid

T

- **Tozo:** Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers
- **TV:** Taakveld
- **TVW:** Transitievisie Warmte

V

- **VNG**: Vereniging van Nederlandse gemeenten
- **Vo**: Voortgezet onderwijs
- **VPB**: Vennootschapsbelasting
- **VR:** Virtual Reality
- **VRZHZ**: Veiligheidsregio Zuid-Holland zuid
- **VROSV**: Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing
- **VSV**: Vroegtijdig schoolverlaters
- **VTH**: Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
- **VV SVW**: Voetbalvereniging Steeds Voorwaarts Wilhelmina
- **VVE:** Voor- en Vroegschoolse Educatie
- **VvE:** Vereniging van Eigenaren
- **VWS**: Volksgezondheid, Welzijn en Sport

W

- **WBI**: Woningbouwimpuls
- **WEB**: Wet Educatie en Beroepsonderwijs
- **WEW**: Waarborgfonds Eigen Woningen
- **Wmo**: Wet maatschappelijke ondersteuning
- **WNT**: Wet Normering Topinkomens
- **Wo**: Wetenschappelijk onderwijs
- **WOB:** Wet Openbaarheid van Bestuur
- **Woo**: Wet open overheid

- **WOZ:** Wet onroerende zaak belasting
- **Wpg:** Wet politiegegevens
- **WSW**: Waarborgfonds Sociale Woningbouw
- **WW**: Werkloosheidswet

Z

- **ZHZ**: Zuid-Holland Zuid

Gemeente Gorinchem
Stadhuisplein 1
Postbus 108 / 4200 AC Gorinchem
Telefoon: 14 0183
gemeente@gorinchem.nl

gorinchem.nl